DORU DAVIDOVICI

ARIPI DE ARGINT

EDITURA MILITARĂ, BUCUREȘTI, 1983

Coperta : I. TARALUNGA

Partea întîi

Cursa de Atena a întîrziat două ore, timp nefavorabil, m-am învîrtit prin aerogară fără să întîlnesc pe nimeni cunoscut, tabla de afişaj „SOSIRI" vîntura aripioare negre care pentru mine nu însemnau mare lucru : Stockholm, Praga, Varşovia. Abou-Dhabi. M-am rezemat de un cîntar imens la care veneau pasageri să se cîntărească cu bagajele lor, am stat uitîndu-mă la salturile acului roşu pînă cînd diferenţele între greutatea apreciată rapid din ochi şi cea indicată pe cadran au scăzut sub două kilograme. Erau sub cristalul gros al cadranului cilindrii din aramă lustruită, tijele pistoanelor lunecau uns în cilindrii aceia, mişcau o cremalieră, învîrteau o grămadă de roţi dinţate, totul se termina în şurubul fără sfîrşit care rotea acul indicator. Am greşit o singură dată, la o englezoaică, păr alb-roşcat, pistrui, taior de tweed, niciodată n-am crezut că o femeie poate cîntări atîta, cîntărea, şi pe urmă, cînd au pus lîngă ea pe platforma din metal striat un sac de piele galbenă, acul a mişcat încă puţin şi s-a oprit în limitator. M-am dezlipit de cîntar, am urcat scara în spirală sus, la bar, am băut Pepsi, am mîncat sandvişuri cu şuncă şi brînză, peste brînză puneau mărar tăiat mărunt, era grozav. Avionul lui Chioru a pus roţile cînd începea să se întunece, s-a aprins balizajul acela de paradă, IL-ul plutea dinspre radiofar pe un covor rulant de lumină, a trecut pragul pistei, redresa, cauciucurile au chelălăit pe beton, botul rotund a basculat, a coborît, motoarele urlau pe pas

invers, gata. Încă o aterizare reușită în carnetul de zbor al pilotului prim, al pilotului secund, o jumătate de aterizare reușită pentru fiecare pilot.

Chioru a traversat holul aerogării stîrnind obișnuitul freamăt printre pasageri, pasagere, capul sus, privirea pierdută în depărtări sub cozorocul șepcii cu insigna TAROM în aur și email albastru pe fond negru, asta-i, la regie ne tăiau, cămașa albă strălucea pe bleumarinul uniformei, ținea spatele incredibil de drept ; spatele prins în chingi, încovoiat pe comenzi în cabina blindată, înghesuită, ermetizată, prelins sub cupola de plexiglas...

— Salut, am spus.

Era lîngă ușile automate, ușile se deschideau, i-a trebuit ceva timp să audă, să înregistreze, să *decodifice*, s-a oprit uitîndu-se la mine, ușile au glisat lin, s-au închis la loc.

— Cum e Atena ? am întrebat.

— O grămadă de motocicliști, a spus Chioru. Tipi cu Honde nichelate se vîră peste tot, urcă pe trotuar, ți-ar plăcea grozav acolo, printre mașini, case, oameni, nici nu le vezi ochii, poartă căști închise, de cosmonaut, cu vizoare fumurii. Restul,— Acropole, Fidias, cafenele — astea vin mai tîrziu, și numai după ce te-ai obișnuit cu motocicliștii aceia. Vrei gumă de mestecat ?

N-am vrut. Am închis ochii, încercam să văd orașul plin de motociclete nichelate.

— Sînt și trăsuri, m-a informat Chioru, trase de cai care pe ploaie poartă pelerine străvezii din plastic. De la hotel la aeroport am mers cu trăsura, pentru că n-am reușit să prind nici un taxi, și la Atena plouă, de ieri plouă întruna. Am aterizat și am plecat pe ploaie.

— Și la noi a plouat azi, am spus. Cum se cheamă aeroportul din Atena ?

— Athena Central, să mori de rîs. Cu pista în serviciu pe nu mai știu cîte grade, elevație 90, în picioare, evident, sistem ILS și așa mai departe. Ești cu mașina ?

Eram. Am ieșit, luminile portocalii din vîrful stîlpilor înalți au fulgerat scurt în tresele de pe mînecile uniformei TAROM ; patru trese, patru fulgere mititele, comandant de aeronavă. Peste umărul lui Chioru, dincolo de betonul balustradei, am văzut spinarea uriașă, ampena-

jul avionului. Vedeam și planul stîng, motorul exterior, nasul elicei, pale negre ieșeau din coiful de dural. Avionul avea ceva incert așa cum stătea în fața aerogării și îl vedeam pe bucăți, ceva de lucru definitiv terminat. Ceva care, chiar luat de la capăt, n-o să mai fie niciodată la fel. Cred că ceva trist, tocmai pentru că se termina atît de definitiv. Așa cum numai un zbor poate să se termine, și niciodată alt zbor nu o să fie la fel. M-am întors să spun, Chioru privea și el avionul numai că îl vedea altfel decît mine, asta se cunoaște imediat. N-am mai spus nimic. Ne-am uitat doar la avion, și fiecare l-a văzut în felul lui.

Dincolo de IL, în porțiunea luminată a platformei, siluete mici se învîrteau lîngă un Boeing 707 ; s-au aprins luminile de poziție, hublourile în lungul fuselajului, a trecut prin cabina piloților un licăr stins, verzui.

— Cursa de New York. Unde ți-e mașina ?

Am coborît rampa, Dacia albastră aștepta ghemuită sub un pilon masiv, fier, ciment turnat peste fierul acela, totul îmbrăcat în travertin poros ; porneam motorul, a venit dinspre pistă un șuierat lung, ascuțit, pătrunzător, încercau motoarele Boeingului.

— Ce..., a început Chioru, s-a poticnit, încerca să-și aranjeze picioarele nesfîrșite sub bordul mașinii, adică vreau să întreb cum o mai duci — a spus. Ce mai faci ?

Am rîs, rîdeam strîmb, am răspuns că nu stă în obiceiurile lui să întrebe ce mai fac, a rîs și el, a spus că nici în obiceiurile mele nu stă să-l aștept la aeroport, cînd se întoarce din cursă.

— Tu, a zis, care nu aștepți niciodată pe nimeni.

Veneau mașini din dreapta, din stînga, orbeau farurile, am găsit greu loc în coloană, am țîșnit sub un bot lustruit, viraj scurt spre București, tipul din spate a aprins faza lungă, ne-a ținut așa pînă am trecut podul peste linia de centură.

*

Chioru locuia într-o pădure de mesteceni, adică pereții camerei erau acoperiți din tavan pînă jos cu un tapet uriaș, tapetul acela era fotografia în culori a pădurii toamna, cînd

trunchiurile albe sînt mai albe ca oricînd şi dungi negre adîncesc cearcăne întunecate pe trunchiurile albe, şi frunze roşii, galbene se amestecă blînd cu frunze încă verzi şi cu cenuşiul stins al dealurilor din spatele pădurii ; sub tălpi, pe parchetul lustruit, foşneau frunze uscate.

— Uite, a făcut Chioru, a scos din geanta elegantă, mi-a aruncat cutia galben-roşcată cu etichetă albă, verde, uite ceaiul tău Pickwik. Twinings, Lipton, nu aveau. Mărcile tale preferate, se pare că le preferă şi poporul grec.

S-a căscat un dreptunghi luminos printre mesteceni, uşa de la sufragerie.

— Salut, a spus Maria.

Înaltă, tot subţire, tot blondă, cum o ştiam de la ultima întîlnire. A mai spus o dată „salut", special pentru Chioru, m-am lovit de etajeră, ceasul de pe raft s-a clătinat, l-am prins, Maria era exact genul de fată care mă face să mă împiedic de covoare, să mă lovesc de mobile, să mă simt mic şi cu mîinile crescute aiurea. Ne-a pupat, mirosea a cafea, a rîs :

— Nu m-am gîndit că îl aduci şi pe pilot.

— Nici el nu cred că s-a gîndit, a explicat Chioru, care ştie cam tot ce ar fi de ştiut despre mine. N-are unde să doarmă, a spus.

— La mama, număram pe degete, la sora mea cea mare sau la sora mijlocie. La tot felul de prieteni şi prietene, plus hotelurile. În maşină. Nu vă faceţi probleme cu mine, am unde să dorm.

Au lucit ochii lui Chioru sub pleoapele umflate, în regulă a spus Maria, spălat pe mîini şi la masă ; a plutit ceva în aer, s-a întins între noi, s-a lăsat moale la loc. Altă dată. Niciodată. Habar n-aveam ce caut acolo. Pentru ce am plecat de la regiment. De ce m-am dus să îl aştept pe Chioru la aeroport, de ce am urcat sus cu el, de ce rămîneam la masă. O grămadă de de ce-uri. Am ridicat din umeri, ne-am dus dincolo să mîncăm. Asta se întîmpla în Hawai, se spărgeau bubuind pe doi pereţi taluzuri înalte, pe ceilalţi doi creşteau palmieri regali, soarele imens, roşu, mohorît, apunea perpetuu în spatele palmierilor zimţînd negru siluetele subţiri. Chioru cumpăra cu dolarii lui de

pilot de linie tapete uriașe, camera cealaltă era undeva prin Alpi, bucătăria lîngă Tokio, oglinda din baie se proptea în colți uriași de morsă.

Mîncam, adică Maria a pus pe masă încă o farfurie, un pahar, tacîmuri, a zis din nou bancul cu bumerangul deși nu era nici o nevoie, australianul care vroia să cumpere un bumerang nou. Dar nu putea să scape de cel vechi, și tot timpul mă simțeam îngrozitor de prost, pentru că niciodată nu e plăcut să văd cum mă adaug la lucruri aranjate odată pentru totdeauna. Tacîmul în plus pe masa pusă pentru ei doi — farfurii, furculițe și restul pe șervete albe de olandă la capetele mesei lungi, înguste, lustruite, sfeșnicul cu două brațe din mijlocul mesei. Nici măcar nu puteam să cer scuze.

— Cum e Atena ? a vrut Maria să știe după ce am terminat masa în tăcere, și am spălat vasele în Japonia, pe urmă am băut ceai Pickwik, și stăteam țeapăn în fotoliu, sub palmieri, și Chioru i-a răspuns altfel decît mie, a spus : Atena e un oraș alb văzut din aer, și cenușiu de jos. Și Acropole, asta se vede de oriunde, în lungul străzilor, printre case, de fapt sînt două dealuri cu resturi glorioase, atît doar că Acropole e mai vestită.

Avea dreptate, mai tîrziu am fost și eu la Atena, dar asta se întîmpla după ani, am lăsat marea în urmă, țărmul, pămîntul stîncos, nu atît stîncos — arid, step, pe urmă pata albă a orașului, dealuri, ruinele de pe dealuri. Totul sub soare, dureau ochii de alb strălucitor, viraj pentru intrare în schemă, acele de la ILS s-au adunat în centrul cadranului, se intersectau exact la mijloc. N-am aterizat pe Central, ne-au trimis pe Elefsis, aeroportul adăpostit între dealuri de cretă, am corectat panta, pista galbenă, urme negre de cauciucuri pe galbenul șters, s-au adăugat urmele noastre. Am luat o trăsură, bineînțeles, jos orașul se estompa într-un voal subțire de praf, funingine, fum, ceața caustică care mănîncă nasul cariatidelor. Care surpă coloane nesurpate de vreme, dărîmă bolți, trimite la loc în pămînt marmura ieșită din pămînt. Străzile erau pline de oameni bronzați, umeri goi, sacoșe agățate de umerii goi, blugi, pălării trăsnite. Prăvăliile trimiteau copertine din prelată vărgată alb cu roșu, alb cu albastru, pînă dincolo de marginea trotuarului ;

cînd traversam, vedeam în lungul străzii, printre case, dealuri încremenind timpul cu ruinele lor. Acropole și celălalt. Dar asta a fost mult mai tîrziu, au trecut ani, s-au întîmplat lucrurile care trebuiau oricum să se întîmple, și altele, care n-ar fi trebuit deloc să fie. Povestea cu poligonul, pe care atunci, la Chioru, nici nu o bănuiam, era de mult rămasă în urmă cînd am aterizat eu la Atena. În seara aceea însă mi-a rămas orașul alb din aer și cenușiu văzut de jos, și am spus în treacăt cînd Chioru a întrebat ce mai e nou la regiment, am spus :

— Nimic. Pregătim o grupă de trageri, pentru concurs.

— Asta e nimic la tine ?

— Tragi și tu ? s-a interesat Maria.

Am rîs, terminasem Academia Militară în vară, asta însemna doi ani fără zbor, încercam să-mi reiau antrenamentul, să îndeplinesc baremele de clasificare, n-aveam ce căuta în grupa de trageri.

— Cine merge ?

— Grig, am spus, Țestosu, Peț. Pe ceilalți nu-i știu.

— Cum se trage ? — a întrebat Chioru, am ridicat din umeri, mai greu ca ultima dată. Mai greu decît s-a tras vreodată, ținta zboară la înălțimea minimă de descoperire a radiolocatorului de bord, chiar mai jos.

Prietenul meu n-a mai întrebat nimic, nu era nevoie. Știam amîndoi cum e cînd ținta zboară jos, și cum funcționează *tehnica* în condiții limită, și cum se lansează rachetele în condițiile astea. Știam mai multe decît ne-ar fi plăcut să știm. Poligonul, și restul. Ce înseamnă poligonul, răspundere. Ții minte, a spus Chioru, țineam, grupa *noastră* de trageri, acum cinci ani, înainte de plecarea lui la TAROM. Înainte ca medicii, și tot ce a urmat după aceea, mă rog. Cînd am trăit, am zburat un an și timpul curgea încărcat la saturație cu chestia asta de care se face atîta caz, răspundere, și ce se întîmpla la sfîrșit. După ce reușeam să fim mai buni decît ceilalți, sau alții reușeau să fie mai buni decît ceilalți și noi rămîneam doar o parte din acest „ceilalți". Am trăit, am zburat.

— Toate la timpul lor, a filozofat moale Chioru.

A venit Maria înfășurată în pătură, s-a așezat pe divan, am tăcut așa, în trei, pînă cînd liniștea a încetat să

mai fie liniște. Fînă am început să auzim, în tăcerea aceea, fîșîitul apei în țevi, scîrțîitul parchetului la vecini, zgomotul tramvaiului peste trei străzi. Cum respiram, fiecare dintre noi. Era aproape ca acum cîțiva ani, pe aerodrom.

Ne-am dus la bucătărie, am băut ceai, Chioru împingea geografia tare departe, povestea despre o stradă anume din Karaci, despre Copenhaga și cum se vine la aterizare pe un aerodrom afurisit, instalat într-o văgăună din munții Tasmaniei.

2

— Nu fi supărat pe Maria, spunea Chioru a doua zi, după ce ne-am sculat și făceam gimnastică, ridicam de treizeci de ori fotoliul de lîngă televizor, și încă, am făcut treizeci de genoflexiuni cu fotoliul în brațe, nu fi supărat pe Maria.

— De ce să fiu supărat ?

— Pentru aseară. Pentru cum a fost aseară, și pentru cum este ea în general, chestie de structură, nu lua lucrurile decît așa. Ține la tine, în felul ei.

— Și eu țin la ea în felul meu, l-am încredințat. În felul meu, țin la toată lumea.

Mai aveam să mă las jos, să mă ridic de cincisprezece ori cu fotoliul în brațe.

— Ce faci azi ?

N-aveam mare lucru de făcut după ce terminam genoflexiunile. Să dau eventual un telefon mamei, să centrez roțile Daciei, să plec la regiment, seara intram în alarmă — spuneai că stai prost cu zborul — s-a încruntat Chioru, conducător de zbor — am explicat. Cel care, cînd se dă alarma, fuge la turn, urcă scara nesfîrșită, pornește stațiile și aprinde balizajul.

— Ai ajuns bine — a spus Chioru.

Am ridicat din umeri, nopțile din celula de alarmă. Nopțile *mele* din celula de alarmă, întrerupte brutal de soneria telefonului, mă îmbrăcam greu, aiurit de somn, costumul din kapron mă cuprindea spasmodic, picioarele, mijlocul, umerii, casca ermetică, fermoare late clănțăneau în lumina viorie a neonului. Ieșeam nedezmeticit în

noapte, întunericul rece, încordat, era străpuns de faruri, lumini roșii, verzi, albe, vocile tehnicienilor, strigăte înăbușite. Strigăte tînguitoare de păsări de noapte, chiar așa se cheamă pasărea aceea, striga. Un fel de bufniță. Fuselajul desprins din beznă în lumina slabă a lanternei, cifrele roșii pe dural păreau negre, șterse, adîncite în metal. Raportul repezit al tehnicului, mă legau chingi late de noapte, de metalul încă rece. Freamătul nedesluşit al bordului, cînd cuplam contactele. Becurile roșii, ecrane mititele pe bordul cabinei, galbene, verzi, astea erau culorile nopților de alarmă. Porneam motorul, avionul se trezea la viață poticnit, primele rotații moi ale turbinei, îl simțeam trepidînd, întinzîndu-se sub dural, focul camerelor de ardere, aveam *fizic* senzația curentului în circuite, creșteau presiuni, hidraulica, uleiul, prin conducte acoperite cu email galben-deschis curgea petrol limpede încins la optzeci de grade. Fremătau convertizoare, metalul trepida surd, clipea bordul cuprins de viața electronică, specială, în căști auzeam convorbiri scurte, confirmări înăbușite. „Rulează, 013", trefla giroorizontului, busola, simțeam așteptare dincolo de metal, personalitate de avion ; pentru că o alcătuire atît de complexă simțea măcar ceva în afara mea — avion devenit *însuși*. Așa erau avioanele pornite în întunericul încordat, coboram cupola, noaptea se închega în cerul cabinei, maneta de zăvorîre, ermetizam, mă închideam definitiv în sfera de plexiglas, metal înviat, lucrurile se întîmplau simplu și pentru totdeauna, mă aveam în mînă. Pe mine, avionul, lucrul pentru care eram în avion.

— Scoală, a spus Chioru, flutura degetele în fața ochilor, nu stai toată viața la turn. Reintri în formă, gata.

Am lăsat fotoliul jos, abia acum, l-am pus la locul lui lîngă televizor, m-am întins, am plecat la baie să fac duș.

— Tu — a spus Chioru mai tîrziu, eram la masă — ai rămas ca în școala militară. Entuziast, te bucuri pentru ce faci întotdeauna la fel. Urci de fiecare dată în avion cum ai urcat prima oară.

— Îi plîng pe cei care n-au rămas ca în școala militară, am zis cu gura plină.

— Cu mine e altceva. N-am putut să mai fac pe pilotul de vînătoare...

— E același lucru, am spus. Există două modalități de abordare a zborului.

— O infinitate.

— Două esențiale. Restul sînt doar variante.

— Prima, a făcut Chioru. Pilotul romantic.

— A doua, am spus. Pilotul flegmatic. Tu. Urci în avionul ăla mare și alb mestecînd gumă, dar pentru că ai spectatori. Tot felul de stewardese. Înăuntru ești ghemul necesar de draci, pentru că altfel nu se poate. Pentru că altfel ai cădea cu avion cu tot imediat după decolare.

— Nu zău ? ! a făcut Chioru.

— Și cu o sută de pasageri. Du-te naibii, am spus. Măcar între noi putem fi limpezi. Nu să ne tremure mîna pe manșă, dar să fie foarte clar că facem un lucru formidabil. Pe care puțini sînt în stare să-l facă.

— Unde ai învățat vorbele astea ?

— Vai ce prost ești ! Unul din puținele lucruri care nu pot fi făcute în treacăt, ci numai dinăuntru...

— Ceva sacru, a întrerupt solemn Chioru.

— Ceva sacru, am spus, de fapt n-am spus, gîndeam numai, pe urmă am reluat : pentru tine povestea asta, cînd zbori, e ceva între două staturi pe pămînt ? sau stai la sol între două zboruri ? De aici pleacă totul, chestie de optică...

— Chestia cu paharul pe jumătate plin, care de fapt e pe jumătate gol. Unde te-au învățat să vorbești așa frumos ?

— Nu mai fă pe nebunul. Știi foarte bine că niciodată nu e cum a fost. Că nici o decolare, și ce e pe sus, și mai ales nici o aterizare nu seamănă cu alta.

— Mă rog.

— Nu e vorba de crispare.

— De mobilizare, a zis Chioru. Toate resursele, și încă ceva pe deasupra. Să cobori stors din avion.

— Așa se cuvine.

— Ce rămîne pentru viața de jos ?

— Aia cu picioarele pe pămînt ?

— Aia.

— Știu, am spus, nici nu cred că vreau foarte mult să fiu cu picioarele pe pămînt.

*

Am trecut pe sub o barieră care se lăsa, lămpile roșii, sunetul clopotului trecea de ploaie, intra prin geamurile mașinii, ding-dong, brațele vărgate alb-roșu coborau, dincolo de pădure am văzut fumul locomotivei. Nu aveam timp să opresc, șoseaua udă, lucioasă de apă, am accelerat, simțeam roțile trecînd peste șine, peste pietrele ascuțite dintre șine. După barieră era o curbă strînsă, acolo am derapat, nu mult, am luat curba aceea pieziș, împroșcînd apă în toate părțile. S-a tîrît în spate trenul lung, roșu-murdar, pe platforme joase erau ancorate lăzi uriașe cu lemnul umflat, decolorat lucios de atîta apă. Am făcut mai puțin de jumătate de oră pînă la intersecție, drumul din față ducea la aerodrom, drumul din stînga mergea între plopi înalți spre aeroclub, pe drumul din dreapta habar n-am unde ajungeam. Nu ajungeam nicăieri pe drumul din dreapta. Se afunda, indecis, înspre dealuri. Dincolo de dealuri curgea fluviul, apa făcea un cot uriaș cuprinzînd cîmpia, așa că mergînd spre aerodrom și depășind aerodromul, orașul, pînă la urmă tot la fluviu ajungeam. La podul acela potcoavă de lumină, care noaptea se vede din aer de la patruzeci de kilometri.

Am trecut prin intersecție, plopii din stînga au biciuit parbrizul cu siluete lungi, negre, chelite de frunze galbene; frunzele erau pe jos, pe asfalt, se lipeau pe cauciucurile mașinii, galben pe negru, pe caroseria vopsită albastru. Asta se cheamă octombrie, am spus: plopii lucioși de apă, frunzele lipite pe mașină. Gîndurile, lipite pe creier. Am răsucit volanul, s-a terminat asfaltul, roțile plesneau plăci din beton cu rosturi negre, fire lungi de smoală între ele, era aproape ca pe pistă. Intram pe aleea dintre blocuri, erau șase case lungi cu ziduri groase și camere înalte sub acoperișuri țuguiate, acoperite cu țiglă. Cetățui proletcultiste aliniate pe două rînduri, înșirate în lungul aleii betonate, cu un singur etaj și coloane lătărețe la intrare. Totul se întîmpla într-o pădure

de salcîmi, dar acum salcîmii erau goi, bolnavi, muiați de apă, negri ca plopii de pe șosea.

Am urcat sărind cîte două treptele din ciment, de unde auzeam muzică, de la Mărin, cheia în broască; s-a deschis ușa care niciodată nu se închidea foarte bine, acolo locuiam, în două camere albe cu arme vechi atîrnate pe pereți, acasă. Am aruncat blugii, puloverul jilav, intram în uniforma albastră, vulturul din argint de pe piept a lucit palid în lumina cenușie. Stăteam fără să aprind lumina, am rămas în picioare în mijlocul camerei, s-a strecurat sub ușă muzica de pe scară, a venit la mine. O chitară cu sunete limpezi, puțin tremurate. M-am gîndit la Chioru, la avionul lui alb cu patru motoare, la ce am de făcut în seara asta. Scîrșneau frîne pe beton, bocanci soldățești urcau scara lăsînd urme ude, au zburat sunetele limpezi, s-au risipit în amurgul jilav. Am sărit în picioare, trrr — smulgeam în fugă scurta îmblănită, șapca din cuier, porthartul, am deschis ușa; șoferul microbuzului se desfăta proptit în sonerie. A zîmbit, a întins mîna să ia porhartul.

— Credeam că dormiți.

În microbuz era totdeauna cald, mirosea a cauciuc, vopsea încinsă, benzină arsă. Lîngă blocul 3 ne aștepta Mihai, salut — salut, am intrat în unitate. Mașina mergea prea repede pentru cimentul ud de sub roți, pentru ploaia venită din toate părțile, s-au aprins farurile, ridicau în fața parbrizului un perete opac, argintiu, auriu. Intram pe bretelă, avioane sub huse întărite, lustruite de apă, așteptau aliniate spre celula de alarmă ; am trecut pe lîngă santinele negre, ursuze, îngropate în pelerine imense din foaie de cort. Am coborît la zebră, microbuzul l-a dus pe Mihai mai departe, la avion ; pătratele alb-roșu se întindeau, se amestecau de atîta apă. La stația meteo nu era nimeni, telexul clămpănea cifre negre-albastre pe hîrtia albă, ultimul meteor aștepta sus în turn, pus cu grijă pe pupitrul conducătorului de zbor, sub microfon. În difuzoare rotunde foșnea eterul, sunetul scurt, gros, depărtat, însemna o descărcare între nori umpluți la saturație cu electricitate pozitivă, electricitate negativă, s-a întins o lumină lată, albastră, între cele două electricități ; s-au scurs una în alta, s-au făcut la fel. S-au anu-

lat între ele, nu mai rămînea nimic. S-au topit, în lumina aceea albastră. Pe hărțile transmise „by satelitte" un trifoi cu patru foi mult răsucite spre stînga traversa în trombă Europa de la nord-vest la sud-est, aducînd ploaie și frig din Atlanticul de Nord. Am ridicat gulerul șubei, atunci a trosnit iar în difuzor, au bîzîit convertizoare, pe tabloul stației radio a tresărit, s-a zbătut în ritmul cuvintelor un ac lung, negru, subțire.

— Turnule, 256, control.

Am apucat microfonul, am apăsat butonul de emisie :

— Bine, am spus. Te aud bine. Cinci cu cinci.

— Și eu te aud bine.

Din vîrful turnului cu geamuri din cristal vedeam neclar supersonicul, peste biuta topită de ploaie, peste derivele liniei de avioane ; am crezut că văd silueta întunecată din cabină.

— Trecem pe canalul patru, a spus Mihai.

— Confirm.

Am trecut pe canalul patru, și pe urmă pe celelalte canale, am vorbit cu toată rețeaua, radiolocatorul de aterizare, punctul de comandă, băieții de la radiogoniometru păreau fericiți să mă audă, spuneau că recepția e perfectă, cinci pe cinci, cu toată mizeria de afară ; i-am încredințat că și eu sînt fericit să-i ascult. Am verificat balizajul, proiectoarele de aterizare, s-a desprins din penumbra gri pista conturată cu lămpi aurii, s-a întins prin ploaia albă lumina reflectorului de fund. A venit Miki, mi-a dat peste umăr ultimul telex ; hîrtia era caldă, s-a luat pe vîrful degetelor pulberea neagră-albastră a literelor : ploua peste tot. Au foșnit, s-au întins hărți meteo : RSR, Europa de sud-est, Europa întreagă cu o bună parte din Asia, verzi de atîta apă. Ciclonul care traversa continentul turna peste tot apă din Atlantic, după o săptămînă apa aceea avea să fie zăpadă.

— Salut, am spus, bătrîne. Stăpînul timpului. Mîine cum o să fie ?

Era foarte clar, după hărțile acelea, cum o să fie mîine.

— Ca azi.

— Poimîine ?

— La fel ca mîine.

— Şi peste trei, patru, cinci zile ?

— Poate, a făcut scurt Miki. Sau nu plouă, atunci ninge.

— Soare ?

— În Africa, cît vrei.

— 256, a spus Mihai din difuzor, turnule, la mine totul în regulă.

— Şi la mine.

— Terminat verificarea.

— Terminat.

— Trimit maşina să te ia.

— O.K., am spus, întrerup legătura.

Am decuplat staţia radio, salut, am spus din mers, Miki a dat din cap, salut. Asta era grozav, aici mă salutam cu toată lumea. Ar fi frumos din partea ta — ieşeam din încăperea de sticlă, am întors capul vorbind —, ar fi frumos din partea ta ca mîine să fie soare.

— O să mă străduiesc, a spus meteo serios.

— Şi duminică.

— În regulă, şi duminică.

— Şi, în general, iarna asta să fie scurtă dar bogată în zăpadă.

— u foarte friguroasă.

— Nu foarte.

— O să mă străduiesc, a repetat Miki. O să fac tot ce pot.

— Serviciu uşor, eram deja la jumătatea coridorului spre scară, Miki a răspuns din uşă : serviciu uşor.

Am coborît, aşteptam microbuzul sub balconul turnului, ce mai vreme, am spus. Să nu dai cîinii răi afară din casă, să nu decolezi piloţii de vînătoare cu avioanele lor cenuşii. Chiar, ce facem dacă se dă alarmă de gradul unu cu decolare ? Alergam pe aleea îngustă între pinii crescuţi în faţa zebrei, vedem noi ce facem. Decolăm şi gata. Am sărit în maşină, am spus inutil : la celula de alarmă.

*

Serile din celula de alarmă, asta se întîmpla în capul pistei, clădirea lungă, joasă, albă, am intrat scuturîndu-mă de apă, lăsam urme ude pe linoleum. Serviciu uşor, a

spus Vodă, somn uşor — a rîs Dorel, ţi-o las pe Cita. Căţeluşa s-a uitat la mine, adică bănuiam că se uită, era aşa mică, foarte neagră, nu creaţă, cîrlionţată-încîlcită, o grămadă agilă de păr cald, cred că se uita la mine pentru că stătea, ţinea capul într-un fel care putea însemna orice, inclusiv că mă priveşte, ce să fac cu Cita ? — am spus. Mie îmi plac blondele.

A plecat schimbul de zi, de la club s-a auzit zgomotul zarurilor, tablelor trîntite, cineva rîdea, am intrat în sala de echipare. Mă uitam la şirurile de căşti albe pe rafturi albastre, casca mea era ultima din dreapta, sus, am ridicat din umeri. Noaptea asta nu aveam nevoie de cască. Poate mîine dimineaţă, am spus. Cureluşa neagră sub bărbie, şi restul. Căptuşeala de buret care absoarbe cele mai cumplite şocuri, le preia, amortizează, pînă nu mai sînt. În colţ, pe cuier, costumul anti-g al lui Mihai, mănuşile de pe masă, harta împăturită, o să-mi vină din nou rîndul — am spus. Ştiam lucid că o să-mi vină din nou rîndul, numai să reiau afurisitul de antrenament, şi costumul *meu*, mănuşile *mele* pe masă, nopţile grele, utile, dense, din celula de alarmă. Atunci de ce nodul fierbinte din gît a explodat în raze de căldură, căldura urca în ochi, gata. S-a dus.

Treceam pe lîngă sonerii mari cu capace nichelate, becuri roşii montate în perete, nu m-am uitat la ele, speram să nu sune, să nu clipească. Nu în noaptea asta.

— Ce pat alegi ? a întrebat Mihai din uşa dormitorului, întreba degeaba, ştia foarte bine, am ridicat din umeri fără să răspund.

— Patul de la fereastră, a hotărît Mihai, asta dacă nu ţi-ai schimbat bunele şi bătrînele obiceiuri de cînd cu Academia Militară. În regulă, am zis, patul de la fereastră. Academia Militară nu e ceva atît de, încît să mă facă să renunţ la vechile şi bunele obiceiuri.

Ne-am scos uniformele, celula de alarmă era rece — nu rece, friguroasă — prin tradiţie, trăgeam pe noi pulovere groase, pantaloni din lînă.

— Ce porcărie, a mîrîit Mihai. Ce porcărie de vreme, n-am zburat de o săptămînă. Oamenii se strică, şi tehnica se strică exact aşa, stînd.

— Nu mai stăm multă vreme. Miki a promis că mîine o să fie frumos. A spus că se ocupă el de asta.

Mihai s-a strîmbat urît, Miki, nu mai vorbi de el. Nu față de mine, te rog. O săptămînă, și încă o săptămînă, cel puțin două săptămîni.

— De ce ?

— M-a invitat la el, mi-a dat nu-știu-ce băutură făcută în casă, ceva gălbui care mirosea groaznic a cîine ud...

— Toate miros acum a cîine ud, am spus. Și noi.

— Bine, chestia aia mirosea mai îngrozitor decît un cîine ud. A spus că e după o rețetă foarte veche, transmisă în secret din generație în generație.

— Asta e un argument peste care nu se trece.

— Nici n-am trecut ; făceam doar viraje în jurul paharului, nevastă-sa se uita cu ochi mari la mine, știi ce ochi are femeia lui Miki...

— Cît o farfurie, am spus.

— Mai mari.

— Cît ecranele radar.

— Mai mari.

— Cît cercurile elicelor de la AN.

— Cam atîta. S-a uitat la mine cu ochii ăia...

— Atunci ai băut.

— Evident am băut, s-a strîmbat din nou Mihai. Gustul se potrivea de minune cu mirosul.

— Și ?

— Sper să nu aflu niciodată rețeta după care a fost făcută băutura aceea.

Am rîs, m-am întins pe somiera tare, stăteam în întuneric, ploaia bătea aiurea în acoperiș, în ferestre, în frunzele plopilor de lîngă ferestre. S-a auzit stins dincolo de nori sunetul motoarelor unui avion mare, de transport.

— Aștia zboară, a spus încet Mihai.

— Știi bine cum zboară ! Cu cinci oameni în cabină, și radiofaruri, culoare, sisteme VOR, ILS, tot felul de blonde care suflă în microfoane și le spun pe unde să o ia.

— Nu e chiar așa.

— Lasă, am spus, știu foarte bine cum e, habar n-aveam. Făcea parte din lucrurile care trebuie trăite ca să pot spune : știu cum este, și nu puteam trăi povestea asta. Să fiu unul din cei cinci aflați în cabina unui avion

de transport. Nu pot face chiar tot ce vreau, am spus tare. Întotdeauna se stabilește ordinea de priorități, renunț la unele ca să am altele.

— Poftim ? a făcut Mihai din patul de alături.

— Nimic, am spus. M-am gîndit la ceva.

— Continuă, m-a îndemnat Mihai. Habar n-ai ce interesant e. S-a săltat într-un cot, am văzut fața întoarsă spre mine, albind din întuneric.

— În seara asta ești obsedat de alarmă.

Am vrut să spun : nu numai în seara asta, n-am spus nimic.

N-am spus nimic două ore, Mihai dormea, am stat cu mîinile sub ceafă, mă uitam în tavan. Eram foarte tare la asta, privitul în tavan. Vedeam acolo tot ce vroiam să văd, foarte clar, amănunțit, în culori, uneori apăreau limpede imagini nechemate pe care le știam, le doream îngropate, șterse, uitate — nu, fluturam degete în fața ochilor, le alungam. Sau închideam ochii, se întîmplă să nu ajute nici asta, imaginile nechemate persistau în dosul pleoapelor strînse, pe retină, aiurea, erau în creier. Se ascundeau, și ieșeau, și se ascundeau din nou acolo. Nu era mare lucru de ascuns, păr blond-cenușiu flutura în toate părțile, ce era sub părul acela. Am văzut cum mîngîiam părul blond-cenușiu. Mai erau serialul cu avioane căzute, fotografiile din dosare de anchetă, din reviste tipărite pe hîrtie lucioasă, dar asta era mai ușor de controlat. Năștea întrebări, de ce. Treceam brutal de la fiare răsucite, de la duralul ars, la profesie, de fapt fiarele răsucite erau și ele profesie, statistic un accident grav la zece mii, la o sută de mii ore zbor, ce poveste, meseria mea. În care accidentul întîmplat celui de lîngă mine mărea șansele personale de a funcționa mai departe, de a mă întîlni cu Chioru, de a pleca iarna la schi. Exact asta ne apropia, numitor comun, treceam peste lucrurile care nu se potriveau, le ștergeam. De aceea ne simțeam bine între noi. Reușeam să fim noi înșine, noi între noi. Știam foarte bine ce e important, și lucrurile care nu merită timp. Mihai nu mai dormea, s-a întins, nu facem mare lucru azi, a spus. Pierdem vremea.

— Ei, am răspuns, știi cum e. Nu se întîmplă în fiecare zi. E ceva care trebuie așteptat.

Pe urmă am mîncat, am văzut un filmuleț tîmpit la tv, mergeam să mă culc, nu încă, Mihai m-a tras de mineca puloverului gros, hai afară. Cum dracu poți să dormi într-o noapte ca asta ?

Trăgeam ghetele de zbor în picioare, am ieșit pe scările din fața celulei, noaptea n-avea nimic deosebit, era neagră, joasă, udă, plină de umbrele norilor care lunecau foarte jos, se învălmășeau tăcut în întuneric, alunecau spre fluviu, dincolo de fluviu, spre mare. Au clipit lumini, auzeam departe zgomot de motor, erau mașini, camioane pe șosea, am făcut cîțiva pași, ieșeam pe bretelă, se vedea baliza aprinsă deasupra zebrei ; punct roșu scînteietor, și deasupra geana difuză, palidă ca o părere, lumina reflectată de plafonul coborît.

— Cît crezi că e baza ?

— Oricît, între treizeci și cincizeci de metri.

Baremul nostru minim pentru noapte era două sute de metri. Am văzut și avioanele în geana aceea difuză, derive înalte, negre, proiectate pe nori.

— Noaptea, a spus Mihai, cînd te uiți la ceva, nu trebuie să privești drept acolo. Drept la ceva-ul la care te uiți. Vezi mai bine dacă te uiți pe linia orizontului, atunci chestia aia se proiectează pe orizont, care oricum e mai luminos decît pămîntul.

— Nu în noaptea asta.

— Noaptea asta e foarte specială.

Am vrut să spun că noaptea e doar rece și udă, trecea frigul prin lînă, prin salopeta subțire din milaneză ; noaptea specială era numai pentru Mihai, pleca din el, se întorcea în el după ce făcea un viraj strîns care ne cuprindea pe noi, celula, avionul din alarmă abia conturat pe orizontul întunecat.

— Ai decola pe vremea asta ?

— Am decolat, mai demult. Tot din alarmă, îți dai seama. Eram coechipierul lui Chioru.

— Cum a fost ?

— Absolut formidabil. Cum fac fetele din filme americane, întind gura pînă la urechi și spun : terrrific ! Zece mii de metri plafon compact, deasupra lună plină, n-am vrut să mai cobor. Știi nopțile cu plafon și cu lună plină

deasupra...

— Știu. Ați prins ceva ?

— Nu mare lucru. Ținte de control.

— Aterizarea ?

M-am întors, mergeam spre celulă.

— Cum să-ți explic ? Principalul e că am aterizat.

Am rîs, era frig, ne-am culcat așa, cu puloverele jilave pe noi. Nu venea somnul, m-am gîndit iar la Chioru și Maria lui. Cum eram noi trei — unul, și cum despărțirile sînt la început insesizabile, pe urmă ceva se adîncește și gata, nu mai e cum a fost. Nu te mai înțelegi dintr-un gînd, privire, atunci vin cuvintele dar e tîrziu, nu te mai înțelegi deloc. Ce apărea între noi, m-am gîndit la serile noastre de aerodrom, locuiam în același apartament, am văzut pe tavan seara de ieri, finish, apă de ploaie, s-a dus. Intră în pămînt, ca ploaia de afară. Nici nu merită să-mi bat capul. A fost frumos, dar s-a terminat. Mai auzisem o dată exact așa : gata, a fost frumos dar s-a terminat. Se pare că face parte din noi. Se pare că este chiar necesar, să se termine. Să nu dureze prea mult. Nu știam dacă e bine sau rău ; m-am înfășurat în pătură, noapte bună, am spus.

— Sper să fie bună, a răspuns Mihai.

*

A doua zi ploua bineînțeles, ne-am adunat la zebră, a venit Miki, desfășura hărți, diagrame, prognoze pentru următoarele 12, 24, 36 de ore elaborate de stații cu rezonanțe impresionante : Șerementievo, Orly, Fiumicino, lucrurile se petreceau pe sectoare și pe înălțimi, curenți de aer rece se amestecau în mase de aer cald după legi care îmi scăpau, în concluzie, a spus meteo, ploaie. O să plouă și mîine.

Arăta cu mîna pe hartă, ciclonul de ieri oprit în centrul continentului se rotea lent pe loc în sens invers acelor de ceas, pompînd aer atlantic, rece, umed, cețos. M-am dus la infirmerie, Nae avea un aparat formidabil, raze diadinamice, mă durea umărul drept, surd, neliniștitor, doctorul potrivea discuri din sticlă albă în jurul umărului bolnav, lega electrozi, agita becuri care se aprindeau din nimic în cîmpul dintre discurile metalice ; stăteam zece

minute cuplat la aparatul care bîzîia, nu mai aveam nimic o lună întreagă. Salut, am spus, mă scuturam de ploaie, salut, a rîs Nae, știam că vii. Arăta geamul, ce era dincolo de geam. Numai că ai de așteptat, cine ? am întrebat, Ion, a rîs doctorul de aerodrom.

Asta-i, am ridicat din umeri, acrobația aeriană lasă urme. Ce facem noi cu supersonicele, înghesuiți treizecipatruzeci de secunde la șase unități de suprasarcină pentru fiecare buclă imelmann, viraj de luptă sau răsturnare, asta rămîne, se strînge neștiut în oase, mușchi, în tendoanele întinse mult peste limite firești, pe urmă iese afară răsucind dureros. Nae nu avea leacuri pentru așa ceva. Nici nu existau leacuri pentru așa ceva. Nu cele cinci mii cinci sute de calorii înghițite în fiecare zi, nu ciocolata, portocalele, nici cele două săptămîni pe an la Poiana Brașov. Tratamentul valabil era să nu zburăm, nu se gîndea nimeni la tratamentul ăsta. Zburam, pe urmă ne cîrpeam la aparatul lui Nae, razele diadinamice scoteau din nou ce era de scos, urcam în avioane drepți ca brazii, lipeam spatele, ne strîngeau chingi late în scaunele de catapultare, plecam din nou să ne dăm peste cap cu șase g. Asta cît putea fiecare, pe urmă se întîmplau lucruri la care preferam să nu mă gîndesc, Comisia medicală, și restul. Aviația de transport, elicopterele.

— Salut, am mai spus o dată pentru că Nae nu era singur, vedeam abia acum, stătea cufundat pînă la gît în fotoliul cu arcuri lăsate psihologul înalt, slab, de la Centrul Aeronautic Medical. Cel cu ochelari fumurii. Cel care, la controlul anual, înșiră pe masă cartonașe colorate și determină tonusul meu psihic. Dacă nu m-am *uzat*. Dacă, simplu, nu sînt învins de avion, de ce se întîmplă între mine și avion.

— Salut, a spus.

— Vă cunoașteți ? a întrebat Nae.

— Cum dracu să nu ne cunoaștem ?

O vreme am tăcut în trei, venea de alături bîzîitul generatorului de raze diadinamice, se amesteca cu ploaia, cu liniștea dintre noi.

— A venit să vadă cum e pe aerodrom, a spus doctorul.

— Cum se convertesc în practică rezultatele testelor ?

— Aproximativ, a răspuns psihologul. Nu-i vedeam ochii în spatele ochelarilor fumurii, cred că de asta îi și purta. Cum rezultatele testelor decurg din practică.

— Se pot trage o grămadă de concluzii.

— Pentru asta trebuie să particip la zbor, a spus psihologul. N-ați avut nici un necaz în ultima vreme ?

— Pe linia dumneavoastră ?

— Pe linia dumneavoastră, de fapt.

Am rîs, Nae și cu mine. Psihologul n-a rîs. Psihologul analiza cum rîdeam. Exact asta nu îmi place la psihologi, nu știu niciodată unde încep și unde se termină — ca oameni. Ca ei înșiși. Dacă mai reușesc să fie ei înșiși, după ce au învățat atîtea despre cum sîntem alcătuiți pe dinăuntru. Ce se întîmplă în noi, cînd afară se schimbă insesizabil ceva. Să știe, să prevadă dinainte. Interesant, dar pînă la o limită. Pînă la limita firescului din noi. Fiecare din noi începe exact de unde se termină asemănarea cu ceilalți. Știința lor, într-un fel, era iconoclastă. Există lucruri limpezi care scoase la lumină se opacizează. N-am spus asta tare. N-avea nici un rost. Am dat numai din mînă și am spus, sigur, necazuri sînt totdeauna. Psihologia aeronautică, am întrebat, cu tot ce presupune noțiunea, stînd cu picioarele pe pămînt și avînd timp la dispoziție, poate determina lucruri esențiale ? Cu ce probabilitate ?

— Ce lucruri esențiale ?

Nae s-a întors cu fața la geam, știa despre ce lucruri esențiale e vorba ; bătea ușor cu degete lungi, agile, subțiri, mîini de chirurg, bătea în sticla aburită.

— Dacă un pilot e compatibil cu tehnica pe care zboară. În ce măsură sînt sigur că un elev, un pilot care zboară bine cu instructor la bord, poate urca în avionul de luptă și pleca singur ?

— Nu înțeleg foarte bine, a zis psihologul, dintr-o dată s-a înfundat mai mult în fotoliu. Nu era obișnuit cu situații în care să nu înțeleagă foarte bine. Știința lui avea răspuns pentru tot ce se întîmpla.

— Vrea să întrebe, a intervenit Nae așa cum stătea cu spatele, dacă nu se poate întîmpla ceva special cînd pilo-

tul tînăr pleacă prima oară singur în zbor. Inhibiție, și apoi nai departe.

— Înțeleg că vorbiți de un pilot suficient de pregătit ca să zboare singur. De ce să se inhibe ?

— Pentru că e singur.

Întîi a fost liniște, pe urmă psihologul a răspuns din fotoliul lui :

— Există teste de personalitate. Cine trece de ele nu are motiv să clacheze.

Așa se cheamă asta, a claca. Cînd învelișurile cad, și rămîn față în față cu ce sînt — dacă rămîne ceva, după ce se duc învelișurile și sînt singur cu avionul.

— Cu ce probabilitate funcționează testele de personalitate ?

— Suficient de mare. Oricum, o surpriză nu este exclusă.

— Bine, am spus, pe mine exact asta mă interesează. Surprizele.

— Nu știu. În ultima instanță, instructorul de zbor e cel care hotărăște.

Nae a rîs de la fereastră, fără să se întoarcă. Un psiholog nu spune niciodată : nu știu.

— De ce rîzi ?

— Întreabă-l pe pilot, a făcut medicul de aerodrom.

— De ce rîde ? s-a întors psihologul.

— De mine, am spus. Pentru că acum o să întreb de unde să știu, să-mi dau seama cam ce face junele pilot cînd realizează că e singur cu avionul în aer ? Cu legăturile fundamentale tăiate, și restul ? Singur, adică ținînd în mînă viața personală, și aparatul acela formidabil, și încă desprins de pămîntul pe care a tot călcat, și care e atît de înțeles în tot ce face, gîndește, viață. În tot ce este, nu sîntem plămădiți din țărînă și ne întoarcem tot acolo ?

— Pentru asta, a spus psihologul încet, trebuie să zbor și eu. Să fiu singur, așa cum înțelegeți dumneavoastră noțiunea.

— Eu ca individ ?

— Dumneavoastră, ca piloți. În cabina avionului de vînătoare.

— Mulțumesc, am spus și vorbeam fără nimic ascuns.

— Tu, a întrebat Nae, cum ai zburat singur prima oară ?

— Știam ce e în mine.

— Și ei știu ce se întîmplă înăuntrul lor.

— *Eu nu* știu, aproape strigam. Pe urmă îi las să zboare singuri.

— Ți-e frică ? Crezi că unul din cei mici, pe care îl lași să zboare după ce l-ai controlat...

— Nu despre asta e vorba.

— Atunci ?

— Vreau să știu cînd merită, sau cînd nu merită să îmi asum riscul, oricum foarte mare...

— Tu, Nae mă țintea de sub sprîncenele îmbinate, poate știi ce era în instructorii tăi cînd ți-au dat prima oară drumul la zbor ? Pe IAK-11, pe MIG-15, pe supersonic, te-ai gîndit ce era în ei ?

— Prea puțin.

— Gîndește mai mult, a spus Nae. Mai mult, și încearcă să te gîndești la ceilalți. Cred că asta e soluția. S-a uitat la ceas, Dumnezeule mare, a țipat, l-am uitat pe Ion în aparat.

Am trecut dincolo, mirosea a ozon, generatorul de raze sfîrîia ușor umplînd spațiul dintre discurile din sticlă metalizată cu minuni diadinamice. Ion, întins pe canapeaua albă, a ridicat capul, ia uite cine vine, a spus. Precis te doare umărul.

M-am întins în locul lui pe canapea, Nae potrivea discurile, a făcut pase cu becul între electrozi, becul s-a aprins din nimic, a clipit în aer, s-a stins așa cum se întîmplă cu lucruri aprinse din nimic.

*

Doar vineri a stat ploaia, s-a ridicat plafonul, nu mult, cît să vedem rotocoale cenușii de abur plutind lins peste hangare, plopi, girueta de la zebră. Peste antene de radiolocator vopsite în șah, alb-roșu. Atîrnau zdrențe alburii, fîșii de stratocumuli destrămați, zburam în amurg, jos a fost aproape întuneric cînd am decolat, am intrat în straturi aceia destrămați. Era negru-cenușiu în jurul cabinei, bordul roșu lucea în plexiglasul cupolei, de asta n-am vă-

zut cum negrul-cenuşiu şi-a deschis culoarea, trecea spre portocaliu slab, mai tare, albastru-portocaliu intens, dureau ochii, am ţîşnit peste cîmpia sură, uniformă, valuri încremenite proiectau creste roşcate pe cerul albastru-portocaliu, roşu, roşu încins pînă la alb ; pe orizont, în stînga, soarele. La două mii de metri se termină totul, am fost deasupra ultimului văl de plafon închis, cenuşiu, atît de subţire, l-am văzut numai cînd am trecut prin el. Aşa, un vnal de ceaţă translucidă fluturată din orizont în orizont.

S-a rostogolit bila încinsă, spre vest ieşeau din nori vîrfuri negre de munţi zimţaţi, soarele se ducea după munţii aceia. Îi înnegrea, îi zimţa şi mai mult. Dureau ochii de lumină, am clipit, jucau doi nori mici, albi, incandescenţi, au traversat pleoapele roşii, retina, vedeam bordul aşa — prin norii aceia mici şi albi. Am dat capul pe spate, cerul de deasupra era foarte departe şi închis la culoare, albastrul mătăsos al stratosferei, negru de atîta albastru, ţintat cu stele puţine, palide, sărace. Cobora spre răsărit un zid roşu-vînăt, opac, străbătut de fîşii late de întuneric, fîşiile acelea s-au întins, se amestecau între ele, s-au unit cu întunericul de jos. Plafonul se termina brusc pe linia dintre soare şi întunericul de jos, a trecut ultima rază a zilei între munţi, a tras o graniţă netă, categorică, definitivă. Acolo s-au sfîrşit norii, săptămîni de ploaie cenuşie alunecau spulberate la est-sud-est, dispăreau în dreapta aşa cum zburam spre nord. La nouă mii de metri am pus la orizontală, zburam cu ziua trecută pe planul stîng, noaptea care venea întuneca lucirea duralului pe aripa dreaptă, prima lumină aprinsă noaptea aceea a fost lampa mea verde de poziţie. Răspundeau lumini de jos, galbene, sărace ca stelele de amurg ; pămîntul era în pîcla roşcată din asfinţit, lumina săracă traversa stratul gros din aer opac să ajungă pînă la noi ; aşa ştiam că jos e o casă, încă una, mai multe case, un sat. Treceam peste satul acela care nici nu mă bănuia, s-a dus soarele dincolo de munte, s-a pierdut după crestele negre. Au lucit pe ecranul radiolocatorului de bord ţinte fosforescente, se ştergeau după două-trei topări, ţinte false. Dansa acul de la ARK, asta lasă în urmă fronturile care trec : nori destrămaţi, straturi ionizate de aer. Imagini false care se şterg exact cînd încep să cred că sînt adevărate, era aproape ca în

viață. A venit o topare care nu s-a mai stins, traversa ecranul din dreapta sus spre stînga și spre mine, am ridicat ochii din ecran ; flashul unui avion de transport arunca dungi late de lumină roșie la două mii de metri deasupra, măturau cerul, se întorceau la loc pe burta avionului de transport.

— 013, din dreapta către stînga, la 10 500 metri în culoar...

— Am văzut, mulțumesc.

M-am uitat la altimetru, pe urmă în ecranul radarului ; ținta se apropia, a intersectat drumul nostru la doisprezece-paisprezece kilometri.

— 013, dacă vezi ce avion este...

Vedeam doar lumina roșie-violetă pe roșu spălăcit al cerului.

— Nu știu, am spus. Poate fi orice.

Auzeam greu, au foșnit în căști straturi ionizate de aer, treceam goniometrul pe ascultare. Semnalul stației era stins, depărtat, înghițit de noaptea de sub noi, din dreapta, de deasupra, întunericul din est, acum vedeam, se închega, s-a contopit cu bezna de jos, cu albastrul catifelat de deasupra, era deja negru și stelele s-au făcut mari, rotunde, cu raze groase înțepînd ochi prin cupola cabinei. Numai spre apus zburam în lumină, roșul acela spălăcit, portocaliu în mijloc, și dunga albă, și albastrul străveziu care nici nu știam cînd devine noapte. Zburam spre nord-vest cu botul pe semicercul de albastru străveziu, și nici nu știam cum vine noaptea. Am fost dintr-o dată înconjurați de întuneric, orizontul a coborît, s-a șters, viram, nu s-a clintit nimic. Adică marginea rațională despărțind cerul de pămînt chiar în nopțile cele mai închise, arcul de beznă neagră suprapus întunericului deplin pe care tubul Pitot lasă o dîră vagă, argintie, mată, nu mai era. Jos lucea palid aceeași pulbere uniformă ca deasupra cabinei, am ridicat capul, recunoșteam greu constelații văzute *altfel* prin plexiglasul cupolei, tigaia lui Orion, în dreapta, agățată de capătul Carului Mic — Polara, aceleași stele erau sub avion, s-au răsucit într-un tonou lent, am scos avionul din înclinare după grirorizont. S-a strîns ceva sub costumul anti-g, am fost dintr-o dată foarte gol, și de

atins de peste tot, așa cum zburam în sfera din stele rotunde. Au fost secunde, nu știu cîte, totul se întîmpla după timpul special al cabinei, atîrnam în chingi, m-am săltat în scaunul de catapultare, îmi era, simplu, frică. A venit de peste tot, eram în sfera aceea arzînd uniform în jurul cabinei ermetizate și am știut — uite cum sîntem, avionul și cu mine, aruncați în noapte. *Am simțit* asta. A fost un început de revoltă, o întrebare veche ; ce caut aici ? Am clătinat capul, casca albă, nu acum. Astea sînt întrebări de pus cu pămîntul sub picioare și nici atunci. Astea sînt întrebări care nu se pun. Știam de undeva că am peste o mie două sute ore-zbor pe supersonic, pe urmă au venit alte zboruri de noapte, hai, ochii la aparate, indicațiile bordului lucide, precise, indiferente la noaptea de afară. La noaptea din mine. Zburam peste un strat de nori translucizi, abur înghețat reflectînd stelele de deasupra. Voalul acela din amurg, întins peste tot orizontul. Cînd am reușit să mă conving de asta totul a fost O.K., s-a clintit axa cerului, s-a rotit bolta nouăzeci de grade, stelele ocupau locuri știute. Alunecam cu o mie două sute kilometri pe oră spre vest-nord-vest, a clipit verde becul MARKER, suna în căști semnalul știut — gata, la reper. Viraj pe dreapta, lăsam în urmă vatra aceea stinsă, ce mai rămînea din ziua trecută. Pilot, am spus, vai de capul tău. Ai uitat zborul de noapte. Ai uitat tot ce știai. Lucruri aflate greu, pe care nu este voie să le mai uiți. N-are importanță dacă vine — frica —, de fapt vine oricum, face parte din noi, urci în avion cu tot ce te alcătuiește, bun, mai puțin bun. Rău, acceptam greu răul din mine, structurile greșite. Nu ca pilot. Asta vine oricum, spaima, totul e să știu să trec peste ea. Să nu inunde cabina secundele vîscoase, reci, irațională, convertite inevitabil în prăbușire. Exact cabina era locul unde deveneam cinstit cu mine — dincolo de menajamente, de circumstanțe generos acordate, cabina mă reducea la esență — pilot de vînătoare —, lucrurile trebuiau să fie foarte limpezi. Pentru că avionul nu admitea compromisuri. Rămășițele negre, contorsionate, mirosind a fum sleit, puteau oricînd însemna un compromis, făcut de pilot lui însuși. O circumstanță acordată aiurea. Un gol neumplut, pe care se clădea mai departe. O întrebare lăsată în grabă fără răspuns. Putea fi...

— 013, control.
— Bine, te aud.
— La 150 de casă.
— Confirm, am spus, mulţumesc.

Nu se vorbea mult, noaptea aceea am fost singur în aer pe canalul punctului de comandă. S-a albit stins întunericul de sub noi, jucau luciri palide pe cabină, m-am uitat afară, creştea tăcut un dom de lumină rece, difuză, dispersată de nori, s-a ridicat şovăielnic cupola din plasmă alb-albastră, s-a clătinat, s-a prăbuşit în ea însăşi. Acul goniometrului oscila cu amplitudini mari, stînga-dreapta, ce noapte, ionizări sleite în norii sfîşiaţi. Limbi de plafon care mîine nu mai aveau să fie. La o sută de kilometri de casă am început coborîrea, mă adînceam cu cincizeci de metri în fiecare secundă, picam în aerul nedesluşit, frămîntat, dansau scîntei lungi, uscate, albastre, pe tubul Pitot. S-a aprins rama parbrizului de lumina fosforescentă, mocnită, a conturat avionul cu dungă albastră, ce vedeam eu din avion — marginea botului, bordul de atac al planurilor. Coama şi deriva înaltă, prin periscop.

Ţineam direcţia după busolă, am trecut pe canalul startului, eram la 2 000 de metri înălţime cînd am văzut balizajul pistei. Luminile galbene, ateriza un avion, fasciculul proiectoarelor şi balizele roşii, verzi, farul roşu cu sclipiri de la apropiată — trei puncte — linie, trei puncte — linie, asta însemna acasă. S-a adunat noaptea în marginile ei firești, am scos trenul, treceam peste satul de la virajul trei, abia aici se liniştea radiogoniometrul, m-am uitat la gisment : două sute patruzeci de grade. Dunga neagră a fluviului, pătratul din neon despre care niciodată n-am reuşit să aflu ce înseamnă. Frînele aerodinamice, flapsul pe prima poziţie, mă aliniam pe firul director, farul de aterizare a despicat întunericul, ăsta-i cuvîntul, despica întunericul cascada albă de lumină, am văzut pămîntul livid, un drum, copaci uscaţi alb-violeţi pe pămîntul livid. Intram în raza proiectorului, „pragul pistei" — a spus navigatorul de la radiolocatorul de aterizare, „pragul" — am confirmat cu glas uscat. Pata farului de bord, care nu s-a şters nici în fasciculul proiectoarelor. Plăcile din beton, albe de lumină. Motorul redus, contactul cu solul pe roata stîngă, pe roata dreaptă, MIG-ul a ţopăit, s-a liniştit. Pa-

rașuta de frînare, s-a stins proiectorul, treceam farul de bord pe rulaj, ce amintește noaptea asta — am spus frînînd avionul. Au chelălăit cauciucurile, ce amintește noaptea asta cu norii ionizați, cu dunga aceea foarte palidă din vest, roșu topit în albastrul străveziu, nu amintea de nimic. Am decuplat pilotul automat, frîna de bot, declanșam parașuta de frînare, am rulat stînga pe bretea, nu avea ce să amintească. Așa era în fiecare noapte.

*

Noaptea următoare am făcut un control cu Florin pe traiect, la joasă înălțime, întunericul năvălea în cabină cu opt sute de kilometri pe oră, treceam peste un sat, am virat dreapta, spre fluviu. Nu era lună, volute largi de apă luceau stins, cenușiu, se detașau pe negrul opac al cîmpiei. Nu există nopți negre, absolute — am spus, întotdeauna e lumină, cît de slabă — de la stele, de dincolo de stele. De la nori, atunci cînd e înnourat. Nu zău, a făcut Florin Truță în intercomunicație, mai bine uită-te la busolă. M-am uitat, zburam pe zece grade, trebuia să fim pe douăzeci. Viraj dreapta, reveneam la traiect după relevmentul radiofarului îndepărtat. Temperatura în ajutaj, presiunea la ulei, bordul roșu, căldura cabinei la trei sute de metri deasupra pămîntului. Ei, a spus Florin, cum e cu nopțile absolute, n-am răspuns. Treceam podul, am văzut neonul felinarelor oglindit în apă. Am împins maneta de gaze, acele turometrului au fremătat ușor, au sărit cîteva diviziuni. Alunecam în cerul de noapte, aerul negru se dădea la o parte, se strîngea la un loc în urma noastră, noi alunecam în lungul fluviului, auzeam în căști voci, comenzi, indicative, am trecut orașul, străzi în formă de potcoavă începeau din apă, se terminau în apă, am văzut un autobuz, mașini, ferestre luminate. Portul, fierăraia neagră a macaralelor ghicită în pulberea de lumini din port. Vapoare cu becuri roșii în stînga, verzi în dreapta, așa ca noi. Oameni n-am văzut, era întuneric, zburam prea repede. Am răsucit capul sub cască, mă uitam în stînga, la lumina roșie de poziție. La bordul de atac al planului, cum răsfrînge în luciri mate lumina roșie. Pe urmă viraj

deasupra cîmpului, zburam într-un sac de beznă, a fulgerat un dreptunghi de lumini albe, violete. Linsă de dîrele gălbui ale farurilor — șoseaua, pe urmă iar întuneric, ochii pe altimetru, bezna aceea lovea între ochi, în mijlocul frunții. Am dat drumul la cronometru, șapte minute de noapte pînă la următorul viraj, cuplam pilotul automat. dubla a coborît botul, a cabrat, s-a stabilizat la orizontală; pe tabloul de bord, sus, ardea becul verde „pilot automat pe revenire". Mă întindeam în chingi, capul-compas, viteza, aparatele control-motor, hidraulica — normal.

— 013, control startul.

— Te aud bine, sînt 013.

— La ora opt și mai sus cu două mii de metri, lateral la zece kilometri, o cursă.

M-am uitat prin cupola cabinei la stele. Nu erau foarte multe, nu erau foarte strălucitoare, zburam la înălțime mică, se vedea aproape ca de jos. A clipit roșu, s-a stins, a clipit iar farul de pe burta avionului de noapte.

— Văzut startule, mulțumesc.

Din nou ochii în bezna cîmpiei, pe urmă lacurile, neonul stațiunii, bordul roșu, am văzut ecranul și raza tremurătoare a aparatului de proiecție, se ghiceau semicercuri de bănci în lumina tremurătoare.

— Aștia sînt nebuni, a spus Truță.

Nici noi nu eram foarte normali. Am decuplat pilotul automat, am făcut un viraj strîns deasupra grădinii de vară ; ne abătusem doi-trei kilometri dreapta de la traiect. Normal, treceam la verticala pădurii de peste lac. M-am uitat jos, pămîntul culcat pe cabină așa cum strîngeam virajul, cunoșteam bine stațiunea, cinematograful în aer liber, amfiteatrul din parc, am văzut o grămadă de filme acolo dar atunci era vară, acum se termina octombrie, mergeam acasă de la zborul de noapte spărgînd cruste de gheață sub tălpile ghetelor înalte pînă la jumătatea gambei.

— Nici noi nu sîntem foarte normali.

— La noi e cald, a rîs Florin, am rîs și eu, în cabină era cald. Era bine. Era sunetul înfundat al motorului, vibrația aceea care nici nu se aude, se simte numai. Erau bordul roșu și certitudinea pe care o dă avionul, eram noi legați de avion.

— Ce rulează ?

— Ceva bun, dacă stau în gerul ăsta și se uită.
— Hai să vedem.
— Hai.

Am picat ușor virajul, pe urmă am schimbat sensul înclinării, aduceam dubla în zbor orizontal așa încît să trecem cu ecranul în stînga, trebuia numai să înclin avionul și să văd... Aveam sub o sută de metri, acul radioaltimetrului cobora, optzeci, cincizeci. A sunat în căști semnalul de joasă înălțime, pe tabloul de bord s-a aprins becul „înălțime periculoasă".

— Redresează, a spus Florin. A tras de manșă, am pus avionul la orizontală.

— Sînt copăci pe aici ?

— Lîngă lac, în stînga...

Îi ghiceam mai mult, zimțind noaptea, mai negri ca noaptea. Așa, umbre negre pe orizontul coborît. Pe urmă am zburat într-un ochi de lumină, vedeam printre crengi ecranul, pete de lumină colorată s-au alcătuit într-un cal galben, în munți albaștri cînd cabram avionul.

— Ai văzut calul ?

— Ăla nu era cal. Era o blondă.

Am virat dreapta nouăzeci de grade, stînga două sute șaptezeci, asta se cheamă viraj standard și scoate fix acolo pe unde am mai fost o dată, numai că din partea cealaltă. Chiar, cînd am scos din viraj eram pe direcția cinematografului ; a grădinii de vară unde dădeau filme acuma, iarna. Toamna tîrziu, mă rog. Ce bine ar fi să putem face viraje standard nu numai cu avionul. În viață, să vin iar fix acolo unde am mai fost, numai că din partea cealaltă.

— În sud e o linie de înaltă tensiune.

— Știu. Paralelă cu șoseaua.

Nici nu vedeam șoseaua de aici. Am redus viteza, șase sute kilometri pe oră, auzeam radioaltimetrul sunînd, avertizînd. Din nou ecranul, acum vedeam clar pentru că veneam ușor convergent și am avut o secundă întreagă pînă să cabrez, am văzut fața aspră, frumoasă, prelungă, părul blond strîns sub borurile pălăriei Stetson, Jane Fonda pe tot ecranul. Mușcîndu-și buzele cu dinți nemaipomenit de albi. Aveam timp să văd gulerul cămășii în carouri, descheiat, un lanț subțire pe gîtul transpirat, bronzat, aproape

cafeniu. Şi iar munţii aceia albaştri, dar toate astea le developam, le-am scos de pe retină cînd eram din nou la trei sute de metri, zburam spre aerodrom, bordul roşu se proiecta pe orizontul întunecat.

— Jane Fonda, am spus în intercomunicaţie.

— Cum să fie aia Jane Fonda ?

— Jane Fonda, am repetat.

— Înainte spuneai că e cal.

Am redus turajul spre optzeci de procente.

— Las-o moartă, am spus.

Bordul, normal. Am cerut un control cu radiolocatorul de aterizare, ne auzeau bine, spuneau să intrăm în tur de pistă la virajul doi pentru aterizare. Jos a izbucnit un fulger violet, despica întunericul opac scînteia prelungă a unui tren electric, întunericul s-a închis la loc — alb, galben, roşu din ce în ce mai stins —, s-a închis peste cîmp.

— N-a fost Jane Fonda.

Nici măcar n-am răspuns ; am scos trenul, virajul trei, frînele aerodinamice, flapsul pe prima poziţie, virajul patru. Vedeam balizele pistei, firul director, luminile de intrare. S-au aprins proiectoarele, raze lungi de lumină argintie, flaps complet, plonjon în lumina argintie, doar după ce am degajat pista şi proiectoarele s-au stins, rămîneam în întunericul roşu al cabinei, doar atunci am apăsat intercomunicaţia :

— Nu fi prost. N-are cine să fie, în afară de tipa asta.

— Mergem mîine şi vedem, a spus Florin.

— Unde să mergem ?

— La cinema. Urcăm în maşină, mergem, întrebăm ce film a fost, ce actori au jucat în film.

— O.K.

Nu ne-am dus. A doua zi primeam fiecare trei zile arest, pentru abatere de la misiunea de zbor şi pentru că am tulburat spectacolul. Liniştea publică. Spuneau că i-am speriat îngrozitor. Că am trecut atît de jos cu avionul, încît jetul i-a săltat de pe bănci. Că, dacă era printre ei o femeie gravidă, femeia aceea ar fi născut cu siguranţă, *atunci* şi *acolo*. Au mai spus o mulţime de lucruri despre cum ar fi trebuit să ne purtăm, şi cum ne-am purtat în realitate. Mă uitam la Florin, Florin se uita la mine, am ridicat din umeri. Nu înţelegeam îndîrjirea cu care îşi ple-

dau cauza. Nu se întîmplase nimic. Tot ce spuneau se baza pe *ce ar fi putut să fie*, erau trei-patru în biroul comandantului, indignați, cu pardesie, șepci și umbrele. Se simțeau grozavi, amestecați într-un incident de aviație. Așa spuneau, „incident de aviație". Erau convingători, și l-au convins pe comandantul de regiment, și din cabinetul cu machete de avioane am plecat direct la arestul de garnizoană. N-am pierdut foarte mult, trei zile de viață, auzeam avioanele, decolau în forțaj, treceau deasupra și puțin în dreapta, cretinule, am spus, vroiai să știi ce film joacă. Blonda ta superbă, Jane Fonda. Intra soarele pe fereastra meschină, înfundată sub tavan, proiecta o pată de lumină pe zidul văruit, am făcut umbre chinezești în pata de lumină. Auzeam avioanele trecînd, înfundîndu-se în cerul albastru. Poftim am spus, fii fericit.

— Sînt, a răspuns Florin, se întindea pe bancheta ordinară, de lemn, am toate motivele să fiu. Aici e liniște. Dar să știi că *tu* vroiai să vezi ce film joacă.

*

Suna ceasul, mă scol, nu mă scol, am deschis ochii, afară, printre crengile salcîmilor, cer senin. Adică culoarea sură dinaintea luminii care face cerul albastru, am ieșit din sacul de dormit, era frig, treningul, bascheții, coborâm scările sărind cîte trei trepte cu picioare țepene de somn, ciment cenușiu. Trunchiurile salcîmilor erau negre de umezeală mată, așa, abur fin pe scoarța aspră, aburul acela se aduna pe iarba săracă în picături rotunde, limpezi, tremurate. Pe iarba rămasă din vară, firé galbene, fibroase, se țîrau, se frîngeau în noduri înfipte adînc în pămînt ; de la nodurile acelea plecau alte fibre galbene. Betonul aleii se împărțea în plăci mari prin dungi de smoală, alergam sărind dungile acelea. Obișnuitele priviri prin ferestre încă nedezmeticite de somn, aleargă iar ? aleargă, dacă nu se obișnuiau în atîția ani, nu aveau să se obișnuiască vreodată. Nici nu merita să mă gîndesc la asta.

Clădirea școlii, bariera, betonul se transforma în asfalt, ochiuri cenușii-gălbui între limbi negre de bitum prelins

sub tălpile de cauciuc, fişiile negre se împleteau, s-au unit între ele. Alergam pe asfaltul negru, ud, lunecos, am cotit la stînga, drumul de pămînt bătut, crăpat mărunt, se pierdea între şiruri de coceni. Bulgări tari de lut uscat, aşa simţeam fuga aceea, cu tălpile, restul — aerul rece, apa din ochi, din nas, respiraţia ritmată de picioare, toate se adunau în jurul tălpilor lovind pămîntul. Tulpine cafenii cu inele lucioase, frunzele lungi, ascuţite, uscate, fărîmicioase, printre frunzele acelea sclipea scurt, cald, ca un soare mititel, un ştiulete uitat. Se osifica, se îngălbenea perpetuu ; pe urmă lanul de porumb se termina, alergam în cîmp deschis, drumul cotea, băltoace, aici se aduna întotdeauna apa, de la ploaia de acum trei zile, de o săptămînă, de o lună. Din pămînt, atunci cînd uita să plouă, incredibil, sub scoarţa uscată pămîntul şiroia de apă. Erau mereu bălţi mititele, vara negre de mormoloci, toamna tîrziu — chenăruite cu verde bolnav, mătasea broaştei încîlcită, ciuruită de găuri rotunde ; apoi urma unei roţi de tractor în ţărîna groasă, răscolită, lustruită, cer-no-ziom, halucinant de clară, ca într-o gravură de Escher.

Stăvilarul, în dreapta, peste cîmp, dincolo de şosea, de calea ferată, mă însoţea clădirea albă a silozului. Toate astea legănate sub cerul cenuşiu în ritmul paşilor, cînd răsuflarea începea să zgîrie în fundul gîtului încetineam. Se încordau tendoane, muşchi, ce mai era de încordat. Articulaţii lubrifiate cu lichid sinovial. Încă şapte-opt sute de metri în dreapta canalului, la perdeaua de salcîmi se încheiau trei kilometri, acolo am întors. Acolo întorceam de fiecare dată, adunam dus-întors şase kilometri alergaţi peste cîmp, onorabil şi suficient pentru menţinerea formei. Care formă, forma de pilot de vînătoare : inima, plămînii, pulsul. Afurisita de tensiune. Afurisita de distonie neuro-vegetativă. Privirea atentă a doctorului-colonel din cabinetul „Interne", semnătura pe carnetul medical de personal aeronavigant : „Apt zbor", toate astea se adunau, treceau sub tălpile tocite ale baschetilor. Se însumau firesc cu cei şase kilometri alergaţi în fiecare zi.

Perdeaua de salcîmi, am întors, lătra răguşit cîinele de la fermă, ca de fiecare dată. Auzeam zornăitul lanţului pe sîrmă. A ieşit soarele, întîi a fost umbra de căldură pe obraz, apoi marginea roşie peste rambleul canalului, discul

portocaliu se rotunjea din nimic, din marginea înceţoşată a cîmpului, din fire uscate, casante, rugi sterpi de mare crescuţi lîngă canal. S-a înălţat, se făcea portocaliu ca ştiuleţii de porumb uitat, s-a adunat într-un ghem alb, opac, de lumină fără putere. Punctul negru de la orizont creştea, a devenit căruţă, am gîfîit „bună dimineaţa", „bună să-ţi fie, maică", glasul bătrîn m-a ajuns din urmă, tonul era sceptic, bănuitor, privirea a fost înaintea glasului, mînată în dosul hăţurilor de îndoiala blîndă a celui care a văzut multe şi nu se miră de nimic. Caii au tropăit înfundat pe pămîntul nici măcar prăfos, uscat, lustruit ca un pavaj de ţărînă. Urcam creasta digului, m-am prăvălit pe panta prelungă cu soarele în ochi. Unu-doi, inspiraţie, undoi-trei, expiraţie, toate astea într-un ritm neştiut, ieşea singur din mine, cine ştie de unde. Eram mobilat cu tot felul de lucruri, angoase, avioane, zile de arest, decolări triumfale, aterizări cu sufletul la gură, descopeream acum, cu ritmuri ascunse. Au devenit neaşteptat de grele picioarele, punct mort, am forţat, ziua cenuşie, săracă, începea să bată în auriu, m-a înconjurat cu o aureolă rece. M-am zbătut în lumină, din faţă s-a ridicat ştîngaci un fazan cu coadă lungă. Pe urmă iar lanul de porumb, acum în stînga, şanţul sărit de fiecare dată, am sărit şi acum, ultimele sute de metri, pe asfalt, pe beton, eram acasă. Urcam, m-am răsucit pe scări, am dat capul pe spate, cer adînc, senin, fîşiile de ceaţă agăţate pe orizont nu însemnau mare lucru. Nu însemnau nimic, aveau să dispară într-o oră ; pînă mîncam, pînă mergeam la avioane... Pînă dispărea din noi ce era de dispărut, rămînea în fiecare pilotul. Treptele urcate cîte două, duşul, uniforma albastră cu vultur din argint pe buzunarul de la piept, în stînga. Cu alt vultur din argint, foarte stilizat, coborînd agăţat în paraşută deasupra buzunarului drept. Mănuşile, harta, tăbliţa NPL, astea erau dimineţile dinaintea zilelor de zbor. Soarele intra orizontal pe fereastră, raze aurii, turtite, portocalii, s-au frînt în săbiile agăţate de pereţi ; în oţelul vechi cu lustru aspru, cenuşiu, neîncălzit în lumina dimineţilor dinaintea zilelor de zbor. Uşa trîntită, zece minute de mers gimnastic pînă la popotă, tradiţionalele ochiuri cu salam, cu şuncă, cu brînză, cu ce dădea Dumnezeu ; ceaiul, opă-

rind buzele. Mergeam pe jos pînă la pistă, cărarea din spatele sălii de sport, tăiam peste „stadion", se vorbea puţin şi numai la subiect : zburăm — nu zburăm. Zbor în normale, uite ceaţă, la radio au spus azi-dimineaţă, la televizior arătau aseară. Aveam barometrul personal, umărul drept, îl mişcam sub epolet, normal, zburăm, am spus. Chiar dacă nu aveam condiţii formidabile. Zburam în start comun cu grupa, asta însemna orice, inclusiv aterizări chinuite, pe muche de cuţit, cu mai puţin de doi kilometri vizibilitate. Cincisprezece-şaisprezece secunde, din momentul în care vedeam pista, pînă puneam roţile. Înghesuiam manevrele, intrarea pe direcţie, scoaterea flapsului complet, cuplarea stratului-limită, redresam în cincisprezece secunde. Grupa de trageri, blazon greu de purtat, însemna înainte de orice antrenament în zbor. Mergeam exact pe linia văruită din mijlocul terenului de baschet, am ocolit cercul alb, niciodată n-am fost aşa stăpîn pe avion, ca atunci cînd am zburat în grupă. Ridicam din umeri, data trecută am tras în stratosferă, acum ţinta zbura la joasă înălţime, oricum, nu era treaba mea. Aş fi vrut foarte mult să fie treaba mea, dar nu aveam nici o şansă. Printre biute galben-cenuşii apărea zebra în pătrate albe şi roşii ; girueta, semaforul pentru proiectoare, antene radio pe acoperişul plat ; antenele au mers pe cerul albastru, pe fişiile de ceaţă cum mă apropiam, s-au oprit, îşi ocupau locul ştiut. Dincolo de Casa Galbenă, joasă, turtită, lăbărţată pe pămînt, apăreau derivele masive ale MIG-urilor de la escadrila a doua.

*

N-am zburat mare lucru ziua aceea, cei din grupa de trageri aveam bineînţeles prioritate absolută, ce apucam între ieşirile lor : un traiect la joasă înălţime cu pîclă aurie inundînd cabina, luceau în lumina mată, uniformă, fulgerau scurt prin parbriz decupate ca într-o explozie cu margini precise de auriu-închis, greu, lucitor pe aurul spălăcit al cîmpiei, fulgerau bălţi, lacuri cu valuri mărunte, bucăţi şerpuite de rîuri. Am trecut cu avionul prin lumina Dunării şi totul a fost galben-strălucitor : ţeapa tubului Pitot, fuselajul, ce vedeam din aripi, cupola cabinei, ta-

bloul de bord, eu. Mîna pe manșă și manșa însăși erau aurii. Chingile care mă legau de avion. La urmă de tot am prins o interceptare la plafonul de luptă, Dorel zbura ca țintă, a urcat mai sus de nouăsprezece mii de metri. Am cuplat tîrziu forțajul, pînă am lansat la viteză, pînă am urcat, cînd ajungeam în poziția de încadrare el cobora deja, am făcut un film muncit, cu două sute de metri pe secundă în coborîre la variometru, cu avionul atîrnat peste mine, cu ținta dansînd pe fondul solului, pămîntul ars de la 17, 15, 12 kilometri sub noi. Opt kilometri, atunci cînd am redresat și am degajat din picajul acela cu o mie două sute kilometri pe oră, încă patruzeci de secunde pînă jos. Dorel a rîs, spălam de pe noi urmele chingilor intrate în piele, greutatea lîncedă a suprasarcinii, curgeau de pe ochi cu spuma de săpun „LUX" imagini înghesuite în parbriz, indicațiile bordului. Dorel a rîs, dacă nu coboram nu mă prindeai nici acum. Mîine, am spus, vedem noi. Mîine e duminică, a făcut Dorel, mă uitam la Citizen, chiar, mîine era duminică. Era ziua aceea în plus. Timpul oprit cu ochii în tavan, cu muzica înfundată în urechi, cărțile aruncate pe jos nu reușeau să iasă din hîrtie, să convingă. Nu reușeau să intre în mine.

Mîncam, ce facem mîine ? a întrebat Dorel, ce faci *tu* — am spus, pentru că știam foarte bine ce aveam eu să fac, cum o să stau întins pe divanul scund așteptînd să treacă ziua. Ieșeam de la popotă, după-amiază am jucat tenis pînă s-a făcut întuneric, nu mai vedeam mingea din pîslă, vino la mine, a spus Henț. Legăna racheta în amurgul roșu, corzile au tăiat aerul în dîre lungi, curbate în jos. Vino la mine, ne uităm la tv, pe urmă ieșim la vînătoare de noapte, fete ? — am spus fără nici un chef. Las-o moartă. Unde putea fi liniște adevărată, am urcat în Dacia albastră, după două ore intram în casă la mama mea, apartamentul de la etajul șase al blocului albastru în zigzag pe șoseaua Colentina, oraș București.

*

Hei, cum a fost duminica aceea liniștită, întîlnirea cu iubita mea de acum, patru, trei, două veri, trei ani pierduți — spuneam, pierduți, căpitane ? întreba Mihai Sîrbu.

N-ai fost niciodată ca în anii ăia pierduți — deschis și tu însuți — și nu îți vedeai ochii, faci pe nebunul, au fost cei mai frumoși trei ani de cînd ne știm. Vai de capul tău. aruncător de bombe și rachete, nu ești în stare să te arunci singur peste bord — atunci cînd e nevoie. Trei anî pierduți, auzi, au fost anii în care am reușit să ne apropiem, și continuăm împreună exact pe ce s-a strîns în anii ăia. Recunoaște. Ridicam din umeri, nu era de recunoscut ; lucrurile se întîmplau și gata, treceau mai departe, lăsau urme pe care n-aș fi vrut să le lase.

— Niciodată n-ai schiat mai bine ca în iernile cînd ați fost amîndoi pe munte, cred și eu, mă știam *privit*, și niciodată n-ai rîs ca în nopțile de atunci, la cantonul SALVAMONT. Și niciodată n-am dansat ca atunci, intrat în muzică pînă dincolo de mine, și zilele erau foarte scurte, zile de iarnă, și nopțile și mai scurte. Paturile suprapuse din canton, care se clătinau și scîrțîiau îngrozitor, ne aude Mihai — spuneai, am rîs, ce dacă ne aude. Parcă el nu știe ce facem. Parcă el trăiește numai cu mîncare și cu băutură și cu prietenia lui Bari cel uriaș. Focul din cămin ardea din august pînă în iulie, reflexele focului pe tavanul alb, pe grinzile negre care secționau tavanul alb. Părul blond-cenușiu se schimba în roșu-albastru de la flăcări, filtra domol lumina, învelea într-o sferă de uitare molcomă ; lucrurile se depărtau net, se opreau la marginea patului : acum și aici. Restul — dincolo. Nici nu mai exista restul. Exista trupul subțire, supus, fierbinte, existam într-o margine eu, nedezmeticit, buze căutîndu-se, mîini căutîndu-se, găsindu-ne, nu încă, noaptea se strîngea într-un ghem difuz de lumină întunecată, grea, aurie, exploda tăcută peste chipul drag, subțiat de umbră, cu pleoape strînse peste ochii știuți, peste ochii noi, leneși de flacăra topită în ea însăși, marginea dinților peste buzele arse de ger, de zăpadă, de soarele de afară — atunci cînd era soare. Întunericul roșu, crud, fierbinte, se clătinau sub noi munții cei mari, jos, în vale, zăpada secată de viscol curgea foșnind de pe brazi. Ce se întîmplă ? chiar, ce se întîmplă, lasă, am spus, e bine. Nu întreba, asta nu se întreabă, și iar luciul stins al dinților rîdeam fără să știm bine de ce rîdem. Eram timpit de ce se întîmplă, și

foarte plin de mine, și mă revărsam în rîsul acela împreună, fără opreliște. Cred că rîdeam, simplu, de fericire, dacă asta se poate. Puteam la fel de bine să plîngem, sau să facem dragoste la nesfîrșit și chiar făceam, și cred că de asta am schiat trei ierni la rînd ca un campion — de fericire. Grinzile negre pe tavanul alb, roșu închis pe roșul palid, totul se răsucea, ne prăvăleam tăcuți — asta nu se uită, puloverul smuls, se încurcau degete în fermoare, nasturi, bretele, pielea era aurie de căldura din afară, de clocotul dinăuntru, gemeai stins, vîntul bubuia pe tabla acoperișului, se pierdea. Se duceau vîntul, acoperișul, muntele, mă duceai cu tine, dinți între buze întredeschise, gîtul, îți tremurau sînii aspriți, dragostea mea, dragostea mea, nu știam bine cine spune, nu știam foarte bine ce aude *celălalt*, eu, tu, contopiți, eram unul singur.

Ieșeam afară, se topea zăpada sub tălpi în urme ovale, simetrice, adînci pînă la iarbă. Pînă la iarba verde, moale, ascunsă adînc sub zăpadă. Cerul era foarte negru, stele rotunde, reci, necrezut de aproape ; ieșeau aburi din umeri, din șoldurile tale înguste, am rîs, rîdeai și tu, arătai cu degetul aburii groși care îmi ieșeau din spate. Nu puteai vorbi, te înecai rîzînd, arătai numai cu degetul, aerul cald, umed, se ridica tremurat spre stelele rotunde, înghețat pe drum ; cădea înapoi în pojghițe fine, ușoare, translucide. Spuneai Doamne, ce bine a fost !

Căsleam în somn ca lemnele, dimineața ne scula Bari, lătra, vînturа aerul cu coada, capul uriaș între labele rezemate pe marginea patului de sus. Venea Mihai, ceaiul clătina în cești de aluminiu cercuri negre, aurii, „coborîți de acolo, nu vă e rușine". Coboram, costumul de schi, gîtul opărit cu ceai fierbinte, clăparii. Afară vedeam urmele ovale din noapte, nu pe două rînduri, se amestecau între ele, cum spunea Sîrbu care devenise foarte înțelept de cînd stăteam la canton, spunea : „înflorește pămîntul sub voi de atîta viață scursă și ardeți iarba cu fierbințeala dinăuntru". Aiurea, iarba verde din noapte pălea, ardea de ger. Nu era bine în nici un fel.

După „ce se întîmplă" urma firesc „cît poate să țină", nici asta nu se întreba, oricum a ținut nerușinat de mult, trei ani, pe urmă a făcut fîsss, s-a stins. Ne întîlneam în duminica mea liniștită, prima oară după ce povestea a

făcut fisss și s-a terminat, cum sînt întîlnirile astea, prima oară, *după*, n-am știut ce să fac — cu mîinile, cu ochii, cu mine însumi, ieșeam din magazin, aveam o pungă mare plină de grepfruit, era să scap punga jos, am strîns-o la piept, ei, a spus, nu te uiți în jur, salut.

— Saluut...

Habar n-aveam ce trebuie să fac ; priveam în ochii știuți, m-am văzut mic, lucios, reflectat de pupilă cu punga în brațe ; vedeam acolo și un grep ieșit din pungă, ca un soare mititel și amărui. Ne îmbrînceau oameni, eram chiar în ușă, am stat ca oglinzi puse față în față, reflectam imaginea ei avîndu-mă în ochi, și oglindea imaginea mea cu imaginea ei avîndu-mă în ochi, și pleca iar din mine multiplicată în adînc, și acolo mă găseam din nou centrat în jurul siluetei subțiri, așa venea infinitul, fiecare reflectîndu-se cuprins în celălalt la nesfîrșit, numai că asta era doar la suprafață și ținea foarte puțin. Nici cît stratul de argint întins pe spatele oglinzilor.

— Ești cu mașina ?

— Stau acolo, arătam cu bărbia, cu nasul, peste umărul ei, blocul albastru în zigzag, dincolo de stradă.

— Ah, da.

Își aducea aminte.

Am încuviințat din cap.

Ieșeau doi tipi cu un frigider lung, alb, aseptic, ne-au despărțit striviți în ușile de cristal ; ne priveam peste frigiderul acela.

— Vii să bem un coniac ?

A ridicat din umeri.

— E un bar după colț, am spus scuzîndu-mă.

Am prins mai bine punga în brațe, mă încurca îngrozitor punga aceea ; habar nu aveam ce să fac cu ea, nu știam nici dacă mă primesc la bar, cu punga în brațe. De fapt nici despre bar nu știam mare lucru, doar că există ; treceam prin fața ușilor batante din sticlă, ușile fluturau, aruncau în stradă pale de aer albastru, fum, frînturi de muzică bună. Miros de alcool, ce mai e prin baruri. Ambalaje de chewing-gum. Hîrtii lungi, înguste, cu diagonale albastre și roșii.

— E un bar după colț.

— De cînd bei tu ? la bar ?

— Așa se obișnuiește, explicam, doi care nu mai au nimic să-și spună și se întîlnesc întîmplător se duc la bar. Acolo beau, presupun.

— Ce îmi dai, Dubonnet ?

— Îți dau ce vrei.

Părea dintr-o dată foarte obosită.

— Dă-mi o chestie din aia, arăta fructele galben-portocalii ieșite din hîrtia groasă a pungii.

— Se potrivește de minune, am mîrîit.

— Ce ?

Grepul dulce, galben, amar la sfîrșit.

— Nimic, am spus, am cules, am întins soarele mititel răsărit din pungă. L-a băgat în buzunar, s-a umflat bluza de vînt pe corpul subțire ; cînd m-a privit din nou zîmbea, puteam crede orice despre zîmbetul acela.

— Mulțumesc.

Se uita la mine așa, zîmbind, a ridicat din umeri.

— La revedere.

— Știi ceva, am zis, nu poți să pleci așa.

— Ba se poate.

— De ce ai întrebat dacă sînt cu mașina ?

— Vroiam să cumpăr ceva dar dă-o dracului, nu mai cumpăr nimic, salut, am plecat.

Am făcut un pas, ne despărțea numai nenorocita de pungă, simțeam pe mîini cum răsuflă.

— Nu poți să pleci așa, am repetat.

— Dacă mai stau plîng, a spus, și-n-am chef să bocesc în fața ta. N-am chef să bocesc în fața nimănui. Și cred că nu vreau să te văd, și în general...

S-a ridicat vocea, s-a înălțat sus, a tăcut brusc, își mușca buzele, a spus încet, lungea cuvintele : în ge-neral... n-am chef să văd pe nimeni.

Nu mai vorbea cu mine.

— Ascultă, am spus, dacă trebuie pot să-ți aduc aminte cum a fost cînd ne-am văzut ultima oară. Ce-am făcut atunci, și cine a hotărît că e ultima oară. De ce e ultima oară, și restul. Totul admirabil argumentat, nu merita să insist.

— Iar nu pricepi nimic.

— E una din calitățile mele.

A zîmbit, a clătinat din cap. Am văzut părul blond-cenușiu ieșit de sub un soi de broboadă albă, îi vedeam ochii, buzele, și nu puteam crede că asta se întîmplă cu mine. Liniștea dinăuntru, doar puțin crispat, exact pentru că îmi temeam liniștea dinăuntru. Nu știu dacă așa se simte în afară.

— Acum chiar trebuie să plec. La revedere.

— La revedere.

Se simte. Din cum a spus că trebuie să plece, din cum a plecat, repezit. Am mers prea departe împreună ca să nu simtă, și era ceva esențial pentru amîndoi, liniștea asta nouă din mine. Traversam Colentina cea plină de mașini, uite cum se întîmplă lucrurile mari. Cum spun „la revedere" fetei care a însemnat foarte mult, și care acum înseamnă doar un grep mai puțin în fructiera de cristal a mamei. Cum învăț să separ ce este esențial și rămîne, de lucrurile care trec. Dar care puteau deveni esențiale, mă rog. Cum se înșiră întîmplări, oameni, avioane, se adunau, se legau între ele, alcătuiau, simplu, viața mea. Cea care mi se dă o singură dată și nu știu foarte bine ce să fac cu ea. Știu ce *ar trebui* să fac, dar lucrurile nu se leagă întotdeauna cum mi-ar fi plăcut să se lege ; atunci mă dădeam la o parte, ce se întîmpla curgea peste mine, nu îmi dădeam seama foarte bine cît pierd și ce cîștig. Orice rîu smulge ceva din mal, proverb mongol, nu mongol, mongolii nici n-au rîuri, proverb și gata, orice rîu smulge ceva de pe unde trece, lasă ceva pe unde trece. Udă măcar malurile lîngă care a curs.

*

Am calculat traiectul atent, zburam pentru grupă, totul se întîmpla foarte precis și întîrzieri de secunde întindeau formația pe cer, distanțe mari între avioane, linia argintie se pierdea în ceață, la joasă înălțime radarul de bord nu face mare lucru, asta însemna convorbiri trunchiate, dirijări suplimentare, în final ne întîlneam la alimentare. După decolare trebuia să fac o grămadă de manevre, tur de pistă pe dreapta, ieșeam la radiofar pe

relevment obligat exact cînd prima formație de vînători cupla forțajul pe pistă.

— Cum dracu, am spus, aveți încredere, mă lăsați să zbor cu minunea de grupă, piloții cei instruiți, superpiloții, pe mine care nu am nici cincizeci de ore-zbor anul ăsta ?

— Nu fă pe tîmpitul a spus Basil, ai atîta cap să zbori un traiect pe care au zburat douăzeci înaintea ta.

— Ce traiect ?

Am mers la tablă, Basil desena, agita degete mînjite cu cretă, a explicat :

— Pleci de la radiofar cu șase-șapte sute la altimetru, zbori cu nouă sute la oră, cinci minute pe doi-șapte-zero, virezi o sută optzeci de grade...

— Cu ce înclinare ?

— Aici intervine geniul tău personal. Ce înclinare vrei, dar să nu intri la nord în culoarul TAROM.

— TAROM oricum zboară la peste două mii de metri în culoar...

— Teoretic. Săptămîna trecută am dat peste o cursă sub o mie cinci sute de metri.

Veșnica problemă, aici nu mai era vorba de calaje diferite la altimetre, presiunea în capul pistei, la nivelul mării, subtilități tehnice.

— După viraj faci ce vrei într-un culoar vest-est, pe treizeci de kilometri lățime, a spus și desena culoarul pe tablă.

— Vreau să fac tonouri.

— În regulă, faci tonouri. Nu te împiedică nimeni.

— Înălțimea ?

— Între cincizeci și două sute de metri.

— Cam sus, am zis. De cînd lasă aviația militară piloții să-și facă de cap ?

— De cînd se trage la joasă înălțime. Se consideră că pentru piloți selecționați și antrenați...

— Mai spune o dată.

— Piloți selecționați și antrenați.

— Vai de capul vostru, am spus. Prea se luau în serios, cu grupa lor. Cavalerii sfîntului potir. Te-ai uitat în oglindă, să vezi cum arătați ? ! Selecționaților...

— Bine, a făcut Basil. La fluviu virezi pe nord și zbori la fel șase minute, cu nouă sute la oră asta face nouăzeci de kilometri...

— Aproape o sută, cu raza de viraj.

— Aproape o sută. Pe urmă intri în viraj pe stînga, vii pe ARK zero pînă acasă.

A desenat și asta pe tablă, și creta scîrțîia îngrozitor.

— Tot în tonouri ?

— Dacă n-ai amețit încă... Clar ?

Am dat din cap, era clar.

— Baletul chiar deasupra fluviului ?

— Cincisprezece km dreapta-stînga.

Așa a spus, „km".

— E plin de păsări, fluturam mîinile ca aripi de pasăre. E plin cu tot felul de păsări mari, care se pregătesc să plece în Africa.

— Păsări, a rîs Basil, păsările au plecat de mult.

Nu eram așa sigur.

— Mai este păsăretul care rămîne peste iarnă.

— Ia te uită, a făcut Basil, ce periculos e zborul.

— Ar mai fi ceva de lămurit.

— Azi înțelegi foarte greu.

— Azi e ziua mea în care înțeleg foarte greu. De ce păstrez așa strict unele elemente, și cu altele mă joc cum îmi place ?

— Limitele între care te joci sînt exact elementele fixe.

M-am uitat lung la el.

— Bravo. Poate știi în ce limite zboară și ținta din poligon.

— În poligon e altceva.

Ridicam din umeri în timp ce mă depărtam :

— Asta-i, că ar trebui să fie exact ca în poligon.

Am pictat pe hartă traiectul, culoarul acela de treizeci de kilometri lățime în care puteam să fac tot ce vroiam, oricum, am spus, păsările cele mai multe s-au dus. Clocesc ouă pe malul Nilului, departe de aici. Am luat păsări în difuzor, știam șocul înfundat care cutremură avionul, bufnitura surdă în motor, turajul compresorului poticnit, clipa aceea foarte lungă — se oprește, nu se oprește. Mîna

cuplînd „PORNIRE ÎN AER" înainte de a mă gîndi cam ce ar fi de făcut. Saltul acelor de turometru pe cadran, temperatura gazelor în ajutaj depășea limitele admise, limitele admise erau foarte aproape de linia roșie pictată pe scala termometrului.

Am împăturit savant harta, pînă mîine mai erau nouăsprezece ore, am fost la sala de sport, barele paralele, bara fixă, batuta elastică, s-a învîrtit tavanul sălii, a lunecat jos, parchetul se ridica deasupra, nu lucram încălzit, umărul drept durea vag, din adînc, sîcîitor. Trimitea, în lungul brațului, sub piele, pachete roșii de durere. După-masă am urcat în mașină, erau nori, cînd am ajuns în stațiune, ploua mărunt, cenușiu, n-am găsit pe nimeni la cinematograf. Doar un afișier cu zdrențe de hîrtie udă, băncile amfiteatrului erau pustii, pline de frunze galbene cafenii. Ecranul alb, ușor concav, își închidea culoarea de apă, de ziua care se termina. Am urcat pînă sus, la ultimul rînd de bănci, în spatele ecranului vedeam vîrfurile negre ale plopilor de pe malul lacului. Poate e bine așa, am spus. Să nu știu niciodată foarte precis dacă tipa aia a fost Jane Fonda. E normal să nu știu tot ce se întîmplă. Trebuie să rămînă puncte nelămurite, să pot spune: nu sînt sigur, doar mi se pare. Aiurea. Nu în profesie. Am coborît sărind peste bănci lunecoase, lucioase de apă în lumina puțină. Aiurea, am repetat. Lucrurile încerte, nu în profesie. Nu în condiția mea de pilot de vînătoare.

*

A plouat toată noaptea, auzeam streșinile prin somn, dimineața însemna trunchiuri negre de salcîmi, fîșii de ceață, totul se întîmpla în pîclă cenușie, udă, lipicioasă, pîinea prăjită era arsă, ouăle crude, ceaiul rece, microbuzul ne ducea la zebră ca într-un drum spre celălalt tărîm.

A venit meteo, hărțile erau verzi, ude, ferfenițite de ploaie, turna peste tot, la aerodromurile de rezervă și la celelalte, cu care nu aveam nici o treabă. Pe bretea MIG-urile se strîngeau sub huse lucioase, întărite de apă, tablă din pînză groasă cu pete maro, galbene, cenușii. Fugeam la celulă, n-am luat-o pe bretea, preferam cărarea, prin spatele biutei, peronul Casei Galbene, pe urmă ne-am

oprit, încercau un avion pe bretelă, jetul de gaze arse tremura aerul cenușiu, spulbera stropii de apă, s-a făcut cald, mirosea petrolul de aviație, metalul încins al camerelor de ardere. Nu treceam prin jet, ne arunca, ne izbea de pămînt, pămîntul ars, crăpat, sticlos, alcătuia o fîșie lungă, uscată pînă dincolo de uscăciune, albă ca un os secat pe cîmpia înecată sub apă ; a trecut apa prin mantăi albastre, prin scurte îmblănite, prin bluzonul meu de paraşutist, pînă a văzut tehnicul, a redus motorul, pămîntul alb de uscăciune s-a înnegrit într-o clipă din apa de ploaie, s-a făcut noroi. Mergeam prin jetul de gaze domolit, am sărit o băltoacă, am urcat trepte de ciment, perdele galbene filtrau în celula de alarmă lumină molcomă, învăluitoare. Lumina prescrisă. Făceam duș fierbinte, pe urmă puloverul gros, pantalonii de lînă albastră, am găsit o canapea liberă, m-am întins, auzeam ploaia pe acoperiș. Dincolo bubuia televizorul, piese din os izbeau sec tabla în carouri albe, negre, e clar, azi nu zburăm. Păcat de timpul pierdut ieri cu pregătirea traiectului, raidul acela împletit din viraje strînse și tonouri. Păcat de o grămadă de lucruri, pe care nici măcar nu le mai țin minte.

Am dormit, nicăieri nu se doarme ca la celula de alarmă, greu, complet, așteptînd în somn soneria stridentă, explozia mută de lumină a becului roșu ; oboseam de somnul acela la pîndă. Oboseam așa, dormind. A venit Țestosu, m-a împins, s-a întins alături. Fă-mi puțin loc, a spus, ocupa două treimi din canapea. Mirosea a stofă udă, uscată din nou, botită de căldură, de ce nu te schimbi ?, am întrebat amețit din somn. Țestosu mîrîia ceva despre vremea de afară și cum se bagă vremea cenușie peste oameni, îi face suri pe dinăuntru. Am dormit înghesuiți, cînd nu se zbura era greu de găsit loc în clădirea lungă, scundă, albă și acum, pe ploaie.

Deschideam ochii, am văzut țeasta lui Ștefan aurită de soare, părul lipit aiurea pe chelie era galben-auriu de lumina caldă, cînd am mai stat aproape, rîdeam, asta s-a întîmplat de mult și nu cu Țestosu, eram departe atunci, a fost noapte și ningea, vedeam prin ferestre mari cu rama albă, lăcuită, vedeam zăpada în lumina felinarului de pe stradă. Curgea de sus, am ieșit pe jumătate din sacul matlasat, fata de lîngă mine nu se trezea, m-am uitat la ea,

cum doarme. Cum zîmbește în somn. Cum s-a răsucit în sacul strîmt, și restul. Cum se răsfira părul pe materialul gros. Cred că am stat așa trei ore. Uitîndu-mă. Auzeam locomotive în gară, casa se înălța pe un povîrniș, jos trecea calea ferată, curgeau pe șine scînteietoare trenuri lungi, murdare, roșu-afumat, verde-afumat, sunau sec la macazuri, se pierdeau pe șinele scînteietoare. Auzeam locomotivele din gară, noaptea sunetele merg departe, mașinile pe șosea, vapoarele în porturi, de pe piste betonate decolau, sforăind, avioane de cursă lungă. Long-curier. Se pleca de peste tot, nicăieri nu e mai bine ca în altă parte, asta — ce se întîmpla în casa de deasupra gării — era ca o felie de timp oprit.

Am ridicat din umeri, atunci a zbîrnîit soneria, echipajele la avioane, auzeam pași alergînd, vino, a spus Ștefan, era deja în picioare, a ieșit. Strîngea în fugă elasticul laringofonului cu mîna ridicată, răsucită după casca albă.

Mă legam în cabină, am luat legătura cu startul înainte de a strînge chingile. Ceața de dimineață se tîra strînsă în nori informi, cenușii, duși de vîntul slab sub cerul spălăcit, albastru ; soarele desena umbre întunecate, umbre luminoase, trecea norul, bătea în cabină, încălzea prin plexiglasul cupolei.

— Pornește, a spus conducătorul de zbor. 013 aprob pornirea.

— Atenție la pornire, am strigat, a deschis cupola, s-a aplecat peste golul cabinei tehnicul. Peste mine, cum stăteam legat în cabină. Cuplam contacte, motorul mașinii A.P.A. scoteă fum alb, dés, înțepător, am apăsat butonul de pornire. Restul a fost ca de obicei, turația starterului — generator, axul compresor-turbină urnit din loc, rotit, creștea turajul, a plecat acul 2 al compturului, trepida avionul, clipeau becuri roșii, galbene, luminau liniștitor becurile verzi. S-a smuls acul 1 de la comptur, au clipit, s-au stins ecranele minuscule, portocalii, presiunea în instalațiile hidraulice. De amplificare și cealaltă, principală. Restul de contacte, nu așteptam stabilizarea turajelor, nu încercați ? — întreba tehnicul, mai mult ghiceam decît auzeam, se intersectau în căști frînturi de convorbiri, aprobări de

pornire, de rulaj, am dat din cap, nu. Semnătura în carnetul avionului, cabina coborîtă de foarte sus, zăvorîtă, ermetizată, alcătuia deasupra cerul meu personal, plexiglas încasabil, ignifug, fără moarte. Nici nu mai era plexiglas, ùn fel de oțel străveziu, curbat în forme savante. Am cerut rulajul, rulează, 013, stăteam la cale, era ceva în neregulă. Controlul acela oricum sumar, pe care n-am vrut să-l fac. Funcționarea instalației buster, semnalul radiocompas, tablourile T_{10}, T_4; becul verde al trimerului. Cronometrul, pilotul automat pe stabilizare, pe revenire, acordul busolei, am decupat autopilotul cu butonul roșu de pe mansă. Am fost dator controlul — față de mine, față de avion. Față de profesie — cum spunea colonelul ochi-albaștri care se ocupa de cei din grupă. Condiția de pilot-vînător, mă rog.

Flapsul scos, frînele băgate, am făcut semn, abia acum, au zburat calele. Intram la pistă, am decolat cînd prima formație de vînători cerea rulajul. Trenul pe „băgat", zece grade la giroorizont, s-au zăvorît bubuind înfundat jambele în lăcașuri, s-au închis trapele, ardeau becuri roșii : tren escamotat. Vizibilitatea, asta m-a izbit în decolare, la zece metri înălțime ieșeam dintr-un inel de pîclă neagră, trasat net pe orizont, dincolo cerul era foarte limpede, despărțit cu un cerc fin, verde luminos, de pîcla aceea neagră. Flapsul băgat, neutru, viraj pe dreapta, s-a ridicat în cabină tipsia cețoasă a pămîntului, dincolo de plexiglas obrazul planetei ; treceam radiofarul îndepărtat în minutul și secunda fixată. Auzeam vînătorii în căști, am comutat stația pe canalul țintelor, s-a făcut liniște ; stins, de foarte departe, s-a furișat un fir de muzică. Nici n-am putut să îmi dau seama ce muzică este.

Am coborît la cincizeci de metri, viteza — nouă sute de kilometri la oră, navigație cu harta pe genunchi, după busolă și ceas, ca în primul război mondial. Atenție la păsări, nu sooteam farul la viteza asta, îl smulgea curentul de aer, a lucit în dreapta, traversam calea ferată ; mergea un tren spre vest, am trecut prin fumul, prin aburii locomotivei ; nu era tren electric. Am trecut și prin fumul unei fabrici, bordul — normal, zece secunde pînă la expirarea timpului, viraj. Mă uitam în stînga, acolo trebuiau să apară vînătorii, n-a apărut nimeni.

Cinci minute la rasul solului pe nouăzeci de grade, au năvălit în cabină grinzi, stîlpi, fire, șine groase de metal cenușiu pe cenușiul gălbui al fluviului, dorobanți mustăcioși păzeau neclintit podul de la Cernavodă. Din nou viraj la cutit, tubul Pitot înfipt în malul roșcat, înalt, ciuruit de găuri negre, cum se cheamă păsările — lăstuni —, ciuruit de găuri negre de lăstuni. Dacă lăstunii sînt acum în Africa, erau. N-am văzut nici unul.

Urcam paralel cu fluviul, un remorcher alb împingea cu fruntea trei șlepuri ruginite, am coborît între maluri rîpoase, surpate, am urcat într-o șandelă la șaizeci de grade, luam albastrul în piept, în frunte, între ochi, exploda tăcut soarele sub vizor, deodată s-au răsucit blînd lucrurile înăuntru, era cald din mine, apa mîloasă, cerul de deasupra, am învîrtit avionul într-un tonou, botul culcat pe orizont, întors pe față, n-a mai fost de mult așa, ce zi e azi — joi, joia bună, joia dulce, cam ce se întîmplă, pilot ? am luat-o razna ? — numai puțin, asta se întîmpla foarte rar, din ce în ce mai rar, ieșirea din rigorile profesiei, povestea asta care scobește încetul cu încetul și în care mă zidesc cu pietre smulse din mine. Bordul — normal, am picat pe aripă înapoi, la cincizeci de metri, a fulgerat în stînga un bot de deal, intra în apă, fluviul ocolea într-un cot larg, ocolea dealul acela conic, rotund ca un vulcan, cu antenă zăbrelită alb-roșu pe marginea craterului. Trecea mult de cei cincizeci de metri ai noștri, antena aceea. Harta, citeam cotul fluviului, am uitat tonourile — am spus, doar un tonou în douăzeci de minute de zbor. Mă incomodau cei cincizeci de metri de sub avion. Sistemul de avertizare pentru înălțime periculoasă pe care nu l-am cuplat de la început, pentru că nu avea nici un rost. Becul roșu, sirena din căști. Ar fi sunat tot timpul.

Au trecut deasupra, distorsionate de viteză, păsări albe, au trecut departe dacă le-am văzut albe. Cînd erau aproape le vedeam negre, năpustindu-se pe linii convergente, adunate drept în parbriz. În difuzor, acolo unde intră aerul pentru motor. Presiunea la ulei, turajul, normal. Ecranul radarului difuz, alb de ținte, lăsam stația pe radiație, păsările au nu știu ce simț misterios care le gonește din petala radiolocatorului. Păsările, am spus. Mă ocupă mai

mult decît e cazul. Busola, reveneam la capul înscris pe hartă, crestele abrupte din dreapta erau ale munților Dobrogei, ieșeau din ceață, jos pămîntul era mort, năpădit de stînci risipite aiurea.

Am trecut pe canalul de dirijare, „ținta în față, față-dreaptă, la patru kilometri", nu văd — a spus Basil, rîdeam; veneau cu soarele în spate dar eu mă profilam pe munte, soarele lumina pîcla ca un zid alb, m-am uitat în stînga, am văzut MIG-ul cu frîne aerodinamice scoase, era deasupra, zbura în viraj ușor pe dreapta, mă căuta. La vedere, nu putea folosi radiolocatorul de bord la înălțimea asta. Atît doar că de sus *nu avea cum* să mă vadă, lumina ne învelea, ne amesteca cu ceața într-o aiureală argintie, scînteietoare. Basil vedea de unde era doar crestele negre, care ieșeau din aiureala scînteietoare. Era ca atunci cînd mă uit noaptea dintr-o cameră luminată, prin perdeaua subțire, încercînd să văd ce este afară. Ca atunci cînd mă uit în cineva și privirea se agață de haine, se oprește pe față, în ochii care arată cam ce vor ei să arate, nu reușesc să privesc înăuntru.

Era ca atunci cînd mă uit în mine.

N-aveau cum să mă vadă, așa cum zburau înșirați, unu-doi-trei, ultimul avion nu intra în periscop, astupat de coama MIG-ului meu, deblocam chingile, uite și pe lopătar patru, chinuitul, amărîtul, transpiratul lopătar patru, ultimul avion din patrulă, cel care muncește să țină formația și pe urmă are treabă cu *două* rachete, săracul lopătar patru. „Menține formația" — mîrîia Basil, „vino mai aproape" — l-am auzit pe Grig, dacă cineva ar fi spus că peste două săptămîni *eu* o să fiu în locul lui Adi cu trei avioane dansînd în parbriz, cu ecranul alb de țînțe, cu mansa țeapănă de cei peste o mie de kilometri la oră, aș fi rîs strîmb, ca de o glumă proastă. Am tras de manșă, nu trișam, nu urcam mai sus de două sute metri, „văzut ținta" — a spus Basil, n-a spus, a țipat, am văzut MIG-ul picînd înclinat, ieșea din plexiglasul cupolei, s-a dus în spate, vedeam în periscop. Vedeam patru puncte negre, doar la primul MIG deslușeam deriva și aripile, patru puncte negre cu dîre lungi, arcuite, de fum cenușiu după ele, veneau cu motoarele în plin, viteza mare de apropiere ușura lansarea rachetelor, pregătit pentru lansare — a ra-

portat Basil răgușit, încordat, aplecat pe manșă, *cu mine* în colimator, lansează — a spus navigatorul, mă uitam la cronometru, degajat. Șapte secunde între „pregătit" și „degajat", s-a apropiat, astupa periscopul, a trecut prin stînga astupînd orizontul cu burta nituită, trăpele roților principale, deriva falsă. Vedeam crescînd în periscop al doilea MIG, stăteam ca la teatru, atîta doar că ăștia trăgeau *pe mine*, am decuplat canalul de dirijare. Nu îmi plăcea ce se întîmplă în spate. Nu îmi plăcea deloc, chiar dacă trăgeau cu fotomitraliera și rachete de școală care nu pleacă nici largate de la bord. A tușit motorul, neașteptat, s-a dus singură mîna spre „PORNIRE ÎN AER", n-a fost nevoie ; era doar așa, un memento. Presiunea la ulei, temperatura, turajul, con ieșit normal, ce are, nu are nimic. Văd jos ce are. Reduceam turajul spre nominal, oricum, nu îi încurcam pe cei din spate ; viteza scădea încet, mai era o celulă de tras, a degajat Grig, lopătarul patru avea nevoie de mai mult timp, lansa două rachete, l-am văzut în periscop apropiindu-se, a înclinat, degaja ; pe urmă a revenit, s-a așezat în față-stînga, dădea din planuri, se uita pe umăr la mine, a zîmbit. Am văzut, prin cupola cabinei avionului din față, orașul în amfiteatru, portul. Vapoare portocalii, stridente în ziua uniformă. Zburam în formație, am făcut viraj spre casă, cuplam colimatorul, fotomitraliera, măream intervalul, motor, mă apropiam de Adi pe o curbă strînsă de atac, cu avionul lui în grila aparatului de ochire. Așa, ca o revanșă. A țîșnit flacăra știută din ajutaj, Adi pleca în sus, viraj de luptă strîns, îl urmăream cu capul dat pe spate, prin cerul străveziu al cabinei ; a decuplat forțajul, venea din albastru, viram strîns pe dreapta, am venit pînă la virajul doi al turului pe pistă urmărindu-ne unul pe celălalt.

*

Ne-am îngrămădit în microbuz, cîți ? o să vedem la ieșire, a spus Maftei-Corporation-Liviu, mai e loc, nu mai era. Mă sufocam între Ștefan și spinarea lată a nu știu cui, strînsă în uniforma albastră ; ședeam pe capota motorului, tabla groasă era fierbinte, încinsă, mirosea a benzină, a vopsea arsă, a mai intrat un aviator, încă un avia-

tor, gata, pornim. Nu credeam că poate pleca, a plecat. Simțeam motorul trepidînd, nu vedeam nimic afară, la curbele pe stînga spinarea lată năvălea peste mine.

— Așa sărim, a spus instructorul de parașutism, toți deodată.

— Așa cădem, a mîrîit Ion. Laolaltă.

— Așa ajungem jos, toți grămadă.

Am rîs.

— Ce vesel ești, să te văd în trapă.

— În trapă, am spus, ce mare lucru. Problema era *să ajung* în trapă. Microbuzul a oprit sub aripa avionului de transport, AN-26, asta era bine, trapa mare, spațioasă, nu îmi plăcea AN-24 cu panourile ciudate, frînte în unghi drept, simțeam tabla nituită ștergînd casca, aerul năvălea ostil în spațiul strîmt, din interiorul fuselajului urla gros și poruncitor *o* sirenă de alarmă. Cu AN-26 lucrurile erau clare și limpezi, în măsura în care puteau fi limpezi. Cît de limpede este să îmi fac vînt într-un gol de două mii de metri. Trăgeam pe noi combinezoane leopard, parașutele stăteau înșirate pe o prelată îngustă, chingi late, cataramе groase, cadranul mecanismului KAP-3, mînerele roșii prinse de chinga principală. Mînerul roșu de care trăgeam, și dacă nu se întîmpla nimic trăgeam din nou, pe urmă trăgeam încă o dată de celălalt mîner roșu, al rezervei, dacă nu se întîmpla nimic nici atunci puteam fi convins că nici mașina verde nu așteaptă jos. Las-o moartă, am spus. Mînerul roșu, și restul. Se deschide. Dacă nu ești convins sări la automat, cu grupa mică.

— Ajută-mă.

Peștele era cu parașuta pe el, am tras chingile dintre picioare, le-am băgat în lacăt, scoteau un sunet sec, precis, absolut, bolțurile clicheților.

— Sărim împreună ?

— Nu din ăsta, am arătat cu mîna ampenajul masiv al avionului spînzurat deasupra noastră, nu la 300 kilometri pe oră. Să-mi dai cu gheata în gură, să-ți dau cu gheata în gură, mă uitam la picioarele lui Ion în bocanci înalți, galbeni, cu talpă groasă, ascultă, am spus, de unde ai făcut rost de ăștia ?

— De la Praga. A rîs, ăștia aterizează singuri.

— Da, încuviințam din cap, aterizează singuri.

L-am întors cu spatele, ridicam marginea capotei, am controlat ce era de controlat la parașuta principală : cablurile comenzii, cum se rotește discul mobil, cum e potrivit ochiul comenzii manuale.

— O.K. ?

— O.K., am spus. Îl las și pe băiatul meu să sară cu parașuta asta.

— Întîi să-l ai. Sări automat ?

— Liber. Tu ?

— Tot liber.

— Mai sînt amatori ?

— Ei, a spus Ion, nu se dau mulți în vînt după cădere liberă.

— Corect. Nici eu.

— Atunci de ce sări ?

Ridicam din umeri, de ce săr. S-a răspuns la întrebarea asta. Pentru că era de sărit. Pentru că veneam ca bolovanul și mă roteam dezarticulat de la 2 000 de metri cu două sute kilometri pe oră în prăbușire, și pentru că eram singur. De asta săream, pentru că eram singur, și opream căderea aceea haotică întinzînd mîinile, picioarele, și veneau în jos citind metri, secunde pe cronoaltimetrul prins deasupra rezervei, și pe urmă prindeam mînerul roșu, trăgeam scurt, deschideam parașuta. Cînd vroiam, și pentru că așa vroiam, de asta săream liber. Pentru momentele alea de uitare liberă, cînd trebuia să fiu eu însumi pînă dincolo de mine.

Mai era o parașută în mijlocul prelatei înguste, lăsam pe altcineva să aleagă pentru mine, am desfăcut capota, control, prindeam husa la loc în butonii lucioși, nichelați, cu arc ; am ridicat rezerva, stăteam pe vine cu spatele rezemat de parașută, băgam brațele, umerii în chingi. Am lăsat parașuta de rezervă să vină sub piept, bridele în clicheți, chingile strînse.

— Ai întîrziat, a spus colonelul instructor, întotdeauna întîrzii. Întotdeauna lași pe ceilalți să aleagă parașutele, lei ce rămîne. Ai controlat ?

— Normal.

— Vedem noi cît de normal, mă răsucea, simțeam cum verifică comanda, discul care se bloca mereu, se transmi-

teau mișcări prin suspantele încolăcite, prin voalura împăturită, făceam corp comun cu parașuta, prin chingile strînse tare, era bine așa, șoc mai slab la deschidere.

— Hai, la avion. Sări al doilea. Fii atent, a spus instructorul, să nu vii pe beton ; vîntul nu e tare, dar suficient să rupă picioarele dacă aterizează cineva aiurea. Știi ce înseamnă asta...

Înseamnă orice, inclusiv oprirea de la zborul pe supersonic.

— Cine sare primul ?

— Eu.

— Și Ion ?

— Numărul trei.

— Mă încadrați ?

— Te încadrăm, și să nu faci o criză de personalitate pe chestia asta. Am reglat KAP-3-ul la șase sute, să știi.

Mergeam spre avion, Ion oricum este mai bun ca mine la coborît din cer cu parașuta — am spus, are o grămadă de salturi, pe urmă bocancii aceia formidabili, mă rog. Colonelul nu intră la socoteală, la el cifra lansărilor are trei de zero în coadă, nu știu cît înmulțit cu zece la puterea a treia. Am ridicat din umeri, automatul de deschidere reglat la șase sute de metri de sol, două mii fără șase sute, asta înseamnă una mie și patru sute de metri cădere liberă, o mie cinci sute cu eroarea aparatului. Asta dacă nu deschid eu mai devreme, nu deschideam. Nu aveam de ce. Nu era nimic care să țipe : TRAGE ! — la mai mult de șase sute de metri distanță de sol. Eram numai eu, parașuta din spate. Mai era avionul care uruia, trepida, a scuipat un nor rotund de fum, limba roșie-galbenă de flacără scurtă, motorul de pornire. Am mers clătinat la avion, treizeci de secunde cădere liberă, pe urmă aproape două minute cu umbrela deschisă, dar asta nu mai conta. Cu pămîntul văzut printre tălpi, pămînt de toamnă, galben, roșu, și pătrate mari, brune, întunecate, acolo unde terminau de arat. Cu fluviul răsucit într-un cot de nouăzeci de grade, și pînza cețoasă peste apa tulbure de mîlul a șapte țări europene. Chiar, azi e senin, am dat capul pe spate, cerul astupat de crucea ampenajului înalt al avionului de transport. Intram în penumbra fuselaju-

lui prin trapa lăsată, vedeam feţele piloţilor, colegii mei, uniformizate de căştile maro, urîte, întoarse spre lumină. Spre mine, cum veneam cu lumina în spate. Cum veneam împins de lumină. Ion a întins casca, ce mai oală, castron din plută acoperită cu piele, am rămas cu ea în mînă. Porneau motoarele mari, întîi cel din stînga, pe urmă motorul drept, avionul se clătina pe jambele înalte, groase, au mărit turajul. A icnit, se ridica în glisiere trapa nituită, iată, putea să treacă un camion pe trapa aceea ; mă uitam în fişia de lumină, cum se îngustează. Cum se face din ce în ce mai mică, a dispărut, gata. Acum nu mai vin jos decît cu rucsacul. AN rula mugind, a intrat la pistă, motoarele în plin, mă instalam mai bine pe bancheta din metal. Am decolat, nu puteam să privesc prin hublou, m-am răsucit, Ion stătea pe bancheta din faţă cu mîinile încrucişate pe paraşuta de rezervă. A zîmbit, dar exact ca *jos* ; ăsta chiar nu simte nimic, sau se pricepe grozav să ascundă ce simte. Avionul urca, vuietul surd din fuselaj, pocnea în urechi, am înghiţit salivă, apăsarea de pe timpane a slăbit, s-a dus.

— Cînd tragi comanda, a spus colonelul-instructor, rezema bărbia de umărul meu, îmi ţipa în ureche, nu rămîi cu mîna stîngă întinsă ; îndoi mîna, o aduci la piept în acelaşi timp cu mîna dreaptă. Altfel te dezechilibrează, vii într-o parte...

— Bine.

Instructorul de paraşutism era cărunt, masiv, fălcos, bărbie de dur, şi avea ochi albaştri care anulau bărbia de dur. Ochi albaştri blînzi, şi care rîdeau sub marginea căştii, şi nici măcar nu puteam să spun : lăsaţi-mă în pace, Lăsaţi-mă aşa cum sînt, aşa cum cred că sînt în clipa asta.

Am mîrîit : bine, îl fixam pe Ion legănat de avion, ia te uită, Peştele doarme. Atît mai lipsea, doarme tun, aşa cum a dormit doi ani în banca din faţa mea, la Academia Militară. Aşa cum doarme de cîte ori are ocazia, îi lipseşte ceva. Ce poate să nu fie, atunci m-a tras de mînă instructorul, pune casca, nu înţelegeam de vuietul din fuselaj, pune casca — a strigat. Vedeam peste umărul lui altimetrul, o mie opt sute şi şaizeci-şaptezeci de metri în urcare, patru sute de kilometri la oră, am pus castronul din plută în cap, am strîns cureluşa sub bărbie. A huruit trapa, mai mult

simțeam decît s-a auzit declicul lacătelor de zăvorîre, s-a deschis, luneca în jos pe glisiere. A tot lunecat, dispărea sub fuselaj, din golul alb au venit aburi deși, cenușii, au lovit pale de aer înghețat. S-a aprins semaforul, bec roșu, refuzam să mă uit în golul trapei. Să văd pămînt de toamnă, cotul fluviului și restul. Ce se mai vede prin spațiul acela nud. Ardea, s-a stins, s-a aprins din nou becul galben ; ne ridicam în picioare, Dumnezeule, acum începe. Picioarele moi, dar nu sub douăzeci și patru kilograme de echipament, vedeam cer albastru în golul trapei, peste umerii pătrați ai instructorului, atunci am știut ce lipsește la Ion ; ce lipsea și la mine, și la colonel, cablul alb, gros, împletit, al comenzii automate. Cablul acela care se desfășoară în salt, se întinde, smulge comanda — cînd nu sînt în stare să o trag singur. Buricul de kapron împletit, legătura cu avionul încă o secundă nesfîrșită după salt, secunda care desparte totul în două și hotărăște foarte clar : da sau nu. Sînt, nu sînt. Cablurile care filfîie în urma avionului, le vedeam de sub parașuta deschisă cînd mă uitam în sus. Pe urmă nu mai vedeam decît cupola personală, cer alb, ocrotitor, proiectat pe cerul celălalt, albastru, certitudine. Noi nu avem cablul cel gros. Ion, eu, colonelul instructor, nu aveam cordonul prins cu o carabinieră masivă de cablul din fuselaj ; nu aveam nimic. Nu ne aveam decît pe noi ; asta se cheamă cădere liberă. Să nu mă am decît pe mine, și să ajung jos. Adică să ajung *întreg*, pentru că jos veneam oricum. Mîngîiam mînerul roșu, lustruit, comanda manuală, prins pe chinga din stînga, sub umăr.

A scăzut zgomotul, AN-ul s-a înfundat în aerul de afară, motoarele reduse, mergea cu botul sus, vitezometrul de pe panoul negru : trei sute douăzeci kilometri la oră, s-a aprins becul verde. Împingea cineva din spate, m-am oprit cu obrazul pe husa aspră a parașutei colonelului-instructor, stătea aplecat peste două mii de metri goi uitîndu-se jos, cum reușea performanța, nu încă — a spus. A întors capul, așa aplecat peste trapa dincolo de care nu era nimic, nu încă — a strigat. S-a aplecat iar, pe urmă l-am văzut proiectat peste pămîntul încețoșat, brusc se zărea pămîntul întins din orizont în orizont rotund, l-am văzut negru și ducîndu-se în gol cu mîinile și picioarele întinse, atunci am făcut pasul spre mine.

Cred că țipam, pămîntul se învîrtea smucit, s-a culcat pe orizont, am văzut linia aceea imaginară de despărțire, am văzut-o clar, în picioare, cădeam în lungul ei, pe urmă m-a proiectat în albastru, sorbea cerul, împingea un vînt cumplit din spate, fîlfîiam tot. La margine zbura AN-ul, curgeau din avion puncte negre, înfloreau parașute mici, portocalii, de stabilizare. Și iar orizontul rotit, s-a așezat oblic, mă prăbușeam spre fluviu, am întins mîinile, picioarele desfăcute, ușor îndoite din genunchi, curgeam într-un șuvoi de aer înghețat. S-a clătinat pămîntul, s-a așezat în margini firești, cădeam drept, am văzut sub mine pista, MIG-urile înșirate pe bretelă ca puncte ascuțite de lumină, dreptunghiurile hangarelor negre, crucile bombardierelor. Atunci am strigat, a-a-a, zburam cu mîinile — aripi deasupra capului, le-am dat pe spate, am luat-o înainte cu capul în jos, am ridicat iar brațele, frînam, făceam ce vroiam cu mine. De asta strigam, pentru că totul se întîmpla așa cum vroiam, mîna întinsă, împinsă lateral, cer — pămînt — cer, tonou rapid, și din nou cădeam cu pieptul spre pistă, viraj scurt, acum veneam oblic spre hangare, totul vîjîia, fluiera, usturau ochii, dureau urechile sub cască. De vîntul rece strecurat sub cască. Vedeam mai jos, în stînga, silueta colonelului, neagră, decupată pe galbenul unui lan strîns. Cronoaltimetrul, o mie patru sute metri, cînd s-a dus înălțimea, curgeam cu două sute kilometri pe oră, asta înseamnă în secunde, am spus, nu înseamnă nimic. Nu am timp să știu cît înseamnă. Mîna pe comandă, m-a răsturnat mișcarea asimetrică, nu încă ; marginea orizontului s-a ridicat, redresam, cum am timp să gîndesc, cum aveam timp să îmi dau seama că gîndesc, acum zbor, am spus. Singur, și ce ar fi să nu trag comanda, aerul mă ține, elastic, îl simțeam adunîndu-se sub mine. Asta, gîndeam în prăbușire, zborul fără aripi, cum nu mă rup, nu explodez în mine de ce se întîmplă ? ! Totul era încremenit de unde cădeam, numai eu tremătam, fluturam, fîlfîiam, eram propriul meu drapel. Eram steagul meu personal, pe cel mai înalt catarg. Mă lăsam în voia lucrurilor, lucrurile se roteau haotic, oscilau în amplitudini largi, o mie de metri.

încă zece secunde. Încă zece secunde cădere deplină, fastuoasă, definitivă, mă înfășuram în aripi de văzduh rece, nu, aici era mai cald, aer încălzit de scoarța planetei. Aerul *de jos*, încălzit de scoarța planetei. A pocnit sec sub mine, s-a deschis parașuta colonelului, a mea de ce, gînd fulgerat, nu s-a deschis ? Asta a ținut o clipă foarte lungă, cincizeci de metri în prăbușire, duceam mîna la mînerul roșu, lustruit, apăsam marginea chingii de umăr. MIG-urile se vedeau mari, conturate precis, cabinele frîngeau raze pe cupole în explozii dureroase, veneam cu pieptul pe pistă, chiar pe mijloc, acolo unde intersectează bretela. Bravo. Simțeam marginea chingii în vîrful degetelor și degetele s-au dus singure, a fost șocul scurt, parașuta de stabilizare s-a deschis automat, nu am avut cînd să trag comanda, a fost o cădere scurtă din căderea aceea, basculam în chingi, pămîntul sub tălpi, a zvîcnit orizontul ocupînd locul știut, cerc în jurul ochilor, și parașuta sus, în filfîiri stinse de mătase încă nu de tot întinsă. S-a umflat, gata, veneam legănat, parașuta colonelului a trecut în diagonală, din stînga sus în dreapta jos, era mai greu. Trage de stînga — a strigat colonelul — trage de stînga, să nu cazi pe pistă. Suspanta albastră, m-am așezat în chingi, trăgeam mînerul suspantei de comandă, mă răsuceam spre stînga, prea încet, am tras tare, m-am învîrtit, pămîntul așeza sub mine un cîmp negru, moale, arat ; asta dacă am timp să trec pista naturală, mă ducea vîntul, aveam capul pe spate, cupola deformată, înclinată, cel din dreapta, de deasupra, e Ion, am văzut picioarele desfăcute, gămălîile galbene ale bocancilor cehești cu tălpi groase ; și mult mai sus, dar aveau cel puțin o mie două sute-o mie patru sute de metri — ceilalți, înșirați după AN. Avionul însuși în viraj picat, incredibil de abrupt pentru matahăla din dural nituit, cobora cu motoarele reduse. Colonelul-instructor era deja pe sol, striga : picioarele, picioarele, am lipit genunchii, gleznele. Sub patruzeci-cincizeci de metri, zece secunde, vedeam clar apropierea solului, obișnuitul gol din stomac, n-am nevoie de picioare rupte. Nici nu se rup, venea pămîntul, bulgări maro, negri, cu fire albe de rădăcini scămoșate, gambele lipite, genunchii ușor îndoiți, nici moale, nici tare, așa, un fel de

fier elastic. N-am pretenția să... Izbitura neașteptat de moale, mă lăsam pe o parte, ghemuit, rostogolire, șuiera lin aerul în parașuta dezumflată. N-am pretenția să rămîn în picioare, terminam gîndul, cupola din kapron, nailon, din ce se țesea cupola albă, s-a lăsat tremurînd peste aerul de jos. A săltat încă o dată în vînt, s-a așternut pe pămînt, s-a încurcat în rădăcinile scămoșate. Gata. A mai fost o dată — am spus tare, mă ridicam în picioare, cataramele, bolțurile filetate, am scos rezerva, lăcătul principal, bridele chingilor lunecate din bolțuri, totul era un morman de cîrpe, sfori colorate, valuri albe, portocalii, de material ușor, spumos, tremurat în vînt. Întindeam suspantele, voalura, lucrurile începeau să se adune pe coordonate firești, firescul fiecăruia din noi, împleteam suspantele în noduri savante...

— Cum a fost ?

Instructorul de parașutism, vîntul flutura părul cărunt, bine, am spus. Atît doar că nu mi-aș face o profesie din chestia asta — arătam cu piciorul cîrpele colorate, tremurate, întinse pe sol. Vîntul flutura părul cărunt, a rîs colonelul, mă ajuta să adun voalura, să înghesui totul în sacul scos din capota parașutei, dar înainte de asta, imediat după ce a întrebat și eu arătam parașuta despletită pe arătură, a zîmbit așa, special, cu ochii lui cei albaștri. Plecam cu sacii parașutelor în spate spre locul unde Ion, aterizat și rămas în picioare pe bocancii galbeni, muncea să desprindă parașuta dintr-un tufiș țepos. Atunci am repetat, bine, Peștele a zis : ești nebun, ce vezi bine aici, și am rîs amîndoi, instructorul și cu mine, și pe urmă a rîs și Ion.

Au venit fuga doi soldați, mergeam în linie ținînd sacii de mînere, ne-am împiedicat în arătură cu ochii pe sus ; priveam la cei care veneau atîrnați în chingi, treceau peste noi la o sută douăzeci-o sută cincizeci de metri, strigam, ne răspundeau, au aterizat relativ grupați, dincolo de pista naturală, dincolo de cîmpul negru, arat. Mai erau cîțiva în aer, patru sau cinci la două-trei sute de metri înălțime, asta înseamnă că cineva a întîrziat să sară — a spus Peștele, a e-zi-tat — am precizat, ei, se întîmplă — a zis colonelul-instructor. Se întîmplă, esențial e că pînă la urmă au sărit toți. Mă uitam în spate, întorceam capul din mers, pri-

veam peste umăr la cupolele care se culcau, filfîiau stins în aer, glisau pe o parte, se risipeau fără formă pe cîmp, mirîştea aceea ţepoasă. Ideea de *sol*. Atunci a sărit colonelul, se uita în cer, a aruncat sacul parașutei, ce dracu face ăla ? Alerga spre pistă, am fugit după el. Aluneca o cupolă stingheră, trecea peste hangare, peste linia de avioane, dusă de vînt, am trasat traiectoria imaginară...

— Vine pe pistă, a spus Ion. Gîfîia, colonelul era mult înaintea noastră, stînga ! — a strigat, urla, nu striga, arunca cuvinte roşii, aşa le vedeam, „trage de stînga", cu deriva parașutei şi întorcînd mult spre stînga, putea încă să cadă între pistă şi bretelă. *Să aterizeze*, nu să cadă.

— Stînga ! zbiera Ion, am strigat şi eu, fluturam inutil mîinile, mai ayea zece metri pînă jos, eram aproape, am văzut faţa crispată, Adi, cazi pe beton — am ţipat, a întors prea tîrziu, s-a balansat în parașută, trecusem balizele, alergam pe pistă, l-am văzut legănat, cu *un singur* picior întins, lipeşte picioarele — a mai apucat să urle colonelul. Adi se răsucea în parașută, a făcut o piruetă, contact cu betonul pe un singur picior, la nici cinci metri de noi, talpa ghetei lovind cimentul, pe urmă alt zgomot, scurt, sec, oribil, sunetul osului frînt. Adi a rămas în picioare, incredibil, se uita cum fugim spre el, a căzut, se aduna în el însuşi, s-a destins pe betonul abia încălzit de soarele palid ; sus plutea încă parașuta. Stăteam în jurul lui toţi trei, fără să îl atingem, asta — a zis Adrian — ce ghinion timpit. Cred că mi-am rupt piciorul. S-a răsucit pe o coastă, de sus cădea voalura, ca o cortină, ciudat — a spus Adi aşa cum ne uitam la el — nici nu mă doare.

*

Uite cum am ajuns în grupa de trageri : pe Adrian l-au dus la spital cu piciorul rupt şi eram singurul din cei disponibili care îndeplineam tot felul de condiţii necesare — ore de zbor, clasificare, participarea la tragerile în strato. Ridicam din umeri ieşind de la comandament, nu ştiam bine ce înseamnă asta : trageri la joasă înălţime. Credeam că ştiu, dar ce a fost mai tîrziu m-a convins că habar nu aveam.

Strîngeam de pe masă harta, caiete, manuale de zburat, rigla de navigaţie, echere transparente din plexiglas,

am spus : salut ! escadrilei, căram boarfele dincolo, în sala de trageri. Am spus iar salut din uşă, n-a răspuns nimeni : Basil scria, Bigă şi Grig se certau la tablă, ştergeau, desenau o schemă uşor de recunoscut : poligonul. Trasau cu cretă roşie traiectorii, treceau cu buretele peste traiectoriile roşii, o luau de la început. Peţo şi Ţestosu aruncau săgeţi într-o ţintă prinsă de zid, cercuri concentrice colorate erau înlocuite cu imaginea de pe ecranul radiolocatorului în regim de încadrare. Mă uitam, o singură masă nu avea nimic pe ea : în stînga, penultima. Cea de lîngă racheta secţionată. Acolo mergeam, cu grămada de lucruri în braţe, au lunecat echerele transparente, căzeau pe parchet, făceau zgomot, nu s-a aplecat nimeni să le ridice. Mă simţeam ca un cioclu. Am lăsat ce aveam pe masă, strîngeam echerele de pe jos. Ţestosu arunca săgeţi care şuierau prin aer, au trecut în stînga, în dreapta mea, deasupra, mă încadrau. Săgeţile formau un triunghi pe ţintă, a mai aruncat una, s-a înfipt exact în mijlocul ţintei-ecran. În cercul acela cu rază de moarte, unde nu vreau să fiu vreodată. Inelul de zece miimi, din care nu scapă nimeni.

— Mă simt ca un cioclu, am spus tare.

N-au răspuns : Basil scria mai departe, Bigă desena, Petre a închis un ochi, a lansat săgeata. Ţin minte şi acum culoarea penelor din coada săgeţii. Erau roşii.

— S-a întîmplat, am spus.

— Cheştie de obişnuinţă, a făcut Basil. De *echipă*.

Nici n-a lăsat stiloul jos, scria nu ştiu ce în caietul gros, cu scoarţe albastru închis. Toţi erau foarte ocupaţi şi aveau caiete din astea, deschise pe mese. Pînă la urmă am primit şi eu unul, dar nu am scris nimic în el ; foloseam pentru pregătire caietul vechi, început din septembrie.

— Cine trebuie să se obişnuiască, întrebam, eu sau voi ? Poate şi eu, şi voi ?

— Tu, a spus Basil. Noi ne-am format un *stil*.

— Nu zău ? !

— Un algoritm, a precizat blînd Ţestosu.

Bigă şi Grig se ocupau mai departe de schema lor dar ascultau, asta se simte. Din cum desenau, şi se întreru-

peau, și după aceea desenau din nou. Din cum încetau cu scârțâitul pe tablă, când vorbeam.

— Cam ce loc ocup în algoritmul vostru ? — m-am interesat.

— Locul tău, a spus Ilie.

— Locul lui Adrian, — a zîmbit Petre și nu puteam spune nimic despre zîmbetul acela. Zîmbea și gata.

— Coechipierul lui ! Bigă l-a arătat pe Grig, fără să se întoarcă.

— Coechipierul meu, s-a răsucit Grig, eram ochi în ochi. Lopătar patru.

— Bravo, am spus. Ceva mai bun n-ați găsit.

Au zis că locurile oricum se ocupă din coadă, cine vine la urmă primește ce se găsește. Au zis că ei erau antrenați pe *posturile* lor, nu are rost să restructurăm toată patruia. Ziceau că întreruperea de la zbor, ce mare lucru, nu se mai cunoaște. Au zis că la tragerile din strato am fost O.K., asta rămîne, și pînă mergem în poligon am tot timpul să...

— Să ce ?

— Ei, a făcut Basil, știi tu ce.

Am rîs toți.

— Mîine zburăm în startul de zi, a spus.

— Știu, am văzut planificarea.

— Te lămurește Grig cam ce ai de făcut.

— Știu, am spus, ce am de făcut. Am văzut data trecută, cînd ați tras pe mine.

— N-ai văzut nimic, m-a încredințat Grig. Ce te uiți așa ?

— În regulă, am spus. Dă-i drumul.

Ne așezam la masa de lîngă racheta secționată, motorul cu pulbere, acumulatorul, capul de ghidare, o grămadă de blocuri electronice. Arăta ca reclama aceea din reviste de aviație, iepurașul făcut din tranzistori, semiconductori, rezistențe. Tiristori.

— Stăm în gradul unu, a început Grig, legați în avion...

— ...cu tehnicul pe scară, cu mașina de pornire cuplată. V-am văzut. Stați mult așa ?

— *Stăm* mult aşa, a corectat Grig. Depinde de manevrele ţintei.

— La mine aţi stat..., m-am corectat, la mine s-a aşteptat mult ?

— Ultima oară cînd ai zburat ca ţintă ?

— Prima şi ultima.

— Suficient de mult, a spus Grig. Cînd a fost vremea aia amestecată, nici nori, nici soare ?

— Atunci.

— Cred că am închis şi am deschis cabina de o sută de ori.

— Nervişorii ?

— Am depăşit etapa, biboi ! Grig zîmbea superior. Grig, capul meu de celulă pentru un an de acum înainte. De care o să zbor agăţat, şi cum o să fim în aer împreună. Am depăşit etapa, biboi — a zîmbit capul meu de formaţie. Era doar cald, şi cînd soarele intra în nori era deodată foarte frig, cum stăteam legat, şi pe urmă se făcea din nou foarte cald.

— Ah, da. Deci, stăm legaţi în cabină şi aşteptăm să primim „gaz".

— În timpul ăsta ai de lucru cu contactele, verifici ce e de verificat...

— Da. Pe urmă primim gaz şi pornim.

— Pentru pornire şi controlul cabinei două minute, pentru rulaj şi aranjatul formaţiei pe pistă, încă două...

— Ce naiba faci în două minute ?

— Intrăm toţi patru la pistă.

— De ce ?

— Pînă la urmă cred că o să decolăm cu patrula, a spus Grig. Cîştigăm un minut.

— Un minut întreg !

Abia acum a ridicat Grig capul, s-a uitat în ochii mei.

— Imediat după decolare treci radioul pe canalul de dirijare şi intrăm în viraj...

— După ce bag trenul, flapsul...

— Nu poţi vira cu flapsurile scoase ?

— Ba da, am spus, se poate. Ce-i graba asta ?

— Vezi mîine. Dacă pierdem timpul cu căutarea ţintei, depăşim aliniamentul obligat de interceptare.

— Cine e la tub ?

— Stelică, pentru dirijarea preliminară. Pe urmă ne la în primire Ion, ne scoate în spatele țintei...

— Dacă. Tot ei dirijează și în poligon ?

— Da. După decolare...

— Cum merg ?

— Navigatorii ? O.K. Cel mai greu este cu radiolocatorul de bord.

— Normal, sub o sută de metri. Cred că n-ar trebui să indice nimic, sub o sută de metri.

Eram dispus să discut o grămadă de vreme despre radarul de bord, ce face el sub o sută de metri. Ce ar trebui să facă.

— După decolare te ții de mine, a spus Grig. Trebuie să fii atent la trei lucruri.

— Sînt numai urechi.

— Să nu mă pierzi.

— Unu, am numărat.

— Să nu îi pierzi pe ceilalți din formație.

— Asta nu mă interesează foarte tare, am spus. E mai mult treaba ta.

— Mai ales cînd virăm strîns interior, și intersectăm traiectoriile. Mai ales atunci e treaba mea.

— Al treilea, am cerut.

— Să cauți ținta. Permanent. Vizual, pe tub, și cum o găsești...

— Nu știu foarte bine ce șanse am.

— Uită-te prin manuale. Adi a văzut primul de multe ori.

— Probabilități, și restul.

— Exact. Distanța de tragere — tot din cărți. Timpi de apăsare pe trăgaci, timpul de interval între rachete, le găsești în diagrame. Distanța de degajare.

— Lansez în salvă, am spus.

— Nu rentează. Probabilitatea de lovire e mult mai mare cu două rachete separate decît cu o salvă din două rachete.

— Factorul subiectiv ?

— Ghemul de draci din cabină, a zîmbit neașteptat Grig. Nu mai fă pe nebunul, sînt multe deosebiri față de

tragerile din strato. Cu viteza optimă de apropiere, dacă scazi timpii utili, ai o secundă pentru tine — de cînd lansezi prima rachetă, pînă la degajare.

— O grămadă de timp, am spus. Ce să fac cu secunda aia ?

— Faci ce vrei. E secunda *ta*.

— Mulţumesc.

— Prima celulă are rachete fără focos de proximitate.

— Ca la mare înălţime...

— Aproape, a făcut Grig, sceptic. Acolo eram şase avioane.

— Probabilitate de doborîre aproape nulă. Ştii ceva, am spus, poate dobori tu. Doboară tu. Eu nici nu trag, mă scald în gloria ta.

— Mai e ceva. Grig nu asculta ce spuneam ; se uita fix înainte şi jos, m-am uitat şi eu. N-am văzut nimic. Ceva care la mare înălţime nu a fost.

— Păsările, ştiu.

— Nu ştii.

— Ascult.

— Impactul cu solul.

Am dat din mînă.

— Trebuie să fii cel mai mare dobitoc să...

— Nu vorbi aşa. Cîte interceptări ai sub o sută de metri ?

— Poate zece.

— Cu ce miză ?

— Asta-i acum, miza. Ce-i aia miză ?

— Motivaţie, mă rog.

Am ridicat din umeri :

— Pregătirea mea ca pilot de vînătoare.

— Preq puţin, a spus, zece interceptări sub o sută de metri pentru un pilot de vînătoare. Cît timp ai pierdut cu observareea solului la interceptările astea ?

— Fix cît pierzi şi tu. Cît pierde oricc pilot.

— Nu ştiu. Cum au ieşit ?

— Din zece, sînt trei-patru bune.

— Aici ai una singură, şi asta trebuie să iasă foarte bine. Să dai jos.

— Înţeleg. Ca să încadrez, trebuie să cobor sub nivelul de zbor al ţintei.

— Vezi că știi ? Subplasat 20-30 metri.

— Din cei 80-100 pe care îi am până jos.

— Faci progrese.

— La 950-1 000 de kilometri pe oră.

— Chiar 1 100, ca să ai viteză de apropiere. Trei sute-trei sute treizeci de metri în fiecare secundă.

— Cît ai spus că am pînă la sol ?

— Între șaizeci și șaptezeci de metri. Renunți ?

— Sigur, am spus, parcă pot să renunț.

Grig se uita mirat la mine, oricînd — a zis. Oricînd poți să te dai la o parte.

— Parcă pot să renunț *din mine*, am spus.

*

Seara a venit Dorel, cum se cheamă... — a spus așezîndu-se, Cita neagră, lățoasă, se rostogolea prin cameră, s-a oprit în fața radiatorului încins, a sărit pe pat, jos, strigam, jos de pe cerga mea. — Cum se cheamă — a reluat Dorel — cînd îmi dau seama că lucrurile nu merg cum vreau eu să meargă, termenul corect ar fi cum *trebuie* să meargă, dar ridic din umeri și nu mă împotrivesc, zic da pentru că efectiv nu am ce face, povestea cu zidul de netrecut, și lucrurile continuă așa...

— Unde naiba vrei să ajungi ?

— Nu foarte departe.

Mi-am mușcat buzele.

— Mai concret.

— Consideră lucrurile numai teoretic.

Am luat pușca cu țeavă lungă, sobițre, patul fin din lemn de nuc se lipea în mînă, culcam obrazul pe fibra deasă, netedă, lustruită, teoretic, am spus, nu e așa simplu. Nu poți discuta pur teoretic chestii practice, pe urmă dai soluții, pe tine soluția te interesează, nu-i așa ?

— Consideră lucrurile numai teoretic, a repetat Dorel.

— Atunci rămîn chestii de stabilit aprioric, ipoteze de lucru etc.

Nu-mi ardea de conversație ; nu-mi ardea de nimic. Vroiam să mă culc, și să dorm, și înainte de a dormi să repet încă o dată ce aveam de făcut a doua zi. De cînd urcam în cabină, pînă mă dădeam jos.

— Ce ipoteze aprioriee ?

— Aia cu „termenul corect" — cine stabileşte care e termenul corect ? sensul corectitudinii, în general ?

— Există, a făcut Dorel descumpănit, un bun simţ general...

— Bunul simţ elementar ?

— Bunul simţ elementar. Care naşte un... un consens social.

— O.K., continuă.

A venit Cita, s-a ridicat cu labele din faţă pe genunchii mei, mirosea îndelung ţeava puştii ; luceau ciudat, rubinii în lumina radiatorului, ochii de cîine mic.

— Atunci cînd fac un lucru pentru că cineva, ceva mai puternic decît mine mă constrînge efectiv să-l fac, eu accept, pînă la urmă nu mai există revoltă, nici măcar în mine, accept şi gata.

— Efectiv, am repetat.

— Poftim ?

Rezemam arma de masă, nimic, am zis. N-am înţeles cine e mai puternic decît tine.

— Împrejurările.

— Asta se cheamă înfrîngere, despre un tip în situaţia asta se spune că este înfrînt ; dar nu cu tine, n-ai aerul unui învins.

— Cum arată învinşii ?

Dorel a ridicat capul, ne uitam în ochi. Luceau roşii de spiralele radiatorului, ca ochii Citei.

— Sînt palizi, nu mănîncă, le tremură mîinile. Vorbesc fără şir, dau bonturi la aterizare.

N-aveam chef de filozofia înfrîngerii, cu Dorel. Nu în seara aceea.

— N-am dispoziţia necesară, am spus tare.

— Dispoziţia necesară pentru ce ?

— Pentru a pierde. Las-o moartă, am spus, nebuloasa ta problemă teoretică. Fii atent ce mă aşteaptă pe mine, două rachete în unsprezece secunde, cu a douăsprezecea secundă fac ce vreau.

— Te-au băgat în grupă, ştiu.

— Altceva nu știi, mîngîiam scăfîrlia Citei, rotundă, moale, creață, îmi lingea degetele. Îngrozitor cum mă lasam tîrît de azi-dimineață, începeam să vorbesc ca Grig.

— Ce ?

N-am răspuns. Ce nu știam nici eu. Cățelușa a sărit, s-a făcut colac pe genunchii mei. Cum o să zbor mîine, poimîine, în celelalte mîine-poimîine de acum înainte. Pînă în ziua tragerilor. Cum o să dorm în noaptea dinaintea tragerilor, și ce o să fie în ziua următoare. Rachetele de sub planuri, care acum fac parte din mine. Între care o să fiu, o să dorm, o să zbor pînă în clipa lansării, cînd scap de ele. Între care o să gîndesc. Clipa lansării se cere îndelung pregătită, așteptată, n-am voie să lansez mai devreme. N-aveam *cum* să lansez mai devreme. Știam de la tragerile din strato, cînd am plimbat un an racheta pe stînga ; ajungeam să merg înclinat, pe partea stîngă.

Tăceam, ne-am uitat la săbiile vechi prinse de perete. Cum reflectă lumina, o descompuneau în puncte rotunde, multe roșii, galbene mai puține, subțiam ochii, punctele acelea se contopeau în portocaliul stins, mat, neobișnuit de cald pentru oțelul ascuțit. Nu se potrivea cu oțelul ascuțit. Cu margini tăioase, vîrfuri înguste, cu șanțurile din mijlocul lamei migălite pentru Dumnezeu știe ce. Pentru singe, prin șanțul acela se scurgea simplu, viața. Simțeam căldura moale a Citei pe genunchi.

— Ești foarte misterios de cînd te-au luat în grupă, a spus încet Dorel.

— N-am chef să vorbesc ce soire. asta-i.

— Aha.

— Nu pot să dau numai din gură...

— Încă ceva și plec, a spus Dorel. Vă dirijează în formație ?

— Văd mîine. Văd mîine și îți spun.

— Dar nu în seara asta. Ce soire.

— În nici un caz.

— Te-ai schimbat de azi-dimineață.

— La asta mă gîndeam, am spus. E numai începutul.

Nu glumeam. Știam de data trecută. De cînd am mers un an înclinat pe stînga.

— Salut, a făcut sec Dorel, era deja în picioare, fluiera, Cita a sărit, au plecat. Auzeam pașii pe ciment, tipăi-

tul labelor, uşa de la intrare. Yala, cînd s-a închis. Ce vroia Dorel să spună, încîlcit ? Stăteam aşezat pe patul scund, simţeam cum se duce căldura rotundă de pe genunchi, urma Citei. Se topea de la margini spre centru, a fost un punct de căldură, s-a risipit în aer, gata. N-a mai fost nimic.

*

A fost soare, nici nu se putea altfel prima zi în grupa de trageri. Stăteam legaţi în cabine exact cum spunea Grig ieri la pregătire, ţinta decolase în forţaj, dar asta s-a întîmplat de mult — am spus, ceasul de bord arăta şapte minute de cînd ţinta trecuse verticala radiofarului. Am deblocat chingile, mă lăsam să lunec în scaun, am ridicat picioarele de pe paloniere, sprijineam tălpile departe, sub tabloul de bord, în tot felul de conducte, supapa de frînare, dumnezeu ştie ce mai era acolo. Tot felul de cuple şi racorduri. Mă lăsam în scaun, s-a ridicat marginea cabinei în dreptul ochilor, orizont dintr-odată foarte apropiat, făcut din contacte, manete, becuri verzi şi roşii. Din cadranele bordului şi display-ul colimatorului, cînd priveam în faţă. Ce este, tehnicul se apleca peste mine de foarte sus, am primit pornirea ? Nu, am spus, pornirea. Nici nu cred, să mai primim pornirea. Atunci am auzit în căşti foşnetul acela, convertizoarele emiţătorului, recunoşteam vocea lui Stelică : Gaz ! Formaţia lui 542, gaz !

— Gaz, am ţipat, mă înălţam în scaun, a venit un nor de fum puturos din motorul maşinii de pornire. Decuplam radioul, am cuplat pe rînd pompele, agregate pornire, antiincendiu, contacte argintii cu gămălii fosforescente se aliniau în şiruri de cîte trei, maneta de gaze scoasă din STOP, treizeci de volţi, am apăsat butonul de pornire. Rămîneam cu degetul albit de apăsare pe buton, asta — ce se întîmpla cu avionul, cu mine, ce se întîmpla de fiecare dată altfel cînd porneam, simţeam în tot corpul freamătul compresorului, metalul rece al turbinei rotit moale primele ture, fîlfîia stins aerul prin palete profilate, savant răsucite, injectoare pulverizau petrol chimizat în întunericul sleit al camerelor de ardere, asta

pînea nici cinci secunde, se cupla un contactor, la blocurile de pornire venea curent electric prin relee anume reglate. Trecea prin bobine, în cabină se aprindea un ecran roşu mititel: APRINDERE CUPLATĂ, s-a aprins şi acum, curentul ajungea la ce numeam convenţional bujii, atunci răbufnea în spate brutal, ieşea fum negru, flacără scurtă, nedesluşită, izbucnea din ajutaj. Avionul se mişca încert pe jambe puternice, se lega în tuburile de foc flama despre care nu ştiu nici măcar ce culoare avea pentru că nu vedeam niciodată flama aceea orbitoare, care avea să ţină cît zburam şi a cărei stingere însemna gata, s-a terminat. Temperatura, creştea turaţia axului compresor-turbină, şase sute grade Celsius în ajutaj însemnau peste două mii la ieşirea din camerele de ardere; normal. Se stingeau becuri roşii de avertizare, acele indicatoare au căzut la zero, au revenit în dreptul indicaţiilor optime. Asta se întîmpla cînd porneam, am blocat chingile, mă lipeam de metalul dincolo de care se rotea flacăra aceea neştiută, încinsă la două mii de grade. Turaje stabilizate, încercam instalaţiile de bord, în dreapta, la capătul şirului, avionul lui Ilie a ieşit zvîcnit din linie; rula pe pistă, a oprit dincolo de T-ul. Am semnat carnetul de bord, s-a lăsat de sus cupola grea, s-a întregit cabina — spaţiul personal pentru următoarea oră de viaţă; am văzut avionul lui Bigă aliniat lîngă deriva înaltă a primului MIG. Grig întorcea faţa spre mine, ochii îngustaţi deasupra măştii de oxigen, gata? — am dat din cap, gata. Rulam, intrarea la pistă în tromba, am băgat botul între avioanele primei celule. Era străjuită pista, pentru patru MIG-uri. Vedeam volutiţ ajutajelor de la prima celulă, s-au desfăcut, tremura altfel aerul în cabină, s-a muiat zgomotul, trepidaţia avionului, betonul pe care stăteau cauciucurile groase ale avionului; se arcuia undeva o curbă lungă, a izbucnit flacăra violetă a forţajului în acelaşi timp din amîndouă ajutaje; erau între coloane lungi de foc tumător, izbea aerul neaşteptat de dur, nici nu a fost zgomot — aşa, ca o pînză portocalie sfîşiată în timp. Cu găuri între care vedeam tremurat betonul pistei, balizele galbene de pe margine, dungile negre de smoală între plăcile din beton. Urmele lăsate de cauciucuri pe pistă.

Simțeam mai mult decît am auzit păcănitul stins din căști, comanda lui Grig pentru decolare ; am trecut maneta de gaze peste pragul FORȚAJ TOTAL ; dădeam drumul la frînă, avionul prindea viteză trepidînd între pînze destrămate de flacără portocalie. Botul sus, trei sute optzeci de kilometri pe vitezometru, ne-am despins deodată, Grig și cu mine în avioanele noastre. Vedeam deasupra, foarte puțin în față, pe Biga în formație cu Basil. Două sfere mari de flacără din care țîșnea deriva înaltă, ieșeau cioturile aripilor scurte, repezite înapoi. Valul de aer tremurat, dizlocat cu furie, aruncat în botul MIG-urilor noastre ; șocuri dure, repetate, nevăzute — pe aripi, pe cabină, pe suprafețele de comandă ; simțeam loviturile incandescente între ochii Jambele formației din față, escamotîndu-se prin aerul închis. Am trecut maneta trenului pe ESCAMOTAT, băgam flapsul, farul, am virat strîns dreapta, cu ochii în soare, așa toți patru — abia după aceea am decuplat, cînd a spus Grig, ceilalți doi s-au dus cu focul după ei și cînd au scos din forțaj erau doar puncte negre pe stratul acela foarte albastru de aer, irel străveziu între cer înnegurit și pămîntul cenușiu ; punctele negre din care ieșea, s-a lăsat în jos, s-a destrămat de tot fumul regimului maximal. Cred că Grig decupla prea devreme forțajul, am spus după atenționare : colega, ai văzut cît alergăm cu motoarele în plin să-i prindem — nu înțelegi nimic — ne-a repezit capul de formație, dar de atunci am decuplat forțajul în același timp cu prima celulă. Am decuplat forțajul, și după aceea într-adevăr a trebuit să alergăm o grămadă de timp cu motoarele în maximal, am prins prima celulă abia la fluviu, acolo unde viram. Uite-o, am urlat, ieșea dintre maluri înalte, s-a proiectat pe imelul de lumină țintă, perpendicular pe drumul nostru. La patru-cinci kilometri în față. Nu știu cum am văzut primul din poziția în care eram, pentru că zburam eșalonați pe dreapta, adică aveam celelalte trei avioane în stînga, aliniate într-o diagonală relativă, și ținta venea din față-dreapta, în viraj. Cred că *recunoșteam* locul, malurile acelea înalte ciuruite de găuri negre, cuiburi de lăstuni. Avionul-țintă în viraj, vedeam din spate și de sus, luceau mat și foarte precis conturate peste pîrîu

de jos fuselajul, aripile delta strînse lîngă fuselaj. Ampenajul, mai mult ghicit. Stropul de lumină împede al cabinei. Motorul în plin, dar mîna a împins singură maneta, reflex de vînător. Păstrează-ți locul — m-a avertizat Grig, unde ? — întreba gîtuit Basil, în față, am spus. În față, dreapta, mai jos ca noi. Pe tubul locatorului de bord dansau pete albe, fosforescente, care nu spuneau nimic. Aveam peste nouă sute kilometri la oră în formație strînsă, lăsam patru siaje negre pe lumina tulbure a zilei. Îi tăiem virajul dacă continuă așa — a spus Grig, asta însemna că și el a văzut, bine, răspunsul lui Basil, sec, precipitat, un fel de lasă-mă naibii. Văzuse, acum se scutura de noi. Apăsam emisia să spun ce ar fi fost de spus, am tăcut. Nu era momentul. Viram dreapta cu motoarele în plin, pe urmă scurt stînga o sută douăzeci de grade viraj, s-a stricat diagonala de avioane, dansau în parbriz ajutaje căscate, ampenaje înalte, aripi ascuțite. În ritmul ăsta, cu motorul mereu în plin, începeam să am probleme cu gazul. Ochii la debitmetru, încă nu. Abia peste cinci minute aveam să încep să am probleme cu gazul. Coboram în viraj, incredibil de mult, am văzut sălcii, o intersecție de drumuri. Apa fluviului s-a desfăcut lîngă obrazul meu în brațe înguste, verzi, moloase, înconjura insule din nisip galben și noroi cenușiu. Țința în față la patru, trei jumate, acum — am auzit în căști vocea lui Ion, am rîs. A sunat lung sirena, s-a aprins în cabină becul roșu ÎNĂLȚIME PERICULOASĂ. O sută, optzeci, șaptezeci la altimetru, aici ne-am oprit, o sută zece metri la radioaltimetru, eroare de undă, s-a refăcut diagonala de avioane, zburam aliniați, vedeam proiectat pe cer, exact în față, punctul întunecat al țintei. Vedeam și pe ecranul radiolocatorului de bord, pentru că așa cum veneam de jos în pantă de urcare cu trei-patru metri pe secundă, fasciculul antenei căuta pe fondul cerului ; a clipit, s-a stins, apărea stabil pe ecran semnul de țintă. Codul zilei, contactul IFF, aveam încă două ținte pe tub, foarte aproape, prima celulă, răspundeau toate trei avioane, doi *friends*, un *foe*. Au trecut plopi subțiri prin dreapta cabinei, au șters plexiglasul crengi negre, patetice, proiectate *pe cer*. Ghiceam dincolo de plopi șiruri de munți tociți, șterși, nivelați de vreme dar asta se întîmpla departe, la cinci-șase kilometri de culoarul în

care zburam, nu însemnau nimic munții aceia pentru noi. N-aveau nici o importanță. Doar așa, ce înseamnă timp scurs. Timpul cabinei, patruzeci de minute de la decolare, cînd s-au strîns atîtea ? ! Intru la atac — a spus Basil, 542, intru la atac. Aprob, a răspuns Ion, stația de unde dirija era pe malul fluviului, lîngă dealul acela cu antenă alb-roșie în vîrf. Noi am redus motoarele, păstram distanța, zburam cu peste nouă sute kilometri pe oră la mai puțin de o sută de metri înălțime și ținta rămînea la trei kilometri înaintea noastră. Ajutajul lui Basil s-a deschis, a scuipat o flacără lungă, galben-violetă ; MIG-ul a țișnit înainte, s-a prelins dintre avioanele noastre întins pe o coardă lungă, n-a stat nici zece secunde cu forțajul cuplat, cît își asigura viteza de apropiere. La viteza țintei, Basil avea nevoie de o mie o sută-o mie o sută cincizeci kilometri pe oră. Ca să poată încadra și lansa racheta în timp util. Ce depășea douăzeci și cinci de secunde în atacul lui era din timpul celorlalți. Din timpul nostru, trei MIG-uri zburînd în grup, vedeam pe ecran, vedeam cu ochiul liber cum se apropie primul vînător de țintă. A cerut lansarea, aprob lansarea, răspunsul navigatorului, răgușit de încordare, lansat — a spus Basil, degajat de la țintă. A virat pe stînga în urcare, l-am pierdut. Rămîneau cele douăzeci și cinci de secunde nedepășite, timpul nostru, asta stingherea groaznic în poligon, fiecare era legat de ceilalți. Cum se mișca fiecare în cabină, și restul. Nici nu se vorbea de fiecare, eram echipă. *Simțeam* că sîntem echipă. Degajat de la țintă — a spus Basil, nu descifram nimic în glasul lui. 545, intru la atac — l-am auzit pe Bigă, totuși ne apropiam pentru că distanța la țintă era acum sub trei kilometri, două mii șapte sute de metri — citeam pe scala aparatului de ochire, așteptam, nu se întîmpla nimic. Adică flacăra forțajului, avionul lui Bigă s-a detașat mult prea lent de ale noastre. Așta-i stilul meu — a spus Bigă jos. La forțaj minim, nu mai mult de o sută douăzeci viteză de apropiere. Nici sub o sută, îți dai seama. Sub o sută nu mai puteau lansa racheta. Nu pleca de la bord, la viteze mici de apropiere. MIG-ul se depărta legănat pe aripile scurte, restul — 545 încadrat, 545 permiteți lansarea, 545 degajat

din atac, s-au succedat la intervale atît de lungi, nu însemnau decît un lucru : ce rămînea de făcut nu se termina în perimetrul convențional al poligonului. Aveam nevoie de încă patru-cinci kilometri, în partea de nord. Atacul lui Grig a fost foarte scurt, rapid, nu știu cum — sec, parcă nici n-a fost. Așa, două avioane care se apropie foarte repede, pe urmă se despart. Ăsta era stilul lui Grig, știam de la tragerile în strato ; și acolo reușea performanța, cu toate că la mare înălțime avionul devine greoi și are inerție mare. Raftă, a spus capul de formație cînd degaja, cum tragi acum tragi mereu.

Și deodată cerul a fost foarte gol, eram singur cu ținta pe tot cerul acela plin de avioane cu un mimut în urmă. 013, am spus, intru la atac. Suna ca un ecou repetat de trei ori. Fortăț, aduceam ținta pe centrul ecranului, distanța era afurisit de mică, două mii cinci sute metri, acul subțire al vitezometrului a sărit la o mie două sute, prea mult pentru două mii cinci sute de metri. Am încadrat, decuplam fortățul, ținta dansa în mijlocul ecranului, am ciupit numai frîna aerodinamică, nu trebuia. Avionul a ricoșat violent, urca aproape vertical, bineînțeles că radiolocatorul a sărit din încadrare. Împingeam manșa, o sută cincizeci metri înălțime cînd am încadrat a doua oară, acul indicatorului de distanță oscila pe cadranul colimatorului la una mie șapte sute metri. Cum s-au dus zece secunde, opt sute de metri, ce porcărie, am spus. Cu atît mai mult că aveam exact parametrii din poligon. Una mie șapte sute de metri, una mie cinci sute pînă am reușit să aduc ținta în centru, să stabilizez avionul pe curba de atac. Două secunde înnăbușite apăsarea pe trăgaci, uitam să cer aprobarea de lansare, data viitoare, am spus. Acum lansez, intra în carne metalul zimțat al clapetei trăgaciului. Incorect, clapeta tunului declanșa fotomitraliera dar nu lansa racheta. O mie o sută kilometri pe oră, o sută zece metri înălțime, cînd am pierdut patruzeci ? — a sunat sirena, se aprindea intermitent becul ÎNĂLȚIME PERICULOASĂ. M-am uitat la aparatele control-motor așa, de glorie, manometrul de ulei. Nu trebuia să mă uit atunci. Aveam destulă vreme — înainte de intrare la atac, după ce degajam. O mie trei sute metri distanță, prea multe cifre, cînd apăsam butonul de lansare așezat incomod pe mînerul

manșei, în spate. Nu mai puteam simula a doua lansare. Nu mai aveam timp. Intram în țintă, dacă așteptam cele cinci secunde între lansări, încă două secunde lansarea. Data viitoare, am spus. Atunci cînd o să cer și aprobarea pentru tragere.

Se adunau o grămadă de lucruri pentru data viitoare. Am degajat într-un viraj peste umăr, inutil, mă trezeam la peste trei mii de metri cu avionul pe spate într-un strat de pîclă luminat de soare și opacizat strălucitor de lumina difuză. Nu vedeam linia orizontului, eram practic în plafon, răsuceam avionul pe față, nu știam cum să scap mai repede din aiureala aceea strălucitoare.

*

Habar n-aveam ce să fac după-masă, vreau să spun — habar n-aveam ce să fac cu mine. Încercam să citesc, toate cărțile erau la fel, am pus muzică, muzica nu reușea să spună nimic. Oricum, nu era mare lucru de spus. Am închis casetofonul, afară se înnoura, începea să se întunece, norii cu asfințitul au făcut cerul roșu-cenușiu, portocaliu-cenușiu cu dîre lungi de ploaie căzute oblic în est, peste oraș. Se vedea foarte clar, pentru că dincolo de salcîmi, spre pistă, era cîmp gol, și nici salcîmii nu erau chiar foarte mulți, și cîți erau nu arătau deloc a salcîmi, așa, cu frunzele căzute ; rămîneau un fel de sparanghel negri, subțiri, răsuciți, înfipți în norii joși. Sparanghelii lui Rommel înfipți în pămîntul cîmpiei normande, și care tot n-au reușit să împiedice aterizarea planoarelor grele de desant. Jupuiam de pe mine salopeta purtată acasă, veche, glorioasa salopetă de zbor cu clapele buzunarelor roase, butonii ieșiți din găuri scămoșate, marginile guleruhui lat atîrnau în franjuri, m-am îmbrăcat de oraș, cum spunea Vera? — de horă, blugii, ghete pînă la mijlocul gambei, puloverul gros care pe ploaie mirosea îngrozitor a cîine ud. A Saint-Bernard, mă încredința fata, captain, puloverul tău e împletit din lînă de Saint-Bernard. Blugii, puloverul din Saint-Bernard, ghetele înalte, astea erau tot o armură, la fel ca salopeta veche. Se întîmpla să nu îmi ajung. Se întîmplau amurguri în care mă surpam încet, atunci aveam nevoie

de sprijin din afară, inexpugnabile armuri din lînă moale, țesături uzate, albite de spălat. Am coborît tropăind scările, din beci venea miros de vin tînăr. Mergeam la garaj, umflam roțile Daciei, am controlat cu manometrul — 1,7 atmosfere pe față, 2 atmosfere cauciucurile din spate. Urcam în mașină, motorul pornit a mers în gol pînă s-a încălzit. A trecut Mioara lui Țestosu, bătea cu degetele în capota portbagajului, mergi în oraș? Ja, am răspuns, vii cu mine ? A rîs, nu îmi văd capul de treabă. Dacă sînt mere. ia-mi cîteva kilograme. Trei-patru. Mere, pere, ce găsești. Salut. S-a întors, a bătut iar cu palma în portbagaj: fii atent cum conduci. În regulă, am spus, o să fiu atent. Să nu îți fac praf merele. Ieșeam din garaj cu spatele înainte, viraj pe două roți, lumina farurilor alerga pe fațade de coșmar — chirpici, lemn, carton asfaltat, bucăți de tablă prinse între ele. Garajul lui Grig, din folie de plastic străveziu. Uși curbate din aluminiu gofrat scos de pe fuselajul unui Junkers 52 doborît acum treizeci de ani la marginea aerodromului. Uși glisante din panouri de trestie, de la garajul lui Vodă. Acceleram mult prea tare, cauciucurile derapau în pietrișul umed, mă duceam exact în panourile din aluminiu gofrat ; am lăsat volanul, Dacia albastră se așeza pe roțile ei, am trecut la cîțiva centimetri de venerabilele rămășițe.

Ieșeam [illegible] șosea, s-a apropiat una din diagonalele de ploaie, a traversat cerul roșu, se spărgeau stropi argintii în lumina farurilor, înfloreau pe asfalt, pe capota mașinii în arteziene mititele care țineau cît să îmi dau seama că au fost. Am oprit la intersecție, orașul în dreapta, aeroclubul drept înainte, în stînga calea ferată cu luminile roșii ale barierei ; am întors înapoi. N-aveam unde să merg. Treceau gînduri nechemate și fără să se închege, cine sînt, de unde vin. Unde mă duc, în mașina albastră, pe ploaie. De ce întorc, pentru că nu am unde să merg. De ce nu am unde să merg. Gînduri de preșcolar. Merele Mioarei, am spus, trei-patru kilograme. Uite că este ceva de făcut. Care să dea curs și să justifice existența personală. Volan strîns la stînga, n-am reușit din prima manevră, mergeam cu spatele, din nou cu fața, am pus botul mașinii pe oraș. Cu nouăzeci la oră ajungeam în zece

minute ; am mers cu șaizeci, nu mă grăbeam, vroiam să fiu cît mai mult de folos cuiva. Să am ce face. Asta-i deformare profesională, am spus, mereu în serviciu comandat. Mereu cineva care spune, fă asta, fă astalaltă. Du-te după mere. Intram în oraș, era ud, lucios ca o mușama neagră, neonul isca fulgere scurte, liliachii, picături de ploaie. Așa, vergele din metal fluid. Am oprit la stop, am stat un minut, mă uitam la rotocolul de lumină roșie ; n-a venit nici o mașină din stînga, din dreapta. Din față, din spate, să aștepte la stop cum așteptam ; am fost singurul automobil care mergea prin oraș, seara aceea. Pe bulevarde late tăiate în cruce cu alte bulevarde late. Pe care ploaia, noaptea, mașinile care ar fi trebuit să fie le făceau și mai late. La piață am găsit doar o babuță, aștepta în spatele unor morcovi veștezi, rădăcini triste de pătrunjel ofilit aranjate în grămăjoare aliniate pe masa din beton cenușiu, gros ca o cazemată ; ieșea armătura ruginită de sub cimentul plesnit, s-a întins ca o plasă-capcană. Vedeam clar, pentru că masa aceea era exact în mijlocul pieței, sub o banană lungă de neon.

— Bună seara.

— Bună, a spus.

Nici nu se sinchisea de ploaie. Stătea sub felinar, la masa aceea stupidă din beton armat, se adăpa apa între borurile largi ale pălăriei negre. Avea și un voal mic la pălărie, udat bine. Atîrna într-o parte, drapel abandonat. Aranja morcovii cu mîini tremurătoare, a ridicat ochii, s-a uitat la mine cum mă uit la ea.

— Cumpără, a zis. N-are mama morvoci frumoși, da' sînt buni... trec și iarna, dacă îi ții în nisip.

— Vroiam mere, am spus încet. Trei-patru kilograme.

— N-are mama mere.

— Pere, atunci.

— N-are mama nici pere. Numai morcovi are. Sau pătrunjel. Poate ai nevoie de pătrunjel.

Ridicam din umeri, n-aveam ce face cu pătrunjelul. M-am întors la mașină, trînteam portiera, am pornit motorul, am rămas așa, cu mîna pe schimbătorul de viteze. Dacă acum, am spus, dacă în clipa asta nu fac ce e de făcut. N-aveam curaj. Sînt un dobitoc, am spus tare, dacă nu fac ce știu bine că trebuie făcut. Ce simt că trebuie

făcut, cu toată ființa, dacă mai sînt în stare să simt ceva. În afara fierului ăluia alb, dural. În afara focului din măruntaie de dural. Îmi era rușine de băbuța din ploaie. Îmi era rușine, așa cum ședeam în Dacia albastră pe canapeaua moale de silon, și ploaia era foarte departe, dincolo de capota din tablă, și făceam probleme contorsionate, fără ieșire, din lucruri limpezi. Poate se supără, am spus. Nu pot să supăr o băbuță. Nu pot s-o las în ploaie. Să vîndă toată noaptea morcovii ăia pe care nu-i cumpără nici draca. Am oprit motorul, rezemam fruntea de volan. O să înțeleagă, am spus. Intră în joc, pe urmă nu mai are ce face. Ia banii și pleacă acasă. Am băgat mîna în buzunar, simțeam ghemul umed de bancnote; inspiram adînc, în mașină mirosea groaznic a Saint-Bernard plouat, și iar mi-am amintit de Vera. Cum mergeam pe munte, ce se întîmpla la cantonul Salvamont. Coboram din mașină, am mers la băbuță. La pălăria neagră, aplecată deasupra cazematei din beton armat.

— N-are mama mere, a spus.

— Știți ceva, cred că o să vă iau morcovii. Dacă spuneți că țin peste iarnă.

— Țin, cum să nu țină.

— Și pătrunjelul. Mioara spunea ceva și de pătrunjel...

— Pătrunjelul nu știu dacă ține. E cam trecut.

— Ține, am încredințat-o. Îl bag în nisip...

S-a uitat în mine, clătina pălăria cu îndoială.

— Cît costă ?

A socotit îndelung, număra grămăjoare de morcovi și rădăcini albe, chircite, filamentoase. Costa atît de puțin, aproape nimic. Număra banii atentă, n-a fost mare lucru de numărat. Stătea așa ca lumina să cadă pe mîinile ei, degete îndoite au netezit îndelung fiecare hîrtie de bani. Strîngeam rădăcinile ude, moi, oribile, am făcut cîțiva pași spre mașină, m-am întors.

— Dacă mergeți acasă, am spus, simțeam apă sub puloverul gros, eu tot în direcția aia...

— Merge mama pe jos, nu se grăbește. Du-te sănătos.

M-am dus sănătos, adică am gemit în trombă pe bulevardele pustii, n-am oprit la stop, în zece minute eram acasă. Mă învîrteam iar prin cameră fără să știu ce am de făcut. Televizorul, m-am dat bătut, am scos din cămară

aparatul mic, portativ, ștergeam ecranul de praf, l-am pus în priză. Am răbdat două ore un film cu Bing Crosby și Grace Kelly, fostă vedetă la Hollywood, principesă de Monaco, și care pînă la urmă a murit în accident de automobil, pe o șosea de munte. Filmul era în orice caz un spanac, intrau și cei de la TV în el ca să încapă exact în spațiul de emisie, dar a meritat, Grace Kelly spunea: „cînd eram copii ne-au zis că fildeșii elefanților sînt din clape de pian".

Partea a doua

Am aterizat pe ploaie, asta se întîmplă des de cînd zburam în grupă dar atunci a plouat foarte tare, era alb de apă — cerul, pămîntul, cît vedeam prin cupola cabinei. Lucrurile începeau să devină neclare din ultima parte a dirijării, s-au suprapus pe comenzile lui Ion glasuri îngrijorate, 541, mai aveţi mult ? Basil degaja, Bigă a intrat la atac mai viforos ca de obicei, am rămas cu Grig uitîndu-ne cum se duce după ţintă. Cum se depărtează prin pînza de apă, de unde eram noi vedeam amîndouă avioanele, a[illegible]ul negru al avionului-ţintă, focul domol al forţajului[illegible]nim la avionul lui Bigă. Cînd capul meu de formaţie intra la atac l-am auzit pe Ion, 160, întrerupt dirijarea, duceţi-vă acasă. Şi 013, şi 002. 002 era colonelul de la comandament care răspundea de grupa noastră. Care *ne instruia*, mă rog. Zbura ca ţintă, cronometra timpii de atac, ne făcea praf la analiza zborului. Citea filmele de fotomitralieră, le suprapunea cu înregistrările cutiei negre, ne spunea secundă cu secundă ce ar fi trebuit să facem şi nu făceam. Încă cincisprezece secunde, a spus Grig, ţinta încadrată. Cincisprezece secunde pînă la viraj, cincisprezece înapoi, înseamnă jumătate de minut în plus; în jumătate de minut se întîmplau o grămadă de lucruri. Aterizau trei avioane, se închidea un aerodrom şi cele trei avioane erau obligate să aterizeze aiurea, pe un aerodrom de rezervă unde nu plouă. Oricum, am spus, să ai ţinta prinsă, încadrată pe ecran, şi să degajezi din atac,

ce face colonelul de la comandament ? Colonelul a zis : anunță-mă cînd termini atacul. A fulgerat în stînga cabinei un stol de păsări ude, negre, zgribulite, ieșite din plafonul jos, folclorul profesional pretindea că păsările nu zboară pe ploaie. Cel puțin nu în stol, astea zburau în V perfect, s-au risipit în puncte negre trecînd pe lîngă avion cu nouă sute kilometri pe oră. Aripi strînse pe corpuri ude, cădeau ca pietrele — în dreapta, în stînga noastră. Asta fac păsările cînd întîlnesc avioane, coboară la adăpostul pămîntului. Strîngeam mansa pentru că singurul lucru care era de făcut a fost să strîng mansa, capul între umeri, cădeau foarte multe păsări, și foarte negre și din toate părțile, apărute neașteptat ; pînă să fac ceva au dispărut sub noi. Aveam nouăzeci de metri pînă jos, suficient pentru catapultare, s-au înghesuit păsările în spațiul acela de nouăzeci de metri dintre avion și sol. Eu sînt gata — a spus Grig, s-a dus pe stînga prin ploaie, rămîneam singur agățat de avionul colonelului. Virați, am spus, 002. Parcă nu se pot trage rachete în viraj. Viram stînga, țineam avionul din față pe centrul ecranului radarului de bord. Am spus la radio : păsări, atenție la păsări ; a trecut un stol mare, în stînga noastră. De unde păsări, în potopul ăsta, a rîs Grig și nu l-am mai auzit, trecuse pe canalul startului. 013, întreba Ion, ce-i cu păsările ?, s-au dus — am răspuns. Vezi ținta ?, văd, la nici trei kilometri în față, am cuplat forțajul. A crescut viteza, mă apropiam, butonul încadrare n-a vrut să încadreze. Nu putea să încadreze, pe ploaia asta și atît de jos, zburam la aceeași înălțime, dacă în poligon... — am spus tare, coboram pînă cînd marginile orizontului oricum foarte apropiate și muiate de apă s-au ridicat în jurul cabinei. Așa am reușit să fac filmul, încadrat de jos în sus pe curbă de suprasarcină mai mică decît unu, cînd am decuplat fotomitraliera am auzit comanda lui Stelică : 002, 013, la șaizeci de casă, treceți pe canalul startului. Gazul vostru. O mie trei sute, am spus, o mie șapte sute — a spus 002, treci în față zero treisprezece. Ai prioritate la aterizare. Am apăsat emisia, mulțumeam frumos. M-am dus mult dincolo de travers, urcam la cinci sute metri, am trecut fluviul, pe malul din sud totul era alb. S-au desprins din coloane de

ploaie, din plafonul coborît, se desprindeau dealuri albe în jurul lacului negru, uriaș, rotund, prima zăpadă din anul acela ; am văzut cerul coborît, alb, net, un fel de zid opac, s-a unit cu pămîntul, nu mai vedeam nimic. Decît alb în jurul cabinei. De asta ne-au chemat la aterizare, am zis. Capul în cabină. Șase sute kilometri la oră pe cap invers, relevment de viraj. Trebuia să comunic, nu pentru cei de jos, știau și fără mine, radiolocatoare meteo, stația de dirijare la aterizare, știau precis că ninge. Știau aliniamentul de la care începe ninsoarea, pînă unde se întinde, cred că venea din est-sud-est, de pe mare. Încercam să-mi amintesc hărțile întinse pe tablă azi-dimineață de meteorolog, depresiunea din sud în deplasare spre est. Ciclon, circulație în sens contrar acelor de ceas, toată mizeria venea de pe mare, de dincolo de Marea Neagră. Venea din munții cei înalți de pe celălalt mal al Mării Negre. L-am auzit pe Grig, trecea radiofarul îndepărtat, în orice caz aterizam înainte ca ninsoarea să ajungă la fluviu. Și colonelul avea timp să aterizeze.

— 002, am spus, aici în sud...

— Ninge ?

Aveam încă treizeci de grade de viraj pînă să scot pe direcție.

— Ninge, am spus. Unde sînteți ?

— La cinci kilometri în spatele tău, în exteriorul turului de pistă.

N-a răspuns colonelul, a vorbit Missi din cabina cu becuri și ecrane a radiolocatorului de aterizare. Missi, de la Mihail.

— 160, dacă sînt bine pe direcție, a cerut Grig.

— La patru în ax.

— Vezi pista ? a întrebat conducătorul de zbor.

— Văd pe dracu, a spus Grig. Toarnă cu găleata.

— Este o fîșie de ploaie chiar pe direcție, a zis Mihail. De la cinci kilometri, în ax.

— Lapoviță, a corectat Grig scurt. Ploaie cu zăpadă. Pînă unde ține ?

— Ține, a răspuns încert radiolocatorul de aterizare. La gurile de alimentare, Bigă raporta întreruperea legăturii radio.

— 013, sînt 002, gazul tău.

Nu erau. Nu din cauza combustibilului.

— 160, la trei în ax ; la două mii opt sute...

— Bine, vocea lui Grig se încordă ; e neplăcut să fii sub trei kilometri și să nu vezi pista. Cînd vii cu patru sute pe oră la aterizare, mai puțin de 20-22 de secunde de zbor. Am virat cincisprezece grade dreapta, indicatorul combinat busolă-radiogoniometru arăta că ieșeam prea devreme din viraj ; contorul de distanță indica douăzeci de kilometri, exact distanța de la care nu mă mai bazam pe contorul de distanță.

— 002, execut viraj de axare.

— Bine. 160, la una mie cinci sute în ax.

— Văzut, a răspuns Grig. Pista la vedere.

— Eu nu te văd încă, a spus conducătorul de zbor.

— 013, dă-mi o distanță, am cerut.

Grig era cu pista la vedere, trecea pe locul doi.

— Șaisprezece kilometri. Axul în dreapta, la optzeci metri.

— Sînt în corecție.

— Confirm.

Reduceam viteza spre cinci sute, am scos trenul, flapsul pe prima poziție ; s-au suprapus acele goniometru-busolă, aduceam avionul pe cap de aterizare. Se aprindeau becuri verzi, tren, flaps scos, verificam poziția comului — băgat, brațul ARU, manometrul de aer, hidraulica, presiunea de ulei. Normal. Patru sute cincizeci viteză, patru sute metri înălțime, motorul la optzeci de procente, coboram cu trei-patru metri pe secundă spre radiofarul îndepărtat.

— 013, a spus Missi, la doisprezece în ax, cap de aterizare. Vezi că treci pe stînga.

Eram deja înclinat dreapta, cu zece grade.

— Confirm. La orizontală, tren, flaps, permiteți aterizarea.

— Permit, a spus conducătorul de zbor.

— Pragul pistei, 160.

— Așa e, a făcut Grig.

— Se vorbește cam mult la voi, observă colonelul trimis de comandament.

— 002; în ax la douăzeci... optsprezece kilometri acum, l-a anunțat Missi din stația lui. L-am auzit pe colonel rîzînd ; întîi apăsa emisia, după aceea a rîs. Ieșeam din zăpadă, fluviul în botul avionului, pe malul din nord clădirea albă cu carouri roșii a radiofarului îndepărtat ; era aprins firul director, se pierdea doi-trei kilometri mai departe în trîmbe cenușii.

— 013...

— Sosesc, am spus. Mă ridicam în scaun, am încercat să văd ceva dincolo de trîmbele cenușii.

— E la radiofar, a precizat Missi.

A sunat markerul, se aprindea intermitent becul verde, verticala stației. Am scos flapsul complet, farul pe ATERIZARE, verificam cuplarea stratului-limită : au tresărit acele turometrului, s-a redus turajul, revenea la valorile știute : optzeci de procente.

— La șase, în ax, a zis Missi. 002, la paisprezece kilometri, stînga două grade.

— La cinci kilometri intri în mizerie, 013, m-a avertizat Grig. 160, întrerup legătura.

— Confirm, a spus conducătorul de zbor.

Intram în mizerie, adică avionul s-a zguduit, s-a înclinat pe plan, a redresat singur. Patru sute douăzeci în scădere la vitezometru, două sute metri la altimetru, coboram cu cinci metri în fiecare secundă fără să văd unde cobor. Vedeam numai imediat în fața MIG-ului și lateral, lîngă bordul din dural.

— Patru kilometri în ax, a spus Missi.

— La orizontală 002, tren, flaps, con pentru aterizare, a raportat colonelul.

— Confirm. Ai scos farul ? m-a întrebat conducătorul de zbor.

— Scos.

Continuam să cobor în ploaia amestecată cu zăpadă. Apa venea din toate părțile, se lipea de plexicul cabinei, îngheța pe cupolă ; la viteză mică jetul de aer nu poate smulge gheața.

— Doi kilometri jumătate, axul în stînga la zece metri.

Bine că nu la mai mult. Am scăzut capul compas cu două grade, foarte fin, numai din picior. S-a luminat roșu

cupola cabinei, pauză cenușie, din nou lumina roșie — o dată lung, de trei ori scurt, linie, trei puncte, farul cu sclipiri de la radiofarul apropiat. Reduceam viteza spre patru sute...

— Bine pe direcție, a spus conducătorul de zbor. Imediat vezi pista...

Nu vedeam nimic ; nici măcar pămîntul spre care coboram. Capul în cabină, aveam optzeci de metri cînd lumina roșie de la apropiată a dispărut sub noi.

— Te văd, 013. Ești bine așa.

Am ridicat ochii din tabloul de bord, în față culoarul de balize roșii dintre radiofarul apropiat și capul pistei ; se adunau spre pragul marcat de luminile de intrare verzi, roșii, verdele abia se vedea în ziua coclită.

— Pista la vedere, am spus.

— Trecut radiofarul, flaps complet, far, l-am auzit pe colonel.

Redresam, am pus roțile, apa fierbea pe betonul pistei. Nici nu era apă — așa, o spumă albă, vîrtejuri înghețate. Nu înțelegeam înverșunarea acelor vîrtejuri de spumă albă. Am avut de lucru cu oprirea, avionul acvaplana, parașuta de frînare, s-a liniștit MIG-ul ; s-a lăsat pe jambe nichelate, pe roțile groase. Degajam cînd colonelul era la cinci kilometri de pragul pistei ; rulam încet pe bretea, mă uitam spre sud, n-am văzut nimic : pomii de la radiofar, catargele antenelor. Nu vedeam nici antenele radiolocatorului de aterizare, la jumătatea pistei. Se vedeau doar zdrențe cenușii învîrtejite și casele pompelor de la gurile de alimentare. Opream motorul, s-a făcut dintr-o dată liniște, doar fîșîitul slab din căști, pentru că am decuplat toate contactele dar lăsam radioul, îți dai seama ; așa am aflat că 002 a văzut pista de la verticala apropiatei, pe urmă a aterizat, n-am văzut nici asta, doar cînd s-a desprins din zdrențele cenușii, întîi lmina farurilor de bord, panourile portocalii ale parașutei de frînare fluturată bezmetic de vînt, abia pe urmă se închegau între far și parașută linii prelungi de avion — a filfîit parașuta portocalie, s-a așternut pe pistă — doar atunci am tăiat contactul radio, acumulatorul, am deschis cupola. Tehni-

cul ținea scara cu piciorul să nu lunece pe betonul ud, am trîntit după mine cupola grea, intra apă în cabină, era să cad de pe scară. N-am căzut. Pe bretelă rula MIG-ul colonelului, a stins farul, a tăiat motorul și nu s-a auzit decît ploaia. Cum cădea amestecată cu zăpadă în apăraia de jos.

Ne înghesuiam în microbuz, ieșeau aburi reci, s-au amestecat cu fumul sleit al țigărilor. Nu cred că mai zburăm azi, a făcut Bigă, mai erau două ieșiri, a ghicit. N-am mai zburat ziua aceea, n-am zburat deloc pînă la Anul Nou — a fost un sfîrșit de decembrie afurisit, cu zăpadă, ploaie, pelci. O dată am riscat sonda meteo, s-a întors dubla înapoi de pe pistă, nici gînd de decolare. S-a întors în traiectorii ciudate, rula din baliză în baliză, cum nu credeam că poate rula un avion ; după ce au oprit motorul lunecau încă roțile blocate pe poleiul străveziu, au aruncat tehnicii cale sub cauciucuri, s-au înfipt în gheață colții calelor, s-a oprit avionul. A făcut o piruetă și a încremenit cu botul spre celula de alarmă, cu tubul Pitot la nici zece centimetri de fuselajul lui 8103.

*

— Unde facem revelionul, a întrebat Țestosu, el avea întotdeauna inițiative, chiar, unde mergem de Anul Nou?

— De ce trebuie neapărat mers undeva, am întrebat, Anul Nou vine oricum. Nu mă deranjează să-l primesc aici, am bătut cu talpa OIL RESISTANCE în parchetul lustruit al sălii de trageri.

— Ești în stare să dormi de revelion, a spus Grig.

— Asta am de gînd să fac, dacă nu sînt în alarmă.

— Nu ai norocul ăsta, a zis Peța.

— Cine îl are ?

— Băieții de la escadrila întîi.

Echipajul de la escadrila întîi, cavalerii cerului care în noaptea de an-nou veghează lîngă avioanele lor pe aerodromul troienit. Luminat de lună, dacă era lună în noaptea aceea. Dacă nu erau nori. Felicitările transmise prin telefonul operativ etc.

S-a deșirat colonelul din comandamentul, nota impresii despre grupă într-un caiet cu scoarțe evident albastre, cu

ultimul de argint imprimat adînc pe copertă, s-a desișat peste mese acoperite cu cristal.

— Tipilor, a zis, ce-mi dați dacă vă aranjez eu revelionul? La cabana din Poiană?

— Numai grupa, a spus repede Basil.

Am ridicat din umeri, în ritmul ăsta ajungeam să ieșim și în oraș numai pe celule, ținîndu-ne de mînă.

— Tu vii cu cineva? s-a interesat Basil care începea să facă liste, să așeze perechile la masă, n-am răspuns. N-aveam chef să merg la Poiana Brașov. Și nu îmi plăcea întreharea, și nici nu aveam cu cine să mă duc acolo.

— O să vin cu cine pot, am spus.

— Nu te supăra, a zis încet Țestosu. Știi cum e Basil.

— O.K., l-am liniștit, nu e de supărat. E numai neplăcut.

— Ce-i cu tine, Țestosu mă privea atent, ce-i cu tine în ultimul timp?

— Ultimul timp, de cînd?

— De cînd te-ai întors de la Academie. Ești ca o babă.

— Las-o moartă, am zis. Ți se pare.

— Ai ceva mai bun de făcut pentru revelion?

Nimic, doar un aranjament vag cu Dorel. Existau undeva prieteni incerți, cherhanaua pe picioare din piatră, înfipte în fundul unui canal din Delta Dunării.

— De fapt, am aranjat să dorm.

— Nu fă pe nebunul, a spus Petu. Vino. Sîntem sătui unii de ceilalți, dar nu ne-am văzut de mult iarna, printre brazi. Cred că o să fie vesel la Poiana.

— Nu pot să fiu vesel la comandă. Să fiu bine dispus dimadară, pentru că e Anul Nou. Pot oricînd să fac revelionul meu, dacă am chef. Dacă așa simt, că într-o noapte e Anul Nou. Nici măcar nu e nevoie să fie noaptea...

— Te-ai făcut babă, m-a încredințat Țestosu. O să te alegem regina balului.

— De ce să mă alegeți regina balului?

— Din politețe.

Dorel strîmbă din nas cînd am spus de Poiana Brașov, mă doare aici — îmi arăta colul — de mediul vostru exclusivist. O să împodobiți pereții cu tabele de corecție a unghiurilor de ochire, ca serpentine veți folosi filme de foto-

mitralieră, și, în general, doamnele vor muri de plictiseală. Iar la ora unsprezece plecați toți la culcare.

N-a fost așa, sala de la parter avea în mijloc un brad stufos împodobit cum trebuie, globuri, lumînări *clasice* cu fitil împletit și care la miezul nopții ardeau, scoteau fum, sfîrîiau. Căței din staniol erau legați de crengi cu zgărzi din ață roșie. Era și un lanț de aur, înconjura bradul în spirală, de la vîrf și pînă jos, s-a pierdut în ace verzi.

A venit miezul nopții, s-a stins lumina, am auzit foșnete, clinchet de pahare, se pupau pe întuneric, ca puberii. Cred că auzeam totul pentru că nu aveam ce să fac. Stăteam lîngă brad cu paharul în mînă printre aviatori cu uniforme albastre, lumina s-a stins dintr-odată, rămîneam cu paharul în mînă, lîngă brad. Aviatorii lunecau în pale de întuneric, n-am avut cui să spun : la mulți ani. Nici nu simțeam nevoia. O să spun după ce se aprinde lumina; s-a aprins, suna clopotul de la ușa cabanei. Lătrau gros Blitz, Molda, subțire și isteric Bourville. Auzeam zăvoare căzînd, scîrțiau balamale de la oblonul exterior, lemn galben strîns în benzi late din metal negru ; a intrat Moș Gerilă. În halat roșu, cu barbă albă, sprîncene stufoase, plete curse pe umeri ; halatul, gluga erau brodate cu fîșii late din blană albă, moale. Fire lungi se amestecau cu pletele acelea curse pe umeri. Scotea din sac pachete mici, dreptunghiulare, legate cu panglici roșii, albastre, citea nume scrise pe etichete albe ; sacul, halatul roșu erau ninse. S-a topit zăpada în picături care alunecau pe stofa roșie fără să ude, se rostogoleau, s-au strîns pe covor în bălți mititele, rotunde. Primeam de la Moș Gerilă un baton mare cu gumă de mestecat, mănuși căptușite pentru ski, cartea căutată multă vreme : „Bătălia Angliei". A doua zi, pe pîrtie, toți se întrebau cine era moșul. Reli a lui Ion a spus : cine, a fost Moș Gerilă și gata. A împins în bețe, cobora la vale, întîi luneca pași largi pe zăpada înghețată, a prins viteză, s-a dus în vîrtejuri albe, striga din telescaun, urca deja cînd coboram pîrtia abruptă : nu te răsuci atît, coatele lipite, nu ești pasăre.

Au fost cîteva zile libere, am telefonat mamii, așteptam legătura lîngă bradul din sufragerie, mă uitam la căței din staniol agățați în brad. Cum se legănau, se ră-

suceau atîrnaţi de crengi subţiri, aerul de munte traversa în curenţi nevăzuţi camera mare, albă de lumină. Suna telefonul, vocea centralistei a spus profesional pe nas : legătura cu Bucureştiul, glasul mamei, îngrijorat : ce s-a întîmplat ? Nu se întîmpla nimic, la mulţi ani, am spus, ia te uită, a făcut mama, la mulţi ani. Cînd vii acasă ? Azi, vroiam să ajung pe lumină, am pierdut vremea în Braşov, umblam prin oraşul vechi, case cu ziduri groase, ferestre mici înghesuite în zidurile groase. Străzi înguste urcau în trepte, alunecam pe zăpadă, jos rămîneau acoperişuri ascuţite din şiruri suprapuse de ţigle rombice, ciudate ; sub tălpi ieşeau din gheaţa cenuşie colţuri roase de piatră. Între pereţi orbi cu tencuiala căzută curgeau pîraie tulburi. Ieşeau aburi lipicioşi din apa groasă, pete irizate s-au dus săltat la vale, au trecut peste bolovani ascunşi. Dacia albastră cobora Valea Prahovei non stop, totul se întîmpla fără cuvinte, salutam tabăra de la Timiş, gîndul bun pentru Viorei, la Predeal, gîndul bun pentru Sîrbi, la Sinaia. Gîndul bun pentru Bari al patrulea, care la ora asta doarme în cantonul Salvamont. A venit întunericul, a prins maşina albastră cînd ieşea în cîmpie ; prin dreapta zbura nedesluşit peste munţi vulturul veşnic din bronz.

I

Am urcat Dacia pe trotuarul din faţa blocului în zigzag, urcam sărind cîte două treptele pînă la etajul şase, m-am înfipt în butonul soneriei. Mama a deschis uşa repede, Dumnezeule, a spus, unde ai fost pînă acum ? ! Intram, m-am împiedicat de un căţel moale, auriu, clăpăug, cu labe mari şi groase risipite în toate părţile.

— Asta ce mai e ?

— E *ăsta,* a lămurit mama. E Tom. Ai adus işlere ?

Am luat în braţe căţelul, atîrna ca un săculeţ bine îndesat în blana moale. Au clipit leneş ochi negri între urechile imense, curgeau ca plete blonde pe o parte, pe cealaltă parte a capului rotund.

— N-au işlere în Braşov, am spus. Le-au mîncat pe toate de revelion. S-a răsucit Tom în braţele mele, a întors în sus burta roză, umflată.

— Vezi cum te porți, a zis mama, are un arbore genealogic cum nu visezi : grămezi de „von" în familia lui de cockeri aurii. E înrudit cu von Minihoff din Casa de Bavaria, iar mama lui e Daisy de Ianca...

— Salut, von Tom.

S-a întins greoi, mă lingea pe nas cu limba subțire, caldă, umedă. N-aveam de unde să știu cum vor curge lucrurile ; ce avea să devină cățelul moale, Tomaso cel grav și important de astăzi. Habar n-aveam cum se schimbă un pui de cîine, și cum se schimbă cei de lîngă el, fără să știe, uitîndu-se și minunîndu-se cum se schimbă puiul de cîine.

— Te-a căutat o grămadă de lume să îți ureze la mulți ani, a spus mama.

— Ce i-a apucat ?

— M-am întrebat și eu.

Am luat caietul de lîngă telefon, gros, învelit cu o hîrtie albastră ; era un pix legat cu sfoară de caiet, ca la farmacii. Răsfoiam pagini scrise cu litere rotunde, înalte, numele meu subliniat roșu, mai jos era lista : fetele, Chioru bineînțeles, ia te uită, Dan, Ivrii, Ana.

— Care Ana ?

— Bravo, a făcut mama, care Ana.

Citeam tare numărul de telefon în dreptul numelui.

— Prietena ta din tinerețe, a lămurit mama. Din îndepărtata ta tinerețe.

L-am mîngîiat cu respect pe von Tom, îl lăsam jos, abia acum.

— Poți chema, mama se uita la ceas, nu e tîrziu...

Mama era întotdeauna atentă la lucrurile astea — ore cînd se poate chema la telefon etc. Ce se cuvine, ce nu se cuvenea să fie făcut.

— Cred că n-o să chem deloc.

— Pariu, a rîs mama, că mîine dimineață chemi.

Am telefonat mîine după-masă, alo, am zis, bună ziua, bună ziua — răspundea femeia de dincolo. Dacă asta e Ana, am spus, ce chestie. Vocea era absolut străină, nu recunoșteam nimic, nu mișca nimic în mine.

— Sper că nu vă deranjez, mama dădea aprobator din cap, vroiam să vă rog... pot vorbi cu Ana ?

Vorbeam mereu; Ana la telefon — a rîs femeia aceea și iar nu s-a întîmplat nimic.

— Salut, am spus, nu știu dacă... și atunci a rîs iar :

— Salut; eu te-am recunoscut *din prima clipă*.

— Ei, am suflat în microfon, ce mai faci ?

— Bine. Dar tu ?

— Și eu bine.

— Ți-a spus mama ta că am sunat ?

— Îți dai seama...

Habar n-aveam să vorbesc la telefon.

— Cum e oșteanul ?

— Știi o grămadă de lucruri, am spus.

— Știu. La mulți ani. Ce-ai făcut de Anul Nou ?

— Nu mare lucru. Cu aviatorii...

— Vai, a făcut. Ana, ce interesant.

— Aviatorii mei ?

— Conversația noastră.

— A, da.

Am tăcut amîndoi ; pe urmă s-a întîmplat ceva din-colo, căzea un zid, s-au spart ani; ascultă, a spus Ana, nu merge așa. La telefon; vreau să spun. Cînd pot să te văd, recunoșteam vocea, era din lucrurile săpate adînc, știu că ești mai mult plecat, avioanele tale, pînă la urmă ai ajuns aviator, am ajuns — am îngînat — mîine. Mîine ne vedem, dacă n-ai ceva mai bun de făcut.

— Dimineața sînt liberă. Și seara, dacă vrei să îmi cunoști familia.

Nu simțeam nici o nevoie.

— Uite, am spus, cred că e mai bine să ne vedem noi doi la început. Să ne recunoaștem, dacă înțelegi. Dacă a rămas ceva de recunoscut, de arătat familiei. Ai copii ?

— Doi, a rîs Ana.

— Da, țin minte. Ana cu gemenii.

A rîs din nou, țineam minte și rîsul.

— Mîine dimineață, O.K. ?

— O. K.

— Poate îmi spui unde stai.

A dat adresa, a rîs încă o dată, ultima. Rîdea prea mult. Am pus receptorul în furcă, stăteam întins pe canapea;

Tom cel gras a venit, s-a instalat, dormea lăbărțat pe pieptul meu. Așteptam să miște ceva în mine. Cum dracu să nu miște, am fost prieteni o grămadă de ani, din clasa întîi pînă în clasa a șaptea. La școala Petru Groza. Exact anii cînd se cunoștea dacă o să fac ceva mai departe, sau rămîn fostul coleg, veșnicul fost coleg. Mă răsuceam atent să nu deranjez cockerul, ce ani, cruzi pînă la os, spuneam exact ce gîndeam. Fără viraje, nu iertam. Nu *ne* iertam. Spuneam exact ce gîndeam între noi, despre noi; așa ne formam, unul pe celălalt, fiecare lăsa o urmă în ceilalți ; șanțurile astea care se adună și ne alcătuiesc, din prima clasă pînă în clasa a șaptea, ani hotărîtori. Mai tîrziu ies afară, se sapă pe frunte, pe obraji, la colțul gurii. Mă ridicam, oglinda mamii stătea înclinată pe zid, mă reflecta într-un spațiu care de fapt nu exista ; coborau dîre pe lîngă nas, adunau în jos buzele, făceau paranteze. Liniile de pe frunte. Chestiile de la colțul ochilor și de sub ochi, cearcăne după nopțile de zbor. După nopțile de dragoste, cînd se întîmpla. Mă rog. Ce înseamnă Ana pentru mine acum, un fel de etalon. Mergeam să mă întîlnesc cu cel care am fost acum îngrozitor de mulți ani. Mergeam să văd dacă timpul trecut, tot ce a fost timp trecut, era cîștig sau pierdere. Dacă mă cîștigam, mă pierdeam, ce simplu veneau cuvintele, și miza eram eu. Aproape îmi părea rău că mergeam la Ana. Seara am coborît la cofetărie, am cumpărat un tort uriaș cu frișcă, scria LA MULȚI ANI în cremă de ciocolată pe frișca albă. Îl împodobeam cu lumînări, am schimbat fața de masă din sufragerie, puneam platoul pe olanda fină, scrobită, sticloasă ; foșnea ușor sub porțelanul subțire, sub montura de argint. Aprindeam lumînările, am chemat-o pe mama. Ești nebun — a spus, exact ce mă așteptam să spună. Dar *știa*, pentru că purta rochia gri cu lavalieră albă din dantelă. Mîncam tortul, la început am mîncat pur și simplu, apoi am dat drumul la T. V., mîncam uitîndu-ne la nu știu ce program, pe urmă am mîncat citind. Dimineața am cumpărat flori, mergeam la prietena mea din copilărie, adolescență. Am găsit ușor casa, strada Mîntuleasa, nu schimba cartierul, prima mea stradă era Spătarului. Poarta de fier luneca uns, s-a închis lin și definitiv ; căutam întrerupă-

torul, n-am reuşit să-l găsesc, urcam împiedicat trepte înalte, de scară nefăcută să fie urcată pe întuneric. Ziua s-a strecurat chinuit prin ferestre lungi, subţiri, năclăite de praf, ascunse în firide umplute cu vechituri. Cu scaune vechi, mese vechi, busturi de oameni de seamă care nu mai erau oameni de seamă. S-au obişnuit ochii cu penumbra, lemnul aurit lucea palid, alb stins de ghips prăfuit, lustru stins de bronz coclit, curăţat şi înverzit din nou. Prin golul scărilor urca pe şine negre ascensorul din lemn de mahon, misterioase maşinării învîrteau roţi dinţate pe acoperişul cabinei, trăgeau un cablu argintiu pe scripeţi unsuroşi. Cablul se pierdea sus, biciuia întunericul, dispărea treptat, s-a îngustat, s-a topit ca un vîrf de lumină palidă. Ştergeam peretele cu umărul bluzonului de paraşutist, cu hîrtia de la flori, am lovit dureros metal cald, fierbinte, genunchii au recunoscut caloriferul. În case din astea întotdeauna e un comutator deasupra caloriferului. Şi în blocul vechi de pe Spătarului era. Aerul tremura fierbinte între fonta elementilor, apăsam palma pe luciul pereţilor, vopsea de ulei, am găsit. Butonul rotund, să fie lumină, s-au aprins becuri albe sub globuri din sticlă mată. Am fluierat admirativ, pereţii erau lucioşi dar nu de la vopseaua de ulei, se ridicau panouri de marmoră albă, roşie, gri, s-au unit foarte sus cu frunze crestate, boabe rotunde, capete de satiri întinşi pe tavan ; dormeau cu faţa în jos, zîmbeau dormind. Zîmbeam şi eu intimidat, blocul din Spătarului n-a avut niciodată marmoră şi frunze crestate. Avea numai scări largi şi un lift STIGLER, tot din lemn roşu lustruit. Pe uşă erau etichete din alamă, Dr. Răducanu — scria deasupra, cîine ocrotit — scria pe eticheta de jos şi chiar era săpat un cap de cîine superstilizat în metalul dur. Ia te uită, Ana măritată cu un cîine ocrotit. Sunam — o dată lung de două ori scurt, linie-două puncte, taa-ti-ti, „D" în Morse, „D" de la Doru, datorie, direcţie. „D" de la dinte, dezolare, dragoste, dagherotip, ce mai începe cu „D" — drogherie, drugstore. Sunam o dată lung, de două ori scurt, aiurea, n-a ieşit nimic. Pe urmă bing-bang undeva foarte departe, în fundul acelui apartament de dincolo de uşă, era o sonerie oribilă, electronică, una din soneriile care nu spun nimic.

Una din soneriile care sună la fel sub degetele tuturor, indiferent de cum apasă. De cît apasă, şi de ce pun ei în apăsarea aceea. Aşteptam, nu se întîmpla nimic ; nu răspundea nimeni, la bing-bang-ul impersonal. Aşteptam, şi era frig, şi pe urmă, dintr-o dată, foarte cald, şi după aceea s-a făcut frig din nou. Sunam din nou, bing-bang, m-am uitat la ceasul Citizen nichelat, masiv, certitudine. Cronometrul înghiţea secunde argintii sub cristalul gros. Încă cincisprezece-douăzeci de secunde. Douăzeci, rel mult. a te uită cum ies lucruri dinainte gîndite, cum nu mă aşteptam să iasă. N-au fost paşi, foşnetul rochiei, lătratul cînelui ocrotit, rîsul Anei — nu era nimic. Numai liniştea din spatele uşii, soţul de pe etichetă ce rost avea în liniştea asta ? Aşteptam să mă simt exclus, aruncat, respins, dezis de. Excomunicat, n-a fost nimic. Doar sîcîială vagă a drumului pînă aici, a frigului de afară. A liniştii din mine, putea însemna orice — liniştea aceea. Cobora cineva pe scară, dar asta se întîmpla un etaj mai jos, s-a trîntit o uşă, scîrţîia liftul, cuşca lustruită a icnit, se mişca, a trecut lăsînd un curent de aer cald, prăfos, cu miros tehnic. S-au dus cele douăzeci de secunde, ştiam din şcoala militară, nu e frumos să stau mai mult de jumătatea unui minut în faţa uşii care nu se deschide. Am acordat încă o şansă, cui ? — aricui, adică mă jucam puţin cu butonul soneriei, bing-bang, încă un bing-bang, nu s-a întîmplat nimic. Am înfipt florile în clanţa nichelată, coboram trepăind trepte înalte ; ieşeam în stradă, am lăsat maşina lîngă trotuar, avea să stea acolo două zile întregi, pînă am venit să o iau.

*

Mergeam ziarea prin oraşul Bucureşti cu aproape două milioane de locuitori, şi nici unul din locuitorii aceia nu era pentru mine ; nu pot să spun că mă simţeam grozav de bine, dar era ceva care, la urma urmei, mă privea personal.

Am coborît în Imgul străzii Botev, pe urmă am plimbat bluzonul de paraşutist pe bulevardul Republicii. Întîi am luat-o spre casă, după aceea m-am întors, mergeam în direcţia Universităţii, la stopul din Piaţa Rosetti am stat,

mă uitam cum se schimbă luminile, roșu, roșu-galben-verde. Verde-galben-roșu. Mă uitam cum vin mașini în viteză pe strada aceea îngustă de la benzinărie, strada se deschidea ca o pîlnie spre piață, acolo frînau mașinile, alunecau pe pietre ude, așteptau la stop ; nu s-a lovit nici una în celelalte. Alunecau, derapau, reușeau să oprească fără să dea peste mașinile care așteptau. Pe urmă iar roșu-galben-verde, se ambalau nervos motoare, roțile învîrtite în gol pe pavajul acoperit cu mîzgă subțire aruncau noroi lichid ; plesneau ziduri cenușii, parbrizele automobilelor, picături mari, rotunde, s-au desfăcut în stele negre. Am stat pînă mi-au amorțit picioarele, porneam din nou, unde, oriunde. La Teatrul foarte mic juca „Lecția de engleză", cu Leopoldina Bălănuță și nu mai știu cine în rolurile principale. Am mîncat înghețată de banane în pasaj, cînd urcam scările ploua amestecat cu zăpadă murdară, cenușie, rece, strecurată din norii joși. Vîrful Intercontinentalului se pierdea în scame de abur. Călcam prin bălțoace de lapoviță alunecoasă, nu era un lucru pe care să-l pot face mult timp ; s-a lăsat dintr-o dată frigul, picături de apă-zăpadă cenușie înveleau cu o crustă străvezie pietrele, asfaltul, metalul — grilajuri dantelate, caroserii de mașini. Înghețau pe gulerul scurtei îmblănite, polei sticlos, cel mai periculos pentru avioane. Alterarea formei aerodinamice, blocarea comenzilor. Modificarea coeficientului de portanță, toate astea se terminau în pămînt, pămîntul însuși învelit în straturi subțiri din gheață fină, translucidă, necrezut de dură. Treceau autobuze, mașini, ridicau pînze de apă tulbure, clădirile erau toate gri, oamenii dispăreau în guleре ridicate de paltoane. Clădirile de aici erau gri și primăvara, și vara, și toamna, cînd coboară soarele auriu-roșcat, se reflectă în geamuri, clădirile de aici gri tot timpul.

Coboram pe 6 Martie, ce film văd azi ? am văzut „Hangar 18", tipi rași în cap, OZN-uri, priviri patent Holywood, dure, albastre, încremenite. Incredibil, cîți oameni aveau ochi albaștri în filmul ăsta. Toți cei care dețineau în Air Force funcții cît de cît importante, și bineînțeles piloții. Toți se dădeau în vînt să privească cît mai aspru și cît mai adînc. S-au dezlegat simboluri misterioase, cîmpuri de radiații se strecurau de sub astronava străină, pînă la

urmă totul a fost sacrificat campaniei de alegeri prezidențiale, locului cald de la Casa Albă. Locului fierbinte de la Casa Albă. Culmea e că *mă făceau să cred*, știau să fie convingători. Vreau să spun, mă făceau să cred story-ul lor ; despre OZN știam mai mult decît toată echipa de filmare. Face parte din profesie. Am văzut unul singur, de la sol, seara de toamnă tîrzie, dar nu a fost toamna asta, trecuseră trei ani, cometa roșie-violetă zbura perfect orizontal și foarte repede, a traversat cerul la o palmă peste coamele acoperișurilor. Zbura mai repede decît am văzut vreodată zburînd un avion, s-a pierdut în crengile salcîmilor ; își trecea culoarea spre portocaliu, numai dîra lungă, ciudată, ascuțită spre capăt, rămînea alb-violetă. Eram cu cel mai stupid om din regiment lîngă mine, a doua zi am întrebat : ce credeți că am văzut ieri ?, a ridicat din umeri, ce am văzut ieri ? S-a încruntat, încercînd să-și aducă aminte. Chiar, ce văzusem ? Atunci, seara, am fugit la punctul de comandă, vii pentru OZN — a spus Traian, nu ești primul. Șase mii de kilometri pe oră, la peste o sută de kilometri înălțime. Și drept de la nord la sud. O sută kilometri înălțime, înseamnă că era enorm, îl vedeam ca pe un MIG-21 la 3-4 000 de metri, patru miimi mărime aparentă, făceau în realitate peste două sute de metri lungime, pentru că n-a trecut la verticală, unghiul sub care îl vedeam era de treizeci-patruzeci de grade. A măturat orizontul de la nord la sud, umplut cu extratereștrii — vedeam acum — rași în cap, ale căror intenții nu pot fi nici măcar bănuite. Existau o grămadă de modele ale bănuitelor gînduri străine, dar în fiecare era măcar un strop de gîndire pămîntească ; ce imbolduri, ce rațiuni îi manevrau pe ozenauții rași în cap, de la ce zero pleca sistemul lor de a fi ? Cum reacționam, ce aș face în cabina acelor avioane care s-au întîlnit cu nave străine și care, pentru noi, nu au mai fost ?

Ce aș face la întîlnirea directă cu cei *din afară*, pentru mine și Pămîntul e o planetă străină. Tot ce se întîmpla dincolo de pistă era confuz, neclar, complicat. Inexact. Încărcat inutil, camuflat, nu spunea nimeni limpede ce gîndește. Totul se petrecea în funcție de ce aș putea gîndi eu față de ce gîndește celălalt. Totul se întîmpla cu viraje

mai strînse, mai largi, totul se învîrtea în jurul unui punct ghicit dar la care nu puteam ajunge în nici un fel. Nici nu vreau să ajung, am spus. Îmi făceam loc prin mulțime, era încă devreme, am intrat la alt film ; n-am văzut decît înăuntru în ce mă băgasem. Cînd s-a stins lumina, și o blondă absolut superbă a coborît dintr-o mașină care nici nu începea pe ecran, și a început să cînte. A venit un tip cu vesta și pălăria bătute în paiete, cu pistol la brîu, atunci am ieșit, cineva înjura, m-au împins să ies mai repede dintre scaune.

Afară curgea din cerul sur apă amestecată cu gheață. În troleibuz a fost un geam spart, am ajuns acasă vînăt, țeapăn, strîns într-o crustă de polei străveziu. Așteptam liftul, a venit doamna aceea tînără de la etajul cinci, înaltă, îmbujorată de frig. Pe mine umezeala rece mă încovoia, îmi învinețea nasul, mă făcea să tușesc. Pe ea cred că o *stimula*, o făcea să pară sportivă, i-a înroșit sănătos obrajii. M-am uitat cum își scutură părul de stropii înghețați.

— Bună ziua, doamnă.

N-a răspuns. A sosit ascensorul, am ținut ușa : pînă s-a hotărît să intre în cabină, pînă a intrat. Intram și eu, am spus din nou bună ziua. Uitam că sînt oameni care nu răspund la salut, și eram prea înghețat să mă supăr din cauza asta. N-a spus nimic, nici acum. A coborît la etajul ei, mă uitam, silueta subțire se ghicea și prin palton. Ce rotunjea silueta subțire, chiar prin paltonul cu guler de blană.

Rîcîiam cu cheia în broască, s-a deschis ușa, mama se uita la mine din prag.

— Salut.

— Salut.

A pufnit nemulțumită.

— Ai întîrziat la masă.

— Ei, am spus, se întîmplă.

— Dar nu cînd vii acasă trei zile pe an.

— Nu, am spus.

— Și ești ud, înghețat, nici nu știu ce ești mai mult — ud sau înghețat.

Am spus că sînt mai mult înghețat. Am spus că sînt atît de înghețat, nici nu merit să mi se răspundă la bună ziua.

Abia atunci s-a dat mama la o parte din ușă.

— Intră.

Înăuntru era cald, cum trebuie să fie în casa la care vreau foarte mult să ajung.

— Ce vrei să zici cu răspunsul la bună ziua ?

Povestea din lift, am spus-o dezbrăcînd bluzonul. Cockerul Tom lingea cruste subțiri de gheață căzute pe covor.

— Cred că ești singurul care îți faci probleme de genul ăsta, a spus mama.

— Totuși. Pe ce se bizuie, cînd tace. Pe ce se sprijină interior.

— Lucrurile astea nu se întreabă. Nu se bizuie pe nimic ; chestie de structură. Face parte din ea. Nici nu și-a dat seama că nu răspunde.

— Mă interesează mecanismul. Ce se întîmplă într-o femeie cînd eu spun bună ziua și ea nu spune nimic.

— Ți-am zis, nu se întîmplă nimic. Și faptul că e femeie n-are aici nici o importanță.

— Poate nu aude...

— De auzit, aude precis. Nu înțelegi, aici e tot farmecul : să audă, și să se poarte ca și cum n-ar fi auzit.

— De ce ?

— Numai tu pui întrebări din astea, care n-au răspuns cînd se pun dintr-o singură parte. Nu sînt valabile, cînd se pun dintr-o singură parte. Așa tare te-a zguduit evenimentul ?

— Nu e chestie de zguduit...

— Cred că de vină e educația primită la școala voastră numărul 28.

— Fabrica de idealiști ?

— Fii liniștit, a spus mama, tu ieșeai la fel din orice școală. Marș, Tom ! A împins cu piciorul cățelul, Tom lingea băltoace mititele, prelinse de pe bluza de parașutist. Mergeam spre bucătărie, ai găsit o vreme tocmai bună pentru boinărit — a continuat mama, care nu renunță niciodată la ce are ea de spus. Cum a fost la Ana ?

— N-a fost în nici un fel.

Mama mă privea lung de sus pînă jos.

— De asta îţi pui întrebări existenţiale...

— N-are nici o legătură, am spus. Am întins scurta pe spătarul scaunului, lîngă calorifer.

— Să-ţi dau de mîncare.

— No, thanks.

— Nu fi prost. Habar n-ai ce îţi pun pe masă.

— Indiferent de ce pui pe masă.

Abia acum am fost privit într-adevăr matern. *În profunzime.*

— Nu pari în cea mai fericită zi a vieţii tale.

M-am uitat la Tom von Minihoff, cum se bagă sub masă. Pe urmă m-am aşezat, mă lăsam să cad în balansoarul din bucătărie. Am spus că fericirea e relativă, fericirea unuia poate însemna nenoroc pentru alţii. Chiar aşa se întîmplă, de cele mai multe ori. Am mai zis că nu pot fi grozav de fericit cînd afară e lapoviţă, fata la care m-am dus nu îmi deschide uşa, iar vecina de la etajul cinci se face că nu mă vede în lift. Am spus că toate astea, adunate într-o singură zi, pot depăşi îngăduinţa şi puterea de înţelegere, chiar a unui pilot de vînătoare.

— Nu ţine, a făcut mama mea. Nu cu mine. Sînt expertă măcar în fericirea ta, absolută sau relativă. Leagă-nă-te dacă îţi face atîta plăcere, şi spune frumos ce-ai păţit azi. Sau ce n-ai păţit. Ştii ce zicea Jules Verne?

Ştiam, dar am spus că habar n-am.

— Mai bine să-ţi pară rău de ce ai făcut decît de ce n-ai făcut.

— Da.

— Ascultă, mama ducea palma la gură, tu te-ai întîlnit cu blonduţa aia subţire, care ţi-a mîncat trei ani de viaţă...

— Dumnezeule, asta mai lipsea.

— De cînd ai început să umbli cu fete, n-am înţeles niciodată preferinţele tale...

— Nici eu, am liniştit-o.

Am rîs amîndoi, ştii, am spus, acum chiar mi-e foame. Mîncam, mama spunea de fiecare dată : asta îţi plăcea ţie grozav cînd erai mic, numai că nu ţineam minte deloc cum a fost cînd eram mic.

— A telefonat Chioru, şi-a amintit mama, şi Toia a telefonat, zicea să trecem mîine pe la ea.

— Mîine, am spus, mîine plec.

— Deja ? s-a mirat mama, deja, am răspuns. Ce mai concediu, preferam să zac în cameră cu puşti şi săbii vechi prinse de pereţi. Preferam să văd pe geam salcîmi negri, contorsionaţi, lucioşi de ploaie. Să aud zgomotul motoarelor încercate la hangar, şi dimineaţa să mă scoale motoarele avioanelor din alarmă, şi seara să văd cînd se aprinde balizajul la pistă.

— Chioru spunea că pleacă la... nu mai ştiu unde, ce geografie zăpăcită trăieşte băiatul ăsta, şi cum zboară pe aşa o vreme ?

Am spus că decolarea nu e nici o filozofie, chiar pe ploaie, iar acolo unde aterizează el e senin şi cald. Chiar dacă n-ar fi, cinci oameni la bord venind pe pantă cu două sute cincizeci kilometri pe oră nimeresc oricum pista. Şi covorul de lumini rulante, de la radiofarul apropiat pînă în capul pistei, nu trei balize anemice ca pe aerodromul meu.

— Tu cu cît vii la aterizare ?

— Cu trei sute cincizeci-trei sute şaizeci pe oră. Adică viteza scade de la patru sute, cît am după radiofarul îndepărtat, spre trei sute patruzeci în capul pistei...

— Nu-mi dau seama foarte bine ce înseamnă asta.

— Pentru inima de mamă, sau în general ?

— De ce eşti scîrbos ? În general.

— Înseamnă, am spus, cam douăzeci secunde — de cînd văd pista pînă pun roţile jos — la doi kilometri vizibilitate, sau numai zece secunde la un kilometru vizibilitate. Să corectez panta, să precizez direcţia, să reduc motorul, să pun *fin* opt tone de MIG pe pistă.

— Nu mi se pare foarte mult, a spus mama.

— Nici nu e, am răspuns. Nu e mult deloc.

Mă uitam la ceas, am aşteptat douăzeci de secunde.

— Ce faci ?

— Am aterizat, gata. Au trecut cele douăzeci de secunde.

— Eşti prea deştept pentru mine, a oftat mama. La TAROM cînd treci ?

Am rîs, mulțumesc pentru masă, am spus. După-amiază am vrut să merg să iau mașina, ploua prea tare, am renunțat. Poate nu pleci chiar mîine, a spus mama. Poate, cînd mergi după mașină, o să te hotărăști să nu pleci chiar mîine...

Seara a venit la pat cu Tom cel gras în brațe, ascultă, a spus, eu sînt femeie bătrînă, am ciudățeniile mele de femeie bătrînă, nu trebuie să iei lucrurile ca la șaisprezece ani...

Mama mă ghicea, de fiecare dată.

— Nu poți dormi dacă nu îți mai spun o dată ce am făcut azi. Unde am fost, și m-am întors plouat.

— Iar ești scîrbos. Tu oricum nu spui niciodată chiar totul.

— Nu sînt scîrbos. Înțeleg foarte bine...

— Nu înțelegi, m-a încredințat mama. Pentru asta trebuie să ai copii.

— O.K. Am fost la Ana, n-am găsit-o acasă. Pe urmă am văzut un film dur, m-am întors, în lift am urcat cu femeia aceea care structural nu știe să se poarte, a stat cu buzele țuguiate pînă la etajul ei, unde a coborît...

— Ei, a făcut mama, cred că a mai fost ceva...

— N-a mai fost nimic.

— Nu cred. E ceva în neregulă cu tine.

— Cred că încep să mă maturizez.

— Ar fi cazul. O mai suni pe Ana ?

— Ce ai tu cu Ana ? E a patra oară azi...

— Niciodată o femeie nu caută un bărbat doar pentru că vrea să-i vadă ochii. Și mie Ana mi-a plăcut întotînîotdeauna. O mai cauți ?

— De ce s-o mai caut ?

— Chiar, de ce ? Noapte bună.

— Noapte bună.

S-a răsucit, ieșea cu cățelul în brațe ; s-a întors din ușă.

— A murit doctorul Diamant.

— Micul doctor ?

— Micul doctor Diamant. Care avea grijă de tine cînd ai fost copil, și le-a îngrijit și pe fete, pe copiii fetelor...

— Nepoții noștri.

— Cum — ai noștri ?

— Ție îți sînt nepoți, și mie îmi sînt tot nepoți.

— A, da. Cum îți sună asta — unchi ?

— Groaznic.

— Și mie.

— Ție cum îți sună — bunică ?

— Eu am avut timp să mă obișnuiesc. Am avut și înainte timp să mă gîndesc că trebuie să mă obișnuiesc.

— A venit multă lume la înmormîntare ?

— Nu știu ce să spun. Destul de multă, pentru cîți vin acum la înmormîntări. Prea puțini, pentru doctorul cel mic. Pentru cît bine a făcut doctorul cel mic.

— Pricep.

— Fetele au fost și ele, cu băieții lor.

— Cu nepoții.

— Da. Și...

— Și ?

— Nu mai înțeleg nimic, a spus mama. Vorbeam în șoaptă, se plîngea, știi cum e în capelă ; doctorul cel mic stătea pe catafalc cu mîinile la piept și zîmbea.

*

M-am trezit, von Minihoff dormea făcut colac pe pătură ; l-am scărpinat între urechile blegi, a deschis ochii, căscat, s-a întins, îi atîrna moale burta, într-o parte. Am spus bună dimineața și cățelul a căscat din nou. S-a rostogolit greoi din pat, se ținea după mine — la baie, m-am împiedicat de el cînd trăgeam pantalonii, împărțeam cinstit masa de dimineață. Am lovit cu unghia geamul barometrului, acul rămas la 770 mm coloană mercur nu s-a clintit nici un milimetru coloană de mercur. Sacul de parașută aștepta în hol cu fermoarele trase, mirosea a rufe călcate de curînd, a plecare. Am coborît cu Tom în scuarul din fața blocului, am făcut puțin pe hoții și gardiștii printre copaci uscați, tufe uscate. Tufe moarte, zdrențe ude de frunze cafenii, sfîrtecate, atîrnau pe ramuri casante. Am dus cățelul sus, zîmbeam sacului de parașută, pe urmă am coborît iar, am cumpărat pîine, lapte, frișcă de la cofetăria din colț. Acasă am găsit cockerul dormind pe covorul din antreu. L-am luat, l-am dus

la bucătărie, îl băgam cu nasul în lapte ; s-a scuturat, s-a cățărat stîngaci în balansoar, se uita la mine : cum torn zahăr în ceașcă, cum amestec laptele. Acum a băut, și în timp ce bea laptele cu zahăr dădea mulțumit din coada scurtă. Am clătit ceașca, ne-am întins amîndoi pe canapea, răsfoiam revistele mamii. Numere vechi din Paris-Match, Newsweek, Express ; erau interesante, am găsit o grămadă de lucruri despre aviație. Mama s-a întors abia la prînz, n-a spus : credeam că ai plecat, sau : ești încă aici, n-a spus nimic și era bine că nu spune nimic. A zis doar : bună, cum ai dormit azi-noapte ? Bine, am spus, mulțumesc, am dormit bine și am spus încă o dată : mulțumesc. De ce mulțumești atît, a întrebat mama, și atunci n-am mai spus tare, gîndeam doar : o grămadă de vreme n-a întrebat nimeni cum am dormit azi-noapte. Am citit împreună revistele, mama mă punea să traduc cu glas tare, unde nu găseam cuvîntul potrivit mă ajuta, dar nu spunea cuvîntul lipsă, mă punea să-l caut prin asociații. Bineînțeles că totul se întîmpla în engleză, așa că am lăsat-o baltă repede, nu aveam nici dispoziția necesară, și un articol pe care *îl înțelegeam* în cinci minute singur, se întindea pe jumătate de oră de lectură academică. Și la urmă îmi dădeam seama că n-am înțeles nimic. Am spus : n-am văzut de mult Cișmigiul, hai la Cișmigiu. Nu vin, a spus mama, cu tramvaiul, cu autobuzul, e groaznic pe vremea asta. Sau ți-ai adus mașina ? Mașina era tot în fața blocului din Mîntuleasa, casa Anei ; am spus că mergem cu taxiul. Nu iarna, mama clătina din cap, Cișmigiu nu e un loc de mers iarna. Nu în iarna apoasă de afară. La Cișmigiu se merge primăvara, vara, toamna, și în iernile cu zăpadă multă. Ai văzut, am spus, nu mai e voie cu cockeri în Cișmigiu, scrie pe tăbliță mari la poartă. Am văzut, a răspuns mama, și nu înțeleg. Ce rău poate face un cîine mic într-un parc atît de mare. Așa că n-am dus singur în Cișmigiu, lacul era înghețat, patinau oameni mici, negri, subțiri, pe gheața albă, mă strîngeam în blana scurtei de parașutist. Mă uitam cum lunecă omuleții întunecați pe lac, ca într-o pictură de Breugel. Pe urmă am mers pe jos pînă la Universitate, autobuzul 31 m-a dus la Piața

Scînteii, cu troleibuzul 81 am ajuns la Băneasa ; văzut din mers orașul era gol, rece, neprietenos. Era cenușiu, posac, aproape ostil. Nu era un oraș care să poată fi iubit. Era un oraș neplăcut, și gata. Unul din locurile de unde abia aștept să plec.

Mă uitam peste gardul aeroportului, am prins cîteva decolări, AN-24 joase, groase, balene alb-cenușii cu faruri roșii pe burtă, pe spate, cu cinci litere negre pe coastele curbate : TAROM. Ghiceam cămășile albe ale piloților, dincolo de geamurile întunecate ale cabinei. M-am uitat cum rulează, intrau la pistă, băgau motoarele în plin, avionul gros începea să miște, intra în viteză. Au ridicat botul, se lungea fuselajul în linii avîntate de avion, s-au desprins. Dispăreau în pîclă, lăsau două dîre cenușii, paralele, care rămîneau multă vreme. Piloții în bluze albe nu trăgeau rachete în poligon. Nu calculau metri și secunde în zbor la rasul solului, cu o mie kilometri la oră. Aveau aceleași probleme ca Mersul trenurilor : să plece, să sosească la timp. Piloții ghiciți în spatele geamurilor întunecate habar n-aveau de umbre traversînd rapid cabina, sălciile, malul înalt al fluviului, cozorocul de zăpadă spînzurat peste apa galbenă, groasă, mîloasă. Ecranul locatorului alb de paraziți, semnul țintei licărind stins. Contactul fotomitralieră cuplat, apropiere, sub doi kilometri prima rachetă, aiurea, radiolocatorul sărit din încadrare, butonul de pe manșă, pămîntul năvălind în cabină cu trei sute de metri în fiecare secundă. Cu mai mult decît aleargă impulsurile prin fibra nervoasă, semnale codificate în sisteme nu de tot descifrate transmise de la ochi la computerul central, de la creier înapoi la mîini, comparînd cu indicațiile bordului, cu *programul* de referință. Zbor aproape orb, la limita firescului din noi. Încadrat a doua oară, umbre cenușii ștergeau fuselajul, păsări de apă, ce păsări rămîn iarna la noi ? Ținta stabilă, o mie șapte sute-o mie șase sute distanță, viteza de apropiere — două sute cincizeci, rafală de două secunde jumătate, cinci secunde interval între lansări, încă două secunde jumătate, degajam. Distanța minimă pentru dejagare — o mie de metri, rămîneau unsprezece secunde, zece mîncate oricum,

rămînea una. Pentru *ajustare*. Dacă scot frînele aerodinamice după prima rachetă mai storc două secunde necesare, frînele la viteza asta înseamnă dezechilibrare, balansul avionului, nu merita. Mi-am amintit prima interceptare cu grupa.

S-a aprins balizajul, a ieşit din pîclă un avion imens, cu patru motoare împinse înainte pe aripa înaltă. Burta albastră, coada roşie, cobora mult deasupra şoselei, a pus roţile scurt, chiar în capul pistei. Avea o grămadă de flapsuri, spoilere, bordul de atac al aripii bracat pe toată lungimea ; s-au ridicat vîrtejuri de zăpadă, elicile mugeau pe pas invers. A frînat poticnit, derapat din baliză în baliză, a întors, rula pe platforma din faţa aerogării. Se deschidea o trapă curbă, nu cobora nimeni, a venit un microbuz vopsit roşu-albastru, la fel ca avionul. Descărcau lăzi lungi, albe, înguste, puteam să cred orice despre lăzile acelea. Despre ce era înăuntru. Am vrut să intru în sala de aşteptare, las-o moartă, am spus. Trebuia să răspund la o grămadă de întrebări : cine sînt, ce vreau. Unde mă duc. De ce merg, unde vreau să mă duc. Ce caut în sala de aşteptare. Trebuia să întăresc cuvintele cu hîrtii prinse între coperţi tari ştanţate cu litere aurite, băgate în huse din celuloid străveziu, acte : ce spuneam nu valora nimic fără acte. Pe urmă treceam prin poarta care declanşa soneriii, aprindea becuri, trebuia să stau nemişcat... Întotdeauna am avut neplăceri la intrare pe aeroport... ecranul televizorului Roentgen sau ceva în genul ăsta descoperea în sacul meu de paraşută obiecte din metal cu contururi suspecte. Era necesar, dar era şi umilitor.

Pleca un troleibuz din staţie, am sărit, lunecam pe scara udă, metal lustruit de tălpi, m-am prins de balustradă. Se întuneca cînd am ajuns la Chioru, auzeam muzică, era o gămălie de lumină galbenă, caldă, în rama vizorului negru. Am sunat, a deschis Maria, aferată, roşie la faţă, cu părul strîns în moţ pe vîrful capului aducea vag cu un palmier. A spus la mulţi ani şi atunci mi-am dat seama că trebuia să cumpăr flori, Maria era exact genul de persoană care ţine grozav la lucrurile astea şi nu

uită niciodată. Vreau să spun, nu uită cînd aduc, cînd nu aduc flori.

— La mulți ani.

M-a pupat, se ferea cînd am vrut s-o pup, miros groaznic a bucătărie — a spus. Vedeam din ușă valiza căscată pe fotoliu, vestonul bleumarin cu patru trese la mîneci, hei, am spus, vine sau pleacă ?

— Dacă gătesc, vine, a răspuns Maria. Intră odată. În casă era cald, mirosea a mîncare, a lucruri întîmplate exact cum vroiam să se întîmple.

— Aviația de vînătoare, a făcut Chioru, cînd nu te mai aștepți și de unde nu te-ai așteptat niciodată. La tine e deformare profesională.

Am arătat valiza, vestonul agățat de cuier :

— Mama zice că trăiești o geografie sucită. Unde ai fost ?

— La reni.

— În nordul înghețat ?

M-a arătat Mariei cu degetul.

— Ți-am spus că știe geografie. Știe unde trăiesc renii.

— Asta-i zootehnie, a zis Maria.

— Zoogeografie, am spus. Cîte puțin din fiecare. Pe noi, la vînătoare, ne învață de toate.

— Țara celor o mie de lacuri îți spune ceva ?

— Coada tigrului scandinav. Peninsula Kola.

— Coca-Cola. Tu de unde vii ?

— De la Băneasa. Ce e cu Coca-Cola ?

— Nimic, un banc tîmpit. Kola, asta rimează cu Coca-Cola. Care Băneasa, aeroportul ?

— Aeroportul.

— Maria, a spus Chioru fără să ia ochii de la mine, fii atentă, ăsta are iar probleme. A venit pentru că se simte rău, rătăcit, lovit din toate părțile, și înainte de asta s-a dus la aeroport să înghețe lîngă avioane...

— Cine îl lovește din toate părțile ?

— Viața ! Chioru s-a încruntat, viața și el însuși, cele mai zdravene lovituri și le trage singur.

Asta era bine la Chioru, nu trebuia să explic. Nu era nevoie de cuvinte, totul se întîmpla simplu și foarte limpede. Fără „iartă-mă, am înțeles greșit". Fără *clarificări ulterioare*. Asta nu se întîmplă decît cînd stai cu cineva

zece ani pe aerodrom în mijlocul cîmpiei, și în zece ani vă vedeți în fiecare zi de dimineața pînă seara, și din nou pînă dimineața, zburați în celulă, vă controlați în avioane de dublă comandă unul pe altul, zece ani întregi, și participați la o grupă de trageri în stratosferă. La timpul scurs împreună adună ce se poate aduna în zece ani de zbor, și atunci sau urăști cu înverșunare, negru, nespus, sau celălalt devine așa, prezență nebăgată în seamă. Cum nu bag în seamă aerul, pămîntul pe care calc. Axa polilor. O prezență nebăgată în seamă, și fără de care nu se poate. Fizic, nu se poate. Pe urmă tipul ăla pleacă de pe aerodrom, se întinde ceva, și dintr-o dată nu mai este el. Adică nu mai este el așa cum îl știam pe aerodrom.

— Să nu credeți că am venit să vă plîng pe umăr.

— Nu cred nimic, a spus Chioru, treceai întîmplător pe aici și ai urcat să vezi ce mai facem. Ai ridicat capul, și era lumină la geam, și ai urcat să vezi ce mai facem. Să ne spui la mulți ani. Chiar, la mulți ani ! Iar plînsul tău e bărbătesc, ascuns prin colțuri de hangare și numai în nopțile cu lună plină.

S-a dus lîngă Maria, îi îmbrățișa umerii, se uitau amîndoi la mine :

— Să vezi ce repede se moaie durii ăștia, i-a spus Mariei. Totul e să apeși butonul potrivit. Scotocea cu laba lată prin valiza deschisă fără să se uite, voila ce ți-am adus de la Tampere, cadou de Anul Nou. Abia l-am trecut prin vamă.

A fulgerat, abia am avut timp să prind cuțitul finlandez cu lamă dreaptă, fină, arcuită ușor spre vîrf. Am strîns mînerul din rădăcina meșteșenilor de Karelia, priveam lama în lumină, scînteiau granule microscopice de oțel fumuriu despletind lumina în șapte culori fundamentale. Și așa, privind în lumină, lama era irizată, roșie, portocalie, albastră, totul uniformizat și învelit în fumuriul acela...

— Uite cum se uită la fierul mort, a țipat Chioru. Ia-l, mă bătea pe umăr, numește-l Durandal, Excalibur, fă din el obiect de cult, adorație, soție, cîine credincios, bate-l în perete deasupra patului, poartă-l în buzunarul tăiunit de la piept ziua și noaptea, la sol și în aer, la toate înălțimile, în toate condițiile meteo...

— Doru ! s-a indignat Maria.

Doru e Chioru, pentru Maria ; de fapt îl cheamă Theodore, ca pe președintele Americii. Cel care umbla în cărucior și își pierdea periodic cunoștința la Conferința de la Yalta.

— De ce ? a întrebat Theodore. Tipii ca el se atașează mai mult de obiecte, pentru că obiectele nu se schimbă — nu dezamăgesc, tipii ca el își fac o lume de obiecte docile — certitudine. Nu oamenii, prieteni instabili ca vîntul, ca lucrurile duse de vînt.

Chioru și cu mine gîndeam la fel, numai că el folosea asta împotriva mea.

— Acum spune de ce ai venit aici.

— Vai, a făcut Maria, asta nu se întreabă.

— Du-te la bucătărie, a spus Chioru, merita să auzi cum a spus asta, și să vezi cum se uita Maria la el cînd a spus asta.

Mai tîrziu aș fi zis : s-a uitat ca un cocker spaniol, dar atunci nu știam, se uita lung și gata, s-a dus la bucătărie. S-a uitat ca cineva care iubește foarte mult, și se știe iubit tot atît, și a ieșit din cameră.

— Suferințele pilotului, spunea Chioru, se mărturisesc numai în fața bărbaților, și încă, de aceeași profesie.

— Regret, am ridicat capul, nu mai avem aceeași profesie.

La asta Theodore n-a spus nimic. De fapt loveam nepermis, sub centură. Mă jucam cu pumnalul finlandez în lumină, priveam de-a lungul lamei, o răsuceam, nu mult, cîteva grade, lama era pe rînd roșie, orange, galbenă, verde, albastră, indigo, violetă.

— Lasă cuțitul.

— Ea — am spus, arătam ușa prin care a ieșit Maria — e oricum tot timpul la bucătărie.

— Nu înțeleg.

— Tot la bucătărie am găsit-o ultima oară cînd am fost la voi, și tot acolo am lăsat-o...

— Spăla pahare, a ridicat Chioru din umeri. A spus că nu se culcă pînă nu spală paharele, și le-a spălat.

— Da, am zis, trebuie să aibă grijă cineva și de lucrurile astea. Am tăcut amîndoi, pe urmă am spus : nu știu

de ce ai expediat fata. Dacă vrei să știi...

— Tu, a întrerupt Chioru, băiete, ești exact în faza în care un tip are nevoie de o doamnă — numai și numai pentru el. Ești copt pentru chestia asta așa cum...

Nu îmi plăcea că spunea : băiete. Era neplăcut cum suna în gura lui cuvîntul.

— Dacă vrei să știi, o doamnă înțelege lucrurile astea mai bine decît tine.

— Aoleu, a făcut Chioru.

— Exact. Să mai știi că ultimele două-trei luni, cele mai împuțite ultime două-trei luni din viața mea, am întîlnit două tipe, adică am întîlnit una singură, nici nu era planificată, cealaltă, cu care trebuia de fapt să mă întîlnesc și oricum nu putea schimba nimic, n-a venit, adică eu m-am dus la ea și nu era acasă...

— Ce viață complicată, a oftat Chioru. Cînd ai timp pentru toate ?

Nu îmi plăcea ce se întîmplă ; puteam s-o ținem așa pînă a doua zi.

— O lăsăm moartă, O. K. ?

— Nu e O.K. Ce mai faceți cu grupa de trageri ?

— Greu, am spus. Merge greu, la joasă înălțime.

— Da, a făcut Chioru meditativ.

— Poate nu știi, trag și eu.

— Tu, a spus, abia acum și-au dat seama ce pierd dacă nu te au în grupă.

Am ridicat din umeri :

— Adi și-a rupt piciorul în toamnă, la saltul cu parașuta.

— A venit pe beton ?

— A venit pe beton, și încă, pe un singur picior.

— Așa ai ajuns în grupă...

— Da.

— Altul mai bun n-au găsit ?

— S-au terminat, am spus. S-au terminat toți mai bunii ca mine, și atunci n-au avut ce face, m-au luat în grupă.

— Pe ce post ?

— Lopătar patru, dacă știi minte ce înseamnă.

— Două rachete ?

— Două rachete.

— Nu sînt sigur că primești felicitări pentru treabă asta, a zis Chioru, rîdeam și eu, știi am spus, cred că am de unde să scot o secundă.

— O secundă întreagă ?

— După ce lansez prima rachetă reduc motorul la relanti, sub pragul SPS.

— N-aveți restricții în funcționarea motorului la lansare ?

— Nu. Să fie regim stabilizat...

A intrat Maria, punea masa, se mișca fără zgomot ; era pieptănată acum, părul îi cădea drept pe umeri, se ondula în lumină și mă uitam cum se mișca părul în valuri line, cum tresaltă cînd se apleca Maria. Se mișca parcă avea viața lui. Mă gîndeam că Maria nici nu poate să își vadă părul, așa cum se ondula în lumină, și așa din spate, cum îl vedeam eu. Chioru a pus muzică la casetofonul lui formidabil, cu frîna hidraulică pe capac și sistem Dolby.

— Cum e față de ce am tras noi ?

...în strato și de la distanță mare, a fost un vis. Nici nu socoteam secundele, distanțele se apreciau în sute de metri, viteza de apropiere a fost mare, șase sute kilometri pe oră, dar era timp. Ținta se vedea de la distanță, încadram comod, la zece-doisprezece kilometri.

— Timpit, am dat din mînă, nu e de povestit. Mult mai timpit.

— Trebuie să fii acolo ca să îți dai seama, a spus Chioru.

Mîncam, Maria ne-a dat în seara aceea omletă cu ciuperci și nu mai știu ce, mie omleta mi-a plăcut grozav. Chioru a povestit ce se mănîncă pe alte meridiane, la Buenos-Aires e un restaurant vapor, se prind peștii de la bord, sînt aduși la masă în cîrligul undiței, apreciați din ochi, acceptați, unii făceau mofturi, pe urmă chelneriță-pescari duceau peștii în cală. Bocăneau pe trepte învelite în aramă, jos bucătarii spintecau, tăvăleau prin făină, prăjeau peștii în tigăi din aluminiu. Dincolo de hublouri clipoceau apele fluviului La Plata, mărunțaie aruncate prin hublou atrăgeau peștii din fluviu, nimereau în undițele aruncate de la bord și, la rîndu-le etc. Orches-

tra cînta tangouri, pe puntea de comandă seniorite în rochii spumoase dansau sub palmierii din hîrdaie cu milionari mustăcioși, proprietari de haciendas împrăștiate prin pampas.

— Am mai auzit povestea asta, a spus Maria, numai că se întîmpla la Istanbul. Și milionarii nu aveau mustăți, aveau fes.

— Sau la Pireu, am spus. În orice caz ai mai povestit-o, dar se întîmpla prin Levant.

— Nu pricepeți nimic, și la Istanbul, și la Pireu sînt vapoare din astea. E ca o modă, numai că la Istanbul nu dansa nimeni pe puntea de comandă. Era un vapor mic, afumat, și, dacă mă gîndesc bine, la Istanbul vaporul nici nu avea punte de comandă. Era așa, un șlep mai răsărit.

— Dă, am spus. Maria se uita la Chioru cu bărbia rezemată în palme, ascultă, a întrebat, și tu dansai pe puntea de domandă cu senioritele ? tangouri argentiniene ?

— Eu nu dansam.

O vreme am mîncat în tăcere și, cînd am terminat cu masa, și strîngeam farfuriile, Chioru a spus :

— Uite la pilot, cum tace, și în capul lui ne judecă aspru.

— Nici o clipă.

— Știu eu, a făcut semn cu mîna, tu raportezi ce se întîmplă la tine — cel din cabină, vezi totul de sus, și eu sînt aviator dar despart net aerodromul de rest, N-AI PRICEPUT CĂ E ALTCEVA ?

— Toate se leagă, am spus, și se întîmplă într-adevăr să fiu izbit din toate părțile. Sau să cred eu că sînt, ceea ce, în fond, e cam același lucru. Nu sînt convins că am habar să trăiesc cum trebuie ce mi-e dat de trăit, sînt incapabil să beau pînă la fund un pahar de vin, și cînd sînt cu o tipă nu știu să uit tipele cu care am fost înaintea ei...

— Sărmanele copile, a spus Chioru.

— Da, sărmanele copile. Așa sînt eu făcut.

— Nefericită alcătuire. Ești cumplit de nefericit alcătuit.

— Asta trebuie să fie, am spus, chestie de structură. Nici nu îmi dau seama cît de nefericit sînt alcătuit, repetam vorbele mamei. Face parte din mine.

— Nu știu dacă există ceva care să facă într-adevăr parte din tine.

La asta nici nu merita să răspund, și oricum am vorbit prea mult în seara aceea.

— Eu, a spus Chioru, cînd eram la vînătoare, mă defulam în avion. Acolo mă cîștigam, dacă înțelegi. Exact pentru că făceam ce nu poate face decît un pumn de aleși, și nici din ăia-toții. Rezolvam conflictele interioare cu loopinguri și tonouri.

— Cu interceptarea aceea nemaipomenită, în immelmann. Care a rămas în analele aviației.

— Mă rog...

— Pentru că ai fost gata să intri în Baronu și să vă faceți praf amîndoi.

— El era gata să intre în mine...

— Sigur, el care zbura liniștit la orizontală,

— N-ai spus nimic acasă, puiule, a tors blînd Maria. Trebuie să vină refulații de pe teritoriu, piloți în crize existențiale, ca să aflu isprăvile tale.

— Ăsta tace, nu-i așa ? am spus. Toate poveștile sînt făcute de ceilalți. A povestit cum vroia să aterizeze un MIG care ardea de la un cap la altul ? Să facă pe cometa vie etc. ?

— Era înainte de a te cunoaște, s-a scuzat Chioru.

— Era pe dracu. A fost fix cu o lună înainte de marea ta întoarcere.

— Ce ai făcut ? a întrebat încet Maria. Vreau să spun, cînd ardea avionul.

— Ce era să fac ?.

— A sărit, am spus. A catapultat în ultimul moment, zburam în formație, m-am rugat de el ca de Dumnezeu să sară, și imediat după ce a sărit avionul a făcut puff, ca un butoi de benzină. S-a desfăcut într-o groază de bucățele, și nici una din bucățile alea nu era mai mare de atît — arătam palma întinsă —, toate ardeau așa, căzînd, rotindu-se... Și ăsta a venit în parașută pînă jos, și jos a fost arestat de băștinași pentru că nu avea acte la el, nici măcar foaia de zbor, și ai stat ceva închis pînă ai reușit să îi convingi, nu-i așa ?

— Nu vroiau să-mi dea de mîncare, a spus Chioru. Credeau că sînt spion.

— Chiar ai mutră de spion.

Chioru a rîs, bine că ai tu — a spus.

— El ce a mai pățit ? a întrebat Maria.

— L-a arestat miliția portului Constanța. Tocmai pentru că luase mutra de spion, și blugii, și aparat de fotografiat. Exacta Warrex, unul din cele mai grozave aparte de fotografiat...

— Nu era al meu, am spus, și nici măcar n-a fost Exacta, era un Cannon japonez, din acelea mici și foarte grele, cu microprocesor și care imprimă data pe clișeu, în colțul din dreapta — jos al pozei. Am vrut doar să fotografiez bricul Mircea ieșind în larg,

— Cine crezi că l-a scos de acolo ? a făcut Chioru..

— Din bricul Mircea ?

— Din pivnița miliției județene. Ce crezi, a fost problemă serioasă : intrat clandestin pe teritoriul portului, și cu aparat de fotografiat, și în blugi pe deasupra. Era foarte grav.

— Nu te lua după el. Am dat telefon, s-a aranjat imediat.

— Îl lăsau să plece și fără telefon, a spus Chioru. Erau fericiți că scapă de el. Îi ametea pe miliționii portuari cu povești, vraja mării și restul. Ce simte el cînd aude o sirenă de vapor.

— Chiar, ce simți ?

— Las-o moartă, am spus.

Nu mai simțeam nimic. Și nu era adevărat că intrasem clandestin în port, m-au agățat pe dig, unde se plimba o grămadă de lume. Cred că din cauza aparatului de fotografiat. M-am balansat cu scaunul, tăceam toți trei, mă jucam cu lama cuțitului adus de la Tampere.

*

Plecam să ne antrenăm în zbor la joasă înălțime deasupra mării, colonelul din comandament a promis un avion să ne ducă pe Kogălniceanu, n-am crezut foarte mult în avionul acela. Era ceață, bătea slab vîntul, cît să adune mai bine ceața ; de sus veneau fulgi mici, uscați, aspri. Stăteam la celula de alarmă, așteptam AN-ul, Grig juca

table cu Țestosu, încercam să dorm, nu puteam. Zgomotul zarurilor aruncate, pocnetul tablelor în cutie, la fiecare aruncare Grig spunea solemn : alea jacta est. Nici nu eram convins că pronunță corect. M-am răsucit, am deschis ochii :

— Nu sînt convins că pronunți corect.

— Are vreo importanță ? a întrebat Grig.

— N-are.

— Bine. Tu știi cum se pronunță corect ?

— Habar n-am. Altfel decît spui tu, în orice caz.

Grig a luat zarurile, amesteca în paharul de piele groasă, a rostogolit piesele din fildeș pe fundul cutiei :

— Alea jacta est.

În patul de alături citea Bill ; purta pulover și pantaloni groși din lînă, noi eram în uniforme albastre, Bill făcea alarmă, gradul doi, ce citești ? am întrebat.

A întors cartea spre mine așa citind, Dumnezeule, Ivanhoe.

— Merge ? am spus.

— Merge, a răspuns Bill. Demarează greu, dar după treizeci-patruzeci de pagini m-am obișnuit. Totul e să intri în atmosferă. În castelele alea din piatră pe care niciodată n-am priceput cu ce le mobilau.

— Nici acum ?

— Acum, mai puțin ca oricînd. Înțeleg că existau gobelinuri pe toți pereții, și o grămadă mare de ciini de vînătoare care umblau cam peste tot.

— O grămadă de cocăroi.

— Poftim ?

— Nimic. Așa trebuie să fi fost, l-am încredințat. Lămuriri suplimentare găsești în Rob-Roy, Cavalerii mesei rotunde, cum se cheamă cealaltă carte de referință — Quentin Durward. Cam așa am înțeles și eu după treizeci-patruzeci de pagini, după aceea l-am lăsat pe Ivanhoe, nu l-am mai atins.

Vorbeam pentru că nu era ceva mai bun de făcut, și amîndoi știam asta.

— Ascultă, a spus Bill, în primul rînd nici nu știu bine ce cauți, ce căutați aici, ați dat buzna cu bagaje și table, faceți scandal, vorbiți latinește, voi cei din grupă.

Ăla și-a adus radioul, arăta cu capul pe Basil care chiar dormea cu un radio mititel pe piept, și radioul cînta. Ție nu-ți place că citesc ce îmi place mie să citesc. Te agăți gratuit de sir Walter Scott. Poate vă zbor afară.

— În frig și ceață ?

— În ceață și frig.

— N-am dat sentințe, am spus, a fost o părere personală.

— Azi nu mă interesează părerile tale personale.

— În regulă, am spus. Poate e mai interesant să primești gradul unu. Să stai un ceas în cabină, legat, cu costumul pe tine.

— Cine dă gradul unu pe vremea asta ?

Mă uitam afară, nu vedeam nimic, geamurile erau albe, opace : de ceață, de zăpadă, de frig.

— Nici avionul vostru, a făcut Bill, să n-ai impresia că plecați cu avionul de aici. Vreau să spun, nu astăzi. Aveți un tren după-amiază.

— Ne-au promis avion de transport, am zis. Colonelul a spus că trimite un echipaj bun. Am vrut să plecăm cu MIG-urile noastre, dar s-a ajuns la concluzia că mai bine zburăm cu avioanele băieților de acolo.

— Cine a ajuns la concluzia asta ?

Am arătat cu degetul în tavan.

— Au dreptate, a spus Țestosu, aranja discuri albe, negre, din os, le alinia în cutia de placaj. Dacă plecam cu avioanele noastre trebuiau duși tehnicii, cărate utilajele.

— Și ?

— Nu fii prost. Ai învățat doar la Academie : să înțelegești, să cazezi atîția oameni.

Țestosu vedea întotdeauna departe, și mai larg decît noi toți la un loc. Era unul din tipii ăia într-adevăr inteligenți, și cărora puțin le pasă de chestia asta, nu fac paradă de inteligența lor, dar ceilalți îi recunosc și le acceptă tacit întîietatea. Așa, un fel de eminență cenușie — *a noastră*. Știa o grămadă de lucruri, și era un tip cu care se putea sta în liniște pe o insulă pustie.

— Chiar, a întrebat Bill, unde dormiți ?

— La hotelul TAROM, a spus Țestosu.

— În oraș, am zis, nu intru în blestematul ăla de hotel.

— E complicat în oraș. Probleme cu ajunsul la aeroport, sculatul cu un ceas mai devreme.

— N-o să-ți placă la TAROM, am spus.

— De ce să nu-mi placă ? În pădure, lîngă aerodrom.

— Ce ai cu hotelul TAROM ? s-a interesat Bill. Am stat acolo, a fost O.K.

— N-are nimic cu hotelul, el are ceva cu TAROM, a spus Grig, cu care acum trei ani am trăit o vară foarte fierbinte pe aerodromul Kogălniceanu.

— TAROM are ceva cu mine, am spus încet. Are ceva cu noi toți.

— Stewardese, a făcut Bill. Acolo e plin de stewardese.

— E plin la vară, nu acum.

— Cînd am fost eu nu era chiar vară; dar am găsit multe stewardese.

— Și ?

— Nimic. Era plăcut : unde te întorceai, dădeai de o stewardesă. Era chiar foarte plăcut.

L-am văzut pe Grig că se uită la mine și l-am rugat din ochi să tacă. Grig a rînjit cu toată gura și a tăcut.

— Mă duc să văd ce-i cu avionul, am spus.

M-am ridicat, mergeam spre telefon, atunci a sunat soneria. Au sărit toți, s-au rostogolit tablele pe jos, radioul lui Basil, ardea becul roșu, pe urmă am rîs toți, numai Bill n-a rîs. L-a aruncat pe Ivanhoe, alerga să se îmbrace. Luneca pe mușamaua lustruită cu ciorapi groși de lînă, a fugit așa, în ciorapi ; am auzit ușa sălii de echipare trîntită, pe coridor alergau tehnicienii. Maistrul blond de la echipamente, care era azi de serviciu. Ne-am dus după Bill, l-am găsit strîns în costum, îi închideau fermoarele late. Au pus deasupra casca grea, etanșă, din metal alb ; era o plăcere să văd fața lui Bill, în dosul vizorului de plexi. Stupoare e puțin spus. Era roșu, congestionat, furios, a deschis vizorul, ce vă uitați ? — a întrebat. Parcă pe voi nu v-au luat din pat niciodată. Parcă n-ați stat cu oala în cap. Ce deștepți sînteți, voi n-ați primit niciodată gradul unu.

Pețo s-a uitat la ceas :

— Mai ai trei minute, dacă vrei să fii în barem.

— Trei minute pînă la avion ?

— Trei minute ca să decolezi și să fii la o mie de metri în capul pistei.

Bill a pomenit de o mamă, a ieșit în fugă.

— Nu-l văd la o mie de metri, peste trei minute, a spus. Basil. Abia rulează, peste trei minute.

— E bine, a zîmbit Peţo. De fapt, mai are șapte minute pînă să fie la o mie de metri.

Rîdeam, numai Ţestosu n-a rîs. A spus că nu e nimic de rîs, și că cel mai grav este să îți schimbi deprinderile în momente de tensiune. Arăta vesta de salvare uitată pe masa joasă, atunci am rîs și mai tare pentru că în apa rece, cu vestă sau fără vestă, era cam același lucru. Pe urmă am văzut lîngă vestă harta și mănușile, atunci n-am mai rîs. Peţo a vrut să le ia, lasă, am spus, le duc eu. Am îmbrăcat din mers mantaua, ieșeam după Bill. Pe pămîntul înghețat, pe betonul bretelei se tîrau, fosneau sec vîrtejuri albe. Nu se tîrau, erau împinse, răsucite de vînt în toate părțile, sfori late din zăpadă uscată. M-a înconjurat, urca în jurul meu un vîrtej alb, frigul suia la genunchi, a trecut de mijloc, cuprindea umerii, gata. Îmi ardeau ochii, obrajii, de frigul neașteptat. Mașina de pornire era trasă lîngă avionul din alarmă, treceam în fugă, m-a învăluit între mașină și avion unda de căldură cu miros de benzină arsă. Urcam scărița din metal roșu lîngă tehnic, Bill era legat în chingi, cupla oxigenul, radioul ; avea labele roșii, unghii albe, se mișcau greu degetele pe metalul înghețat. Am întins mănușile, Bill le-a tras pe mîini fără să se uite la mine și numai după ce a terminat să se lege la avion. După ce a pus toate contactele, și a verificat ce era de verificat. A luat legătura cu punctul de comandă, știam asta după frecvența pe care era, vedeam buzele mișcînd sub plexiglasul vizorului coborît. Nu auzeam ce spune. Nu auzeam decît motorul mașinii de pornire, și vîntul, și unda aceea de căldură venită de la motorul pornit. Mai auzeam și răsuflarea lui nea Fane Cocean, tehnicul avionului.

— Ce credeți, îi dă drumul ?

— Nu poate ateriza aici, am spus. Dacă pleacă, îl aterizează în altă parte.

— La vecini cum e ?

— Închis, pentru aviația de vînătoare.

— Atunci poate nu ți-l dă dracului. Poate a fost doar așa, de exercițiu.

— Cred că a fost numai de exercițiu, am spus.

Stăteam cu pieptul lipit de avion, fremăta metalul aburit în frig, fremăta surd și îndepărtat de ce se întîmpla sub învelișul din dural; numai că cel care pleca nu eram eu. La toți se întîmplă cred la fel, aproape la fel. Pînda avionului înainte de pornire. Cum se ghemuia metalul, înainte de salt. Ce se întîmpla în cabină. Bill a făcut un gest cu mîna înmănușată, se mulam trăsăturile feței sub vizor, s-au topit muchii încordate; desfăcea siguranța de la paftaua parașutei.

— Gata?

N-a răspuns, a ieșit din chingi, pe urmă a zăvorît paftaua la loc, peste chingile căzute în scaun. Se ridica din cabină, am coborît, țineam scara cu piciorul, să nu lunece pe betonul înghețat. Bill mă privea de sus cum cobora, nu spunea nimic, a mers la celulă. Mergeam după el, țineam harta între vînt și obrazul înghețat. Am intrat în celulă, Bill s-a dus la sala de echipare, mergeam spre dormitor, alo, a strigat Bill după mine. Cred că am o datorie.

— Nici o datorie, l-am încredințat. Firma noastră asigură asistență gratuită.

— Totuși, a început Bill.

— Făceai la fel, am spus.

— E o deosebire, între ce aș fi făcut *poate* și ce ai făcut tu *sigur*.

— Nu fi caraghios am spus, ți-am adus doar harta și mănușile. Nu se face atîta caz pentru o pereche de mănuși.

Pînă la urmă a venit și AN-ul, am ieșit toți să vedem performanța, nimerește pista din prima venire pe direcție, nu o nimerește — a spus Bigă. A coborît drept în ax, parcă vedeau pista de la douăzeci de kilometri, noi am zărit avionul doar cînd a trecut radiofarul apropiat: farurile de aterizare cu halouri de zăpadă, se închegau în jurul halourilor aripi, cercurile fumurii ale elicelor, fuselajul burtos cu dungă roșie de la bot pînă sus, în vîrful derivei înalte. Nu vedeam piloții în spatele parbrizelor închise la culoare, am văzut numai o mînă ridicată dinăuntru, cu palma lipită de geam în semn de salut. N-au mai oprit motoarele, am cărat încotro prin troapa de ceață, saci de

paraşută, valize, cutiile cilindrice cu căşti, costume anti-g ; jetul motoarelor se amesteca cu zăpada spulberată de elici. Mirosea a petrol ars, a metal încins, zăpada aceea. Se lipea de manta, pe urmă aluneca foşnit, nu rămînea pe stofă zăpada cu miros de avion. Am urcat ultimul, trapa de coadă s-a închis huruind, era un avion de transport-desant cu bănci tari în lungul fuselajului. Cei din echipaj au pus pături pe băncile tari, ne înghesuiam în uşa postului de pilotaj. AN-ul rula deja, a luat brusc curba intrînd la pistă, ne-a aruncat într-o parte. Mă agăţam în rama uşii, am văzut orizontul cenuşiu rotit sub nasul alb al avionului, ştergătoare late de parbriz dădeau la o parte zăpada îngheţată pe geamurile cabinei.

— Helo ! a spus Dănuţ, se răsucea pe jumătate în scaunul înalt de pilot-prim, l-am strîns de umăr în semn de salut, am rămas cu mîna pe umărul lui : cît au aşezat avionul cel mare pe axul pistei, şi cum s-au pregătit pentru decolare, schimbau frînturi de fraze pe care nu le înţelegeam, dar ei lăsau impresia că ştiu foarte bine ce spun, ce fac. Pe urmă m-a împins înapoi, AN-ul pleca de sub mine, au tras manşele acelea ciudate, înfipte în tabloul de bord, o sută patruzeci, cincizeci, şaizeci — citea tehnicul viteza, şedea pe strapontină, de fapt eu priveam peste spatele lui pătrat, şedea pe strapontină între piloţi cu mîinile înfipte în manetele acelea multe — gaz, pas, stop, incendiu, cîte două de fiecare, erau şi altele, vopsite roşu-negru, habar n-am la ce folosesc. O sută şaptezeci, botul sus, nu îl cunoşteam pe mecanic, nici pe pilotul secund, tînăr, crispat pe manşă, acum vedeam, Dănuţ sprijinea lejer manşa cu vîrful degetelor, lăsa avionul pe mîna secundului crispat. Două sute, a spus tehnicul cu spate lat, două sute zece, eram în aer. Secundul a împins manşa, Dănuţ a corectat mişcarea neaşteptat de rapid pentru cum stătea el în scaun şi privea prin parbriz ; pămîntul a dispărut exact cînd ne-am desprins. Urmăream bordul, tabloul imens pe toată lăţimea cabinei, urcam cu trei-patru metri pe secundă, viteza în creştere, trenul, flapsul băgat ; asta se întîmpla aproape ca la noi, numai că noi eram singuri la bord. Am stat în cabină pînă la aterizare, adică tehnicul s-a ridicat de pe locul lui, s-a dus în fuselaj, urcă — a bătut Dănuţ cu palma în scaunul rabatabil, mi-a

întins căștile. Mă uitam afară, cum sîntem suspendați în spațiul alb, imens, orb, nu se întîmpla nimic, citeam bordul, știam : zburăm pe cap zero-unu-zero, la o mie de metri deasupra pămîntului, cu patru sute kilometri pe oră. Trecem verticala Țăndărei, viraj dreapta. Pilota secundul care nu mai era crispat, stătea lejer în scaun, toată treaba o făcea pilotul automat.

— Cum ți-a plăcut decolarea ?

Secundul nici n-a tresărit ; eram conectați pe intercomunicație, auzea foarte bine ce vorbim.

— Care decolare ?

— Cum, a făcut Dănuț, asta, ultima. Cînd am plecat de la voi.

— Am decolat deja ?

— Sper să nu fie ultima, a spus cineva, nu știam cine, nu cunoșteam echipajul după voce, am rîs toți — Dănuț, eu, auzeam cum rîd căștile fără să știu bine cine rîde.

— Nici n-am știut că decolăm, am spus.

Scoteau din viraj, manșele se mișcau singure, s-au îndreptat, se împingeau puțin în tablou. Treceam brațul Borcea, am intrat cu Kogălniceanu apropoach, ne-au dat înălțime trei sute, noi eram la o mie de metri, începeam coborîrea.

— Ce mai nou ? a întrebat Dănuț.

— Știi cum e, am spus, la noi nu se prea întîmplă noutăți. Tu ?

— Ei, a zis Dănuț, la noi nici atît. Am luat examenul pentru minima 1...

— Ce înseamnă minima 1 ?

— Cam complicat de spus. În orice caz, altfel decît la voi.

— E greu ?

— Nu foarte. Chestie de antrenament.

— De nervi.

— Ia uite, a făcut Dănuț, și la voi e ca la noi.

Am dat din mînă, o grămadă de lucruri se întîmplau *aproape* ca la noi. Diferă viteza, în fond timpul la dispoziție. Timpul între da și nu. Între ce a fost și ceea ce este, fără să treacă nici prin ce a fost, nici prin ce este. Secundele între ce ar trebui să fac și ceea ce se întîmpla în realitate. Intram pe direcția de aterizare, am fost dat jos fără

multă ceremonie de pe strapontină, tehnicul de bord își ocupa locul. AN-ul sălta în sfera albă : cînd au scos trenul, cînd au scos flapsul. Mă uitam la acele ILS, cum glisează în indicator, se intersectau la centru, eram pe direcție, în pantă optimă. Dănuț decupla pilotul automat, treeea comanda pe manual ; am văzut degetele, cum strîngeau mansa-semivolan. Avionul greu zbura orb prin zăpadă, știind foarte bine unde mă duce. Mulțumeam fără să știu bine cui mulțumesc, uite cum se leagă lucrurile — AN-ul pilotat de colegii din școala militară, de secundul pe care habar n-am cum îl cheamă, ne încredințam lor fără ezitare. Mai erau avioanele celelalte, ale noastre. Cu aripile delta lipite de fuselajul ascuțit, cu deriva înaltă, urcam în ele și plecam firesc, și mai bine nu gîndesc mai departe. Nu mă pot lega de un avion, am spus, simțeam cum se strînge un nod în mine, chiar la mijloc, puțin în stînga. Avioanele noastre grozave, minunate, de neegalat. Firescul nostru de piloți de vînătoare, cu tot nefirescul pe care îl presupune noțiunea. Cu lucrurile acelea atît de bine știute, și care pentru ceilalți nici nu sînt.

Habar n-aveam ce se întîmplă în mine. De unde veneau toate astea, gînduri. Cred că de vină era AN-ul acela mare, care zbura în zăpada albă. Las-o moartă, am spus. Vezi mai bine ce faci să terminăm cum trebuie afurisita de treabă. Minunează-te mai tîrziu, după ce dai ținta jos — de ce lucrurile se întîmplă exact așa cum se întîmplă.

S-a repetat — acum vedeam dinăuntru — minunea cu venirea la aterizare, am zărit pista doar cînd puneam roțile, AN-ul scîrțîia, a virat, nu oprea la aerogară, ne-am dus pe platforma din fața hangarului. Coboram trapa din tablă nituită, am făcut semn cu mîna spre cabină piloților, Dănuț răspundea lipind palma cu degetele desfăcute pe geamul interior. Rulau legănat pe bretela Charlie, se grăbesc — a spus Basil —, să nu se închidă Otopenii. Au pus motoarele în plin, au decolat în miezul alb al acelei zile.

Pe noi ne-a dus microbuzul, am trecut prin fața liniei de avioane, erau acolo husate MIG-urile cu care aveam să zburăm. Huse slăbite din legături fluturau, se izbeau în vînt de fuselaje, de ampenajele înalte.

— Unde mergem, veșnica discuție, faceți ce vreți, am spus. Eu nu mă duc la hotelul TAROM.

Pînă la urmă m-am dus, clădirea era lungă, joasă ca un vapor construit aiurea în pădure ; se ciocnea perpetuu cu alt vapor construit aiurea în pădure, perpendicular pe primul. Aripa cea nouă. Aripa veche nu apucase să se învechească prea mult nici ea, era albă și în zăpadă, la margine scînteia un perete întreg din sticlă. Am intrat prin ușă largi de cristal tîrînd bagajele, eram ultimul, s-a agățat sacul de parașută în rama ușii, am tras, pînza groasă a cedat, s-a sfîșiat, știam. Cristalul ușii avea un cerc mare trasat cu vopsea albă, în cerc scris cu litere roșii: ATENȚIE ! Pe aici nu se trece, a spus Grig, no pasaran — am zis, exact atunci s-a agățat sacul în ușă, am tras și sacul s-a rupt. Cercul alb, literele roșii, nu era ultima dată cînd am ieșit pe ușa asta ; cred că a încercat cineva să treacă prin geamul gros. Era absolut străveziu, și dacă veneai din întuneric nici nu puteai să-ți dai seama că este acolo. Am fost sigur că lucrurile nu merg cum trebuie, și tipa de la recepție, înaltă, cu ochi aurii și o grămadă de păr auriu curs în valuri ample pe umerii strînși în puloverul alb din lînă groasă a fost o confirmare. Cum se uita la noi cu privirea TAROM, și ne-a anunțat cu vocea rezervată de TAROM public relations persoanelor indezirabile, că nu mai are locuri pe vaporul acela cu uși din cristal gros. Era stupidă, hotelul se întindea gol în stînga, în dreapta, deasupra noastră, ne înconjura din toate părțile cu aerul clădirilor nelocuite. Răsuna ca o tobă la vocile, la pașii noștri. La glasul recepționerei, cînd a spus că nu mai are locuri.

— Ni s-au rezervat camere, a explicat Basil. Două sute șase, șapte, opt și nouă, și, în general ni s-a spus că putem sta oriunde vrem.

— Cine v-a spus asta ?

— Patronii dvs. de la București.

Așa a zis Basil, „dvs".

— Ah, da, a făcut recepționera, spunea de fapt „ach" cu accent Lufthansa, cum am uitat.

— Ach cum v-ați adus aminte, am zis.

S-a mirat din vîrful buzelor :

— Poftim ?

— Nimic, am spus.

— Nu fi tembel, a șoptit Grig.

— Nu e cazul, a explicat Țestosul.

— Iar ești mai deștept ca ceilalți, a zis Basil, și din tonul lui înțelegeam cît de grav este să fiu mai deștept decît ceilalți.

Urcam scara din marmură, Grig a descuiat camera 207, ne-a izbit moale aerul cald, camera mare, luminoasă, am văzut prin geamuri joase salcîmii negri, subțiri, uscați, îndoiți de vînt.

— Parcă nici n-am plecat de acasă, a spus Grig.

Am golit sacul de parașută pe pat, coseam pînza groasă cu ac și ață puse la dispoziție de direcția hotelului, le-am găsit înfipte într-o perniță azurie atîrnată pe ușa dulapului. A bătut cineva la ușă, n-am răspuns, intră — a zbierat Grig. S-a uitat la mine, a rînjit cu toți dinții și a zbierat : intră ! Era Țestosu, îmi place aici — a spus, a întins un pachet mare de ciocolată învelit în hîrtie albă, albastră, cunoșteam eticheta, ciocolată elvețiană.

— De la Mioara, pentru tine.

— Precis nu-i de la restaurantul ăstora ? am spus.

Am aruncat ciocolata pe pat între prosoape, cămăși, ciorapi făcuți ghem. Tăblița PNA, rigla de navigație, cîteva reviste cu coperte lucioase, cam ce plimbă aviatorii în saci de parașută atunci cînd merg de la un aerodrom la altul. Blugii, adidașii, pulovere pe gît, atunci cînd lîngă aerodrom e un oraș mare. O jachetă de zbor mai puțin boțită, cu ecusonul „Aviația militară" scos.

— De fapt, ce ai cu TAROM-ul ? a întrebat Țestosu.

N-am spus nimic.

De fapt, cred că nu aveam nimic cu TAROM-ul.

— Suferă de complexul TAROM, a lămurit Grig. Curse externe, și restul. Orașele mari din vest, palmierii din sud. Tipele superbe care se plimbă sub palmierii aceia.

— Simplifici prea mult, am spus.

— Reduc la esență. S-a întors spre Ștefan, îl deranjează că piloții de linie se cred mai grozavi ca noi. Casetofoane, scurtele alea americane cu căptușeală portocalie de care e plin TAROM-ul.

— Pe dracu.

— Fii atent, abia acum intrăm în subiect. A avut o iubită stewardesă care l-a părăsit pentru un comandant

de aeronavă. El n-avea să-i dea chewing-gum și Coca-Cola în cutii roșii, celălalt avea.

— Pe dracu, am repetat. N-ai văzut cum ne-a primit tipa aia de jos. Exact ca data trecută. Cum s-a uitat la noi.

— Cum s-a uitat la noi ? a întrebat Grig.

— Trebuie să recunoști că arată bine, a spus Țestosu. A spus-o foarte cinstit, adică nu era nimic dincolo de cuvinte. Constata, și gata. Ar fi spus exact pe același ton : că adidași grozavi. Nu era nimic care să atingă pe cineva în felul în care zicea că tipa de jos e grozavă.

— Lustru, am spus. Am ridicat din umeri, e prea lungă, pentru mine există numai ca instituție, și cînd spuneam asta nu reușeam să fiu la fel de cinstit ca Țestosu. Încercam, dar nu reușeam. Ca să reușesc, ar fi trebuit să mă nasc altfel decît eram. O grămadă de lucruri ar fi trebuit să fie altfel decît erau, și tot nu sînt sigur că aș fi reușit să ajung ca Țestosu.

— În rest, o să vedeți, am spus.

— Ce a fost data trecută ? a întrebat Ștefan.

— Nu ți-am spus ? ! ăsta s-a îndrăgostit, i-a înnebunit pe toți întrebînd unde i-a plecat iubita și cînd se întoarce.

— Nu-i adevărat, am spus.

— Sigur, nu-i adevărat. Am uitat că știai pe de rost orarul curselor TAROM.

— Nu-l asculta, delirează. Tu n-ai de unde să știi, erai la Centrul de încercări în zbor. Grig și cu mine am zburat o vară întreagă aici...

— Patrula marină ?

— Cam așa. Hotelul era plin, se pleca și se venea din toată lumea.

— Ți-am spus, s-a îndrăgostit, a zis Grig. TAROM-ul nu a văzut cu ochi buni amestecul aviației militare în corpul de stewardese, adică piloții de linie...

— Grig are părerile lui, la care nu renunță ușor, am spus. Eu sînt pentru o internațională a tuturor piloților, indiferent pe ce zboară, numai că vulturii de culoar își dau aere...

Asta, cu internaționala tuturor piloților, era luată din Babel, dar nici Grig, nici Țestosu n-au băgat de seamă ; sau chiar dacă și-au dat seama, n-au zis nimic.

— Cu stewardesa ce a fost ?

— Dumnezeule, n-a fost mare lucru. De fapt n-a fost nimic, era sătulă să audă vorbindu-se numai despre cursul dolarului în Golf, la Zürich, la München, s-a săturat de orașe cu două puncte deasupra lui *u*...

— Se pronunță „iu", a explicat Grig.

— Mulțumesc. Vedea MIG-urile zburînd, și cum a zburat și ea la aeroclub lucrurile o interesau...

— Atunci a coborît ăsta din ceruri, să-i povestească despre stele și cum e în stratosferă.

— Zbura IL-18, am spus. Nu s-a săltat niciodată peste nouă mii de metri.

— Într-o seară i-a adus flori, povesteă Grig mai departe. Am văzut cu ochii mei. Vuia tot hotelul.

— Mi se pare normal, a ridicat Ștefan din umeri.

— N-ai înțeles. *Stewardesa* i-a adus flori ăstuia, m-a arătat cu bărbia.

— Erau orhidee. N-am văzut niciodată orhidee, pînă atunci.

— Cred că n-ai mai văzut nici de atunci înainte.

— Nu. Doar la florărie.

— Alea nu erau de la florărie ?

— Erau adevărate. Adică, erau de acolo de unde cresc orhideele. Erau rupte dintr-un gard viu, dacă am înțeles bine.

— Ambalate într-o cutie de celuloid...

— Nici o clipă. Nu erau ambalate.

— Și ?

— Nimic. Au ținut două zile și s-au făcut praf, cum nu credeam că se poate face praf o floare. Au putrezit, s-au înnegrit.

— Arătau groaznic, îmi era frică să intru în cameră, a spus Grig. Și nu putea fi vorba să le aruncăm, dacă le aruncam...

L-am lăsat să vorbească, Grig era tîmpit dacă reducea totul la povestea cu fata. Nu îmi plăcea cum se uitau piloții de linie la noi, cum se purtau cu noi, cum nu aveam ce să ne spunem. Că nu aveam acces la tot felul de bărulețe și cotloane din hotel. Nu înțelegeam *de ce*, nu înțeleg nici acum. Zburam de trei ori mai repede decît cel mai rapid avion de linie, exceptînd Concorde, bineînțeles, dar tipii de la TAROM nu zburau Concorde. Zburam de trei

ori mai sus, și făceam cu MIG-ul ce nu visau ei să facă cu aeronavele lor. Cu balenele alea lăbărțate. Avioane transoceanice care traversează albastrul pur al marelui ocean. Terminam de cusut sacul de paraşută, aranjam lucrurile în dulap dar fără convingere, ca atunci cînd fac un lucru care oricum știu că nu o să dureze.

Marea era gri-cenușie, cu creste galbene de spumă murdară, pale de vînt așterneau elipse din valuri mărunte peste valurile mari, grele, legănate de ritmuri ascunse. Zbura spulberată spuma galbenă, ajungea pînă la noi, se lipea de parbriz, de aripi, o clipă numai, sfișiată de curent, rămîneau contururi umede care pătau plexiglasul, duralul lucios, și care țineau doar atît cît să îmi dau seama că au fost. Nu mai rămînea nimic, era aproape ca în viață.

Aveam în stînga diagonala știută, Grig, Bigă, Basil, linia aceea plecată din noi, și care trecea prin noi, și se pierdea foarte repede în orizontul difuz, ud, coborît, strivit între mare și nori. Au filfîit pale de ceață pe cupola cabinei, viraj stînga, siluetele avioanelor ascuțite, negre pe marea de cenușă, la virajele pe stînga mă ridicam puțin, să pot urmări toate avioanele din formație. Asta se cheamă supraplasare și e obligatorie la zborul în patrulă strînsă. La noi nu, ajungea să mă țin de Grig, să nu pierd din ochi burta nituită, aripile repezite înapoi, proiectate pe cerul care nici măcar nu era cer. Zburam într-o sferă de apă cenușie, sărată jos, fără gust sus, apă de ploaie, urcam în apa aceea cît era de urcat, nu mult, totul se întîmpla în o sută-o sută douăzeci de metri dintre valuri și norii coborîți, valuri inverse ale mării de deasupra. Vedeam prin fișii de abur sfișiat, unu-doi-trei, toată formația arcuită la stînga într-un viraj larg. S-a dat negura la o parte, apărea o zare de lumină galbenă, vînătă, bolnavă, mă uitam la altimetru; 200, singur deasupra primului plafon. Am coborît la locul meu, s-a întregit diagonala de avioane.

— 013, cum e deasupra ?

— Aceeași porcărie.

S-a legănat în hula lungă un vapor cenușiu cu punți albe și catarge portocalii, a traversat drumul nostru pieziș,

a rămas mult în stînga, spate. Lăsa o coadă lată de spumă, dar pentru cum zburam noi era ca un reper fix. Îl găseam aproape tot acolo, peste zece minute, peste un sfert de oră. Nouă sute cincizeci la vitezometru, la o sută zece metri înălțime, turaj, presiune ulei, temperatura în ajutaj — normal. Am avut timp să mă uit și la presiunea în instalația hidraulică, și la indicatorul conului. Zburam pe o sută zece grade, fiecare minut de zbor ne depărta cu șaisprezece kilometri de litoral. De țărm, dunga aceea din nisip unde vara vine o grămadă de lume să stea la soare. Locul unde se sparg valurile de marginea pămîntului, și e întotdeauna spumă albă, mă rog, ce înseamnă litoralul pentru piloții din larg. Poate însemna o mulțime de lucruri. Poate însemna *totul*. Ne depărtam cu șaisprezece kilometri în fiecare minut de hotelurile acelea în trepte, unde nu vroiau să mă primească pentru că purtam tricouri decolorate și blugi roși, și adidașii mei jupuiți nu aveau șireturi, și fetele cu care veneam prezentau buletine cu nume mult diferit de al meu pe prima pagină. Asta îmi plăcea la hotelurile în trepte, ușile din sticlă, și că se călca numai pe covor. Cum se lăsa covorul sub talpa subțire, roasă, de cauciuc. Numai că nu am ajuns niciodată să urc la etajele acestor hoteluri, preferam să merg la 2 Mai, unde nu interesa pe nimeni ce scrie în buletinul de populație. Unde lucrurile erau foarte limpezi...

— Formația lui 542, ținta în față-dreapta, la șase kilometri. Șase kilometri, încă o mie de metri între mine și Basil, asta face șapte kilometri la ora unu, la ora două, nu mă puteam baza pe radar, asta-i. La înălțimea noastră, și deasupra apei care reflecta fasciculul radar. M-am uitat la ecranul alb de ținte, apăsam ștergerea magnetică doar așa, ca să fie, a fost o părere de țintă pe ecran, s-a șters. O topare chioară, slabă, anemică, nici măcar n-a apărut unde trebuia să apară. Așa, aiurea, în stînga ecranului și sus.

— Dreapta la comandă, a spus Ion, și atunci m-am lăsat să lunec pe plan, redresam chiar deasupra apei cenușii, și norii erau cenușii, și lumina zilei, totul era cenușiu. Vedeam orizontul între creste de spumă, avioanele, cele trei, au trecut în viraj strîns și s-au năpustit într-un loc care mie nu îmi spunea nimic. Primul supersonic l-am pierdut, i-am văzut pe ceilalți doi înșirîndu-se, era clară

manevra, se eşalonau, reduceau viteza. Grig a scos frînele aerodinamice, de asta coboram, dacă rămîneam sus cu ei acum mă legănam în limită de viteză, cu botul ridicat, cu avionul trepidînd suvi la patru sute de kilometri pe oră, becurile unghiului limită de atac umpleau cabina cu lumina roşie, cădeam spre apă aşa, cu botul ridicat. I-am lăsat să se înşire, eram între ei, perpendicular pe direcţia de zbor, am cuplat forţajul, am învîrtit pe stînga două sute şaptezeci de grade în viraj de cuţit, planul stîng în apă, planul drept ara o dungă albă pe norii mohorîţi, nori stratus — am spus, ăştia sînt exact norii stratus cu care ne băteau la cap în şcoala militară, şi dacă nu ies exact în spatele lui Grig, la mai puţin de un kilometru... N-am ieşit, evident, l-am văzut ducîndu-se cu foc în coadă, cuplase şi el forţajul, altă scînteie, palidă, departe, ăsta-i Bigă, nu, am scos pe capul lor de zbor. Între flăcările acelea de forţaj se arcuia în jos o dîră neagră, al treilea, Bigă a luat-o înainte, a decuplat, pentru mine totul se întîmpla în gol pentru că nu vedeam ţinta. Mai aveam treizeci-patruzeci de grade din viraj, am dat capul mult pe spate, mă presa în scaun, o mie la viteză, patru jumătate, cinci g, treceam în partea cealaltă, îi pierdeam astupaţi de botul gros, de aripi, am strîns mai tare, şase g-uri, gîfîiam în costum sorbind aer deodată uscat şi fierbinte. Am văzut variometrul coborînd brusc, scoteam din înclinare, am tras manşa, variometrul cobora mai departe, s-au urcat peste parbriz valuri cu creste albe, orizontul urca rapid deasupra cabinei. Am adus la orizontală, aveam şaizeci-optzeci de metri la radioaltimetru. Dincolo de cupola cabinei cerul era pustiu, golit dintr-o dată de avioane. Am decuplat forţajul, urcam în viraj strîns pînă la baza plafonului, n-am văzut nimic ; avioanele, dîra neagră de fum, punctele de foc ale forţajului. Toate au dispărut topite în ziua aceea care nici măcar nu era zi, amurg perpetuu. Am cerut un control, n-a răspuns nimeni. Virajul, am spus, ultimele patruzeci de grade de viraj — trei secunde, şi pe urmă două-trei secunde zbor la orizontală, şi virajul acela în urcare, adunau împreună patruzeci de secunde, cel puţin zece-doisprezece kilometri între unde eram şi unde ar fi trebuit să fiu. Nu se întîmpla prima oară. Răspundea într-un tîrziu Ion la radio, 013, a spus, control. Bine, am răs-

puns, te aud bine. Dirijează-mă la formație. Nu mai văd formația, a spus Ion, dirijez estimat. Am cerut să mă ducă la țintă, nu vedea nici ținta. Nu vedea nimic.

— Pe cît zboară ținta ? Vreau să spun, pe cît zbura ultima oară cînd ai văzut-o ?

— O sută optzeci-două sute.

— Capul estimat ?

— Două sute.

Am vorbit o grămadă de vreme, și în tot timpul ăsta nici Basil, nici ceilalți nu spuneau nimic.

— Cu ceilalți ai legătura ?

— Au coborît afurisit de jos, a zis Ion. Nu-i văd, nu-i aud.

Ținta zbura pe două sute, aveam două sute patruzeci de grade cap compas, am continuat virajul pe dreapta, spre casă. Acul goniometrului oscila pe relevment trei-trei-zero, am vrut să urc, am văzut lumina bolnavă deasupra norilor, renunțam. Auzeam în căști zgomote ciudate, întretăiate, un „intru la atac" gîfîit, pe urmă a vorbit Bigă, a spus : unde ești, 542, și am știut că toată formația s-a destrămat și doar unul din noi, Grig sau Basil, a văzut ținta și a făcut film.

— Sînt 013, am spus, am contact radio cu patrula.

— Unde sînt ?

— Cu ce a rămas din patrulă, am spus iar, și Ion a rîs. Pe urmă a întrebat din nou :

— Unde sînt ?

— 542, am apăsat emisia, formația lui 542, control radio.

Nu răspundea nimeni.

— Punctule, am spus, nu răspund. Îi aud, dar ei nu mă aud pe mine.

Zburam spre casă, pe trei-trei-zero. Ion nu confirma și am zburat cîteva minute în liniște, doar zgomotul de fond din căști și mersul uniform al motorului care nici nu se aude ; se simte doar. Cum stăteam legat în chingi, simțeam fiecare trepidație a MIG-ului.

— 013, control radio.

— Bine, am spus.

— Cred că ai ceva la recepție, glasul lui Ion era vag neliniștit. Te-am chemat de cîteva ori, n-ai răspuns.

— N-am auzit nimic.

— Degajat din atac ! a țipat Basil în urechile mele.

— Ai auzit, i-am spus lui Ion. 542, control.

— Nu aud nimic, a făcut Ion.

— 542, control 013, am repetat. 160, 545, control cu 013, și n-a răspuns nimeni. Vedeam prin ploaie dunga galbenă a malului, dunga albă, lată de spumă.

— Ce faci, 013 ?

Am ridicat din umeri sub chingi :

— Ce să fac, viu acasă.

— Te văd acum, ești la șaizeci kilometri est-sud-est.

— Știu.

— Și te aud bine, fără paraziți.

— Și eu te aud bine. Te-am auzit bine tot timpul, cinci cu cinci, sau nu te auzeam deloc.

— Se întîmplă ceva, în zona aia.

— Sigur, am spus, Sky Trap. Triunghiul Burgas-Sulina... căutam un reper pe malul estic al Mării Negre, nu reușeam să îmi amintesc harta. Triunghiul Burgas-Sulina, și cam pe unde trebuia noi să fim — am spus.

— Cu gazul cum stai ?

Chiar, cum stăteam, o mie șase sute la debitmetru.

— Stau bine, am spus.

— Confirm, la cincizeci, pe relevment trei-trei-zero. Treci pe canalul startului.

— Confirm, mulțumesc.

— N-ai pentru ce să mulțumești.

Veneam direct la aterizare, am zburat pe doi-opt-zero pînă s-au suprapus acele, am intrat pe direcție. Rămîneau în dreapta hotelurile, piramide cu holuri, uși de sticlă, covoarele groase din holuri.

A fulgerat autostrada, era neagră, moale de ploaie, lucea pe solul mohorît între dune late din zăpadă murdară, pe jumătate topite. Treceau mașini, le vedeam cîte două așa cum zburam paralel cu șoseaua, camioane albe, galbene, albastre, s-au oglindit în apa de jos, rostogoleau cauciucuri negre pe cauciucurile reflectate. Se adînceau în cerul părelnic de apă caroserii albe, galbene, albastre. Vroiam să scot trenul, m-a chemat radiolocatorul de aterizare.

— 013, sînt Crugul, control.

— Bine.

— Cum stai cu gazul ?

M-am uitat la debitmetru, o mie cinci sute de litri. O mie patru sute cincizeci.

— O mie cinci sute, am spus.

— Ai scos trenul ?

—. Nu.

— Intră în viraj pe dreapta, bag o cursă la aterizare înaintea ta.

— Confirm.

Viram pe dreapta pînă am ieşit din nou pe mare, spuma murdară pe apa galben-cenuşie, zburam paralel cu malul, regim economic. S-au dat la o parte norii, a izbucnit de sus lumina aceea galbenă, stîlp, coloană imensă de văzduh străveziu în aerul mohorît al zilei ; marea s-a rotunjit într-o elipsă verde, acolo unde lumina intra în apă.

— 013, la treizeci, cursa pe finală. Viraj de o sută optzeci în urcare, trei mii la radiofar.

— Bine, mulţumesc.

Contorul de distanţă arăta treizeci şi opt kilometri, l-am reglat la treizeci ; staţiile de bord acumulau în fiecare oră de zbor erori pînă la zece-doisprezece kilometri. Era acceptabil, dar nu pentru zbor de precizie. Era bun să aducă pînă la verticala radiofarului, de acolo intram în schema de aterizare şi primeam distanţa de la staţiile de jos.

— 013, zbor spre radiofar în urcare la trei mii...

— Nu zău, l-am auzit slab pe Grig, el venea de foarte departe, pe mare, din sud, şi eu zbor spre radiofar la trei mii de metri.

*

Salcîmii negri, goi, subţiri, umpleau geamul, jos se pierdeau tremurat în aerul cald de calorifer, sus se înfigeau în cerul violet, mohorît. Treceau ciori, se aşezau pe ramurile contorsionate, împletite, îndoite de vînt. A bubuit uşa, închideam ochii, dincolo de pleoapele strînse a clipit, s-a aprins lumina ; ştiam ce o să urmeze. Grig se simţea obligat să împrăştie în jur ce credea el că este bună dispoziţie. Credea că toată lumea trebuie să simtă exact ce simte el, şi în aceeaşi clipă.

— Stai ca o cîrtiță, a spus, s-a aplecat peste mine, mă zgîlțîia. Băiețică, echiparea. Mergem la restaurant.

Nu-mi plăcea să mă zgîlțîie cineva cînd stăteam în pat, și nu spuneam nimic, și nu vroiam decît să fiu lăsat în pace. Nu îmi plăcea nici să vorbesc, cînd vroiam să fiu lăsat în pace ; dar dacă tăceam, Grig începea din nou să mă zguduie. Mă uitam la el, abia aștepta.

— Nu vin, am spus rugător. M-am întins, clipeam de lumină, în spatele geamurilor duble nu mai vedeam nimic, dreptunghi opac, negru. Ce să fac la restaurant ? La cîrciuma aia împuțită ?

— Poți face o grămadă mare de lucruri, a ridicat Grig din umeri. Au Pepsi, să știi.

— Sărbătorim interceptarea ratată ?

— Celelalte au ieșit bine, a spus Grig.

— Celelalte nu contează, m-am ridicat în pat, cele bune nu contează. Singurele interceptări importante sînt cele ratate.

— Nu fii bleg, Grig își scotea uniforma, plimba umerii groși, rotunzi, lăptoși, prin neonul din cameră, pînă la vară sînt șase luni bune.

Am dat din cap, nu de asta era vorba. Nu de ce o să fie la vară.

— Nu poligonul, am spus. Povestea în sine. Că sînt greșeli de pilotaj, de dirijare, care duc la interceptări ratate. Că asta se poate întîmpla oricînd, mai ales atunci cînd n-are voie să se întîmple. Cînd *nu avem* voie să se întîmple, mă rog.

— Bravo, a făcut Grig. Cînd o să devii și tu profesionist ?

— Nu vreau să mă pro-fe-sio-na-li-zez, am spus cu fața în pernă. Nu în sensul rutinei. Nu vreau ca măcar un gest făcut în cabină să devină obișnuință. Un contact cuplat aiurea, o manevră negîndită. Nu îmi pot permite. N-am dreptul. Ascultă, am spus, tu înțelegi asta. În tot noianul ăsta de tipi care habar n-au ce este cu noi. Care obiectiv nu pot pricepe ce e cu noi. Zbor ca a doua natură, dar natură lucidă. Filtrată de rațiune. Avionul nu mai permite instincte — cele cu care ne naștem. Alea merg la automobile, cel mult. O asemenea concentrare de rațiune

trebuie stăpînită rațional. Și clipele necesare de pierdere, tot rațiune sînt. Se încadrează în singurul algoritm valabil. Atunci cînd nu ajunge oxigenul din mască să cuprind ce-i de cuprins, și noaptea se învîrte lent în jurul cabinei, și praful de stele se amestecă cu lucrurile de jos, și bordul roșu pe orizontul negru, nebunia aia e necesară și prevăzută. Descărcarea, legătura inversă, autocontrolul, chestiile care ne urmăresc și jos, devenite permanență. Așa se naște condiția de pilot de vînătoare, care înseamnă renunțare și cîștig, ca orice lucru care înseamnă într-adevăr ceva.

— Tu trebuie să fii scos din camera asta, a spus Grig. Să te plimbi nițel la aer, chiar acum. Cu cît mai repede, cu atît mai bine.

— Sigur. Dar bagă la cap măcar jumătate din ce ți-am spus. Măcar un sfert. Sfertul esențial.

— Interceptarea de azi a fost concentrarea de rațiune despre care vorbeai ? — s-a interesat Grig.

— Manevra aia tîmpită n-a fost concentrare de rațiune. Virajul pe dreapta, ultimul. Vreau să spun, ultimul cu formația.

— Nu se auzeau comenzile. În partea aia nu se aude niciodată nimic.

— De ce ?

— Face parte din tainele mării. Nu schimba vorba, a spus Grig. A venit, a smuls pătura de pe mine. Marș la baie, pilot prăpădit. Cugetă sub duș. Pe urmă pune vestiții tăi blugi și hai să facem praf lumea din restaurant.

— Fetele din sat.

— Un echipaj Alitalia, Grig socotea pe degete, două Boeinguri Lufthansa care nu pot decola din cauza vremii, și restul.

Tălpile pe covor, am scos tricoul, mergeam spre baie, Grig cu metodele lui obținea ce vroia. Ce avea el chef să obțină. Am rîs, nu foarte vesel, dar oricum, reușeam să rîd.

— Ce te-a apucat ?

— De unde, am spus, de unde ai scos Alitalia și Boeingurile alea, poți să-ți închipui orice — a rîs și Grig, totul e să vrei să crezi. Și nu vreau să cred ce văd, devenea brusc atent. Nu vreau să cred ce văd în fața ochilor.

A venit lîngă mine, ce-i asta, întindea mîna, degetul scurt, bont, se plimba pe gîtul meu, ce-i asta, a repetat, eu în locul tău...

— Lasă-l acolo, am spus. Țineam apăsat lănțugul ieftin, zale de metal galben intrau nedureros în pielea gîtului, stă bine acolo.

— E oribil.

Grig era singurul care interceptase în prima ieșire, de asta considera că toate trebuie să meargă exact așa cum crede el că trebuie să meargă. Pe urmă, cînd nu reușea ceva, devenea eteric, făptura lui masivă se estompa într-un gaz incolor, abia îl auzeam, îl vedeam. Nu era primul, se întîmpla și altora, mi s-a întîmplat și mie. Chiar de mai multe ori.

— E oribil, a spus Grig.

— E oribil, încuviințam, e grosolan, strident, nu face doi bani, și încă, spoit portocaliu, să pară cît de cît din aur. Truc ieftin, e atît de urît că nici nu-mi vine să îl port. Lasă-l acolo.

— Nici măcar nu-ți stă bine.

— Sînt convins, am spus. De asta port cămăși încheiate pînă sus, pulovere pe gît, zbor numai cu G.Ș., știu că nu îmi vine bine.

— Nu te-am văzut cu G.Ș. de cînd zbori la grupă.

— Zbor cu costumul de compensare. Închis pînă sus, cu fermoarul tras pînă la ultimul dinte, cu copca încheiată, copca aceea lată pe care nu o închide niciodată nimeni.

— Nu te-am văzut nici cu costumul închis pînă sus.

Mă băgam sub duș, baia s-a umplut de aburi, în oglinda uriașă vedeam o siluetă roșie, mă săpuneam, maimuțoiul opărit din oglindă însoțea fidel mișcările, îi lucea stins la gît dunga gălbuie, ca o amintire, s-a pierdut în aburii deși.

*

La restaurant n-am stat foarte mult, localul era rece, plin de fum sleit, de oameni care scoteau fumul din țigări lungi cu filtrul din blană de cămilă. Peretele din fund nici nu exista, era doar un geam imens prin care intra noaptea ; mai era o ușă dublă din lemn lustruit, vînturau aerul din

sală canaturile batante, în partea de jos ușa aceea avea o placă lată din metal lustruit. Treceau chelneri grăbiți, mîini încărcate de tăvi grele, împingeau cu vîrful pantofului de lac, în placa aceea.

Toate mesele erau bineînțeles ocupate, m-am uitat la Grig, Grig se uita la mine, a ridicat din umeri : Hai, am spus, arată-mi. Arată blondele de la Lufthansa, și brunetele formidabile Alitalia. Și, în general, de ce m-ai scos din cameră, puteai să treci pe aici înainte de a urca, te lămureai.

Treceau pe lîngă noi chelneri aferați dinspre ușile batante împinse cu piciorul, balansau în aerul albastru de fum tăvi din argint pe care sfîrîiau fripturi. Vinul roșu se legăna întunecat în pahare. Am văzut și sticle înguste de Pepsi-Cola.

— Dacă tot sîntem aici, am arătat cu mîna altă ușă din lemn lustruit.

— Nu vezi ce scrie ?

Știam foarte bine ce scrie. Am citit tare literele aurii pe tăbliță din sticlă roșie, puneam degetul pe litere, rămînea praf de aur pe vîrful degetelor :

— „Rezervat personal navigant". Hai, am spus, și noi sîntem personal navigant.

— Scrie : „rezervat personal navigant TAROM", a corectat Grig, și chiar așa scria.

— Poate ne iartă. Poate nu ne omoară, chiar acum.

Dincolo de ușă era semiobscuritate caldă, liniște, se aliniau fețe de masă scrobite ; trei fete cu șorțulețe albe se uitau la noi. Cum intrăm, închideam cu grijă ușa, cum ne așezăm la mesele pustii, cum așteptăm. După ce s-au uitat așa cinci minute, ne-au întors grațios spatele.

— Unde sînt ceilalți ?

— Nu știu, a spus Grig. Nu erau în camere.

— Aha. Ideea cu scosul în lume îți aparține de la început pînă la sfîrșit.

— A fost o idee bună.

Am luat un pahar cu picior, îl țineam în două degete, am întins mîna cu paharul.

— Dacă în două minute tipele acelea nu vin...

— Haidem la Cupolă, a spus Grig. La Cupolă ne servesc întotdeauna frumos.

— Ca pe toată lumea ?

— Ca pe toată lumea.

— Asta-i, că nu vreau să fiu servit ca toată lumea. Cupola era restaurantul albastru de pe aeroport, unde într-adevăr eram întotdeauna bine primiți.

— Las-o moartă, a spus Grig. Parcă nu știi cum este aici.

— De data trecută ?

— Da.

— Speram că s-a schimbat ceva de data trecută. Mai au un minut.

Grig s-a întins, a zîmbit.

— Nu trebuia să te aduc aici. Nu azi. Chiar ai de gînd să spargi amărîtul ăla de pahar ?

— Mai sînt patruzeci de secunde.

Mă uitam la secundarul lui Citizen, zvîcnituri albe pe cadranul negru, mă întrebam dacă merită.

— Gata, a făcut Grig.

După ceasul meu mai erau cinci secunde. Am desfăcut degetele, paharul plutea incredibil prin aer, a glisat pur și simplu, s-a legănat, s-a făcut praf pe marmura de jos. Cred că i-au trebuit trei-patru secunde pentru asta. Ne-am uitat la cioburi pînă a venit una din fete și a spus că paharul costă o grămadă de bani.

— Poate ne este sete, am spus. Poate trebuia să fie ceva în paharul acela.

— Nu servim decît personalul navigant TAROM, a spus fata, mi-a atins cu vîrful degetelor lungi și fine tresele din aur de la mînecă.

— Poate ne este foame. Poate sîntem și noi personal navigant.

Am privit-o în lumina ochilor, n-am văzut nimic acolo. Era foarte drăguță și cumplit de proastă, asta se cunoaște imediat.

— Ce faceți dacă mor de foame aici ? în fața dumneavoastră ?

— Nu-l crede, a spus Grig. Dramatizează.

— Aici ? a întrebat fata. Cum să muriți de foame ?

— Aici pe jos, zvîrcolindu-mă de foame, și chiar nu îmi dați să mănînc ?

— Cred că trebuie să chem șeful de sală, a spus picoliţa. Paharul costă treizeci de lei, să ştiţi.

Veneau şi celelalte fete, pluteau printre mese cu şervetele pe braţ ca două lebede oloage ; s-au întregit în linii fine din penumbra sălii. Se repetau la fel poveştile de data trecută, în amănunt. Cine nu învaţă de prima oară, repetam sperînd secret că poate totuşi, Dumnezeule, s-a schimbat ceva, nu se schimba, ce făceam era prostie. Încasam la nesfîrşit în speranţa că poate, totuşi, odată, n-o să mai încasez. Grig s-a ridicat, lăsa cincizeci de lei pe masă, hîrtia veştedă, hai, a zis, să mergem. N-are rost. Mă uitam la fete, mă întrebam de unde iese convingerea lor ; forţă interioară, pe ce se sprijineau ? Erau exact ca tipa din lift. Într-un fel le admiram. Eu, în locul lor, serveam pînă acum cu ochii inundaţi în lacrimi limpezi de poeziînţă.

— E exact ca data trecută.

— Nu este, am spus. Data trecută au fost grămezi de personal navigant TAROM, exista o afurisită de justificare, acum sîntem singuri, am arătat sala pustie, chiar nu-ţi dai seama ?

*

Cînd zburam la mică înălţime pe mare lucrurile se petreceau altfel, cu toate că nu ştiu foarte bine ce se schimba. Zgomotul motorului era acelaşi cu toate că Grig, şi nu numai Grig, folclorul profesional pretindea că sunetul motorului e altul cînd ieşi pe mare. Vibraţia aceea permanentă, totală, pe care o bag în seamă doar atunci cînd e ceva în neregulă. Numai atunci, cu tot corpul ; ce se schimba era în mine. Nu teamă, mergeam două sute de kilometri în larg să interceptez o ţintă care zbura la o sută de metri înălţime, lucrurile se întîmplau, simplu, altfel. Nici nu ştiu bine ce se întîmpla diferit. Eram acelaşi, avionul era acelaşi, numai ce se întîmpla în jur era altfel decît ştiam că trebuie să se întîmple. Era ca atunci cînd un bărbat şi o femeie se duc la mare, şi sînt aceiaşi care se ştiau, numai ce se întîmplă între ei e cu totul diferit de ce se aşteptau ei să fie. Cred că marea e de vină. Întinderea de apă în care numai schimbarea e permanenţă, predispune la schimbări. N-am luat niciodată vesta de salvare, oricum nu re-

zistam mai mult de jumătate de oră în apa rece ; valuri cenușii, creste galbene de spumă, mătasea paraşutei devenea grea de apa cenușie. Pînă se lămureau ai noştri ce se întîmplă, decolau elicoptere, plecau din porturi vedete rapide cu mustăți albe de spumă în fața etravei, pînă reuşeau să mă găsească eram de mult undină, ială, rusalcă, Triton. De asta nu luam vesta cînd zburam iarna pe mare, şi mai era barca automată din trusa de salvare, barca oricum se umfla la catapultare şi puteam să stau în ea cît îmi făcea plăcere. Aşteptînd să fiu găsit. În timpul ăsta trăgeam rachete de semnalizare, coloram portocaliu apa din jur, alungam rechinii dizolvînd pastile din acetat de cupru. Pescuiam peşti comestibili cu echipamentul special din trusa de supraviețuire. Exista un atlas cu foi din plastic, în partea stîngă erau peştii buni de mîncat, în dreapta cei de care nu trebuia să mă ating. Cei care, ajunşi în undiță, erau scoşi cît mai repede şi aruncați peste bord.

Zburam spre sud paralel cu litoralul, în dreapta portul, promontoriul, cubul alb cu acoperiş negru al Cazinoului. Pe urmă kilometri de cheiuri cu vapoare ancorate ; jos, sub noi, în stînga, alte nave aşteptau intrarea în port.

După Costineşti viram la stînga, plecam pe mare, capcompas est, am coborît la o sută de metri înălțime. A trecut un vapor cenuşiu, puntea albă, catargele portocalii, astea erau culorile vapoarelor în iarna aceea. Marea era liniştită şi foarte limpede, chestie de curenți, vedeam pete incerte, întunecau, adunau spre negru verdele albastru al apei ; se desenau contururi nedesluşite pe fundul nisipos — stînci, algele crescute pe stînci. Habar n-am dacă algele se veştejesc, mor toamna, iarna în apa rece ca să crească din nou la primăvară ; era totuşi interesant de ştiut. Pe urmă fundul mării cobora şi nu s-a mai văzut nimic, numai apa verde-albăstră. Am făcut un tonou pe stînga fără să cabrez, orizontul s-a rotit, a încremenit în zbor pe spate la jumătatea parbrizului, trasa o linie perpendiculară prin grila colimatorului, a revenit la locul ştiut. Orizontul acelei zile a fost net, incredibil de precis, conturat negru pe apa verde, pe cerul vînăt-cenuşiu de nori. Coboram cu cinci, cu trei metri pe secundă, suprafața netedă a mării căpăta *relief*, orizontul cel drept s-a ştîrbit în valuri mici,

ascuțite, asimetrice. Se ridicau de vînt, cădeau năuce, se amestecau, dispăreau în spuma puțină.

— 013, abia auzeam la radio, 013, am spus, te aud. Te aud cu unu, cu doi, asta era în cod, la audiție clară spuneam : te aud cu cinci, adică cu cinci cincimi, pe măsură ce recepția slăbea spuneam : te aud cu patru, cu trei, cu doi — cu două cincimi din capacitate, pînă nu mai auzeam nimic. Pînă se făcea tăcere, atunci urcam cîteva sute de metri, auzeam din nou foarte clar, și luam toată povestea de la început. Nu era plictisitor, pentru că în avion nu am cum să mă plictisesc, era numai incomod pentru că trebuia să vorbesc tot timpul la radio, și să spun aceleași lucruri. Să ascult ce transmit cei din punctul de comandă și să spun cum îi aud, trebuia să vorbesc chiar cînd nu îi auzeam deloc, să le spun că nu îi aud, abia după aceea urcam cîteva sute de metri, cît să restabilim legătura. Eram la patruzeci-cincizeci de metri deasupra valurilor, te aud cu unu, am spus, la șaptezeci de kilometri distanță. Era foarte bine așa. Era mult mai bine decît ultima zi de zbor, cînd peste o sută de kilometri, cu două-trei sute la altimetru, nu s-a auzit nimic. S-au montat stații noi, de asta zburam acum pe mare : trebuia să știm foarte precis posibilitățile stațiilor de radio. Se chema zbor de reglaj, sau cam așa ceva. De reglare și acord. Continuam să zbor cu botul MIG-ului pe orizontul dințat de creste mititele, s-a preliñs din căști ultima urmă de voce, s-a subțiat, a dispărut tremurat în aerul rece de deasupra. Eram cu burta pe valuri și zburam cu șapte sute la oră spre est, spre locul unde marea se rotunjea și se ridica, și de unde plecau în toate părțile șiruri concentrice de valuri, și acolo, chiar deasupra acelui dom de apă verde-cenușie, am cuplat forțajul și am lăsat avionul să se ducă drept în sus. A fulgerat tubul Pitot în norii vineți, s-a făcut întuneric în cabină, viteza scădea, la trei mii de metri atîrnam în plafon cabrat la șaizeci de grade, cu avionul pe spate. Aduceam spre orizontală, patru mii de metri, patru mii două sute, nu mai puțin de cinci sute cincizeci kilometri viteză indicată, aveam șase sute, atunci a explodat soarele în cabină, așa am ajuns sus : cu ochii în soarele fierbinte al zilei înghețate, începută sub nori. Deasupra a

fost albastrul crud pe care numai piloții de vînătoare îl știu prin cupole de plexiglas, și căldura bruscă după penumbra umedă. De sus norii erau argintii, s-au întins din orizont în orizont deasupra capului. S-a legănat botul rotund pe al doilea orizont al zilei, aici era incert, difuz, brîu de lumină lăptoasă între albastrul de sub tălpi și argintiul de deasupra așa cum zburam cu avionul pe spate. Era ca un inel de ceață palidă, și la margine de tot flutura un plafon foarte subțire care a despărțit lumina în șapte benzi late de culori stinse.

Am întors avionul pe față, mă chema stația, n-am răspuns. Nu aveam ce căuta aici, am redus motorul, am răsturnat. Așa am trecut, pieziș, întîi prin norii cei argintii, după aceea prin cei vineți, curgeam la vale cu două sute de metri în fiecare secundă citind căderea înscrisă de ace albe pe cadrane negre. Asta era greu de acceptat, totul se convertea în cifre, în poziția unei machete albe față de o linie convențional acceptată — orizontul artificial, al treilea orizont al zilei. Tîram după noi în cădere vălul opac, uniform, cenușiu, lipit de cupola cabinei, nu se întîmpla nimic dincolo de vălul acela. Esențialul — prăbușirea, arcuirea avionului pe traiectorie — însemna mișcarea liniștită a limbii vărgate galben-negru de la EUP, oscilația bilei între reperele ei, toate adunate în mine pentru că afară nu se întîmpla nimic. Nici nu eram, afară : avionul, eu. Existam numai prin noi, așa cum cădeam în plafon cu două sute de metri în fiecare secundă. Trăgeam manșa, nu foarte mult, n-a fost nevoie de peste patru g ca să scot spre orizontală ; ieșeam din plafon la trei sute de metri înălțime, în unghi blînd de picaj. Am virat pe doi-șapte-zero în redresare, am apăsat emisia. Cei de la aerodrom stăteau cu căștile pe urechi, au țipat : 013, tu ești, recepție. Recunoșteam vocea lui Țestosu, da, am spus, eu sînt. La o sută douăzeci în larg, vă aud cu patru. Cu cinci, am spus, acum aud cu cinci. Ce ai făcut acolo, a întrebat Grig, n-am făcut nimic. Adică asta, acord-reglare pentru voi. Ce acord, auzeam foarte clar și am coborît încă o sută de metri, dar recepția se păstra la fel de limpede. Ce acord, la cinci mii de metri ! Patru mii două sute, au spus. Cînd nu era nevoie, radioaltimetrul funcționa foarte bine. Cum ne auzi, întreba din nou Țestosu, foarte bine. Am virat

din nou spre est, am coborît la rasul apei. Mă duc pe zero-nouă-zero, am spus, pînă nu vă mai aud. Am redus motorul la economic, zburam cu şase sute kilometri pe oră la zece metri deasupra valurilor, era bine. Pe urmă am intrat în ploaie, şi acolo unde ploua marea era foarte liniştită, nu ridica valuri, doar stropii ciuruiau suprafaţa netedă. Nu netedă, plană. A fost iar dialogul mă auzi — te aud, după cinci minute de zbor interveneau variaţii, cum stai cu gazul ? — a întrebat Ţestosu. Mai aveam o mie şapte sute de litri, poţi să te întorci, a spus Ştefan. Cred că ne-am lămurit. Confirm, am zis. Dacă mă întorc tot aşa, şi vin direct la aterizare, sau iau înălţime pentru radiofar ? Vino direct, a spus Ştefan. Te aud grozav. Te-am auzit tot timpul cu cinci. Vino acasă.

Au trecut douăsprezece minute întregi pînă am văzut iar litoralul, cordonul alb-galben de nisip, faleza roşcată, veneam la rasul valurilor pe gisment zero drept spre locul de unde Ţestosu spunea : te aud grozav, 013, vino acasă. Vino acasă.

La hangar era o maşină care pleca în oraş, m-au luat cu ei, am coborît în dreptul hotelului. În holul cu marmură albă pe jos aştepta un bărbat gras, lîngă o valiză mare din piele roşie. Valiza aceea avea foarte multe etichete colorate, şi dacă stăpînul ei o urmase peste tot, înseamnă că văzuse o bună jumătate de lume. O emisferă întreagă. Am salutat din cap ; n-am găsit cheia 207, Grig coborîse ultimul de dimineaţă, a uitat să o lase la recepţie.

— Trebuie să aşteptaţi, a spus recepţionera cu un zîmbet mic. Am răspuns că aştept. Am spus că am foarte mult timp, şi că aşteptatul acolo, în holul hotelului, făcea de fapt parte din planurile mele pentru ziua aceea. Mă aşezam pe canapeaua din muşama, a venit bărbatul cel gras, a întrebat dacă poate sta lîngă mine. Am spus că da.

S-a aşezat şi canapeaua s-a lăsat mult sub el.

— Sînteţi pilot ?

— Pilot, am spus.

Se uita la mine cum arăt, de sus pînă jos.

— Periculoasă treabă.

— Periculoasă. Depinde cum o iei. Vreau să spun, depinde din ce punct de vedere, periculoasă.

— Se întîmplă tot felul de accidente.

— Şi cu trenul se întîmplă, am spus. Şi cu maşinile. Chiar azi am văzut, la intrare în sat, două *Dacii* tamponate.

— Totuşi, a spus.

— Da. Mă scuzaţi, vă rog.

M-am dus şi am întrebat-o pe tipa de la recepţie, nu mai era blonda superbă, blonda superbă apărea din două în două zile şi azi nu era ziua ei, am întrebat-o dacă nu are altă cheie care să se potrivească la camera mea. A spus că nu are. Atunci am întrebat dacă nu a sosit corespondenţă pe numele meu. S-a uitat într-un registru şi a spus : nu, nici corespondenţă nu a sosit pentru dumneavoastră. Poşta nu merge grozav la noi, a explicat, scrisorile merg întîi la Constanţa, abia apoi sînt trimise aici.

Am mulţumit, m-am aşezat iar pe canapea.

— Eu am anchetat un accident de aviaţie, a spus omul cel gras, şi am ştiut că aici a vrut să ajungă de la început. Să povestească accidentul acela, şi cum a făcut el ancheta. Ce a făcut, la ancheta aceea. Cum a descoperit ce nu descoperea nimeni, lucruri pe lîngă care ceilalţi treceau cu ochii închişi. Cum ce a descoperit el a schimbat complet cursul anchetei.

— Cred că a fost neplăcut, am zis.

— De ce ?

— Întotdeauna e neplăcut să anchetezi un accident de aviaţie.

— Se poate. Eu mi-am dat seama de foarte multe lucruri, cînd am anchetat accidentul acela. Au fost o mulţime de cauze care au dus la căderea avionului.

— Aşa se întîmplă de cele mai multe ori.

— Unele din ele le-am descoperit chiar eu. Din cauzele acelea.

— Sînteţi pilot ? am întrebat.

— Nu, a spus, eu sînt inginer de aviaţie.

Am ridicat din umeri, una n-o exclude pe cealaltă, aşa cred. Am cel puţin şase colegi care sînt piloţi foarte buni, şi ingineri buni în acelaşi timp.

— Accidentul pe care l-am anchetat a fost cauzat de pilot. A intrat în vrie plată, iarna trecută...

— Cu ce avion ?

— Un avion de sport și acrobație, cu înalte performanțe.

Am vrut să întreb cît de înalte erau performanțele. Pe urmă m-am gîndit puțin și am renunțat. Nu puteam risca. Nu știam în ce s-ar fi lansat, dacă întrebam de performanțe. Era mort să spună pînă la capăt tot ce se putea spune despre accidentul acela nenorocit, ancheta și restul. Am spus numai că sînt o grămadă de avioane sportive cu performanțe înalte.

— Sigur, a zis. Cred că avionul acela era de fabricație cehoslovacă.

— Se poate.

— A intrat în vrie din buclă inversă, știți ce înseamnă buclă inversă ?

L-am încredințat că știu. Am spus că supersonicele noastre nu fac buclă inversă, e o calitate a aeronavelor ușoare de sport și acrobație cu înalte performanțe să facă bucla inversă, dar știu ce e aia. Am mai spus că știu și ce implicații are, asupra tehnicii de pilotaj, asupra întregului avion.

— A intrat în vrie și...

— *De ce* a intrat în vrie ?

— Ei, asta au stabilit colegii mei. A intrat deci în vrie și pilotul s-a bîlbîit la saltul cu parașuta, un avion în vrie plată e condamnat, pilotul trebuie să sară, știați ?

— Știu, am spus. Avionul meu nu face buclă inversă, dar face vrie.

— Pilotul a ieșit pe plan și în loc să alunece pe la bordul de scurgere, a sărit la bordul de atac. L-a lovit elicea, a lovit și parașuta care nu s-a mai deschis, palele elicei au tăiat cablul comenzii automate...

— Da, am spus. M-am ridicat, mă uitam prin peretele de sticlă în lungul aleii, dacă nu apare Grig.

— Cauza a fost ezitarea pilotului, a spus inginerul. Dacă ieșea corect pe plan, și se ținea bine de marginea cupolei, și se lăsa să lunece în lungul fuselajului... Dar el și-a dat drumul pe la bordul de atac, normal l-a prins elicea...

— Normal. De unde știți toate astea ? Ce trebuia să facă, ce a făcut în realitate ?

— Din instrucțiuni. Din concluziile anchetei.

L-am lăsat să vorbească și a spus tot, cum trebuia pilotul să dezlege chingile, să scoată nuca de la cască, să largheze cupola cabinei și să iasă calm pe plan. În curentul de aer care îl împinge singur spre ampenaj.

Instrucțiunile nu precizau că în timpul ăsta avionul se învîrtea înnebunit, cu botul în pămînt, cu botul în cer, sărea din orizont în orizont agățînd în vîrful planurilor rămășițe de zbor. Avionul *știa* că se prăbușește ; suprasarcina țintuind pilotul în scaun, aruncîndu-l dureros în marginile cabinei, mîinile grele nu reușeau să ajungă lacătul chingilor, maneta de largare a cupolei. Întunericul fierbinte al suprasarcinii urcînd dinspre picioare, tălpile presate pe paloniere cu sute de kilograme-forță. Acul fluturat al altimetrului trasînd obtuz sute de metri de cădere. Planeta rotită, încremenită oblic în spațiu frînturi de secundă. Saltul pămîntului peste cupola cabinei, mîna ridicată greu, buzele mușcate la sînge, senzația cumplită de NU ESTE ADEVĂRAT, era. Degetele atingeau maneta de largare fără să poată apuca, strînge, trage, încă doi centimetri. Două secunde pentru mișcarea elementară, mai puțin decît elementară, a trage o manetă cu bilă roșie în vîrf. O mie trei sute metri de prăbușire, pămînt înghețat de iarnă, șuvoiul compact al aerului frigea de ger presînd în scaun, izbea, ardea fața, ochii, mîinile, chiar prin mănușile de zbor. Nici nu se putea explica, măcar.

— Nu știu, am spus, vorbeam greu, n-am zburat cu avionul de care vorbiți. Habar n-am cum se comportă în vrie plată, și nici măcar în vrie normală, și încă, nu mi-ați spus ce avion a fost. Nu știu cum se iese din cabina acelui avion necunoscut, și cam de ce m-aș putea agăța ca să ies de acolo. Cred că v-ați uitat la toate astea, sistemul de închidere al chingilor, și cum se larghează cupola, și restul. Cred că pot să spun cum funcționează în *principiu* toate astea, dar nu știu dacă vă interesează...

— Nu mă interesează. Nu acum.

— Perfect. Habar n-am nici de alura avionului în vrie, și pe unde s-ar putea ieși ca să scap de elice.

— Bine, a spus, dar zburați.

— Pentru ceea ce zbor, vă răspund la toate astea. Adică, să repet răspunsurile celor care s-au întrebat prima dată. Le-au trăit, prima dată.

— Nu înțeleg foarte bine...

Nici nu putea, dar n-avea rost să-i spun că nu poate să înțeleagă.

— Piloții de încercare. Piloții care nu sînt de încercare, dar întîmplarea i-a pus în fața unor situații pe care nici constructorul nu le-a prevăzut. Nici instrucțiunile. Băiatul de care vorbiți, dacă scăpa, vă uimea cu ce putea povesti după aceea și nu este trecut în instrucțiuni.

— În orice caz, a spus, concluziile noastre erau juste.

Nu știam că pot transpira iarna, pe frig. Nu așa, cu boabe mici, înghețate pe pielea fierbinte ; fruntea, spatele, ceafa, cum se numește acolo, în dosul urechilor. Ștergeam fruntea cu dosul palmei, omul gras s-a uitat la mine cum mă șterg. Pe urmă a spus că factorul aleator joacă totuși un rol important în accidentele de aviație. În producerea accidentelor de aviație.

— Încercăm să înlăturăm, am spus, factorul dumneavoastră aleator. Asta se cheamă pregătire, și securitatea zborului, dar întîmplarea apare întotdeauna exact cînd ne așteptăm mai puțin. *De unde* ne așteptăm mai puțin etc. De asta nu se poate vorbi foarte clar despre rezultatele juste ale anchetelor. Răspunsurile care se pot da le știm de la cei care au reușit să treacă prin lucruri pe care nici instrucțiunile nu le prevăd, și în egală măsură de la cei care n-au reușit niciodată să mai răspundă, și atunci ne-am întrebat *de ce* n-au mai reușit să răspundă... Nu știu dacă reușesc să fiu clar.

A dat din cap, reușeam.

— De la asta se pornește. Avioane risipite pe cîmp, și piloții care nu mai pot să spună de ce s-au risipit pe cîmp avioanele lor, și adevăruri la care acum știți cum se ajunge sînt stricte și valabile doar pentru un tip de avion. Și ce este valabil pentru unele, poate fi exact pe dos la celelalte. Mai ales la categorii atît de diferite, avionul meu de vînătoare și aparatul de care vorbiți. Poate spuneți acum ce tip de avion era, Zlin ?

— Înseamnă, a întrebat, că un pilot nu poate zbura decît un tip de avion ?

— Înseamnă, am spus, că un pilot poate zbura 4 tipuri de avioane, dar trebuie să învețe foarte bine fiecare din acele tipuri de avioane. Ce poate să facă cu fiecare, între ce limite, și mai ales ce nu are voie să facă. Și cînd zboară să aibă în cap numai avionul pe care îl pilotează *atunci*. Ar mai fi de amintit că, și dintre aparatele de același tip, fiecare are felul lui de a fi.

— Particularități.

— Particularități de avion. Asta e ceva foarte special.

— Nu știu, a spus, dacă am înțeles foarte bine tot ce ați spus.

— Nu este mare lucru de înțeles. Chestia cu instrucțiunile, și cum se deosebesc avioanele între ele, și chiar între avioane de același fel există deosebiri.

*

Făceam duș, baia era plină de abur fierbinte, a lunecat prin oglindă silueta maimuțoiului cu lănțug din metal ieftin la gît. Mă uitam la ceas, am făcut duș cu Citizen la mînă, pe capacul nichelat era gravat agresiv în trei limbi de largă circulație : watterproof, parawater, protivovodnîi, îl *testam*. Cronometrul zvîcnea în ritmul obișnuit secunde, acul mare arăta nordul, acul mic arăta șapte, șapte seara, postmeridian. Cursa spre oraș trecea prin stație peste o jumătate de oră. M-am frecat cu prosopul de in, pe urmă am strîns în sacul de parașută blugii, puloverul, cărțile, ce mai aveam — maieuri și restul. Cuțitul de vînătoare, pasta de dinți. Pasta de ras, sticla „après rasage" cu bricul alb pe eticheta albastră, mai erau litere aurii : „CAPE HORN", a bătut cu unghia vele întinse. Sub valuri împroșcate de etrava bricului scria că après rasage miroase a grandoarea și măreția marelui ocean. Misterul insulelor înconjurate de stînci negre. Am netezit perna, pătura pe pat, luminile stinse, robinetele închise, era ca atunci cînd plec de pe un vapor care se scufundă. Se ducea dracului viața din mașina aceea de locuit, cum stingeam lumina, cum am închis ușa după mine. Coboram fluierînd, sacul de parașută era greu, nu puteam fi atît de desăvîrșit cît mi-ar fi plăcut să fiu. Vreau să spun că am coborît scările aplecat într-o parte, tot aplecat într-o parte am traversat holul

din marmură albă, am lăsat sacul pe canapea. Pe urmă am oferit cheia 207 blondei de la recepție și am spus „au revoire".

— Au revoire, a zis. M-am uitat la ea, cum agață cheia în cui, și cum se întoarce, și se uită la mine cum mă uit la ea.

— Plec de tot, am spus.

— Trebuia să anunțați din timp.

— Oricum plec, am spus. Chiar dacă nu v-am anunțat din timp.

De foarte aproape, nu mai arăta așa superbă.

— Pleacă și colegii dumneavoastră ?

— Nu știu decît de mine, am spus.

A vrut să zică nu-știu-ce, am văzut clar cuvintele urcînd, a tras aer în piept, n-a spus nimic. A dat din mînă a renunțare și abia atunci am văzut că era căsătorită ; adică purta verighetă.

— Să fac nota.

— Mulțumesc.

Plăteam, am ieșit în cercul de lumină al felinarului din fața hotelului, era ger sec, cum numai în februarie poate fi. În parcaj Grig lucra la o mașină trasă așa încît lumina cădea în golul de sub capota deschisă.

— Bravo, am spus, nici o zi fără muncă.

— Ce vrei ?

— De la tine, nimic. A cui e mașina ?

— A unuia, mîna lui Grig, vedeam în razele neonului — neagră de ulei, oscila nehotărîtă spre șirul de balcoane. Un tip.

Cred că nici nu simțea frigul.

— Unul gras, cu valiză roșie ?

— Nu e gras, a spus Grig. E ca tine.

M-am uitat la balcoanele aliniate, pierdute în penumbra de întuneric, ger, ceață stearpă.

— Mă duci în oraș ?

Grig s-a dat la o parte, am văzut carburatorul desfăcut, bujiile scoase, capacul de la delcou iriza lumina violetă în steluțe minuscule, argintii, aurii.

— Tu ai făcut masacrul ăsta ?

— Eu le pun la loc, a spus Grig. A văzut sacul de parașută, ascultă, a spus, nu ești așa timpit ca să pleci.

— Ba exact asta fac.

— Pe chestia din circiumă ?

Înghețam în frigul uscat : nasul, bărbia, vîrful urechilor. Vîrfurile degetelor, prin mănuși. Grig nu avea mănuși. Avea numai degete pătate de ulei, de vaselină.

— Cum naiba lucrezi în gerul ăsta ? am întrebat.

— Pleci pentru că o fată nu ți-a dat un pahar de Pepsi, acum o săptămînă ?

— Nu numai pentru aia. Știi foarte bine de ce plec.

Grig alegea piulițe, șaibe, strîngea la loc capacul carburatorului cu șurubelnița tarată.

— Prea măruntă pricină de ceartă.

— Ar mai fi ceva, am spus încet. Nu pot sta foarte mult într-un loc.

— Ai stat fix zece zile.

Am ridicat sacul, plecam spre stația autobuzului.

— Zece zile înseamnă foarte mult. Și zece nopți.

— Dumnezeu știe pe ce bancă din port dormi noaptea asta.

— Portul, am spus, întotdeauna a fost una din slăbiciunile mele. Fiorul marilor plecări.

— Dumnezeu știe pe ce bancă din port dormi noaptea asta, a reluat Grig, și mîine vii la zbor. Treaba ta.

— Treaba mea, strigam mergînd cu spatele înainte spre stația de autobuz, treaba mea că sînt pilot de vînătoare...

— Blestem sublim, a țipat Grigorescu. Dacă tot pleci, de ce nu te-ai trezit mai devreme ?

Parcă eram Svejk despărțindu-se de bătrînul genist Vodička ; mergeam cu spatele și strigam unul la celălalt.

— În unele locuri e și mai tîrziu, strigam. E chiar foarte tîrziu.

— Prea tîrziu ?

Fața lui Grig albea nedeslușit în umbra specială, tehnică, de sub capotă. Am ridicat din umeri, prea tîrziu nu e niciodată, am zis ; dar vorbeam încet, nu s-a auzit. Niciodată nu e prea tîrziu, așa cred.

— Las-o baltă, a zbierat Grig. Auzeam din șosea motorul autobuzului. Mutarea ta ostentativă, protestatară, las-o pe mîine.

Am fugit spre stație, mîine, spuneam alergînd, în unele locuri e deja mîine. Am urcat în mașină exact cînd s-a

smucit, a pornit derapat pe șoseaua sticloasă, era un bec galben aprins, mă uitam la ceas, am corectat : în unele locuri o să fie mîine peste jumătate de oră.

*

Am plimbat sacul de paraşută prin faţa „Continentalului", nu am intrat, nu vedeam marea, era ceva care nu merge, să fiu în Constanţa şi să nu văd marea pe geam. Coboram bulevardul spre piaţa aceea care n-am ştiut niciodată cum se numeşte, oraşul era pustiu, prăfuit, aici bătea vîntul, briza de seară, efect de litoral. Bătea briza, amesteca la colţuri de stradă vîrtejuri de praf, zăpadă seacă, hîrtii înguste şi lungi de la guma de mestecat. Ambalaje de ţigări snoabe rămase din vară. Am găsit o cameră cu două paturi la hotelul nou construit deasupra portului, intrau pe geam lumini albe, galbene, drept în faţă şi foarte aproape raze portocalii conturau nasul imens, negru şi lat, al unui vapor oceanic. S-a ridicat, a desenat un rotocol fumuriu pe cerul jos, a coborît brusc raza proiectorului din port. Sirene de vapoare au ţipat de două ori lung, de două ori scurt.

Dimineaţa a fost într-adevăr complicat cu ajunsul la aeroport, n-am înţeles foarte bine de unde pleacă autobuzul, am întîrziat, mă gîndeam ce fericit o să fie Grig, cum o să zică : ţi-am spus eu. Capul meu de formaţie nu pierdea nici un prilej să zică : ţi-am spus eu.

Am fugit la celula de alarmă, băieţii din serviciul de luptă ridicau din umeri, grupa n-a venit la zbor. De ce ? Nu ştiau de ce, ştiau doar că nu se zboară. Am cerut buletinul meteo, plafonul era foarte jos dar se putea zbura, aveam şi aerodrom de rezervă. M-am dus la sala de pregătire, am spus salut, salut — a răspuns într-un tîrziu Testosu, am ştiut că s-a întîmplat ceva. Din cum a rămas salutul meu în aer, din cum a răspuns Ştefan, privirea scurtă între Bigă şi Basil, celula B.B. Saluut, a lungit Grig cuvîntul, cum ai dormit azi-noapte ?

— Bine.

S-a întors spre ceilalţi.

— Sigur, a dormit bine. Ce v-am spus eu. În oraş, la hotel... la ce hotel ai dormit ?

— Cel nou, de deasupra portului.

— Inima de aviator n-a tresărit deloc ? a întrebat Peţo.

— Simţul cel misterios care te leagă de avioane a dormit şi el ? a vrut să ştie Basil.

Nu era ceva rău, asta se vede imediat. Sau a fost dar s-a terminat bine, mă rog. Am agăţat mantaua albastră în cuier, hai, am spus, nu veniţi la masă ? Să vă diluaţi tainele în ceai cu rom, să vă amestecaţi secretele cu omleta, cu şunca, cu gemul, cu ce au pregătit Nuţicile pentru dimineaţa asta.

— Ce lipsă de consideraţie, s-a indignat Ţestosu.

— Eu am crezut în tine, a spus Peţo.

— Să mănînci în timp ce un coleg al tău...

— Un pilot...

— Un avion...

— Aşa făcea şi în şcoala militară, a spus Grig. Burta, înainte de orice.

— Conştiinţa trece prin stomac.

— Conştiinţa lui este stomacul.

— Mi-e ruşine că îl cunosc.

— Hai, a făcut Basil, du-te la masă, ce aştepţi ?

— Mai bine mergi la hangar, a spus Ţestosu. Să vezi ce n-ai văzut.

S-a dezlipit de calorifer, hai, a spus, vin cu tine. Să mai văd şi eu o dată.

Am ieşit aşa, fără mantale, scîrţîia sub tălpi zăpada săracă, prăfoasă, albastră în lumina incertă. Spre pistă, dincolo de hangarele boltite, de turnul TAROM, se pregătea lumina acelei zile.

— Uite, Ţestosu vorbea repede, înghiţea litere, degeaba îţi spun dacă nu vezi. Eu de asta vin, să mai văd o dată.

— Ce anume mă aşteaptă în hangar ?

— Ştii, a spus repezit Ştefan, lucrurile în care nici aviatorii nu cred pînă nu le văd. Le înţelegi doar cînd sînt deja făcute, terminate, altfel ai spune : imposibil. Şi chiar după ce le vezi te apropii prudent de ele, ca de o bănuială.

Îmi aminteam de inginerul cel gras, de discuţia din hotelul TAROM.

— Ascultă, tu cunoşti un inginer de aviaţie gras ? cu o valiză din piele roşie ?

— Poftim ? a întrebat Ţestosu. O mulţime de ingineri din aviaţie au valize roşii.

Mergeam repede, alergam în gerul uscat, n-are nici o importanţă, am spus. Nu era inginer militar. Umărul lui Ştefan lovea în mers umărul meu, exact aşa se leagă povestea. Niciodată singur, mereu cineva alături. În profesia noastră, care se întîmplă exact de unul singur. Între Ţestosu şi mine se ridicau, despărţindu-ne, gardul din sîrmă ghimpată, un avion vopsit în culori de război ca un irochez, cu bot ascuţit şi prize laterale de aer, o blondă subţire care îl preferase pe el pentru că era deşteaptă. Vreau să spun, o blondă adevărată, cu păr de zînă, lung, căzut drept pe umeri. Ne despărţeau mult mai puţine lucruri decît cele care ne apropiau, erau aceleaşi pentru amîndoi. Rămîi în urmă, a spus Ştefan, bine, am zis, nu înţeleg de ce fugim aşa. Chestia aia formidabilă spre care mă duci se petrece în timp ? O să rămînă în timp, a spus gîfîit Ţestosu, şi atunci am ştiut ce ne mai leagă : lucruri formidabile care se întîmplă numai în aviaţie, şi nici măcar aviatorii nu le pot înţelege dacă nu văd cu ochii lor.

Au scheunat role pe vaselina îngheţată, portierele uriaşe lunecau greu, metalul cenuşiu amplifica sunetele, scrîşnet de fier lustruit îndelung călcînd pe ace de gheaţă. Negru şi mohorît din afară, hangarul era orbitor înăuntru, alb-vioriu de neonul reflectat în pereţii uriaşi, văruiţi. Ziduri întinse la nesfîrşit în toate părţile alcătuiau un cub pustiu de lumină rece. Chiar la mijloc, micşorat de pereţii uriaşi, subţiat negru în lumină, lucea stins un MIG-21. Plexiglasul — nu, cupola nu scînteia, numai duralul rece, cabina avionului era husată şi, în general, MIG-ul acela părea foarte departe şi de neatins cum stătea în cubul din lumină rece. Parcă nici nu era MIG-21. Parcă era un avion necunoscut.

— Uite, a spus Ştefan încet, am ridicat din umeri, pe duralul lucios jucau focuri minuscule, difuze, plecau din jurul tubului Pitot, dansau pe lacul verde al conului. Se topeau în argintiul uniform al fuselajului. Alcătuiau linii drepte, înguste, perfecte, la bordul de atac al aripilor delta. Urmăreau coama, deriva masivă, se topeau în aerul strălucitor. Nichelul jambelor lucea întunecat în penumbra de sub planuri. Distona pata aceea mohorîtă, husa cabinei.

Pînza groasă, opacă, acoperind plexiglasul lucitor al cupolei. Pînza groasă contura, continua linia ştiută a cupolei de dedesubt.

— Uite, a spus din nou Ştefan, am ridicat iar din umeri, ce era de văzut ? Sînt o grămadă afară, am spus, în linie, avioane aliniate sub huse ţepene de ger.

Ţestosu a rîs sub bolta hangarului, s-a dus, a plecat de lîngă mine, se îngusta şi el în lumină cum se depărta. S-a aplecat sub avion, dezlega sandourile lungi ale husei. Era clar că ce se întîmpla în afara firescului cu avionul acela se ascundea sub husa cabinei. A zburat pînza groasă, îngustam ochii de lumina reflectată în plexiglasul lustruit, n-a fost nimic. Adică săgeţile acelea din raze groase, lumina violetă, erau sorbite în cercuri rotunde de plexiglasul afumat, cupola neagră, opacă, cum n-am văzut la nici un avion. Vino, a spus Ţestosu, ce ai rămas aşa.

Am rezemat de fuselaj, am urcat scara din metal roşu. Cupola era neagră, afumată, am deschis cabina, bordul plin de urme negre, vopsea umflată, sărită în solzi de pe metalul încins. Panoul din dreapta era pîrjolit, ieşeau capete de sîrme arse, contorsionate, din manşoane metalice mîncate de foc. Mirosea a scrum rece, a metal încins şi din nou răcit şi plesnit în dilatări — contractările acelea, vine subţiri de dural argintiu apăreau sub scoarţa calcinată. Era ca atunci cînd dezveleşti brutal ceva care nu trebuie dezvelit.

Capronul chingilor de scaun din dreapta era ars, vitrifiat lucios, casant ca sticla, spart în solzi mărunţi. Suprafaţa interioară a cupolei, parbrizul, negre de funingine, striate mărunt de căldură. Opace, n-am văzut nimic prin ele cînd m-am aplecat şi am încercat să văd. Lespezile de beton, portierele hangarului, orizontul roşu-cenuşiu prin portierele întredeschise, nu se vedeau. Doar solzii negri de funingine.

— Asta, întrebam greu, ce vrea să fie ? Cum a reuşit să vină jos ?

— Ce crezi că ne întrebăm de azi-noapte ? a spus Ţestosu.

— Cine ?

— Maftei-Corporation.

— Cum dracu'... mă uitam în cabină, ce putea să ardă aici ? Așa violent, și cum s-a aprins ? De unde ?

— Scurtcircuit, mîna lui Ștefan arăta tabloul contactelor de sub plexiglas, ce a fost tabloul contactelor de sub plexiglas. Pe urmă s-a întins la pultul din dreapta, panoul siguranțelor...

— Înseamnă că n-a avut nici curent la bord.

— Cine spune că avea curent la bord ?

— A scos trenul cu avarie.

— Da.

— Flapsul ?

— Se aterizează și fără flaps.

— Da, dar noaptea, am spus și am rîs amîndoi. Cum s-a întîmplat, am întrebat, și a fost rîndul lui Ștefan să ridice din umeri, cum se întîmplă în aviație. Povești pe care nimeni nici măcar nu le visează, și cu rigla în mînă nici nu ar trebui să se întîmple. Spunem imposibil, a zis Ștefan, și lucrurile de necrezut se întîmplă dezinvolt, noi clătinăm din cap și ne minunăm. Clătinăm capetele de piloți obișnuiți cu toate minunile, și nu încetăm să ne minunăm. E bine, a spus.

— Ce e bine ?

— Atunci cînd putem să știm ce s-a întîmplat. Acum, azi, aici, pe loc, în fața avionului ăsta. Așa pîrlit cum e, ce avion formidabil, tocmai pentru că este.

— Ia-o de la început.

— Nu e mult de spus. Ștefan se așeza pe bordul aripii, îl vedeam de sus așa cum stăteam pe marginea cabinei afumate. Corporation era pe mare, la trei-patru minute de litoral, a trecut pe canalul ștartului, a raportat incendiu la bord.

Patru minute de zbor însemnau cincizeci-șaizeci kilometri de apă rece.

— Conducătorul de zbor i-a spus să catapulteze. Am ascultat banda, a spus să prindă litoralul dacă poate, și să catapulteze.

— Tu ce ai fi spus ?

— Avea dreptate. Spuneam același lucru. Ce poți să spui ?

— Și eu îi ziceam să catapulteze.

— Da, a zîmbit Țestosu, a bătut cu palma în bordul de atac al aripii. Avea dreptate, dar Corporation a spus că nu sare, că încearcă să aterizeze aici, avea și el dreptatea lui, uite — arăta avionul, cabina afumată — chiar a aterizat.

— Noaptea, am spus.

— Noaptea.

— Cu cabina aia prin care nu se vede nimic.

— Exact. Și a scos trenul cu avarie, și a venit fără flaps.

— Nu trebuia să facă asta, am spus și Ștefan a încuviințat, sigur, nu trebuia. Atît doar, că a făcut-o.

— Cu focul din cabină.

— Așa vedea bordul mai bine.

— Mulțumesc frumos. El ce a pățit ?

— Puțin pîrlit. Neeroic și nesemnificativ, și doctorul spune că nu o să mai facă niciodată reumatism, pe dreapta în orice caz, și chestia aia care înțepenește gîtul, cum se cheamă ?

— Spondiloză ?

— A spus că nici spondiloza n-o să mai facă.

Mă aplecam peste cabină, am respirat aer cu miros de scrum ; am apucat mînerul, am închis cupola.

— E o chestie, am zis, coboram scăriță fragilă.

— Să aterizezi în halul ăsta ?

— Să scapi de spondiloză, am spus, am rîs amîndoi.

*

— Ai ținta încadrată pe ecran, a spus Basil, ceri de jos aprobarea de lansare, la distanță optimă apeși clapeta, racheta nu pleacă. Ce faci ?

— Pot să fac o mie de lucruri, a mormăit Grig.

— Primul din ele. Din alea o mie.

— Mă uit dacă n-am uitat un contact necuplat.

— Două secunde, a spus Petre. Asta durează două secunde.

— Pe urmă ce faci ? Celelalte 999 de lucruri.

— Degajez din atac. Îi fac loc ăstuia — mă arăta cu degetul peste umăr — să vină el să doboare. Să se umple de glorie.

— În două secunde mă apropii o sută cincizeci de metri, cu două sute cincizeci pe oră viteză de apropiere. Îmi strici tot atacul.

— O sută patruzeci.

— Poftim ?

— O sută patruzeci de metri în două secunde, cu viteza asta, a precizat Țestosu.

— Mă rog, atacul tot l-a stricat.

— N-am stricat nimic, a spus Grig.

— Îmi reduci timpul de apropiere, lansare, cu două secunde. În condițiile în care trag eu am doar unsprezece secunde la dispoziție, pentru două rachete. Mănînci o cincime din timp.

— *Dacă*, a făcut Grig. N-ai decît să stai mai în spate.

— Asta mărește timpul total de atac. Putem ieși din poligon.

— Și ? a întrebat Bigă.

— Nu ții minte de data trecută ? Ne descalifică.

— Există o soluție, a spus Țestosu.

El găsea întotdeauna soluții.

— Ascult.

— Sînt numai urechi.

— Grig să nu își uite contactele prin cabină.

— Bravo, a bătut Bigă din palme.

— O să mă străduiesc, ne-a încredințat călduros Grig.

— Tu de ce nu reduci viteza ? m-a întrebat Peţo. Numai un pic.

— Scade probabilitatea de lovire, am explicat.

— Boala asta a rămas din Academie, să calculezi totul în probabilități.

— E o boală bună, a spus Basil.

Dincolo de fereastră straţi negri au șters crengile copacilor ; mîneca de vînt de pe hangarul 1 s-a rotit, a căzut dezumflată, s-a umflat iar într-o rafală mîneca de vînt vărgată alb-roșu.

— E limpede, a spus Basil, azi nu zburăm.

Am auzit șuierat de turbină, zgomot de pale despicînd sacadat aerul ; peste hangare, peste copacii negri, s-a ridicat un elicopter portocaliu. A urcat pe verticală pînă la baza plafonului jos, s-a aplecat, dispărea în nori așa, cu nasul coborît și coada ridicată.

— Îl duc acasă pe Maftei, a spus Basil.

— Putea să treacă întîi pe aici, să spună la revedere.

— Puteai să treci tu pe la infirmerie, să îl vezi.

— A fost, a lămurit moale Grig. Cînd te-ai dus cu Țestosu la hangar, și după aceea ați fost la masă.

Mă uitam la Ștefan, am ridicat amîndoi din umeri.

— Cum era ?

— Pansat la mîna dreaptă. Pînă sus la umăr.

— Cum era pe dinăuntru, a precizat Ștefan.

— Normal, cum să fie.

— Deocamdată, am spus.

— N-am înțeles.

— Ăștia care trec prin foc se schimbă. În timp, la început nici ei nu își dau seama.

S-a făcut liniște. Auzeam elicopterul, trecea deasupra blocului ; au trepidat geamurile, s-a văzut burta portocalie între aburii groși.

— Ce barem au tipii ăia ? a întrebat Peț o.

— O sută plafon, o mie vizibilitate.

— Fii serios, s-a întins Bigă, a căscat, asta-i pentru AN-24. Și numai atunci cînd sînt începători la mașă.

— Cincizeci cu cinci sute, a spus Grig.

Am lăsat fotoliul pe spate, aici erau fotolii în sala de pregătire, scoase din avioane ieșite de la zbor. Din carcasele cojite care se vedeau dincolo de gardul cenușiu, ampenaje ridicate spre cer, matricole jupuite, păsări decolorate prinse în cercuri roșii de neputință. Știam ce urmează, veșnica dispută cu baremele de aterizare, știam și ce o să spună Grig, și ce va răspunde Bigă, și cum o să-i pună Basil la punct pe amîndoi.

Totul se întîmpla de fiecare dată la fel atunci cînd nu zburam, vreme proastă, un avion căzut pe nu știu unde, acum, am spus, să vedeți cît stăm. După povestea cu Maftei, pînă controlează toate avioanele.

— Pe ale noastre le controlează *chiar acum*, a spus Basil.

Oricum, nu era mare lucru de verificat.

— Pînă se ridică plafonul, a spus Grig. Plafonul n-o să se ridice niciodată, și noi stăm, în timp ce elicopteriștii zboară, și TAROM-ul zboară.

— Prietenii lui Doru, a intervenit Ștefan.

— Poftim ?

— Nimic. Am apus că taromiștii sînt prietenii lui cei mai buni. Care l-au trimis să doarmă în oraș.

— Iar noi, cu aparatura pe care o avem, stăm la sol.

— Am putea zbura foarte bine, Bigă se lansa în teoria lui despre venirea la aterizare în condiții de vizibilitate redusă, cu supersonicul. Avem o grămadă de ceasuri la bord.

— Tu ce barem ai propune ?

— Optzeci de metri plafon, un kilometru jumătate vizibilitate. Bazat pe timpul de reacție, și restul.

— Nu zău ?

— Serios.

Basil se uita pe geam. Peșo s-a învîrtit prin camera joasă, a dat drumul la televizor. Vino, a spus, să jucăm ping-pong electronic. Menține reflexele. Nu m-am dus. Mă gîndeam la avionul cu cabina arsă și la Corporation. Am ridicat picioarele în ghete de zbor pe fotoliul din față, mă uitam în tavan, vedeam o grămadă de lucruri acolo. Am văzut aerodromul din pustiu, două piste paralele, cînd bătea vîntul din nord pistele se acopereau cu pale de nisip roșu, cînd bătea din sud nisipul era galben-auriu, acolo vîntul bătea numai din nord sau din sud. N-a bătut niciodată dinspre mare sau de la vest, de dincolo de fluviu. Am decolat, dar asta se întîmpla de mult, prima oară cînd am fost cu grupa de trageri, în ziua aceea vîntul a venit din nord pentru că breteaua era acoperită cu praf roșu și avionul colonelului lăsa dîre cenușii pe betonul dezvelit în rulaj; în nisipul roșcat de pe pistă, și cînd am cuplat forțajele s-a ridicat un zid murdar de praf cărămiziu. A fost ultima ieșire, interceptam în stratosferă o țintă teleghidată, au lansat-o chiar cînd decolam. După ce am cuplat forțajul, și din stînga-spate, după zidul de praf, a țîșnit avionul mic, roșu, lăsînd două jeturi orbitor de albe în lumină. Alb pe albastru, s-au desprins, au căzut rostogolit, săltînd ciudat în aer, fuzeele de decolare. Am văzut coloana de foc violet țîșnită din ajutajul avionului-cap, am dat drumul la frîne, gata. Decolam, am băgat trenul, în virajul pe stînga am privit înapoi, n-am mai văzut avionul roșu. Erau numai rampele de lansare, și fumul alb, destrămat, și nisipul roșcat care cădea în franjuri înapoi, pe beton. Dincolo de

unsprezece mii de metri cerul era, nici nu știu să spun cum a fost cerul în ziua aceea, scînteietor, tăiat în lumină limpede, albastră, și lumina avea ceva al ei, nu *stătea*, nu zburam în aer mort, încremenire, curgea așa — de peste tot, și soarele era chiar deasupra noastră, și trimitea raze molcome care se împleteau firesc cu lumina limpede. Numai că nu aveam dispoziția necesară, nu îmi ardea de pasțeluri, ne băteam pentru locul trei la tragerile în poligon, măcar atît. Se topea avionul colonelului în albastrul prelins de peste tot, pămîntul dispărea în pîclă, ars, galbencenușiu, s-a clătinat, s-a lăsat sub noi cînd am tras în șandelă. Aveam peste două mii trei sute kilometri pe oră, șaisprezece mii de metri, am pus la orizontală, reduceam în forțaj minim, avionul colonelului s-a dus înainte, așa era *scenariul*. Trena din cristale de gheață s-a subțiat, se ștergea, a dispărut în aerul rar. N-a mai fost. Văzut ținta, a spus colonelul, și pe urmă a spus : intru la atac. Atunci mi-a apărut și mie pe ecran, la zece kilometri în fața semnului care însemna avionul colonelului, păstram opt-nouă mii de metri între mine și avionul-cap. Îl țineam pe centrul ecranului, dacă el degajează la trei kilometri, am spus, avionul se ducea cu peste treizeci de mii de metri în fiecare minut, înseamnă că am unsprezece kilometri la dispoziție, de fapt numai opt, pentru că și eu trebuia să degajez ca să nu intru în țintă. Adică douăzeci de secunde, mă apropiam cu o mie două sute — o mie patru sute kilometri pe oră. Lansat — a spus capul formației, și trăgea filmul, eu eram cu rachetele, a degajat, s-a dus, a traversat ecranul lăsînd o dîră verde, fosforescentă, a dispărut în dreapta-jos. Am împins maneta de gaze în forțaj total, ce se întîmplă în spate — motorul, a zvîcnit avionul, s-a întins, am simțit cum se duce pe curba de atac. Cum *ne ducem* pe curba de atac. Semnul țintei pulsa neliniștitor pe ecran, s-a apropiat, încadrare, cuplam contactele de lansare, clapeta trăgaciului dată peste cap. Striațiile metalului, gust de fier coclit în gură, în gîtlej, trăgeam oxigen în masca udă, moale de sudoare ; totul era să nu mă grăbesc. Nu m-am grăbit. Așteptam, măcinat de secunde care însemnau kilometri, și zboruri, și luni de pregătire, exact ce era dincolo de cuvinte — toate trăite, arse pînă nu mai rămînea nimic, nu rămîneam nici eu. Atunci am tras, cînd

am fost cu tot degetul apăsat pe fierul striat, avionul s-a zguduit brutal, a revenit în linie de zbor, racheta din stînga plecată. S-a stins becul verde RACHETA STÎNGĂ INTERIOR, cinci secunde măsurate în unități care nici nu s-au inventat, am apăsat iar. A plecat racheta din dreapta, și pe urmă a fost flacăra totală cuprinzînd avionul, vedeam rama parbrizului proiectată pe cer, și cerul era roșu-violet, roșu aprins, roșu fluid curgînd, umplea cabina, mîinile pe comenzi, roșii mîinile mele. Cioburi de gînduri, dacă au fost. Am fost avion, secunda aceea. Secunda spre care urcam, am știut mai tîrziu, dintotdeauna, și tot ce s-a întîmplat după aceea a fost coborîre. Nu vreau să spun că de atunci lucrurile au devenit altfel, sau aia a fost secunda hotărîtoare pe care oricine o are, trebuie numai să o recunoști, nu vreau să spun nimic. Spun doar ce s-a întîmplat. Cred că nici eu nu știu foarte bine ce s-a întîmplat. Știu doar că zborul acela a rămas imprimat în mine ca într-o casetă de barograf. Tot ce s-a întîmplat cu avionul. Zburam în sfera cu rază de moarte, racheta explodată la lansare, focul acela intra în avion, a fost în mine, ardea pînă la capăt ce a găsit de ars. Am aterizat, avionul era neatins așa trecut prin explozia rachetei, și mă durea exact în cot de locul trei pe care am reușit să-l ocupăm.

*

Coboram spre portul mic al orașului, casele erau vechi, alb, verde, galben pastelat, culorile nu se potriveau cu cerul cenușiu, cu vîntul aspru venit din toate părțile. Străzile înguste se numeau Ancorei, Pupei, Catargului, Strada Mării, se terminau abrupt deasupra mării. Valuri gri se uneau cu cerul, orizontul era necrezut de aproape și nu știu cum, concav, se scobea în cenușa zilei. Numai valurile, cînd se apropiau de mal, rostogoleau dungi de spumă verde, lipicioasă ; rămînea o mîzgă alunecoasă din spuma aceea rostogolită de valuri. În portul mic se legănau la ancoră veliere cu pînze gudronate prinse în lungul vergilor, parîme zbîrnîiau în vînt. Se numeau straiuri, sarturi, fungi adunate alcătuiau greementul, știam din cărțile lui

Jules Verne. Erau foarte complicate așa cum plecau de pe punte, treceau prin tot felul de scripeți, palanceuri, mînuiau vele din pînză groasă, scorțoasă. Am ocolit portul, lespezile cheiului aveau inele groase din fier ruginit de care se legau corăbii. Din oraș au venit pale de muzică, treceau peste port, s-au lovit de peretele digului, de faleză, s-au risipit. Era frig, am urcat spre portul mare, înainte de Cazinou valurile depășeau zidul falezei, s-au revărsat pe trotuar. Treceau de zidul falezei, de balustradele din metal alb, s-au spart pe mozaicul cu pești stilizați, luna și stelele, cai de mare care semănau foarte puțin cu adevărații cai de mare. Traversam piața Ovidiu, am intrat în prăvălia unde se vindea bragă și se făceau covrigi. Nu credeam că este atît de complicat să faci covrigi. Aluatul era frămîntat îndelung de două fete cu picioarele groase, tăiat în fîșii înguste, bătut, de planșete din metal alb, frămîntat din nou, răsucit, împletit în funii lungi, moi, galbene, funiile erau tăvălite prin făină, împărțite în bucăți de aceeași lungime, rotunjite la urmă în covrigi. Treaba începea abia acum, covrigii cruzi erau opăriți în zeamă clocotită, trecuți prin mac și sare, întinși cîte doisprezece pe scînduri lungi, subțiri, elastice, cu margini carbonizate și rotunde de lemn ars, fărîmicios, căzut în așchii negre pe cărămida încinsă a cuptorului. Focul ieșea de sub bolta afumată, se strecura pe lîngă burlanul din tablă, juca pe tavan, pe zidurile înalte, raze roșii, gălbene aruncau penumbra prăvăliei. Sub galantarul din sticlă se înșirau lucruri cu denumiri ciudate — trigon, niculițe, cristale mari de zahăr ieșeau din coca aceea transformată în toate felurile. Se scoteau o grămadă de lucruri din apă și făină, totul e cîtă apă, cîtă făină se pun la un loc. Cumpărăm bragă, un pahar băut pe loc, al doilea sorbit înghițitură cu înghițitură, am lăsat paharul gol pe masa cu tăblie lustruită din marmură roșie, pătată cu alb, străbătută de vine albastru închis, aproape negre, ca la oameni.

Una din fetele cu picioare groase scotea covrigi din cuptor, scîndurile foarte înguste se arcuiau în aer, covrigii

zburau *absolut toți* pe aceeași traiectorie savantă, se strîngeau într-un coș pătrat din răchită. Fata înșira covrigi din coș pe sfori scămoșate, mătura zincul lucios al tejghelei cu dosul palmei, monezile cădeau în sertar odată cu fărîmiturile, gămălii negre de mac, cristale albe de zahăr, de sare. Priveam fețe aurite în pale de lumină scăpate din cuptor, oricum trebuia să pierd vremea, încercam să ghicesc tot felul de lucruri. Dacă se ascunde cineva în spatele acelor fețe aurite. Ce face fiecare în viața lui, învinge, a fost învins de ce se întîmplă în jurul lui, al nostru, mă rog. Nu erau foarte mulți învingători în seara aceea. N-au fost nici foarte mulți învinși. Cei mai mulți erau așa, pur și simplu. Existau și gata. Stăteau la coadă la covrigi. Nu poate cîștiga toată lumea, e clar. Nu pe toată linia. Treceau tot felul de tipi legănînd sfoara cu covrigi, știam ce se întîmplă cu ei după covrigii înșirați pe sfoară. Credeam că știu. O grămadă de covrigi însemna familia mare, cel așteptat era primit cu țipete, răcnete, urlete de fericire, bătut pe umeri, pupat pe obraz, tras de haine, de mîini, de păr, împins la masa plină care aștepta exact covrigii aceia ca să fie *întreagă*. Defilau absent bătrîni cu doi covrigi pe sfoară, nu-i aștepta nimeni, nicăieri. Își treceau ziua în așteptarea ritualului de seară — coada, paharul cu bragă, focul din cuptor. A venit o blondă mică, subțire, roșie de ger, s-a băgat în față, a dat peste cap toate teoriile. Pleca cu doi covrigi amăriți. A fost o blondă autentică, părul era lucios, moale, avea culoarea aceea blond-cenușie, de neimitat, și mirosea cum miroase doar părul blondelor nevopsite. Pleca cu doi covrigi amăriți, unul a fost mîncat pînă la ușă, știu asta pentru că mă uitam la ea, de sus pînă jos. După ce a trecut pe lîngă mine, și am simțit cum miroase părul, m-am uitat la ea. Vreau să spun, aveam după ce să mă uit. Părul blond-cenușiu aurit în lumina difuză, puloverul gros, blugii desenau picioare fine, lungi, cît de lungi pot fi picioarele unei blonde seunde? Doar pro-por-țio-nal. Mi-ar fi plăcut să plec cu blonda aceea. Trebuia să merg lîngă ea și să spun, știi ce, hai să punem la un loc covrigii, cîte doi de fiecare. M-am

oprit, era ceva care nu se potrivea; dacă nici blonda asta n-are pe nimeni cu care să își mănînce covrigii, seara lungă de iarnă, anii de viață. Înseamnă că lumea e plină de tîmpiți. Am făcut un pas, m-am oprit. Era ca atunci cînd vreau foarte mult să știu un lucru, și nu am de unde să îl știu. Nu pot întreba o femeie dacă este într-adevăr singură. N-avea nimic de femeie singură, sau habar n-am eu cum arată o femeie într-adevăr singură. Haide, a spus gros cineva din spate, dumneata nu cumperi ? Am cumpărat, patru covrigi fierbinți ca făgăduielile, mă păcăleam, n-am păcălit pe nimeni. Mîncam trei pe drum, păstram unul cu mult mac și sare multă, și gros, regele covrigilor, l-am păstrat pentru mai tîrziu. Acasă, hotelul spînzurat deasupra portului, dimineața mă sculau pescărușii. Scoteau țipete absolut îngrozitoare, făceau ca trenul, ca măgarul, ca macaralele din port. Făceau ca sirena de ceață, atunci cînd e ceață și la fiecare douăzeci de secunde din valuri iese un strigăt pentru care nu găsesc cuvinte potrivite. Am agățat sfoara cu ultimul covrig de rama oglinzii, rama era ovală, sculptată incredibil în lemn dens, cu trandafiri și îngeri grași. Îngerii aveau pe spate aripioare ridicol de mici, ascuțite la vîrf ; în una din aripioare am prins sfoara scămoșată. Era frig în cameră, m-am culcat, m-am învelit cu toate păturile. Mă gîndeam la blonda din prăvălia cu covrigi. De ce nu m-am dus să vorbesc cu ea, pentru că putea să spună : lasă-mă în pace. Nu îmi plăcea să mi se spună : lasă-mă în pace. Nu îmi place nici acum. Cred că n-o să știu niciodată să mă port cum trebuie în situații de astea. Nu știu cît am pierdut așa, pentru că nu îmi place să mi se spună lasă-mă în pace. Habar n-am cît am cîștigat. Pe urmă m-am gîndit la avion, cum sînt în cabină cu ținta pe ecran, cu încă trei avioane între mine și țintă, de unde să scot încă două secunde ? Necesare pentru corecții, nu puteam fi perfect, ajungea să vin puțin glisat, sau pilotul automat să bage o corecție aiurea pe curba de atac, sau Basil, ori Bigă, sau Grig, să întîrzie. Fiecare, o clipă din timpul meu oricum măsurat la limită. Am descompus parcursul de luptă, viteze de apropiere, unghiul de prezentare. Ion trebuia să ne scoată exact la racurs 0/4 în spatele avionului teleghidat, care

poate să nu fie totdeauna avion teleghidat. Ion trebuie să ne scoată exact în spate, și cei dinainte să nu depășească timpul lor de atac, și eu să fiu *perfect*. Atunci totul avea să fie O. K. M-am gîndit și la Corporation, ce i-a trecut lui acum trei nopți prin cap, deasupra mării, cu foc în cabină. Ce mi-am închipuit eu stînd în pat că i-ar putea trece prin cap noaptea, deasupra mării și mi-am dat seama că nu îl cunosc deloc pe Corporation. Nici pe Grig, nici pe Țestosu, pentru nici unul nu puteam garanta că știu la ce s-ar gîndi cu foc în cabină. Cu hidraulica plesnită, cu motorul oprit, cu generatorul de curent defect noaptea în nori, la două sute kilometri de cel mai apropiat aerodrom. Nu puteam garanta nici pentru mine.

S-a făcut cald sub pătură, am adormit așa, cu lumina aprinsă. Pe urmă m-am sculat, am luat o carte, am început să citesc. N-am citit foarte mult. Bătea cineva la ușă, cine știa că sînt aici, am fost sigur că e o greșeală, am țipat intră. S-a deschis ușa, a intrat un sac decolorat de parașută, în urma sacului era Grig.

— Salut.

— Salut, și nu știu de ce eram dezamăgit. Adică îmi părea bine că a venit Grigorescu, dar mult mai bine ar fi fost să vină altcineva. Nici nu știam precis cine. Nu îndrăzneam să gîndesc cine aș fi vrut eu să vină. Nu putea să între, cine ar fi trebuit din toate puterile mele să între pe ușă, și atunci tot ce însemnam s-ar fi rotit scîrțiind, și dumnezeu știe cum ar fi curs mai departe povestea. *Dacă*, dar n-a fost. Am spus încet salut, și îmi părea bine că a venit Grig.

— Nu pari foarte încîntat.

L-am încredințat că sînt.

— Poate aștepți pe altcineva. Poate m-am pripit venind aici. Poate trebuia să telefonez înainte.

— În regulă, am spus de sub păturile acelea.

— Sigur, trebuia să telefonez înainte.

— Îmi pare bine că ai venit, am spus. Serios.

Au chelălăit sub geamul cu vedere spre port pescărușii, au scoș sunete îngrozitoare, turnuri din fier ruginit răsturnate peste carcase de vapoare eșuate pe stînci. Grig

a lăsat sacul jos, abia acum, s-a apropiat de geamul dincolo de care erau vîntul, întunericul, luminile din port.

— Asta ce a fost ?

— Păsările alea gingaşe, am spus. Pescăruşii.

— A, pescăruşii.

Am ieşit de sub pături, stăteam turceşte pe pat, mă uitam la Grig. Cum desface fermoarul sacului de paraşută. Cum aranja în dulap tot felul de lucruri, teancuri de rufe spălate, călcate. Avea o mulţime. A văzut covrigul atîrnat pe rama oglinzii ovale, vai, a spus, ce decadenţă. Oglinda, nu covrigul. Îngerii ăştia graşi n-or să zboare niciodată. Nu cu aripile astea mititele. Vorbea mîncînd covrigul, nici nu ştiu cînd l-a mîncat. A dispărut, şi gata. Mulţumesc, a spus Grig. Totuşi aşteptai pe cineva. A fost foarte bun.

S-a dus la baie, aranja pe etajera de sub oglindă, auzeam metalul lovit de sticlă, de faianţă, aranja pe etajera de sub oglindă tuburi cu spray, săpuniere, perii cu dinţi din oţel străluciţor plantaţi în articulaţii elastice de cauciuc.

— Ştii, am strigat din pat, hotelul ăsta e foarte nou, nici nu l-au cuplat la reţeaua de apă caldă.

— Bănuiam, a răspuns Grig. Cum era să găseşti tu un hotel ca lumea ?

— Ştii, am ţipat iar, la ce oră trebuie să ne sculăm ca să prindem autobuzul pentru aeroport ?

— Bănuiesc şi asta. Dar nu puteam lăsa un tip cu psihicul tău morbid...

— Cu ce ?

— Cu structura ta psihică.

— De cînd naiba te interesează structura mea psihică ?

— Nu puteam lăsa un tip cu psihic slab şi labil să stea singur atîta vreme. Nu ştii niciodată ce se întîmplă.

9

La două sute de metri înălţime ecranul radiolocatorului era alb de ţinte, semnele se suprapuneau, se intersectau, desenau pete lăptoase, confuze, pe grila luminoasă. S-a

întunecat brusc sticla polarizată, fulgera lumina verde, fosforescentă, a vizorului, curbe sofisticate tăiau în spirale prelungi orizontul lucid din sticlă brună. În stînga, abia vedeam, avionul lui Grig, dizolvat în trîmbe de ploaie albă, zăpadă cenușie. Treceam pe MULT protecția radiolocatorului, ecranul rămînea opac, de nedescifrat, am ridicat din umeri sub chingi. A fulgerat departe în sud, s-a luminat ziua stinsă, avionul lui Grig era negru de lumina violetă. Nu știam că fulgeră în februarie. Nu atunci cînd ninge, mă rog. Lumina violetă uniformiza marea, faleza, norii de deasupra, numai MIG-ul a rămas negru, și apa din cer s-a închegat în bare groase de argint. Fulgerul a cutreierat cerul, a dispărut după negura care acoperea malul, ne-a lăsat în întuneric. S-a întors în căști ca un scrîșnet aspru, scîrțîit prelung, greu de suportat. Se ridicau jerbe de scîntei sub botul avionului, s-au întins în lungul tubului Pitot ; înveleau cabina cu flacără rece, seacă, uscată. Aerul din mască mirosea a ozon, între ramele parbrizului săltau bezmetice scîntei lungi, violete, care se frîngeau la jumătate. A trecut prin căști un nod rotund, s-a spart, s-a pierdut în fluierături stridente din care desprindeam greu cuvinte, indicative, indicativul meu. Acul radiogoniometrului oscila, s-a învîrtit jumătate de tură, s-a oprit, indica o direcție absolut aiurită. Știam povești cu motoare oprite de ploaie, flame înecate în apa cursă din cer, asta — prin ce treceam noi — era dincolo de ploaie. Zburam într-un amestec de apă și zăpadă în care avioanele își făceau loc greu, nici nu înaintam, stăteam așa, încremeniți într-o atmosferă opacă. Cei opt sute de kilometri pe oră la vitezometru erau o ficțiune, o convenție între mine și avion. Între avion și ce se întîmpla afară. Am împins maneta de gaze, m-am apropiat de umbra vagă, prelungă, prelinsă prin apa sură, prin negura albă. În jos vedeam doar la verticală, s-a ridicat brusc faleza, roșie-lucioasă în lumina ternă. A filfîit sub noi farul alb, rotund, cu pălărie neagră din metal. Totul se întîmpla în apă, între ploaia de deasupra și Marea Neagră de sub noi. Reduceam motorul, avionul lui Grig era dintr-o dată foarte mare, astupa cerul, am văzut foarte limpede — dintr-o dată n-a mai fost nimic între noi. Am văzut insignele tricolore, litere mărunte pe capace, numărul de înmatriculare,

dunga albă, îngustă, cum înconjura cifrele roșii : 9612. Dureau ochii de roșu acela pe aluminiul gri, pe ziua întunecată. De orizontul care amestecă norii, apa, pămîntul, cît se vedea din pămînt. Le-a amestecat, le aduna într-o sferă frămîntată ; le-a risipit din nou în trîmbe cenușii cu margini sfîșiate, fluturate, incredibil de albe. Fulgera iar, n-a mai fost un singur fulger, cobora o rețea înghețată de foc violet, strălucitor, s-a clătinat pe cerul negru din sud, s-a surpat în mare și marea a reflectat flăcările acelea : cum se clatină, se surpă, se pierd în apa cenușie. Zburam în centrul sferei frămîntate, avioanele au fost incredibil de liniștite, stabile în văzduhul contorsionat. Și în mine era nepermis de multă liniște, așa cum zburam în văzduhul contorsionat.

*

Grig nu s-a mirat foarte tare de străzile înguste, nici de cum se numeau ele : i-a plăcut însă portul mic, i-au plăcut velierele ancorate și a spus : să mai venim aici. Îi plăceau și covrigii din piața Ovidiu, adică *una* din fetele cu picioare groase de acolo, și nu înțelegeam de ce. Nu se deosebea cu nimic de cealaltă. Grig și-a făcut o specialitate din a se plimba prin piață în fiecare seară, venea la hotel cu șiraguri interminabile de sfori scămoșate petrecute prin covrigi, șiragurile acelea atîrnau în scurt timp cam peste tot ; pe clanțe, de mînerul ferestrei, de aplicele prinse în perete. De robinetul caloriferului, de spătarul scaunelor. De rama oglinzii, bineînțeles, îngerii aceia bine făcuți. Camera rece mirosea primitor a pîine proaspătă. După ce Grig venea cu șiraguri de covrigi mergeam la cinema, am văzut atunci o grămadă de filme, cîte n-am văzut toată viața. Erau două cinematografe aproape de hotel, unul în capătul de sus al străzii, celălalt în capătul dinspre mare ; și schimbau afișul la trei zile. Ne culcam devreme, pescărușii țipau pe întuneric, nici nu era întuneric, luminile portului, pescărușii scîrțîiau ca vinciurile cînd trag lanțuri de ancoră, hohoteau ca ielele. Gemeau stins și se liniștea-u pînă a doua zi. Noi vorbeam, cînd unul adormea înainte celălalt vorbea singur pînă îl prin-

dea și pe el somnul. Pînă aștepta un răspuns care nu mai venea, și atunci adormea și el. Nu admiteam decît două subiecte în vorbăria asta pe întuneric, tragerile trecute din stratosferă, tragerile din vara ce avea să vină. O singură dată a fost altfel, cînd Grig a întîrziat foarte mult cu covrigii; nu ne-am mai dus nici la cinema, seara aceea. Așteptam, mă uitam pe geam, la cheul de sub noi ancorase un vapor plat, un fel de șlep negru, uriaș, cu scursori de rugină pe bordul din tablă neagră. Dîre portocalii de metal mîncat curgeau peste vopseaua uscată, plesnită în coji. Au coborît o punte lată pe chei, traversau puntea automobile roșii, albe, galbene, verzi, s-au aliniat lîngă zidul antrepozitului. M-am uitat pînă s-a întunecat cum coboară mașinile acelea, și după ce s-a făcut noapte coborau mai departe, cu farurile aprinse. Atît doar că erau prea departe ca să îmi dau seama ce marcă sînt automobilele acelea, erau departe și le-am văzut prin fierăria unei macarale-turn. M-am culcat mai devreme ca de obicei, cînd a venit Grig, triumfător, mă făceam că dorm. N-am avut chef de discuție în seara aceea. Nici măcar despre trageri. Mașinile care coborau din vapor mi-au amintit de Maître. Cum am zburat noi, dar asta a fost de mult, zburam în dublă, una din dublele vechi, cu pilot automat pe un singur canal. Din seria Bătrînei Doamne, poate a fost chiar Bătrîna Doamnă 1120. Veneam de sus de tot, lansare la plafon, cît am urcat atunci — nouăsprezece, douăzeci de mii de metri. Corpul dublei trepida, s-a înfipt în albastrul fără nume, pal, înghețat, nemișcat, nici noi nu ne-am mișcat. Atîrnam așa, în aerul acela sticlos, și cei peste două mii cinci sute kilometri la oră nu însemnau mare lucru. Nu însemnau nimic. Rămîneam suspendați, culcați pe aripă, numai freamătul de motor greu încercat transmitea încordarea metalului. Jos de tot, atît de departe încît nu existau pentru noi, nu aveau nici o importanță, creste negre sfîșiau valuri de pîclă galbenă, tulburi, ceață de viață. Pămîntul era — nu mort — nu era însuflețit, n-a fost niciodată, numai noi atîrnați peste încremenirea deplină, veneam de nicăieri, curgeam spre planeta pustie, străină, indiferentă. Nu însemnau nimic două mii cinci sute de kilometri pe oră, nici cei peste douăzeci de kilometri pînă jos. Noi veneam

de mult mai departe, așa cu avionul căzînd perpetuu pe plan, o sută-o sută douăzeci de metri la variometru. Ne apropiam cu o sută douăzeci de metri în fiecare secundă de ceața gălbuie, a fost ziua tîrziu de tot, lumina foarte limpede avea culoarea pală, fără nume, se schimba în albastru străveziu, bătea în alb și în argintiul primelor stele care aveau să răsară mai tîrziu. După un sfert de oră — a spus Maître din prima cabină. Un sfert de oră, asta era ceva concret și foarte bine cunoscut. Sub paisprezece mii începea să se audă aerul, cum geme sfîșiat dincolo de cabină ; luam cu noi în coborîre fîșii din aerul rar, înghețat, al stratosferei. La treisprezece, douăsprezece mii de metri înălțime eram deja acasă, redu viteza — am spus. Maneta de gaze îmi plecа de sub mînă, s-a tras înapoi. S-a stins becul FORȚAJ, obișnuitul salt de temperatură, obișnuita dare înapoi a acelor de turometru, rotorul unu, rotorul doi, cobora rapid turajul sub nouăzeci de procente, obișnuitul gînd de fiecare dată cu care nu puteam să mă obișnuiesc : s-a oprit motorul. Nu s-a oprit, noi coboram mai departe, Maître a scos frînele aerodinamice și dubla a scrîșnit, frîna violent cînd s-a înfipt în straturi groase de aer dens. M-a proiectat în tabloul de bord, chingile intrau dureros în umeri, picioarele apăsate pe paloniere. Adîncite sub bord și împingînd în paloniere. Nu se compara cu nimic, scrîșnetul acela de metal oprit. Simțeam fizic cu mîne, cu avionul, tensiunea metalului perfect intrat în aerul dur. Ricoșînd pe troposfera din care se înalța ceața aceea tulbure, și tot ce era dincolo de ceața tulbure. Atunci s-a umplut cabina de lumină roșie, cînd soarele s-a dus sub orizont, soarele fără putere a lunecat sub margini deodată negre, netede, absolute, ne-a lăsat pînă mîine și vedeam sub noi fluviul, poduri, șosele, am văzut și un oraș. Așa cum se văd toate astea din aer, cînd vii din lumină și jos e deja întuneric. Puncte chipare, auriul șters pe amurgul care încă mai este ; se alcătuiau linii, arcuri, semicercuri concentrice tăiate de raze în cotul fluviului. Aveam opt mii în coborîre cînd m-am gîndit la oamenii de pe străzile arcuite care începeau și se terminau în apă ; habar n-au cum arată, într-adevăr, orașul lor. De fapt, am spus, orice este greu de văzut *într-adevăr*. Poate orașul era adevă-

rat doar așa, trunchiat, cum îl știau cei care îl alcătuiesc. Nu înțeleg — a spus Maître din prima cabină, nu pricep ce mîrîi acolo. Ce oraș ? Am rîs, am decuplat intercomunicația continuă. M-am gîndit din nou la oamenii aceia, așa cum ei nu s-au gîndit niciodată la mine, pînă cînd altimetrul arăta cinci mii de metri. Aerodromul era în față-dreapta, la șaizeci de kilometri, reduceam viteza verticală spre optzeci-cincizeci-douăzeci de metri pe secundă. Nu aveam foarte mult gaz, nimeni nu vine cu gaz de la lansare, cînd viteza a scăzut sub nouă sute de kilometri pe oră am băgat frînele. Atunci am văzut șlepul, negru de apa roșcată, se ghiceau șiruri de automobile aliniate pe punte. Boss, a spus Maître, hai să vedem ce marcă sînt. Coboram în seara roșie a zilei care trecea, ultima lumină a zilei trecute, s-a întunecat cabina, răsuceam reostatele. A clipit bordul, s-a stins, s-a aprins din nou cabina de noapte. Era ca atunci cînd aprind lumina și afară se face dintr-o dată întuneric.

— Ce marcă sînt, am întrebat, treceam de șlepul cufundat în umbre înșelătoare. Zburam între maluri înalte, ce marcă, a spus Maître, marca automobil. Am rîs amîndoi, am mers la aterizare. Pe urmă s-a zburat de noapte și țineam în mine, la fiecare decolare în beznă, lumina aceea fără culoare de la zborul din amurg: A fost ultimul zbor cu Maître, pentru că plecam la Academia Militară, și cît am făcut Academia primul meu coechipier a murit. Nici măcar eroic, dacă există moarte eroică, a derapat pe poleiul șoselei, a lovit un pom, a ieșit în cîmp cu mașina. Acolo a fost un șanț adînc, bineînțeles. Așa l-au găsit a doua zi, în șanțul acela, prins în scaun cu picioarele zdrobite, cu pupile înghețate privind Dumnezeu știe ce prin parbrizul smuls din ramă.

*

Idila cu Grig n-a durat foarte mult. A venit un banc de ceață groasă de pe mare, acoperea tot sudul, tot estul țării, a stat vîntul, meteorologii au prezis că ceața aceea o să țină o grămadă de vreme. O săptămînă, două săptămîni. Poate mai mult. Poate mai puțin, am sugerat, și meteo a spus, nu, mai puțin în nici un caz. Era de așteptat,

și atunci am plecat la aerodromul nostru. De data asta am mers cu trenul, și trenul abia se tîra în ceața deasă. Colonelul de la comandament a venit, s-a uitat la filmele făcute pe mare, parcă începeți să mișcați — a spus. Cu ce aveți aici, scoateți un satisfăcător, Ceața a ținut într-adevăr o săptămînă, tot timpul ăsta am făcut exerciții la simulator și am luat de la început manualul de trageri aeriene, ca în școala de aviație. S-a înseninat o zi, am zburat, pe urmă a venit iar o săptămînă cu ceață, și colonelul a spus, ce ar fi să plecați în concediu ? decît să stați și să vă uitați la avioane ? Nici nu se vedeau avioanele, din negură. Ne strecuram ca fantomele prin laptele alb. Mergem la ski, a spus Grig, dacă nu zburăm, măcar prindem vreme de ski. Hai la mine, a spus Țestosu, să auzi cum vine primăvara. Țestosu era dintr-un sat ascuns în Munții Apuseni, acolo unde se aude cum vine primăvara. Nu m-am dus. La început am spus că rămîn acasă, pe urmă, după ce aviatorii din grupă au plecat, mi-a părut rău că nu m-am dus cu Ștefan. Nici să schiez nu prea aveam unde, acolo unde mergeam acum doi, acum trei ani, nu vroiam să mă duc. Mă feream de casele cu amintiri, ar fi trebuit, nu reușeam întotdeauna. Casele în care intru, și odată intrat îmi dau seama că o grămadă de lucruri trecute, uitate, nu sînt trecute deloc. Se trezesc lucrurile uitate, adică îmi dau seama că le-am purtat peste tot în mine, și timpul scurs nu înseamnă mare lucru. Nu înseamnă nimic. Calendarul agățat în perete, un gest, fotoliul pe care am mai stat, mă impresurau blînd și categoric, din toate părțile, lucrurile care nu se uită. Întrebările se adînceau, se întorceau împotriva mea. Ordinea de priorități stabilită se rostogolea într-un vîrtej cenușiu, se spulberau prioritățile stabilite migălos și pentru totdeauna. Mă trezeam într-un spațiu oscilant pentru care timpul trecut era cuvînt gol, neumplut de nimic. Fără acoperire în minute, zile, săptămîni, cum le spune ? — ani. Nu mai erau, anii. Toate lucrurile se întîmplau ieri. Zidurile păstrau ecouri, și restul. Auzitul fără urechi, văzutul fără ochi. Descopeream că exact astea — vorbele neauzite, oameni nepriviți, uitați în mine — sînt mai puternice. Casele cu amintiri, de care ar fi trebuit să mă feresc. Am stat o zi întreagă și m-am uitat la ceața

de afară. Pe urmă am dat cu banul și după ce am văzut stema în sus am spus : stema, și am început să strîng lucrurile în sacul de paraşută. Costumul din fîș, pulovere groase, clăparii. Am pus schiurile în Dacia albastră și m-am dus. Urcam scara, trepte de ciment alb, gata — spuneam, acum sînt tare. Ce a fost s-a dus, a trecut, s-a spulberat. Am spus de două ori asta, o dată pe scări, a doua oară înainte de a suna. Pe urmă am sunat, s-a deschis uşa, aici nu întrebau — cine, cine eşti, cine sună, boală de oameni cu musca pe căciulă. Boală de bucureşteni angoasaţi de ce s-a petrecut acum patru ani, şapte blocuri mai departe. Întîi se deschidea uşa și așa, privind și privit în lumina ochilor, aflam dacă sînt sau nu binevenit. Eram, chiar s-a ţipat de bucurie și asta era ceva care se întîmplă întotdeauna foarte rar. Intram rîzînd, a murit rîsul în mine. Pentru că toate erau dureros de cum-le-ştiam-dinainte. Exact cum erau atunci. Nu ţi-e ruşine, de cînd n-ai fost aici, rîdeam, mă băteau pe umeri, pe spate, ne-am pupat ; mă strîngeau mîini bune, calde, uscate, prietenii mei. Am rîs și eu, cu gura, ce s-a schimbat era neesenţial, restul — ce ştiam, ce conveneam în mine că s-a terminat de mult —, aiurea, plutea între pereţii albi, nu plutea — *impregna*, învelea, învăluia tot ce se întîmpla acolo. Oamenii, mobila — fotolii scunde înşirate de-a lungul pereţilor. Fotolii care noaptea se transformau în paturi, și oricît de mulţi ne strîngeam acolo, fiecare avea locul lui de dormit.

— Hei, au spus, de cînd n-ai fost aici !

Rîdeam, am pus jos sacul de paraşută, nu trebuia să întreb : mă primiţi. Nu trebuia să întreb nimic. Nu trebuia nici să spun : stau atîtea zile. Și nici să mă scuz că n-am telefonat înainte de a veni să stau atîtea zile. Era unul din locurile unde nu trebuia să telefonez înainte. Probleme erau numai la plecare, niciodată n-am plecat cînd am vrut. Nu mă lăsau să plec. Atît doar că de data asta, așa cum vedeam eu lucrurile, nu aveam să stau mult acolo. N-ar fi trebuit să stau deloc. Curgeam în mine ca o cocă. Pentru că erau amintiri, din toate părţile. Avionul agăţat sub lampă, cutia roşie de pe masă, melodia *Abba* ieşită din casetofonul japonez și casetofonul însuşi, toate erau amintiri. Se mai întîmplaseră odată, și exact în acelaşi fel. Masa

sub care am împins sacul, fotoliul de sub mine. Prietenii mei, ce spuneau prietenii mei. Ce le spuneam eu. Am luat o revistă tipărită în culori vii, pe hîrtia lucioasă zburau avioane cu fuselaj prelung și prize de admisie pătrate. Cu două derive uriașe.

— Ce mai e nou, am spus, se întîmplau o mulțime de lucruri. Avalanșa plecată de sub Cristian, bradul căzut de-a curmezișul pîrtiei, cablul sărit de pe role la pilonul treisprezece. Au muncit o grămadă de vreme să pună cablul la loc. Ultimul tip de schiuri germane, legăturile montate pe schiurile acelea. Bocancii pneumatici, văzuți doar în prospecte. Mă uitam la avionul cu două derive, dădeam din cap că da, auzeam cu totul altceva decît se spunea. Auzeam ce s-a spus în camera aceea cu mult înainte. Auzeam tot felul de lucruri care ar fi trebuit să se spună, și nu s-au spus niciodată — teoria cu timpul potrivit pentru fiecare om, gest, cuvînt, și dacă n-am prins momentul gata, s-a dus, nu se mai întoarce. Așa pierdeam gesturi, semeni, cuvinte, cîștigam ce nu vroiam să cîștig — amintiri. Nu vroiam să rămîn atîrnat în povești, mă mulțumeam cu ce se întîmplă chiar acum, numai că lucrurile petrecute în casa de deasupra gării nu vroiau să se termine. Am mîncat pește uscat, am băut vodcă, rîdeam mult, de orice, rîdeam de mine. Ningea, a doua zi am ieșit pe pîrtie, era coadă la telescaun. M-am dus la ski-liftul mic, din pădure, m-am dat de cîteva ori acolo, n-avea rost. Nici nu plecam bine, trebuia să mă opresc. Am cumpărat un corn, stăteam la coadă la telescaun, mi-a venit rîndul după patruzeci de minute. În ritmul ăsta, adunînd cît făceam pînă sus, și încă un sfert de oră pe schiuri, la vale, nu reușeam mai mult de patru-cinci coborîri. Mi-a venit rîndul, nu era nimeni care să urce în scaunul dublu alături de mine. Toți erau perechi, așa cum a lăsat Dumnezeu oamenii pe pămînt. Cîte doi.

— Cineva singur ! a strigat băiatul de la telescaun, a venit o tipă, ia uite, mai era cineva singur aici. A venit, dar cred că îi părea rău că a făcut-o. Cînd ne-am așezat în scaun, și scaunul s-a balansat și a pornit, și pe urmă, cînd am vrut să îi pun pătura pe genunchi, s-a uitat în așa fel, avea un fel special de a se uita, încît am lăsat pătura să

atîrne între noi și am spus : descurcă-te singură. Nu eram acolo să agăț fete. Venisem să schiez, și dacă am nimerit în același scaun nu trebuia să creadă că vreau neapărat să o seduc. M-am răsucit, soarele ieșea de sub pădure, mă întorceam în așa fel încît să bată în față ; uitam că sînt cu schiurile în picioare. S-au amestecat, s-au încurcat între ele schiurile mele, schiurile fetei. Am cerut scuze, încercam să descurc vîrfurile schiurilor din schiurile ei. Mergea greu, abia acum vedeam, avea schiuri Rossignol, și legături Tirolya, clăpari Köenig înalți pînă sub genunchi. Numai bețele nu erau grozave, Hagan, negre, lungi, subțiri, cu rondele palmate ca labele de rață. Și eu aveam tot bețe Hagan. Am ridicat capul, abia acum mă uitam la ea.

— Poate încerci să ridici schiul drept, am spus.

A ridicat schiul drept și am reușit să ies dintre schiurile ei. Nici măcar nu era grozavă. Era drăguță, așa cum sînt cele mai multe fete pe pîrtie. Și avea nasul roșu, așa cum au cele mai multe fete pe pîrtie.

A fost abia pilonul douăzeci cînd am terminat de descurcat schiurile ; mai era o grămadă de urcat.

— Cum ți se pare zăpada ? am spus.

S-a uitat din nou cu privirea aceea specială și a spus că nu i se pare în nici un fel. Zăpadă albă. Am lămurit că o întreb ca între schiori, nu am urcat încă iarna asta, și atunci a zis ah da, e o zăpadă formidabilă. Gheață dedesubt, cu zece centimetri de ninsoare proaspătă deasupra. În două-trei locuri sînt gropi, de care trebuie să mă feresc.

— O.K., am spus. Te rog să mă ierți pentru schiuri.

Probabil nu trebuia să spun asta, pentru că iar a înțepenit. A făcut o strîmbătură mică, așa cum știu să facă femeile ; cu nasul cel roșu, cu buzele adunate pe un singur obraz. M-am uitat cum trec brazii pe lîngă noi, alunecau în jos și în spate, și pe urmă veneau alți brazi care pleacau după primii în jos și în spate.

— Ce ar fi, am spus, să schiem împreună ? Îmi arăți gropile cele periculoase, și cum trebuie să le ocolesc. Pe unde, ca să nu ajung în locuri și mai periculoase.

A spus nu, am întrebat de ce. Pentru că ești un tip de acțiune, a spus, și mie nu îmi plac tipii de acțiune. N-am încredere în ei. Niciodată nu știi în ce direcție acționează.

— În direcția nord, am zis. Încolo. Arătam cu mîna un nord aproximativ. Ascultă, de unde ai scos că sînt un tip de acțiune ?

Scaunul a clănțănit îngrozitor pe role, ne balansa, ajungeam la urcușul abrupt în vîrful căruia e roata aceea uriașă, orizontală ; acolo unde întoarce telefericul.

— Din cum arăți, a spus fata. Din cum arăți, se vede că ești un tip de acțiune. Din cum ai vrut să mă înveleși cu pătura.

— Bravo, am spus.

Ne pregăteam să coborîm ; am dat la o parte barele, ne atîrnau picioarele. Pînă jos erau patru-cinci metri. Cît înălțimea de redresare la MIG 21.

— Chiar, a întrebat, ce faci în *viață* ?

— Fac orice. Acum merg cu telefericul și încerc să te seduc.

— Ce faci *oficial*.

— Aviator.

— Am spus eu. La TAROM ?

Am explicat că sînt pilot de vînătoare. Intram în stație, simțeam zăpada sub schiuri. Roata aceea uriașă era chiar deasupra noastră. Coboram în mers din scaun, am ieșit în capul pîrtiei. Panta aceea lină dintre Clăbucet-plecare și brad.

— Ce interesant, a spus fată, pilot de vînătoare. Ești unul din flăcăii care lasă dîre albe pe tot cerul și presară rachete pe unde trec cu avioanele lor de mare viteză ?

Ultimele cuvinte le striga, pentru că alunecam, și prindeam viteză, și fluiera vîntul în urechi. O luam înainte, am oprit la brad, așteptam, a oprit și ea. Vreau să spun, a oprit foarte frumos, o cristiană scurtă, credeam că intră în mine, n-a intrat. M-a împroșcat doar cu zăpadă, de sus pînă jos.

— Da, am spus, unul din flăcăii aceia.

— Atunci chiar ești un tip de acțiune.

S-a proptit în bețe, a plecat și nu avea rost să încerc să mă țin după ea. N-aș fi ajuns-o niciodată.

M-am întors ud și obosit de pe pîrtie, am mîncat, am rîs, în seara aceea s-a rîs mai puțin decît de obicei. Mă culcam devreme, n-ar fi trebuit, m-am răsucit în patul amintire, cearșaful foșnea sub mine exact ca *atunci*. Sacul de dormit era prea gros, prea cald, ieșeam din el, era prea frig. Pînă la urmă am reușit să îmi amintesc că sînt pilot de vînătoare, atunci am adormit. A fost un somn scurt, întretăiat, parcă nici nu dormeam eu. Mă vedeam din afară, cum dorm aiurea, și mă trezesc o clipă, și adorm din nou. Renunțam, m-am dus la bucătărie, picura apa din robinet, oglinda rotundă reflecta lumina în ochii mei, batjocoritor. Ședeam la masă, pe bancheta îngustă, așteptam să se deschidă ușa. Nu s-a deschis. N-avea cine să deschidă ușa. Așteptam și pe urmă, cînd a sunat scurt locomotiva din gară, auzeam roțile țăcănind la macazuri, noaptea sunetele merg departe, curgeau pe șine ascunse în zăpadă trenuri lungi, murdare, roșu-afumat, verde afumat, cînd a sunat locomotiva în gară m-am ridicat, am strîns în sacul de parașută ce era de strîns, am ieșit din casă. Noaptea a fost rece, limpede, albastră de zăpada căzută. De luna agățată dincolo de munte. Am băgat sacul în portbagajul mașinii, mă uitam la noaptea albastră, la munții negri, nu știam foarte bine ce să fac. Strada cobora în toate părțile, casa era clădită chiar în vîrful dealului de deasupra gării ; ca să ajung undeva, trebuia să cobor. Era ca în viață. Era ca atunci cînd ajung atît de sus, încît dacă vreau să merg mai departe trebuie neapărat să cobor. A foșnit stins, cădea o pală de zăpadă seacă, uscată de ger ; rămîneau fulgi pe obraz, pe gulerul scurtei de parașutist. Era foarte frig, dar nu bătea vîntul și de asta nu simțeam cît e de frig. Dincolo de intersecție strada începea să urce, nu poți coborî prea mult fără să urci după aceea. O mînă din neon roșu se agita deasupra străzii, auzeam muzică, discoteca ORIENT, am intrat. M-am prăvălit pe trepte abrupte, jos dormea o blondă, cu capul pe masa de bilete. A tresărit, a căscat, am plătit intrarea ; treceam dincolo de predeaua din catifea. Mirosea a tutun, alergau fluturi de lumină, orientul era negru, cubic, presărat cu stele din staniol și fotolii scunde, late,

risipite pe mocheta moale. Muzica nu zbiera, așa cum mă așteptam din stradă ; cred că aveau un difuzor lîngă mîna roșie de neon. Muzica se auzea exact cît trebuie să se audă, atunci cînd vrei să dansezi și să auzi doar muzică. M-am așezat pe brațul unui fotoliu liber, atunci am văzut-o pe fata din telescaun. Ședea pe un fel de taburet, cu spatele lipit de sobă, cu ochii închiși. Cred că asculta muzica aceea pusă exact cît trebuie, asta dacă nu dormea. Părea că stă de foarte multă vreme așa, cu spatele lipit de soba caldă și cu ochii închiși.

Am întrebat dacă dansează ; erau și alte fete așezate pe fotoliile scunde, și care abia așteptau să fie invitate, dar m-am dus la ea, am atins-o pe umăr, am întrebat dacă dansează. A spus că da, și mai tîrziu mi-a părut rău. După ce am ajuns pe ring, adică am luat-o de mînă, am mers acolo unde se dansa, nici nu știu dacă m-a recunoscut, nu era mare lucru de ținut minte, și cînd am strîns-o în brațe și am simțit-o prin rochie, atunci mi-a părut rău. Era una din tipele umplute peste tot cu oase late, din acelea care se simt prin rochie, și se mișca greu, ca un lemn, și avea pretenția să conducă ea, fără să își dea măcar seama de asta. Dansul a ținut o grămadă de vreme, fără pauză. A fost una din melodiile acelea învăluitoare, care țin foarte mult timp, și care o iau de la capăt atunci cînd cred că s-au terminat. Sub tavanul boltit se învîrtea o sferă, suprafața tăiată în oglinzi reflecta raze subțiri de lumină ; mă secționau mii de lasere mititele. Razele dansau pe umerii fetei, pe puloverul meu, se lățeau pe mocheta întunecată în pete rotunde, vii, mișcătoare.

— Cum se împacă — a spus fata, căuta cuvinte, se silea să vorbească pentru că simțea ceva în neregulă, nu își dădea bine seama despre ce este vorba, neregula era chiar ea —, cum se împacă dansul, muzica — a învîrtit aerul cu mîna și atunci am știut că m-a recunoscut — cu zborul tău ? Cu tine, cel din cabină, cu becurile care îmi închipui că ard cînd duci bombe și rachete sub aripi ? Haide, s-a învîrtit pe un picior, era să mă dea jos, cum se întîmplă lucrurile astea în tine ? Las-o moartă, am spus, nu e cazul. Nu acum. Nu cînd dansezi se dezbat probleme fundamentale. Tot nu se schimbă nimic, cît dansăm noi. Las-o pentru mai tîrziu. Pentru cînd se termină.

S-a terminat, am tras un fotoliu din acelea late lîngă sobă, ne-am așezat amîndoi în el. Era foarte lat, și foarte moale, și reușeam să stăm comod, fără să ne atingem. Era de fapt o canapea mai mică.

— Hai, a reluat fata, cum poți privi un pod, un castel, un oraș, altfel decît nocturnă unde e mai bine să ocheșți, sau mai știu eu ce trebuie să faceți cînd bombardați un pod, sau un castel.

— Unde vrei să ajungi ? am întrebat, știam foarte bine unde vrea să ajungă. Știam foarte bine și ce aveam să răspund.

— Cum ai ales profesiunea asta ? de virtual... distrugător. Ce trebuie să se întîmple în cineva care își alege un asemenea mod de a fi, a gîndi, a trăi ?

— Nu-i prima oară, am spus. Vorbeam pe un ton scîrbos, nu îmi place să răspund la întrebări idioate puse de tinere femei cu oase late. Nu e prima oară cînd vine un deștept, o deșteaptă, și face paradă de umanism. Invocînd munca lui, ei, pașnică și necesară. La planșetă, la strung. În învățămînt, mă rog. Nu vedeți mai departe de bunurile produse personal. Am avut un prieten, bun, nu-l mai am. Nu se împăca cu ideea că îl pot spulbera printr-o apăsare de buton. Pe el, soția lui, copilul, casa în care locuia cu soția și copilul. Ce tîmpit. Simțeam că scîrțîie ceva între noi, nu știam ce, asta pînă cînd ne-am pilit într-o noapte, cu vodcă și bomboane. S-a dezis solemn de mine, în vapori de spirt și vorbind împleticit. A expus tot sistemul lui tîmpit, și cred că nici nu își dădea bine seama ce face. Ascultă, am spus, nu bem ceva ?

— Mai încolo.

— Te interesează ce spun ?

— Dacă nu mă interesa, îți spuneam.

— O.K. Eu am ținut minte tot ce a zis, chiar dacă a doua zi m-a durut capul îngrozitor. Am ținut minte a doua zi, și în toate zilele care au urmat, și exact de asta din prieten a devenit fost prieten. Dar tu, am spus, ar fi cazul să vezi ce e cu tine. De ce te bîntuie gînduri morbide la dancing. În rest ce gîndești, cînd n-ai de pus întrebări fundamentale ? Cînd nu găsești pe cineva căruia să i le pui ? Eu sînt aviator doar în cabină, mințeam, nu era cazul să mă

omor cu adevărul. Sînt aviator doar în cabină, în rest admir normal ce e de admirat, castelul tău, fără să mă gîndesc la direcția optimă de atac. La probabilitatea de lovire, cea mai potrivită variantă de înarmare. Fac și fotografii, pe care le folosesc doar ca să îmi amintesc pe unde am fost, și ce am făcut acolo unde m-am dus. Las-o moartă, am rugat-o. Măcar pentru seara asta. Uite ce muzică, ce discotecă. Uită-te la noi doi. Uită-te la disc-jockey, cum oficiază la orga lui de sunet, de lumini. De destine.

S-a apropiat, a lăsat capul pe umărul meu ; i-am simțit omoplații, cînd s-a lipit de mine. Știi ce a zis ? așa, lipită de mine ? Că rămîne aceeași, indiferent de conjunctură. De unde se află. Că nu pricepe cum poate cineva să lase bucăți din el pe unde trece, și să nu fie niciodată același. Pilot — doar în avion, șofer — doar în mașină. Dansator numai aici, la bar. Cum mă alcătuiesc din bucăți separate, și care nu se ating între ele în nici un fel. O lăsam să vorbească. În fond era plăcut : muzica aceea, și o femeie tînără, și căldura de la sobă. Era chiar plăcut. Ne-am dus iar să dansăm, și primul lucru care l-a făcut cînd am ajuns în ring a fost să se învîrte pe călcîie, îi plăcea grozav figura asta. Pe urmă s-a lăsat în brațele mele, a dat capul pe spate ca să mă privească în ochi.

— Hai, a spus, cum reușești ?

— Nu vrei s-o lăsăm baltă ?

— Pentru mine e important, a spus, atunci am ridicat din umeri, sînt un tip larg, am explicat. Am dis-po-ni-bi-li-tăți. Așa am spus cuvîntul, despărțit în silabe. Accept și alte adevăruri, am zis, și unde nu pot înțelege îngădui, sau nu îngădui și atunci mă răsucesc și plec. Pentru Dumnezeu, să ne vedem de dans.

— Cum, a spus, ești atît de larg și te-ai certat cu prietenul tău.

Era deșteaptă, chiar dacă se mișca oribil.

— Chestia aia m-a lovit. Prima oară după multă vreme, și neașteptat de adînc. Și atunci cînd nu mai credeam că pot fi lovit etc. Pentru că venea fix de la el. Butonul, pe care puteam presupune că apăs orbește. Probleme de conștiință calpă, ai bombarda mînăstirea Dragomirna ? Catedrala Notre-Dame ? Podul de peste Dunăre, Siret, Olt, de pe Crișul Alb ? *Casa mea* ? Ce vrei, am spus, o conferință

despre eschimoșii care își taie rîzînd piciorul prins în capcană ? Despre vulpea care își roade laba ? Jocul de-a sacrificiul necesar ?

— Nu înțeleg foarte bine unde vrei să ajungi.

Nici eu nu înțelegeam, dar așa simțeam, și spuneam exact ceea ce simt. E mai ușor să mă curăț pînă în străfunduri față de oameni pe care nu îi cunosc. Arunc ce e de aruncat, pe urmă plecam și gata. Fata s-a învîrtit din nou pe tocuri, amețeam privind-o. Muzica s-a subțiat, s-a lungit nesfîrșit într-un sunet care cobora foarte jos, a dispărut. A coborît foarte jos și a dispărut de tot. Am condus fata spre fotoliul larg de lîngă sobă, o țineam după umeri, am simțit iar oasele mari. În podul palmei, sub vîrful degetelor.

— Nu mai dansăm ?

— Mai încolo, am spus, și am întrebat iar : nu bem ceva ? S-a așezat în fotoliul de catifea neagră, m-am lăsat lîngă ea. A venit focul din sobă, dansa în limbi calde pe ochii, pe mîinile mele. Pe ochii ei, am văzut cum lucesc în foc. Arătau altfel decît pe ring ; cunoșteam privirea aceea. Știam și cum se termină seara, cu fete care au privirea aceea.

În stînga era barul masiv, lucea stins în penumbră, reflecta puncte roșii pe lemnul lustruit : focul din sobă. Fata s-a aplecat în fotoliu uitîndu-se la rafturi, ei, a spus, se găsește aici ceva și pentru mine. A rîs neplăcut, pentru *noi*. Whisky, sau coniac, sau mai știu eu ce. Ceva care să meargă cu ce se întîmplă aici. N-am mai băut niciodată cu un pilot de vînătoare. A rîs din nou, nu era nimic de făcut. Cred că se simțea groaznic, dar nu se mai putea opri. Era încordată ca un arc. Era ceva care venea din ea, și nu putea să se oprească, și care trecea numai după un pahar mare de coniac. Așa că am rîs și eu, m-am ridicat, m-am rezemat de brațele fotoliului, aplecat peste ea. I-am simțit respirația pe față.

— În regulă, dar înainte e ceva de încheiat între noi. Nu uita : e prea puțin să țipi ce ne facem fetelor că vine avionul cu bombe și rachete. E inutil. N-ai putea produce bunurile tale materiale, dacă eu și alți cîțiva fraieri nu ne-am arde anii pe aerodrom. Nu s-ar putea prăsi foștii mei prieteni, sub acoperișuri calde. Am ales o profesie

care nu e numai pentru mine, dacă pricepi, și știu bine ce am ales. Nu spun că am știut bine de la început. Acum merg să aduc ceva de băut.

— Amin, a spus.

— Amin.

M-am dus la bar, am adus paharul de whisky — imens, cu un deget de băutură pe fund și cu un aisberg mititel plutind la suprafața băuturii galbene. Gheața lovea în ritmul pașilor cristalul paharului, ieșeau sunete limpezi, subțiri, simțeam în palmă sunetele acelea, puțin înăbușite.

— Tu nu bei ?

— Îmi ajunge conversația, am spus.

— Te mulțumești cu puțin.

A dat capul pe spate, sorbea din pahar, vedeam cum tresaltă gîtul auriu în lumina focului din sobă. Am văzut rochia întinsă pe sîni, corpul subțire, coapsele, gambele lungi în cizme înalte, toate calde și aurii în lumina focului din sobă. Am văzut cum se întind toate astea, s-au arcuit și s-au moleșit în ele, cînd în pahar n-a mai fost nimic. Numai cubul mititel de gheață, pe jumătate topit. A lăsat paharul jos :

— Noroc.

— Noroc, am răspuns.

— N-ai voie, întindea paharul gol, n-ai voie să spui noroc dacă nu bei. Bea și tu.

— E gol, am spus.

— Ei, găsești o picătură acolo.

— Ajunge o picătură ?

— Cred că ajunge.

— Nu, am spus. Ascultă, m-am așezat pe covor, lîngă sobă, cu capul rezemat de piciorul ei. Tu ai spus noroc după ce ai băut.

— Are vreo importanță ?

— N-are.

Am stat așa, mă uitam la cei care dansau, focul mă încălzea dintr-o parte, e bine ? a întrebat fata. Am dat din cap fără să mă întorc, era bine. M-am uitat cum dansau pe ring, sfera cu oglinzi se învîrtea încet. Puncte de lumină traversau încăperea, treceau prin ochi ; lăsau dîre negre,

înguste, riguros paralele. Pe ring munceau o grămadă de juni, dar ce făceau ei acolo nu se putea numi dans. Era un fel de străduință ostentativă, ce făceau ei acolo. Nu era mișcare învelită în muzică, nici muzică unduită în mișcare, era așa, zbatere fără sens și nici măcar grozav de ritmată. Dansau ca și cum erau obligați să facă treaba asta. Fețele alea transpirate nu erau ale unor tipi care uită de ei. O singură fată, o vedeam greu pentru că era în cealaltă parte a cercului de dansat, numai ea se mișca cum trebuie. Era blondă, evident, și purta blugi strînși și un tricou simplu, negru, pictat pe ea. Un tricou negru cu cerc alb pe piept, cu multe litere albe îngrămădite în cerc, numai că nu puteam deosebi literele acelea. Prea departe, și usturau ochii de fum, și tricoul negru era mereu acoperit de junii care își închipuiau ei că dansează.

Am simțit vîrful cizmei înguste apăsîndu-mi spinarea. Am spus da, priveam peste umăr, nu vedeam mare lucru așa cum mă uitam, de jos în sus. De la lumină la întuneric. Genunchi albind, și mîinile albind în penumbră, și bărbia luminată roșu de foc. Și dinții roșii, umezi.

— Poate vrei să știi cum mă cheamă.

— Nu vreau, am spus. Are vreo importanță ?

— N-are...

Nimic n-avea importanță. M-am ridicat, am mers la bar, am adus încă un pahar de whisky și două sticle cu Pepsi, pentru mine.

— Noroc.

— Noroc. Chiar, cum te cheamă ?

S-a uitat la mine, a rîs, se așeza mai bine în fotoliu ; s-a lungit, s-a îngropat în pernele groase. Făcea asta uitîndu-se drept în ochii mei, nu știu-cum, parcă de sus. Cu toate că acum privea de jos în sus parcă era deasupra, și mai era un fel de rîs strîmb în ochii ei.

— Habar n-ai la ce mă gîndesc.

— Are vreo...

Nu mă lăsa să termin.

— Pentru mine are. Mă gîndesc la copii. Nu știu dacă e momentul cel mai potrivit să-ți spun că sînt căsătorită și am doi copii.

— Exact momentul potrivit, am încredințat-o. Chiar mă pregăteam să întreb.

A rîs din nou, hai, a spus, să dansăm. E twist sau pe aproape, se dansează la distanță, nu te mai împiedici în mine. Am întins mîna, s-a rezemat de mîna mea cînd s-a ridicat. Am traversat sala trecînd printre fotolii late și măsuțe scunde așa, ținîndu-ne de mînă ; abia pe ring, în spațiul de sub sfera cu oglinzi, mi-a dat drumul. Ne-am așezat față în față, își mișca fundul în ce credea ea că e ritm. Nici eu n-am fost grozav, nu pot fi grozav cînd fata cu care dansez abia se mișcă. M-am uitat la blonda cu tricou negru și mă gîndeam că dansez cu ea, și abia reușeam să scot ceva din muzica aceea. Pe urmă am ieșit, mergeam fără să vorbim prin orașul albastru de zăpadă. Era ger, se atingeau umerii în mers, șuba îmblănită cu scurta mea de parașutist. Am trecut un pod peste calea ferată, nu veneau trenuri, șinele erau subțiri, albe, tăioase pe albastrul uniform ; coborau abrupt, se pierdeau în vale, dincolo de brazi negri. Ne-am oprit brusc, adică fata s-a oprit, era să mă lovesc de ea. Am făcut încă doi-trei pași, am oprit și eu.

— Aici locuiesc...

Casa mare, mohorîtă, înghesuită sub acoperișul ascuțit, întunecată și mai mult de luna care ne bătea în față. Eram palizi, cu ochii vineți, cu trăsături adîncite nefiresc. Ridica mîna, a cuprins într-un cerc fațada cu geamuri înguste, înalte, reci. A căzut brațul la loc, parcă frînt. Ne-am uitat unul la altul cu ochi vineți, urca răceala din zăpadă prin tălpile groase, prin căptușeala ghetelor de zbor, se ridica în lungul gambelor, a cuprins genunchii.

— Acum *tu* trebuie să spui ceva, am zis.

A ridicat umerii osoși sub pielea șubei.

— Sînt două lucruri de spus.

Am încuviințat din cap.

— Pot să spun noapte bună și să urc.

— Unu, am numărat.

— Chiar, ce faci dacă spun noapte bună și urc ?

Am spus noapte bună, m-am răsucit, am plecat acolo unde strada se înfunda în munte. Așteptam să strige după mine, n-a strigat. M-am întors, aștepta în fața casei și nici nu s-a uitat la mine cum mă întorc. Privea aiurea dincolo de casă, dincolo de acoperișurile povîrnite din spatele ca-

sei. Dincolo de munții din spatele orașului. Aici erau munți în toate părțile. Oriunde plecam, trebuia trecut un munte. Am mers lîngă ea, nici atunci nu s-a uitat la mine.

— Care ar fi al doilea lucru de spus ? am întrebat.

Abia acum s-a trezit.

— Ți-e frig ?

— Nu foarte.

Eram înghețat, pe dinăuntru și pe dinafară. Atît doar, că nu vroiam să forțez nimic. Vroiam ca lucrurile să se îndrepte lin acolo unde se îndreptau.

— Pot să te invit sus, să bei ceva.

Am arătat cu degetul ferestrele de sub acoperișul ascuțit.

— Sus, unde sînt cei doi copii și soțul ?

— Nu fii prost, a rîs înăbușit, dacă te invit înseamnă că nu sînt acolo.

— Dacă ar fi ?

A rîs iar :

— Dacă pămîntul e plat, precis există și cele trei balene care îl duc în spate.

— O.K., am spus. Îmi dai un ceai fierbinte ?

— Îți dau.

— Atunci vin.

*

Uite cum a fost, cred că noaptea aceea balenele care duc pămîntul pe spinări late și grase au avut de lucru. Casa mohorîtă era albă pe dinăuntru de lumina nopții, și foarte caldă ; ferestrele lungi începeau din podele nevopsite, lemnul dat la rindea mirosea a rășină, și se terminau în tavanul culcat pe grinzi negre, dreptunghiulare. N-am apucat să beau ceai, lucrurile s-au întîmplat foarte repede, sărutul în ușă, cum am intrat, corpul fierbinte lipit dintr-o dată de al meu. Mersul împleticit pînă la canapeaua imensă, zbaterea scurtă și uitarea împreună, goana prin tuneluri albastre. Niciodată n-am crezut că o femeie poate să aibă atîta păr, adică a desfăcut agrafa și părul strîns sever la spate a căzut în valuri lungi, ne acoperea. Dinți umezi între buzele între-

deschise, ochii închiși, capul răsturnat pe cuvertura aceea *mițoasă*, cergă — am văzut mai tîrziu; toate înregistrate în sclipiri fugare, pentru că și eu fugeam în întunericul de sub pleoape. Am strîns-o și mă strîngeam în ea cum nu țin minte să fi ținut în brațe o femeie; ce este, ce e cu tine, gemeau cuvintele, nici măcar nu puteam să spun de ce fac asta. Nu puteam să-mi spun nici mie, pentru că însemna să recunosc o grămadă de lucruri pe care n-aveam de gînd să le recunosc. Ne-am dezmeticit pe canapea între haine smulse, făcute ghem, aruncate, niciodată n-am știut ce să spun femeilor *după*. Unele pretind conversație, se ascund în cuvinte, acum nu, tăceam amîndoi. Am mîngîiat sînii, nu erau grozavi, dar n-avea într-adevăr importanță; zîmbea, a închis ochii. Am aruncat boarfele, am netezit cerga sub noi.

— Nasol momentul, a spus, în prima clipă nici n-am înțeles ce spune. Abia pe urmă am crezut că pricep, am rîs scurt. Sper că nu vrei chiar acum ceaiul — a mai spus. Ba da, am cerut, în clipa asta, ceaiul meu. Atunci a început să plîngă liniștit, numai lacrimi, m-a strîns în brațe, m-a cuprins cu picioarele, cum reușea să aibă picioare atît de lungi pentru că era totuși mică ieșită din cizmele cu tocuri, și bineînțeles n-am întrebat de ce plînge.

— Nu mă pot apropia dintr-o dată de cineva, a clătinat capul, unduia părul pe umerii goi. Curgeau lacrimi de-a curmezișul obrazului, lăsau dîre care luceau stins în lumina albastră. Nu știu cum să-ți explic, a încercat să rîdă printre lacrimi. Nu pot să schimb în cuvinte. Spune tu.

— Eu oricum mă descurc greu în logica ta.

I-am mîngîiat umerii, tăceam amîndoi. Simțeam corpul fierbinte, cum respiră, cum se mișcă. Cum plînge. Cum se lipește de mine. Cum trăia, alături de mine.

— Vreau să spun că n-a fost ca animalele.

— Ba exact ca animalele, am încredințat-o. Adică fără nici o reținere, indiferent de unde ar veni reținerea, foarte deplin și definitiv, chiar dacă definitiv ține pînă mîine dimineață. Și fără gînduri, mai ales fără gînduri.

— Mă... nu asta, îți plac?

— Mai mult.

— Ți-s dragă.

— Mai puțin. Vreau să spun, e nevoie de timp.

— Noi nu avem timp.
— Nu. Ascultă, de ce să clasifici neapărat ?
— Pentru mine.
S-a întins, s-a lipit, nu știu cum făcea asta — complet — gambele, pîntecul, pieptul, m-a gîdilat părul moale sub bărbie.
— Pînă mîine dimineață, a spus.
— Pînă mîine dimineață. Lasă filozofia, am rugat-o. Avem o grămadă de lucruri de făcut și mai e foarte puțin pînă mîine dimineață. Nici măcar nu mai e pînă mîine, e numai pînă dimineață. Lasă lucrurile așa cum curg ele.
— Adică să ne mințim ?
M-am deslipit, mă întorceam cu fața la perete.
— Ne mințim, în regulă. O păcăleală strașnică de-o noapte ca între aviatori.
— Da, a spus, dacă e ca între aviatori. Da, da, da, dacă este ca între aviatori.

*

Am știut că a venit primăvara foarte tîrziu, după o sondă meteo cu Bigă, pentru că ne-a prins ploaia, ceața în aer, și cînd veneam la aterizare conducătorul de zbor a spus : ceață de primăvară. Mă uitam după ce am coborît din avion, chiar, plopii de lîngă celula de alarmă erau verzi-străvezii, și iarba galbenă de anul trecut s-a amestecat cu iarba nouă, tot verde-străvezie. Cînd dracu' s-a întîmplat asta, am întrebat, Peț o mergea în față, s-a răsucit : cînd s-a întîmplat ce ? Chestia cu frunzele, am zis. Iarba verde de acasă. Peț o a ridicat din umeri, am mers mai departe. Acum se întorc și lăstunii, am spus, păsările acelea simpatice și rapide. Care se bagă în difuzoarele avioanelor atunci cînd zburăm deasupra fluviului. Nu știam ce mi-a lipsit toată iarna. S-au întors de mult, a rîs Bigă. E plin de lăstuni simpatici, care ieri zburau sus, și meteo a prevăzut vreme bună. Cred că zburau atît de sus special ca să rîdă de meteorologi. Pentru ca meteorologii să-i vadă zburînd sus, și să spună că azi va fi vreme bună. Au reușit, a spus Miki care mergea în rînd cu noi, și am rîs toți, și cel mai tare rîdea Miki. Zburau atît de sus, a zis Miki, încît nici nu i-am văzut.

Dar asta a fost după ce am aterizat, și mergeam prin ceața ușoară spre zebră, și așa prin ceață am văzut frunzele verzi ale plopilor și fire verzi de iarbă. Înainte de zbor nu m-am gîndit la asta — că vine primăvara. Habar n-aveam că trebuie să vină. Am decolat în sonda meteo, ceața începea de la pămînt dar rar, trîmbe destrămate și care aveau să se destrame de tot am spus — pînă începe zborul. Pînă venim noi la aterizare și începe zborul. Da, a zis Bigă, asta e exact ceața aceea care trece în jumătate de oră. Ne desprindeam, băgam trenul, zece grade la giroorizont, priveam afară, am văzut fîșii negre de pămînt destrămat între aburi cenușii. Brazde galbene de zăpadă întîrziată. Izbea ochii roșul becurilor, tren escamotat, eram în plafon. Treceam prin amurg, cenușiul s-a închis în gri, gri întunecos, zburam în abur ostil, aproape negru. După noi, trebuia să ieșim din ceață la cincizeci de metri înălțime ; eram la cinci sute și negura s-a închegat în plafonul închis, aproape negru. Ce variantă zburăm, întreba Bigă din cabina a doua, rîdeam amîndoi. Rideam strîmb, mai trebuia să aterizăm, nu îmi plăcea să mă gîndesc la aterizare cînd abia mă ridicam de la sol. Nu era normal. Altimetrul mesteca sute de metri, le închidea în cercuri strînse, cifre albe pe cadranul negru; albul izbea, fosforescent, negrul era mat și nu știu cum — *departe*. Se adînceau cadranele bordului în plafonul întunecat; urcam în forțaj total, șandelă la patruzeci de grade. Ce s-a întîmplat după aceea a fost brusc — soarele explodat în cabină așa cum urcam, cerul foarte albastru, deasupra erâ cald și uscat, norii cei negri au fost albi, strălucitori, văzuți din afară. Diafani. Fără trecere, fără albirea ceții dincolo de cabină, zbor în vălul strălucitor. Fără scame de nor agățate pe tubul Pitot, zburam dintr-o dată în aer limpede, suspendați peste plafonul acela sclipitor. Mă uitam în jos, am coborît vizorul fumuriu și m-am uitat din nou, așa reușeam să privesc cum luceau argintiu norii negri. Cu vizorul căștii coborît, și încă treceau puncte, fîșii late de lumină atît de puternică, nu vedeam nimic de lumina aceea. Era ca atunci cînd mă uit în soare, și după aceea nu văd nimic. Văd numai sori negri, plimbați peste ce ar fi de văzut.

— Cum zburăm ? au întrebat cei de jos, rîdeam din nou, nu zburăm, am spus. În nici un fel. Nu zburăm deloc.

Radiolocatorul de aterizare ne-a speriat cu ploaie. Vedeau pe ecrane un front de ploaie la douăzeci-treizeci kilometri în sud, dincolo de fluviu. Ploaie la staţie, a spus Missi. Ploaie, picăturile de pe barbriz în decolare, prindeam viteză, apa luneca, se turteau sfere străvezii, cenuşii, cu grăunţi din lumină. Se desfăceau în şuviţe din ce în ce mai subţiri, incredibil de subţiri, şi care păstrau în alcătuirea lor de o clipă grăunţii aceia din lumină. Dar asta a fost *jos şi dedesubt,* aici unde eram acum luerurile se legau altfel. Am făcut un tonou pe stînga, a lucit soarele din aripă în aripă, eram pe spate, ştergeam cu plexiglasul cupolei marginea plafonului. Crestele de abur au lunecat prelinse în tăcere, alunecau una peste cealaltă. Aveam şapte mii la altimetru, am pus la orizontală, departe, spre nord-vest, deasupra munţilor, se împletea în fel şi chip un plafon de altocumuli. Viraj, am scos avionul între soare şi nori. Umbra ascuţită alerga, se frîngea, s-a întregit din nou în faţă şi în dreaptă. Ne însoţea, aşa în faţă şi în dreapta, înconjurată de haloul alcătuit din cele şapte culori fundamentale. Treceam printr-o vale între stînci rotunde din abur, s-a întunecat cabina, ieşeam din nou la lumină. Dubla mergea frumos, a fost unul din avioanele noi, 526, 527, manşa era mai uşoară decît la avionul de luptă. Turajul, presiunea la ulei — normal, temperatura în ajutaj zero, trece termometrul pe prima cabină, am rugat, am văzut acul sărind, oscilînd, s-a oprit puţin peste patru sute. Patru sute douăzeci de grade Celsius, în cele minus patruzeci de grade de afară. A clipit verde becul MARKER, a sunat în căşti semnalul radiobalizei. Recreaţie — a spus Bigă — mă dezleg, ies afară. Aveam şapte sute la oră, întorceam avionul pe spate, hai, am spus la intercomunicaţie, dezleagă-te. Spînzuram în chingi, am tras de manşă, căzeau peste noi opt tone de metal argintiu. Orizontul s-a legănat, s-a dus în sus, aşa intram în plafon, pe spate ; se făcea întuneric dintr-o dată, o sută de metri de nori astupau scurt soarele, cerul de deasupra. De cînd asta — s-a interesat Bigă —, să intri în plafon pe spate. L-am încredinţat că e ultimul răcnet în materie. Am apăsat butonul REVENIRE de la pilotul automat, am revenit. Adică răsucirea bruscă a dublei, casca lovind plexiglasul cupolei,

avionul pleca de sub noi, pe urmă ne-a presat în scaun. Pe urmă a plecat din nou, și iar ne-a presat în scaun, în amplitudini din ce în ce mai mici, s-a liniștit. Am decuplat REVENIRE, apăsăm butonul de STABILIZARE s-a aprins becul verde, verificam comenzile, normal. Intram pe condiții, cap-compas de îndepărtare, trecut radiofarul pe condiții — am spus jos. Ploaie la stație — a răspuns sec Missi, aprob zborul pe condiții. Gazul tău, 013 — s-a interesat conducătorul de zbor. O mie trei sute litri — am spus, mîncam patru sute pe condiții, cu ce rămînea ajungeam liniștit la aerodromul de rezervă. Speram să nu fie nevoie de aerodrom de rezervă. Speram ca ploaia de jos să nu fie foarte deasă, și să văd pista, și restul. Am virat, nu mult, douăzeci de grade, intram pe relevmentul de îndepărtare. Aici vîntul bătea din vest, jos se rotea, am decolat cu vînt din nord. Înainte de aterizare să întrebăm cum e vîntul — am spus. Cînd facem viraj de axare, a spus Bigă. Venim mai ușor pe direcție. Avea dreptate. Am redus viteza, șase sute la acul lat, cronometrul, mai aveam zece secunde pînă la viraj. Pînă cînd aveam să înclin mansa, macheta orizontului artificial înclinîndu-se, și cadranul busolei rotit spre stînga, și limba galbenă plecînd în dreapta. Nu, am spus, cadranul busolei rămîne nemișcat. Și orizontul artificial rămîne nemișcat. Noi — eu, avionul, Bigă — ne învîrtim în jurul unor giroverticale, cadre sofisticate din metal lustruit suspendate în alte cadre, care la rîndu-le, pe lagăre din rubin, se rotesc în jurul unor giroscopuri. Cu cine vorbești — a întrebat Bigă și am spus, nu vorbesc cu nimeni. Ce turație au giroverticalele ? Optzeci de mii de ture pe minut, a răspuns Bigă. De asta își menține poziția în spațiu, orice s-ar întîmpla. E ceva, am spus, să pot rămîne la fel, orice s-ar întîmpla. Chiar dacă pentru asta trebuie să mă învîrt cu optzeci de mii de ture pe minut. Ameteam numai cînd mă gîndeam.

Am zis : la viraj, am înclinat mansa, și atunci toți — Bigă, eu, avionul — ne-am dus după mansă, ne roteam în jurul giroscoapelor acelea mititele, și știam că sîntem înclinați și ne rotim cu toate că zburam de un sfert de ceas în spațiul mohorît, uniform, cenușiu, în care nu exista nimic. Nici măcar axele acelea simple, cu care ne umplem

și în jurul cărora ne învîrtim în trei direcții existența, și spunem așa de firesc : jos-sus, dreapta-stînga, înainte-înapoi. Nu există nici dreapta-stînga, nici sus-jos, nici față-spate. Nu existam decît noi, în cabina avionului de dublă comandă. Am lăsat botul jos, coboram cu douăzeci de metri pe secundă, ne apropiam de axul pistei prelungit patruzeci de kilometri în sud, ridicat trei kilometri în plafon. Acolo eram noi — la intersecția aceea de linii și planuri mușiate de ploaie, de apa cenușie, smulse greu din pămîntul ud și trimise aici de antene. Semnale atît de precise care de fapt nici nu existau. Fluturări de vid în care ne sprijineam, și în care credeam, și de care depindea, simplu, totul. *Depindeam.*

Ajunge, am spus, filozofia nu e pentru piloții de vînătoare. Nu în avion, deșteptule, să te văd cum nimerești pista. Să te văd cum te agăți, de fluturările de vid. Era ceva, în felul în care se interesa conducătorul de zbor cît gaz mai avem, cum anunța din ce în ce mai sumbru Missi din cabina lui cu o grămadă de ecrane că plouă, mă-rog, el a spus oficial: ploaie la stație — era ceva în neregulă. Cred că e groasă jos, a spus Bigă. Asta am vrut să spun acum — am confirmat. Ai bani la tine? O mie metri înălțime, reducem viteza spre cinci sute, ce să faci cu banii, a întrebat Bigă. Trebuia să scot trenul în capul pantei, nu l-am scos, asta însemna în rezervă o sută douăzeci — o sută cincizeci de litri de gaz. Patru minute de zbor la economie, un tur de pistă mic învîrtit după antenele radiofarului apropiat.

— Trenul, a spus Bigă, poate punem dubla pe burtă. Ce să faci cu banii ?

— Aterizăm la Kogălniceanu, am spus, bem un Pepsi la cupolă. Nu te grăbi cu trenul.

— Gazul ?

— Gazul.

— 013, a spus Missi, la douăzeci și doi kilometri, în ax.

Dumnezeule, iar începea. Poezia cu kilometri, și cu cît mai e pînă în capul pistei, și ce am de făcut în timpul ăsta.

— Douăzeci în ax, la opt sute înălțime, a spus Missi.

Asta înseamna Dunărea sub noi, insula ascuțită sub noi, la al cărei cap din est, cu patru grade la busolă...

— Optsprezece kilometri.

Speram să nu îmi dea distanța din doi în doi kilometri, până ajung jos. De fapt, aveam nevoie de el doar după ce treceam radiofarul îndepărtat. Coboram cu zece metri pe secundă, cinci sute de kilometri pe oră, bordul-normal. Brațul ARU și restul. Presiunea în hidraulice, la ulei, la aer. Trimerele, patru sute înălțime, am scos trenul, avionul s-a clătinat, a glisat, revenea în linie de zbor. O clipit becul roșu, suna alarmant în cască, insistent, semnalul ÎNĂLȚIME PERICULOASĂ.

— Ți-a ieșit periscopul ?

— A ieșit.

Viteza, flapsul pe prima poziție, ceream vîntul, bătea mai departe din nord. Cu cinci metri pe secundă.

— Doi kilometri vizibilitate, a spus conducătorul de zbor.

— Doisprezece kilometri, două grade stîngă.

— La trei sute de metri, am spus.

— În plafon ?

— În plafon.

Viteza spre patru sute cincizeci, cu cinci metri în coborîre. Peste patruzeci de secunde radiofarul îndepărtat, nu mai puțin de o sută cincizeci la radiofar, aveam peste o mie litri de gaz.

— Abia aștept să văd cum te descurci, a spus Bigă, la doi kilometri vizibilitate.

Am ridicat din umeri sub chingi ; parcă nu eram în același avion.

— Te-am întrebat dacă ai bani.

— N-am.

— Doi kilometri *pe orizontală*, am precizat.

Scoteam avionul din înclinare, la nouă, la opt în ax, acum, a spus navigatorul de la radiolocatorul de aterizare treci radiofarul. Exact de aici aveam nevoie de el. Vizibilitatea oblică diferă de cea orizontală, pămîntul prin straturi de nori, de pîclă care reflectă, refractă, descompun, distorsionează orizontul oricum șters, vag, împîclit. Nici nu știam bine ce se întîmplă. Doi kilometri pe orizontală, asta putea însemna orice. Inclusiv ceață cu vizibilitate zero, până la zece metri de sol. Oricum, Bigă trebuia să vadă pista înaintea mea. Prin periscop privirea nu se împiedică în re-

flexele vizorului de la aparatul de ochire. Am rotit tamburul unghiurilor de corecție, a lucit lentila groasă în parbriz. S-a răsucit în lame gălbui, a dispărut.

— Vezi pista înaintea mea, i-am spus lui Bigă.

— Sînt numai ochi.

S-a albit aburul din jurul cabinei, uite, a zis Bigă, ce ciudat. Cum se albește plafonul la coborîre, în loc să se întunece.

Am fost de acord că e ciudat.

A țîrîit soneria. a clipit becul verde MARKER.

— Radiofarul îndepărtat.

— Confirm. am spus.

Acul radiocompasului a făcut un sfert de cerc pe dreapta, a revenit la zero. S-a comutat pe apropiată. Reduceam viteza spre patru sute, cu doi-trei metri în coborîre la variometru.

— Poate ieși în pauză, am spus înăbușit.

Nu vedeam nimic în față. Nu se vedea nici lateral.

— În ax la șase...

— La mine plouă, 013.

— O sută treizeci de metri. am spus. În plafon.

— Nu ies, a făcut Bigă. Afară plouă.

La cincizeci de metri înălțime am pus la orizontală, cu aproape patru sute de kilometri pe oră.

— Doi kilom...

— Acum *trebuie* să vedeți, a spus conducătorul de zbor. E ceață de primăvară.

— A venit primăvara, a zis Bigă din spate. Pe urmă vine vara, și plecăm în poligon.

N-am răspuns. Mă uitam înainte, și n-am văzut nimic, și pe urmă s-a luminat și am văzut foarte limpede. Uite — țipam amîndoi, Bigă și cu mine, pata luminioasă a proiectorului pus invers pe direcția de aterizare, cercul violet, difuz, punct fix închegat în cenușiul acela fără Dumnezeu. Restul a fost ca de obicei, am picat, reduceam motorul, s-a desprins brusc din ceață solul, biuta proiectorului neagră

pe cercul de cenușă. Iarba galbenă, pămîntul maro, lucios de apă. Capul pistei a închis inelul mohorît sub noi. S-au năspustit în cabină șiruri de balize chioare, pragul pistei — a spus Missi. Am redresat, cauciucurile groase chelălăiau, au derapat pe betonul ud. Frînam, se învîrtea brăzdată de vergi cenușii antena roșie-albă a radiolocatorului de aterizare ; acolo, în cabina zebrată, cu căștile pe urechi, stătea Missi. Au fulgerat becuri roșii, parașuta de frînare, am scos-o eu — a zis Bigă. Am degajat la penultima bretea, capul de nord al pistei nu mai exista. Se pierdea, într-un val de negură mohorîtă. Dacă mai o întîrziam pe sus, a spus Bigă, chiar mergeam la Kogălniceanu.

— Dacă, am spus. Ruham așa, cu aripa atingînd marginea valului acela neliniștitor de nimic. Pe urmă am coborît din avion, m-am uitat în jur și am văzut că a venit primăvara.

*

Erau zile în care avionul zbura cu mine cum nu credeam că se poate zbura. Zilele acelea începeau la fel, decola sonda meteo într-un vîrtej de foc, de praf așternut de ieri pe pistă, se ridica silueta fină, jambele intrau în lăcașurile lor cînd dubla ieșea din norul fierbinte. Zburam în fiecare zi, și ce deosebea zilele între ele erau numai startur-ile foarte rare în care avionul zbura cu mine cum nu credeam că se poate zbura. Decola sonda, noi așteptam întinși pe iarbă, mîncam cireșe, scuipam sîmburii cît mai savant, adică ceilalți scuipau sîmburii savant, eu înghițeam cu sîmburi cu tot. Se ridica unul din noi, pleca, se întorcea cu o cască Z.S. plină cu cireșe culese din pomii crescuți în spatele celulei de alarmă. Nu vorbeam între noi, nu mai aveam ce să ne spunem. Tot ce a fost de vorbit era de mult spus, și tăceam, urmăream sîmburii : cum zboară în aer, unde cad. Cireșele erau tari, încă reci, ude de rouă. Megafonul de pe Casa albă urla, auzeam convorbirile între ei din dublă și conducătorul de zbor : plafonul, vizibilitatea, ce mai era pe sus. Curentul jet, cu toate că asta se întîmpla la înălțimi la care nu aveam să ajungem vreo-

dată. Știam varianta la care zburam înainte de aterizarea sondei. Știam ce era de știut imediat după desprindere, cînd la o sută-două de metri cei din dublă comunicau vizibilitatea și acoperirea. Primăvara aceea începută tîrziu a fost pe urmă netedă, liniștită, lină — aproape albastră. Nu era foarte mult de ghicit, iar noi zburam atît de jos, practic nu interesa ce se întîmplă dincolo de trei sute de metri. Uneori urcam, cuplam forțajul și urcam peste doisprezece-paisprezece mii de metri, sătui de aerul de jos ; la șapte-opt mii de metri ieșeam cu capul, cu umerii, cu tot avionul peste dunga neagră a orizontului, dar abia peste douăsprezece mii de metri găseam înceremenirea aceea rece, albastră pentru care cuplam forțajul și urcam.

Megafonul de pe Casa albă spunea lucruri neașteptate în unele dimineți. Se întîmplau tot felul de minuni, aerul pîclos aduna umezeala nopții în nori joși, în cețuri alburii, undeva, nu foarte departe, ploua. Mîncam cireșe în soarele palid, făceam pariuri : zburăm-nu zburăm. Am zburat întotdeauna, pentru că timpul trecea oricum, aterizări din acelea — cu doi kilometri vizibilitate — deveneau obișnuite. Ne miram doar, și nu eram în largul nostru, cînd vedeam pista de la radiofarul îndepărtat. De dincolo de fluviu. Puneam pariuri, urmăream traiectorii de sîmburi scuipați cu dichis printre dinți. Era și o țintă, baliza portocalie, cu sticlă violetă de lîngă bretelă. Iarba încă verde, încă subțire, unduită de vînt în valuri atunci cînd bătea vîntul, se acoperea cu sîmburi galbeni. Mai tîrziu s-a uscat iarba, se transforma într-o plasă, țesătură dezlînată de fibre seci, alburii, îndoite ciudat. Tulpinile aveau noduri cafenii acolo unde se îndoiau și porneau în altă parte, ochiurile acelei plase secetoase înconjurau pe pămîntul sec, înconjurau sîmburii de astă-primăvară. Albi, uscați, goi pe dinăuntru. Dar asta a fost tîrziu, spre vara fierbinte, cînd socoteam timpul pînă la trageri în săptămîni, pe urmă în zile, pe urmă chiar am urcat într-un avion de transport și am plecat în poligon.

Atunci însă, în primăvară, așteptam sonda mîncînd cireșe, pe urmă urcam în avioane și decolam, iar zilele acelea speciale se închegau sus, după ce interceptam și degajam din atac. Rămîneam singur în aer, nu reușeam să mă obiș-

nfiesc — cum se golea în secunde cerul plin de avioane și rămîneam singur cu MIG-ul. La douăzeci de minute de zbor spre casă. Simțeam altfel mansa în palma prelinsă pe metal, și metalul încălzit se prelingea în mine firesc prin palma umedă, și atunci avionul singur se proiecta și se curba pe sfere imense de aer albastru cu raze ametitoare de patru-cinci mii de metri. Totul se termina în mai puțin de treizeci de secunde laminate, nu știam bine dacă se contractă, se lungesc. timpul cabinei avea alte valori. Cinci g, șase g, de cinci-șase ori cu însumi. Bucuria simplă că eram aici. Că făceam, și avionul făcea cu mine ce nici unul dintre noi n-ar fi făcut fără celălalt : și totul exploda tăcut în lumină limpede dincolo de inelul piclos de la opt mii de metri. Acolo răsuceam avionul în semitonou. se rotea cerul albastru, ocupa locul știut. Se așeza, se legăna. revenea sub noi discul galben-verde cu fluviul ondulat larg în volute galben-argintii, discul galben-verde al planetei. Răsturnam. atîrnăm cu ceafa. cu umerii strînși în chingi, peste zece mii de metri goi pînă jos. Despărțea numai plexiglasul cupolei. mă sălta în chingi, așa cum cădeam, suprasarcina negativă. Avionul se dezlipea de mine, o clipă nesfîrșită atîrnam într-adevăr singur și cumplit de gol, nedezmeticit în singurătatea aceea, căscată zece kilometri sub mine. Atunci trăgeam de manșă, duruitul înăbușit al supersonicului care *cădea* deasupra mea așa cum stăteam suspendat între avion și pămîntul de jos, și pe urmă eram lipit în scaun, linia orizontului se urca, ne înghițea scurt aerul negru, galben, se prelingeau în lungul cupolei șuvoaie groase de văzduh dens. Curgeam prin troposferă, comenzile se încordau, deveneau grele, toată mecanica aceea formidabilă, minunea electronică a unui avion de vînătoare venea la vale cu cincizeci, o sută, trei sute de metri în fiecare secundă ; orice *corp* cade spre centrul neștiut al pămîntului. Noi arcuiam metalul deștept pe traiectorii prelungi, pămîntul văzut printre tălpi, clipa ametitoare cînd veneam *exact* la nouăzeci de grade. Tubul Pitot lăsa o dîră de argint care nu se mai ștergea pe scoarța planetei. Greutățile difuze de întuneric fierbinte, suprasarcină cîtă, cîtă jumătate, nouă, zece, sute kilometri pe oră convertiți în viteză verticală. În prăbușirea care ținea cît

vroiam. Ce se întîmpla mai departe — redresarea — era tehnică de pilotaj, vreau să spun, lucrurile se întîmplau ca întotdeauna. La trei mii de metri am trecut peste un vîrf de nor, am dat manșa lateral în tonou, a șters norul acela marginea aripii delta, burta avionului, s-a întins opac acoperind cabina. Am ieșit deasupra orașului în zbor pe spate și după aceea, cînd întorceam avionul normal, am văzut în cotul fluviului pista. După aterizare am dat de Grig, am mers lîngă el, încercam să spun ceva, să leg în cuvinte ce se întîmplă sus cu mine, cu avionul ; dar capul de celulă nu avea dispoziția necesară. A ridicat din umeri, iar, a spus, vii cu lucruri fără acoperire. Ce vrei să zici, a întrebat, că avionul zboară altfel cu tine decît cu mine ? că în aer e nemaipomenit și aici e mizerabil ? Că toate astea — se ambala fără să știu de ce, a cuprins într-un gest tot ce era acolo, pista, copacii, gurile de alimentare, avioanele —, că toate astea nu merită să mai venim jos pentru ele ? Rămîi sus, dacă ești așa deștept. De ce n-ai rămas sus ?

Nici măcar nu striga, vorbea pe tonul lui obișnuit, atît doar că gîsticula, dădea îngrozitor din mîini ca să îmi arate cît de deștept sînt. Au trecut doi tehnici ducînd o vodilă, am văzut avionul lui Țestosu pe panta de aterizare, gata, am spus, tăc. Nimic. Încearcă și tu să consideri că n-am spus nimic.

— Eu azi n-am urcat, a făcut Grig, n-am trecut de patru sute de metri. N-a fost nevoie să urc mai sus. Cred că de aia...

— De aia ce ?

N-avea rost să încercăm să explicăm ce știam amîndoi că nu este de explicat. Am rîs, ne-am dus la microbuz.

— Cum a fost ? celula B.B. fuma așezată pe marginea bordurii. Eram chiar acolo unde se încearcă motoarele avioanelor ieșite de la hangar, și pămîntul de la marginea bretelei era mîncat, ars, dus, spulberat, betonul atîrna ca un cozoroc deasupra pămîntului dus. Celula B.B. ședea pe betonul cald, Basil a scos țigara din gură, otrăveau aerul zilei cu colaci alb-albaștri de fum. Cum a fost ? a întrebat.

— Bine, a spus Grig. Două sute viteza de apropiere, tras la o mie cinci sute de metri. Numai...

— Bine, am spus. Ar fi bine să tragi în poligon, cum ai tras acum.

Au rîs, Basil, și Bigă al lui, și Grig. Eu nu rîdeam. Nu găseam nimic de rîs. Efectiv, vroiam ca Grig să tragă în poligon cum a tras acum.

— Mulțumesc, a zis Grig, pentru cîtă grijă ai de mine. Rar m-am simțit atît de ocrotit. Numai că am tras cu butonul de încadrare.

Asta se întîmpla mai des decît ne-ar fi făcut nouă plăcere, butoanele erau așezate foarte aproape pe mînerul manșei, și aproape pe aceeași linie. Nu era foarte greu să le încurc. Era mai greu să nu le încurc.

— În poligon, a spus rar Basil, au fost unii care au tras cu butonul de încadrare și se mirau că nu le pleacă racheta.

— Au fost unii care au încadrat cu butonul de tragere, și se mirau că a plecat racheta, a spus Grig. Chestie de optică.

— Nu trebuie să te grăbești, a spus Bigă. E totuși greu, cînd îl știi pe ăsta cu două rachete după tine.

— Cînd mă știe cu două rachete după el, ce ?

— Ei, a dat Bigă din mînă, nimic.

— Chiar, a întrebat Basil, cum ai tras ?

— Azi ? Am tras bine.

— Ai timp ?

— La limită. Ca de obicei. Ascultă, am spus, nu acum trebuiau discutate lucrurile astea. Credeam că le-am aranjat din iarnă. Credeam că le aveți puse la punct dinainte de a veni eu în grupă.

— Nu am întrebat decît cum ai tras, a ridicat Basil din umeri.

— Lasă-l, a făcut Grig. El are azi probleme.

— Dacă are probleme, să nu zboare.

Am văzut avionul lui Țestosu cum ateriza, a scos parașuta de frînare ; au scrîșnit discurile de beriliu cînd oprea avionul.

— Uite, am spus, o grămadă de lume se dă în vînt să ne oprească de la zbor. Nu începe și tu.

— Dumnezeule, a făcut Basil. Cum trăiește omul ăsta, le ia pe toate la propriu.

Avea dreptate. Mă uitam la avionul lui Țestosu, cum rula spre guri. Venea cu farul aprins, a oprit motorul și tehnicul făcea semn cu mîna, stinge farul.

— În regulă, am spus, ai dreptate.

Am urcat toți patru în microbuz și ne uitam ce face Țestosu, cum iese din chingi, cum se saltă în scaun, cum a coborît din cabină. Cum semna în carnetul avionului. Ziua aceea am făcut încă două ieșiri dar n-am mai urcat, zburam jos, la cel mult trei sute de metri. La prînz am mîncat o grămadă de căpșuni cu înghețată, seara am fost în oraș. Ne-am înghesuit toți șase în Dacia albastră, mergeam să vedem un film american cu robinsonade despre care vorbea toată lumea, „Școala curajului" sau cam așa ceva. Filmul era de fapt un spanac, doar animalele, jucau multe animale în film, liber, fără dresor, doar animalele au fost într-adevăr grozave.

*

M-a trezit lumina, soarele ajungea în cameră prin crengile salcîmilor, razele traversau ceața de dimineață, se desfăceau în cercuri rotunde, galbene, portocalii; dansau pe covor, pe zidurile albe, cercuri galbene, portocalii. Pe tăișul lat al sabiei de abordaj. Pe lemnul lustruit al flintei cu țeava răsfrîntă. Am sărit în picioare, unde se rotunjeau pete de soare covorul era cald, moale, gros. În rest îl simțeam rece, umed de noaptea trecută. Am făcut ceva gimnastică, nu foarte multă, pe urmă am fiert ceai *adevărat*, ce ne turnau în cești Nuțicile la popotă nu se putea numi ceai. Nu în comparație cu ce aveam de la Chioru: cutia roșie de tablă Twining's tea, aburii bruni risipiți în bucătărie se amestecau, închideau lumina zilei. Am fluierat cîntecul cu piloții care nu vor fi niciodată cavalerii elicei, fluieram și sub duș, și cînd am coborît scările fluieram.

N-am încuiat ușa, nu intra nimeni în casă. Și dacă intra, nu avea ce face acolo. Mergeam printre salcîmi spre șosea, plecam să fac cel mai formidabil lucru din lume: pleeam

în zbor. Am ieșit pe beton, am dat capul pe spate : cerul era albastru, fișiile de ceață de la orizont nu însemnau mare lucru. Nu însemnau de fapt nimic. Asta *într-adevăr* era ceață care se topește.

Am ajuns la zebră cu pantofi lucioși de apă, tălpile lăsau dîre lungi, verzi, curate, în iarba argintie. Pista era umedă de rouă ; plăci închise, beton ud, plăci albe din beton uscat, fire negre de smoală turnată între plăcile de beton. Niciodată nu puteam înțelege de ce rămîn uscate unele plăci, de ce se acopereau altele cu umezeala lucioasă. Puteam doar să îmi închipuî cum arăta pista aceea din aer. Arăta ca o tablă de șah cu pătratele deschise și închise aruncate aiurea.

Am urcat la primul etaj al zebrei, Miki întindea hărți meteorologice în sala piloților : era senin. În raionul aerodromului, în țară, în Europa. Ploi în vîrful cizmei italiene, ceață sus, în Scandinavia. Nu avea nici o importanță. Îți fac cadou o zi frumoasă, a spus Miki, a spus așa și cînd a urcat Basil, și cînd a urcat Grig, pe toți ne-a primit așa : îți fac cadou o zi frumoasă. Era aproape un cîntec scurt. Am rîs, am spus : o zi frumoasă, din multele zile frumoase pe care le avem la tine. Nici nu se cunoaște.

Am mers la celulă, prin iarbă, și după aceea am ieșit la avioane, și în timp ce controlam avioanele a trecut la verticală sonda meteo. Au trecut jos, au cuplat forțajul, s-au pierdut într-o șandelă nesfîrșită, dar astea erau mofturi de conducător de zbor care avea să stea închis în zebră și să se uite cum zboară alții. Nu era nici o plăcere să conducă zborul într-o zi ca aceea.

În prima ieșire am făcut o interceptare cu grupa, intra soarele în cabină orbind, am schimbat eșalonarea la viraj ; vedeam greu avionul lui Grig topit în lumina difuză. Nu puteam sta cu soarele în ochi un viraj întreg, cu unu-două-trei avioane subțiate, topite, dizolvate și trecute lent peste discul incandescent, și pe urmă întregite din nou în lumina zilei. Atunci am schimbat eșalonarea și am văzut avionul lui Grig proiectat pe pădure, în loc să îl pierd în soare. Zburam în spatele lui și mai sus, de fapt între el și Bigă, și Grig a stat cu ochii în soare tot virajul, ținînd formația după prima celulă.

Am trecut peste cîmpuri împărțite după legi care îmi scăpau, plantele acelea, ce erau ele, creșteau de la nord la sud, altele de la est la vest. Am strîns virajul, atunci am văzut că Grig rămînea în urmă : departe în față, se aprecia greu distanța din cauza înclinului de pîclă, avioanele din prima celulă coborau rapid. Grig a băgat motor, dunga de fum cenușiu ieșită din ajutaj însemna un singur lucru : regim maxim.

S-a arcuit pe albastrul de deasupra, dunga aceea. Am cuplat forțajele și MIG-urile au zvîcnit înainte. Nu mult, la o mie și o sută de kilometri la oră am decuplat ; întîi Grig, pe urmă eu. Dumnezeule, cum fluiera aerul în jurul cabinei ; vedeam avionul-cap în zbor cu botul ascuțit spre pămînt, ca atunci cînd cobora, dar nu cobora deloc, zbura așa din cauza vitezei mari și zburam alături de el la fel, cu ampenajul spînzurat peste cabină. Cu orizontul sus, la mijlocul parbrizului, și vedeam grozav în față, cum se înghesuie poduri și case sub avion. Sălcii, trenuri, mașinile de pe șosea. Cum am ajuns la fluviu așa, zburînd cu peste o mie de kilometri pe oră la nici o sută de metri înălțime, și cum dispărea fluviul sub botul avionului.

— Am rămas în urmă, am spus, și Grig a răspuns scurt : nu ne-au dirijat.

Asta era bine cu Grig, nu vorbeam mult în aer. Nu mai era nevoie, să vorbim. La cît zburam împreună. Apăsam pe emisie numai atunci cînd era ceva în neregulă, și ce i-am spus lui Grig au fost primele cuvinte de cînd zburam pe canalul de dirijare.

Cînd nu eram dirijați zburam așa, pe celule, cuprindeam o suprafață mare : prima formație la doi-trei kilometri în față și în stînga ; și în celulă zburam în dispozitive largi, să nu ne împiedicăm unii de alții. Zburam risipiți pe tot cerul, și cine vedea primul trebuia să atace fără să mai piardă timpul.

— Formația 160, a întrebat Basil, dacă voi vedeți ceva,

— Noi vă vedem pe voi, a spus Grig.

Tăiam brațul arcuit al fluviului, în dreapta munții aceia bătrîni, creste sure, albe, abrupte, ieșite din cocoașe domoale de ceață cenușie. Puteam să cred orice despre cres-

tele acelea. Despre cît erau ele de înalte. Erau foarte abrupte, și avintate, avîntul lor se oprea la patru sute și șaizeci de metri. Mă uitam pe hartă, 468, cifrele erau chenăruite gros, albastru, le vedeam imediat. Era ca atunci cînd cineva subțire e înalt de departe, și cînd se apropie văd că nu e înalt deloc, e numai subțire. Subțire și scurt. Era ca atunci cînd ceva pare mare de la distanță, și de aproape e mic, se trece ușor *peste*.

— Văzut ! a țipat Grig, înclina brusc avionul, a trecut cu aripa peste cabina mea. S-a repezit, și ne-am repezit după el fără să știm unde. Prima celulă a virat strîns, cît de strîns se putea vira la viteza aceea, și Basil a spus : văd și eu, intru primul la atac. OK, a spus Grig, dă-i drumul. A scos din înclinare, am scos și eu, zburam drept, cu prima celulă venind din stînga peste noi; și am văzut sub avion canalul, vase la ancoră pe canalul acela. Bordul — normal, acul alb de la manometrul de ulei : patru atmosfere. Viraj la cuțit cu un plan în cer, celălalt în pămînt peste trei avioane, s-a întregit formația noastră. Grupa de trageri, și restul. Tot ce însemna asta. Tot ce însemna asta din ce în ce mai mult. S-au umezit mîinile pe comenzi. Las-o moartă, am spus. La lucrurile așa cum sînt. E totuși doar un afurisit de avion teleghidat, vopsit în roșu. Atît doar că avionul ăla însemna o grămadă de lucruri. Am redus motorul, pe urmă am strîns virajul și am împins maneta de gaze înainte, la pragul maxim. Avionul lui Grig era suspendat la cîțiva metri deasupra și în stînga ; vedeam niturile de pe burtă, intradosul planurilor, literele mici, roșii, de pe capace. Intru la atac, a spus Basil, tîrziu aici, după viraj, acum trebuie să atace formația a doua. Grig și cu mine. Mă lăsam în scaun, nerușinat de liniștit. Nu mai apucam să trag. Și chiar dacă trăgeam, o făceam în afara perimetrului *valabil*. Dincolo de limita poligonului.

Basil a degajat, zburam în dreapta și mai sus, cu avioanele din față proiectate pe galbenul cenușiu al fluviului, pe verdele malurilor. Sălciile erau verde închis, verde-argintiu cînd bătea vîntul, și iarba a fost mereu verde deschis, s-a îngălbenit doar la sfîrșitul lui iulie, cînd n-a plouat o grămadă de vreme. Zburam spre sud-est, soarele bătea

din față, avioanele străluceau pe fondul solului. Erau așa, ca trei mănunchiuri de raze.

A intrat Bigă la atac, cred că a fost prima oară cînd s-a grăbit. Eu am dat picior, m-am dus glisat la o parte, am ieșit în coada lui Grig. Pentru că nu mai avea nici un rost. Trăgeam aiurea filmul fotomitralierei. Ce faci, 013, a întrebat Grig, și am spus : ce trebuie să faci și tu. Dar Grig a tras, a făcut filmul în tur de pistă, și după aterizare a spus: nu e niciodată prea tîrziu. M-am uitat în ochii lui și am zis : numai în dragoste. Numai în dragoste, nu e niciodată prea tîrziu. Ia te uită, a spus Grig, ești îndrăgostit. De tine, am zis. Ce vijelios ai pornit la atac, erai gata să mă poc-neștî cu aripa peste cabină. Am fost mîndru de tine.

A întors capul, ne uitam după avionul aterizat, venit lung, scîrțîiau strident frînele, parașuta de frînare scoasă prea repede s-a rupt de viteză. Iese din pistă — a făcut Grig, nu iese — am spus, nu pentru că eram convins că nu iese din pistă, dar nu vroiam să spun aceleași lucruri ca Grigorescu. Era de ajuns că zburăm la fel. Îngenunchea avionul din frîne, a ieșit fum alb din cauciucurile chinuite. Încetinea, a oprit chiar în capul pistei, s-a aplecat pe jamba dreaptă cînd a degajat.

— Ei, am spus.

— Nici un ei, a spus Grigorescu. Ce avion a fost ?

— 8108, de la escadrila a doua.

— Zboară locotenenții ?

Am rîs și am spus, da, zboară locotenenții. A rîs și Grig, s-a uitat la mine și a rîs, și iar nu era nevoie de cuvinte. Rîdeam numai, pentru că și noi am fost locotenenți și știam foarte bine ce înseamnă asta. Grig era din cei care țin minte, și eu cred că țineam minte. Vroiam foarte mult să țin minte că am fost locotenent. Mi se părea esențial. Să rămîn locotenent în mine, indiferent ce se întîmpla afară. De asta rîdeam amîndoi, și ne miram numai cum au rezistat cauciucurile. Pneuri de aviație cu șapte pînze, mătase japoneză țesută drept și în cruciș, și care, uite, rezistă la ce nu era de rezistat.

— Ce faci acum ? a întrebat Grig.

— Merg să mă dau peste cap.

— Cu dubla ?

— Ei, am spus, am depășit etapa. Cu simpla.

— Sînt curios cum o să fie, a zis Grig. Sînt curios și eu, l-am încredințat.

Acrobația cu supersonicul era o cumpănă în aviația militară, avioanele pretențioase, nu excesiv, finețea necesară impusă de complexitatea aparatului. De ce se întîmpla cu avionul, oricum făcut să zboare la parametri duri, atunci cînd plecam într-o zonă de acrobație. Aripile delta scurte, repezite înapoi, lucrau capricios la viteze mici și unghiuri mari de atac ; dar totul era doar chestie de antrenament în zbor. Și de *atmosferă*. Vreau să spun, ce credea fiecare despre acrobația aeriană. Au fost cîteva accidente, catapultări — inerent, treceam din nou masiv la zbor acrobatic, la luptă aeriană cu evoluții strînse, pe verticală și pe orizontală. Dog-fight, lupta cinească, tradițională, clasică, de la primul război mondial încoace. Teoria cu racheta lansată comod de la 8-10-12 kilometri cădea, se dovedea perimată. Totul se repeta, viraj de luptă, buclă, immelman. Răsturnare. ABC-ul acrobației revenit în actualitate, numai că la viteze și suprasarcini pe care piloții vechi nu le credeau. Opt g, de opt ori greutatea corpului personal, fiecare celulă, țesut, mușchi, calciul din oase devenit plumb, de fapt totul se omogeniza în plumb greu, cenușiu. Pleoapele pe ochi, sîngele în vene, gîndurile — dacă mai erau gînduri. Dacă creierul tescuit sub casca albă mai putea judeca. Exact asta era, că judecam. Și trăgeam de manșă, și urmăream bordul cu ochi înfundați în orbite uscate, fierbinți. Ochii căscați aiurea, orbi, secunde nesfîrșite. Pentru că sîngele dens nu mai avea putere să urce, să facă ce era de făcut. Să lumineze ce era de luminat. Gînduri iscate incredibil pe scoarța tescuită, de ce. Asta se întîmpla jos ; ce se petrecea *atunci* și *acolo*, foarte scurt, distilam jos, după aterizare. De ce, era foarte clar și că nu insistam pe *de ce*. Asta o rezolvam cu optsprezece ani în urmă, la intrarea în școala militară de aviație. Colonelul ochi albaștri ne punea să

facem la nesfîrşit bucle şi răsturnări. Să ne dăm peste cap. Pe urmă ne luptam între noi şi ne doboram cu filme de fotomitralieră. Nu înţelegeam foarte clar de ce insistă colonelul pe toate astea, dar ne plăcea şi, oricum, ne dădeam peste cap şi singuri. Şi ce a fost mai tîrziu arăta că încă nu ne-am dat destul peste cap. Dar asta a fost mai tîrziu, în ziua aceea am mers la avion, controlul dinaintea zborului, roţi, trape, manometre, starea învelişului, flapsul. Paraşuta de frînare, celălalt flaps, de la planul stîng, avea joc. Nu mult, în limite admise. Oxigenul de la motor, din cabină, şi restul. Cabina. Strîngeam chingile, le-am trecut pe „blocat" ; mă lipeau brutal de scaun, de metalul cabinei. De ce era dincolo de metalul cabinei. A fremătat avionul la pornire, l-am simţit întins — metalul alb —, trezit şi revenit la viaţa lui caldă de metal însufleţit. De fier mort depăşind condiţia opacă de fier mort. Rulam repezit, am intrat la pistă pe două roţi, permiteţi decolarea, am cerut. Permit, a spus conducătorul de zbor, ţin minte şi acum, ne-am dus în zona doi.

*

Acolo erau două lacuri, unul mic, rotund, celălalt mare, alungit de la sud la nord. Mai era cotul fluviului, locul unde Dunărea scîrţîia cumplit şi o lua spre nord, după ce traversa un continent întreg de la vest la est. Am făcut viraje cu şase g suprasarcină, în treizeci de secunde măturam trei sute şaizeci de grade de orizont. Asta însemna o grămadă de lucruri, motorul urlînd în forţaj, 950—1 000 de kilometri pe oră, avionul culcat la cuţit pe orizont, orizontul se zdrenţuia în dealuri, lacuri, malul rîpos al fluviului. Rigid în costumul anti-g umflat, cu manşa în burtă, picături de sudoare curgeau aiurea sub cască, curgeau *lateral*, pe tîmple, sub cască, s-au scurs pe obraz, se adunau în masca de oxigen. Toată viaţa curgea lateral treizeci de secunde strivite, de şase ori fiecare secundă. Mă roteam între două sfere, cea ştiută cu tot ce a fost şi va fi din nou, pămîntul, cealaltă în care eram, cerul dens de la cinci sute de

metri înălțime. Bila la mijloc, avionul glisa, variometrul, viteza, indicatorul de suprasarcină. Orizontul artificial și cel de dincolo de cabină, crescut pe o verticală numai a mea. Aparatele control-motor, normal. A trecut un lăstun cu o mie de kilometri la oră prin dreptul cabinei, proiectil cu cioc și pene. La o mie de kilometri pe oră, am avut timp să spun, penele alea moi. Pe urmă șandelă la șaptezeci de grade, urcam cu botul în cer. Aerul tulbure, inelul de pîclă, la 5 200 de metri am țîșnit în albastrul limpede și strălucitor. Vreau să spun, de la înălțimea asta, lumina era îmbrăcată în beteală. Curgea în șuvițe de argint, în dungi albastre. Am întors avionul pe spate, manșa în burtă, bila la mijloc, BILA ! — a duruit scurt și aspru avionul. Botul pe orizont, l-am lăsat să curgă în jos. Tubul Pitot pe păduri, pe coaste roase de dealuri, pe lacul cel mititel. Și iar inelul de pîclă, redresat din răsturnare, am tras în buclă, looping. Nesterov, Pegoud, aviatorul Charles Pegoud cu scîndura lui legată în sîrme, fluturau cîrpe albe, aripi de mătase întinse pe sîrmele acelea. Lucrurile se întîmplau atît de departe, prima oară, nici nu știam bine cine le-a făcut prima oară. Nu știam nici de ce este foarte important să știu bine cine le-a făcut prima oară. Ce cocardă a fost pe avionul primului pilot care și-a învîrtit, simplu, planeta deasupra capului. Pentru că asta se întîmpla, a fost iar jumătatea de cerc urcată în cer, capul nichelat al tubului Pitot înfipt în albastru și orbind cu strălucirea crudă, și pe urmă ne-am dus în jos și desenam iar jumătate de cerc cu Pămîntul lunecînd solemn peste cabină. Pe coama din dural scînteietor, peste deriva înaltă, a lunecat, s-a oprit legănat la locul lui dintotdeauna. Semibuclă, acum rămîneam atîrnați pe cer, în partea cea mai înaltă a jumătății de cerc. Am rotit avionul, și eram dintr-o dată la șapte mii de metri albaștri, peste planeta verde-galbenă cu șarpele mîlos de apă. Eram dintr-o dată acolo unde lumina curgea ca beteala. Restul a fost liniște, adică toncuri în coborîre, am tras iar în răsturnare, am făcut un tonou vertical, cu botul înfipt în pămînt. Cu botul înfipt în lacul rotund, mititel, verde-cenușiu, și lacul se rotea lăsînd un cerc limpede, și iar m-a presat suprasar-

cina în scaun, dansa orizontul, a lunecat sub marginea cabinei, la locul știut. Coboram, am traversat axul pistei la 1 700 de metri înălțime, intram în tur de pistă pentru aterizare. Auzeam convorbirile în căști. 509 cerea intrarea la virajul trei, pentru trecere la verticală. 160, ăsta era Grig, scotea trenul pentru aterizare. 247 trecea pe canalul punctului, pleca pe traiect, nu l-am mai auzit. M-am uitat la gaz, 600 de litri, singurul cu care mă puteam întîlni era 509. Dorel. Aprob verticala la șapte sute — a spus Missi din cabina lui, și conducătorul de zbor a întrebat: 509, gazul tău, și Dorel a spus: una mie opt sute de litri. Trec la verticală. Cineva cerea pornirea, pornește — a spus conducătorul de zbor. 013, aprob eșalon cinci sute — a făcut Missi și am confirmat, cobor la cinci sute de metri. La traversatul pistei am scos trenul, am cerut aterizarea.

— Aprob aterizarea.

S-a desfăcut sub noi fluviul în brațe de apă cafenie, s-a strîns la loc între malurile verzi; soarele venea din față, de sus, trecea prin plexiglasul cupolei, încălzea mîna pe manșă, picioarele întinse sub tabloul de bord.

Intram în virajul trei, am făcut douăzeci-treizeci de grade de viraj...

— 509, mi s-a oprit motorul.

Raportul a fost scurt, foarte limpede, a căzut peste ziua de afară, m-a despărțit în două; vocea cu care a spus. Ce a fost, dincolo de voce.

— 309 catapultează! CATAPULTEAZĂ 309, a strigat conducătorul de zbor, și asta se întîmpla în realitate, m-a smuls din siguranța mea de om-avion. 509 era lîngă noi, cîțiva kilometri lateral, asta se simte. Am băgat motor, am strîns virajul și nu mai eram același. Vreau să spun, am simțit altfel avionul. Ca pe ceva care mă poate lăsa în orice clipă.

— Sînt 509, nu 309, a spus Dorel.

— Înălțimea ta, 509 a cerut conducătorul de zbor. Știam foarte clar, așa în zbor, ce se întîmpla acum la zebră. Dacă îi arde de conversație, înseamnă că are timp. În-

semna că se pot pune întrebări, primi răspunsuri. Un avion se părăsește doar în cumpănă cu viața pilotului. Oricum, admiram reacția conducătorului de zbor cînd a spus : catapultează. Asta presupune o grămadă de răspundere asumată, să spui așa scurt : catapultează. Pe urmă Dorel a spus : sînt 509, nu 309, și atunci conducătorul a întrebat : înălțimea ta.

— 700 metri.

Am băgat trenul, strîngeam virajul în continuare. M-am uitat la debitmetru, am redus motorul.

— Catapultează ! la șapte sute, catapultează imediat !

Putea doar să strige în microfon. Nu putea să fie acolo, cu pilotul din cabină. MIG-ul cade aproape vertical fără tracțiune, lui Dorel îi ardea de conversație. De *precizări*.

— Catapultează, am spus. Apăsam emisia, am repetat gîtuit : catapultează, 509, și Dorel n-a mai răspuns.

— CATAPULTEAZĂ ! a strigat din nou conducătorul de zbor.

N-a răspuns nici acum, și asta putea însemna orice. A fost liniștea de *după*, avioanele din aer, conducătorul de zbor, nu vorbea nimeni. Pluteam toți în liniștea aceea. Era ca atunci cînd nu vrei să crezi un lucru despre care știi foarte bine că s-a întîmplat. Asta a fost, nu vroiam să credem. Așa se întîmplă de fiecare dată.

Priveam în stînga, am văzut ciuperca neagră, uriașă, învolburată, creștea incredibil, a întunecat ziua luminoasă. S-a lățit pe cerul albastru, peste cîmp, peste fluviu. Peste un sat alb cu acoperișuri roșii. Exact la marginea satului alb-roșu. Am pus botul pe sol, acolo unde ieșea coloana de fum. S-a dezlipit de pămînt, atîrna în aerul zilei albastre și aurii, ziua aceea împușcată în frunte. S-a legănat ciuperca de fum, a pornit spre sud-est împinsă de fumul ușor.

— Vezi ceva, 013 ?

Nu puteam să spun : a căzut. Nu puteam să spun nimic.

— 01,3 poziția ta, a cerut conducătorul de zbor.

— Am băgat trenul, pe doi-șapte-zero acum.

A fost iar liniștea nefirească, și foarte tîrziu întrebarea:

— A căzut ?

— A căzut, am spus. Adică, avionul.

Trecuse prea puțin timp de cînd Dorel a spus : șapte sute metri, și eu am spus : catapultează, și pînă am văzut ciuperca de fum.

— Unde ?

— În exteriorul virajului trei, la doi kilometri nord de șosea... o mie cinci sute de metri.

Bordul, normal. A clipit, s-a stins, ardea iar palid în soarele din stînga, becul RĂMAS 500 LITRI.

— 013, am spus, mă duc să văd dacă a sărit.

— Du-te, a răspuns conducătorul de zbor, și merită să auzi cum a spus asta. Pe urmă a cuplat iar emisia și a zis : ai grijă.

Picam ușor, pete mari de umbră pe pătrate verzi-galbene, pe apa lacului de la virajul trei. Cinci sute de kilometri la oră cu motorul redus, am văzut răbufniri de flacără într-un lan ars, cenușiu. Oricum, dacă a sărit, n-a stat mai mult de trei-patru secunde în parașută. Presupunînd că a sărit, și scaunul genial a funcționat ca lumea. Am mîngîiat cu mîna stîngă manetele de catapultare, m-am jucat cu ele. Le-am simțit în palmă, și le-am lăsat iar. Le-am mîngîiat, le-am strîns și le-am lăsat la locul lor. Am coborît la zece-doisprezece metri, lucea alb în dreapta și în spatele focului, se tîra fumul, nu vedeam ca lumea, am virat. Lumina cădea pe ce era alb acolo și nu se reflecta ca în metal, s-a îngropat în pînza moale. Vira prea strîns pentru viteza aceea, pentru înălțimea-limită. Avionul trepida, motor, am văzut cupola parașutei întinsă pe araci de vie ; năvăleau în cabină buturi contorsionați, dîre verzi, vița întinsă pe sîrme ruginite. Încă un viraj la cuțit, spre hamuri, se pierdeau în via aceea. Nu reușeam să văd n-am văzut decît parașuta întinsă ; suspantele se strîngeau ce era în capătul suspantelor. Aveam sub trei sute de litri la debitmetru, am virat în urcare, am apăsat emisia :

— 013, am văzut parașuta, La două sute metri de avion.

— Deschisă ?

Nu era deschisă, stătea numai întinsă pe araci aceia, și asta iar putea însemna orice,

— Întinsă pe iarbă, am spus.

Conducătorul de zbor aducea avioanele la aterizare. A cerut control și 247, s-a întors din drum ; Missi i-a dat intrarea în tur la virajul doi. Am scos trenul, flapsul, veneam direct la aterizare.

— Confirm, a spus Missi.

— Să nu bagi pe cineva în fața mea, am spus, sînt 013.

— Pilotul ? a întrebat conducătorul de zbor.

N-am răspuns ; flaps complet, SPS cuplat. Veneam pe panta de aterizare, mă uitam mereu în stînga ; vedeam flăcări scurte, roșii, galbene, răbufnind din lanul cenușiu. Pe urmă m-am gîndit la cei mici care veneau la aterizare, și cînd făceau virajul trei treceau prin fumul negru, ciuperca aceea destrămată.

2

Am rulat la guri, maneta, în STOP, tehnicii alergau, au rezemat scara de avion. Cupola smulsă de la locul ei, m-au dezermetizat, m-au dezăvorît din afară. Aerul de jos mirosea cald și ageșteca iarba amară, petrolul încins, smoala topită.

— A sărit ?

— Nu știu, am spus. Am văzut parașuta întinsă pe iarbă, dar nu știu dacă a sărit.

Nici măcar nu mă întrebam cum au aflat. Mă dezlegam din chingi, am ieșit din cabină. Cine e 509, vroiau să știe tehnicii, și eu am spus : cu ce avion a fost 509 ?

Nu trebuia să întreb, era un tehnic rămas la marginea bretelei, nu s-a apropiat ; apărătoarea conului, vodila, scara de lîngă el devenite inutile. Fier mort. Metal vopsit roșu, modelat în forme fără rost. Vodila aceea n-avea să mai tracteze nici un avion. Tehnicul stătea singur, nu m-am dus la el. N-aveam ce să îi spun. Citeam cifre albe înscrise pe apărătoarea conului : 8104. Mă ui-

tam cum aterizează locotenenții, pe urmă a venit microbuzul și ne-a dus la zebră ; a trecut salvarea pe lîngă noi, în trîmbe de praf și vuiet de sirenă. Vino cu mine, a spus Basil, am alergat la garaje, eram ud sub salopetă ; costumul anti-g se usca în dungi, pete usturătoare de sare. Cît a scos Basil mașina l-am jupuit de pe mine, l-am aruncat în fundul garajului, făcut ghem. Nu, Basil a coborît din mașină, motorul mergea greu, poticnit, cu șocul tras, a ridicat costumul de capron, l-a scuturat. L-a atîrnat într-un cui ieșit din scîndura ușii.

— Mai ai nevoie de el, a spus.

— Mulțumesc.

A venit Tamara lui Basil cu o sticlă de apă rece, aburită, a întins-o prin geamul portierei.

— Poate trebuie, a zis.

Poate. Mașina a țîșnit de sub noi, goneam cum n-am crezut că se poate goni. Basil a luat-o peste cîmp, miriște țepoasă, am ieșit în șosea. Întreceam salvarea, am întrecut mașina ARO vopsită kaki, camionul plin cu piloți, tehnicieni ; viraj brusc sub nasul unui autobuz verde-gălbui. Ziua mirosea a fum, a motorină arsă. Nu-i nevoie să goneștî în halul ăsta, am spus, Basil n-a răspuns. Stătea aplecat pe volan, și s-a uitat numai la mine, și n-a spus nimic. Mașina portocalie gonea spre ceva care se putea întîmpla oricînd ; ședeam pe canapeaua din spate cu sticla aburită în brațe, și nu puteam să fac nimic. Mă simțeam foarte mic, și nu știu cum, murdar. Mă simțeam cribil, și vinovat de ce se întîmpla. Pentru că era un avion căzut, și eu eram întreg în mașină, și nu știam ce să gîndesc, și mă simțeam răspunzător pentru avionul căzut. Stupid sau nu, aveam o parte de vină ; nu știu cum, nu știu unde, dar așa simțeam : că nu am făcut tot ce era de făcut pentru ca 8104 să nu cadă. Cred că toți piloții simt așa atunci cînd cade un avion. Cred că toți piloții sînt ceva din pilotul aflat în cabina avionului căzut. Cred că niciodată un pilot n-are dreptul să spună : am făcut tot ce se putea face. Atunci cînd e vorba de avioane, și de piloții avioanelor. Așa văd eu lucrurile, cu tot riscul care curge din acest fel de a ve-

dea lucrurile. Nu spun că am dreptate de la început pînă la sfîrșit. E foarte greu să am dreptate, de la început și pînă la sfîrșit. Spun doar cum gîndeam ce se întîmpla atunci. Cum goneam pe șosea, și Basil nu spunea nimic, și eu stăteam cu sticla de apă în brațe, cu gura uscată de sete, și nu îndrăzneam să beau din apa aceea.

— Aici ?

— Nu, am spus, *dincolo* de baltă. Acolo unde șoseaua face un cot larg.

Am trecut stația de pompare de la virajul trei, podul, oameni se uitau *altfel* după mașină. Cei de aici știau, pe aici se întîmplase. A oprit mașina, în partea aia — arăta cineva peste cîmpul veșted de porumb. Se ridica încă fum negru, în aerul tremurat al zilei.

— Ce e cu pilotul ?

— L-au dus la spital.

— De ce l-au dus la spital ? Dumnezeule, am spus, o mînă, un picior. *Îți dau o mînă sau un picior. Îți dau amîndouă picioarele.*

— Ce-a pățit ?

Nu eu întrebam, întreba Basil. Eu dădeam răspunsuri, înainte ca cei întrebați să răspundă.

— Și-a rupt mîna, a spus omul acela, și n-o să știu niciodată cum arăta omul acela. Stăteam în fundul mașinii cu sticla în brațe, și habar n-aveam ce trebuie să fac. Dacă trebuie să spun sau să fac ceva.

— Ai văzut mata ?

— Nu eu, că nu *nu m-am dus*. Eu *am treabă*. Spun oamenii.

Am intrat pe un drum îngust, cranii galbene de bolovani ieșeau din praful drumului cenușiu ; am mers o grămadă de vreme printre ziduri oarbe din chirpici. Cîmpul cobora, într-o vale domoală s-a înălțat un vîrf de movilă rotundă. Acolo era lume adunată, un sergent-major de miliție striga, se agita, alerga spre mormanul de metal prăbușit. Spre motor, ce a mai rămas din el. Nasul compresorului, paletele lungi de la prima treaptă ; paletele de jos

erau îndoite, așa cum au mușcat din pămînt. Avionul era risipit într-o fîșie lată de cîmp ars, mai tîrziu am măsurat, am știut singur — o mie două sute de metri. De la primul impact, unde a lăsat grinzile de sub planuri și deriva falsă, frînt în salturi bezmetice, aruncînd petrol aprins, pierzînd bucăți din fuselaj, aripi, motorul — pînă unde s-a oprit cabina. Răsucită, contorsionată, de neînchipuit pentru ce știam că este o cabină de avion. Era întoarsă pe dos, ca un ciorap. Dar asta a fost mai tîrziu ; atunci vedeam femei cu mîna la gură; copii, se vorbea tare. Cineva a rîs. Și am întrebat, pentru că numai asta era important :

— Ce s-a întîmplat cu pilotul ?

Am coborît din Dacia, călcam cu picioare moi în ghetele de zbor spațiul strîns între ziduri de chirpici văruit. Am pornit spre cîmp, urmăriți de ochii oamenilor care vorbeau și rîdeau. Nu arătam așa cum mi-ar fi plăcut să arăt : salopeta de zbor nu grozav de curată, șalul legat la gît, ghetele de zbor aveau în loc de șireturi sfori verzi de capron, luate de la costume vechi anti-g. M-am împiedicat de pietre ascunse în praful gros. Traversam golul spre avion, spre ce rămînea din avion. Duralul frînt al unei aripi răsfrîngea soarele de pe cer, ieșit din tulpini rupte de porumb. S-a apropiat milițianul, sergent-major tînăr, nervos, plin de praf :

— Pilotul e acolo.

Dorel venea dinspre vie, lovea cu manetele de catapultare frunze crestate, prăfuite ; frunzele alea erau mai mult cafenii decît verzi. Nu s-a grăbit, venea, a zîmbit cînd ne-a văzut.

— Salut.

— Salut, am spus, am întins mîinile, am oprit gestul la jumătate. Nu știam ce să spun. Ne-am uitat unul la altul, și Dorel a zîmbit iar.

— Spuneau că ți-ai rupt mîna.

— Nu eu, a zis, zîmbea mai departe și doar mai tîrziu am știut că zîmbetul acela nu era o mască. Zîmbea, și gata. A fost o mînă ruptă, dar nu eu. Cineva fugea cu ochii după avion, s-a împiedicat, a căzut pe mînă.

— Aha.

Mă uitam la el, încercam să văd ceva *nou*.

— Sînt multe pietre pe aici, am spus. Ascunse în praf. Şi eu m-am împiedicat.

— Dar nu ţi-ai rupt mîna.

— Nu, am spus, nici gînd.

Am rîs amîndoi, atunci mi-am amintit de sticla Tamarei. Ţi-e sete, am întrebat, am adus apă rece dar habar n-am ce am făcut cu ea. Unde am lăsat-o.

A venit Basil, vedeam peste umărul lui cîmpul ars, bălţi mititele de petrol aprins, motorul rostogolit şi iar aripa aceea frîntă, cum reflecta lumina. Ampenajul vertical ieşit din tulpini uscate, la două-trei sute de metri în stînga. Soarele încingea aerul cîmpiei, s-au îngroşat puviţe străvezii de văzduh ; se amestecau cu fumul de petrol, au urcat în sus legînd orizontul. Mergeam, am lovit cu vîrful ghetei plexiglasul cabinei, sărit din ramă. Cioburi de raze irizate.

— Cum a fost ?

— S-a oprit motorul.

Asta se vede, am spus, din cum a muşcat compresorul în pămînt. Numai cu paletele de jos, adică paletele care atunci au fost jos...

— De ce ?

— Ei, a spus Dorel, de ce. M-ar interesa şi pe mine să ştiu, de ce. Ştii cum a scăzut viteza ? cînd s-a dat turometrul peste cap ?

Am spus că nu ştiu, şi că nici n-am de gînd să ştiu.

— Am văzut cum s-a dus turajul, ştii cum e, fug ochii exact acolo. Şi viteza, n-am crezut că poate scădea în ritmul ăsta. Am împins manşa, am raportat, şi conducătorul de zbor a răspuns cu alt indicativ, şi atunci am raportat iar...

— Nu puteai catapulta cu alt indicativ, a spus Basil.

— Doamne fereşte, am zis. Păcat că n-ai auzit ce splendid a fost. Cum l-a corectat pe conducătorul de zbor. Cîtă înălţime ai pierdut în minunea aia de discuţie ?

— Ultima oară am văzut la altimetru două sute de metri, şi cinci sute kilometri pe oră. Înainte de asta te-am auzit cînd ai spus să catapultez, şi o grămadă de înălţime am pierdut în viraj...

— Ce viraj ? a întrebat Basil. De ce-ai mai făcut viraj ?

— Asta, a spus Dorel, aveam satul în faţă. Trebuia să virez ca să nu cad pe sat, incredibil cum a luat-o avionul la vale...

M-am uitat la Basil, şi Basil se uita la mine, şi amîndoi ne-am uitat la acoperişurile ieşite dintre livezile verzi.

— Ai făcut viraj ca să nu vii peste sat, a întrebat Basil, nu întreba, a spus numai.

— Normal.

— La ce înălţime ai intrat în viraj ? am întrebat.

— Ţi-am spus, patru-cinci sute. Nu pot să spun singur. Nu pot spune : aveam patru sute optzeci, sau cinci sute zece. Sau patru sute cincizeci. Veneam în jos, cu cincizeci de metri pe secundă.

— Suficient, a spus Basil.

— Zece secunde pînă jos, am zis. Nu te ştiam altruist.

— Ce nu ştiai despre mine ?

— Că eşti altruist. Binele aproapelui, şi restul.

— Nu cred că e vorba de binele aproapelui, a spus Dorel încet.

— Dar ce..., am întrerupt, mă strîngea dintr-o dată gulerul salopetei de zbor.

— Sînt lucruri care nu pot fi făcute decît într-un fel, a spus Dorel, şi se juca cu manetele de catapultare. Mînerele care se desprind de scaun, şi rămîn în mîna pilotului. Apăsa blocajele, pe urmă trăgea de manete pînă clichetul blocajului scotea un sunet limpede şi revenea la loc, şi atunci apăsa din nou blocajele.

— Cît ai stat în paraşută ?

— Ei, a spus, au fost două-trei secunde.

M-am uitat iar la Basil, şi din nou nu ştiam ce să spun. Ce simplu se întîmplă lucrurile mari, a ridicat Basil

din umeri, nici nu știi cînd s-au întîmplat. Nici nu știi că sînt lucruri mari.

Atunci am spus, pentru că am văzut ciuperca de fum risipită peste ziua albastră dintr-un avion identic cu cel făcut fărîme lîngă noi, asta îmi dădea într-un fel dreptul să vorbesc, am spus :

— *Normal.*

Partea a treia

Înaintea drumurilor lungi cu AN-ul nu dormeam noaptea ; zborul pînă în poligon dura o grămadă de vreme, mugetul greoi al elicei, trepidația surdă a fuselajului, pămîntul abia se mișca sub noi. De aceea nu dormeam noaptea, și în avion mă întindeam pe banchetă, sau culcam spătarul fotoliului dacă prindeam un aparat amenajat pentru pasageri, și dormeam pînă la aterizare. Am strîns în sacul de parașută ce era de strîns, l-am dus în antreu ; pe urmă am făcut duș, am dat drumul la casetofon, m-am culcat. Adică stăteam întins pe divanul scund, citeam, am băut două sticle de Pepsi. Am scris două scrisori scurte, una lui Nicu Zah, cealaltă pentru Chioru, Dumnezeu știe ce aveau să înțeleagă din scrisul chinuit. Am băgat scrisorile în plic și le-am dus jos la cutie. După asta am stat cu ochii în tavan, am citit iar, și mă pregăteam din nou să stau cu ochii în tavan. Atunci am auzit soneria, a sunat o dată scurt, o dată lung, A în Morse. A de la ajutor. De la aeronavă, aripă, ampenaj, amfiteatru, areopag. De la aerodrom, ambarcare, o mulțime de cuvinte începeau în aviație cu a. Aterizare. M-am ridicat, am mers să deschid. Nu puteam să strig : intră. Era foarte tîrziu, și nici nu am fost pregătit să strig : intră. Eram pregătit să stau cu ochii în tavan și să trec singur noaptea. M-am ridicat de pe divan, bineînțeles m-am împiedicat de sacul din antreu, am deschis ușa care oricum nu era încuiată.

— Salut, a spus Peţo.

— Salut, am spus. Intră.

— Am văzut lumină, am urcat, a explicat Peţo.

— În regulă, am spus.

— Nu vreau să te stîngheresc. Vreau să spun, dacă nu eşti singur...

— Sînt singur, l-am încredinţat. Voi credeţi că un tip necăsătorit se culcă în fiecare seară cu cîte o femeie.

L-am condus, vezi să nu te împiedici, am spus. Eu era să îmi rup picioarele.

— N-ai bec ?

— S-a ars ieri.

De fapt era ars de o lună. De mai bine de o lună. Nici nu mai ţin minte, de cînd era ars. De cînd promiteam, în fiecare seară, că mîine cumpăr un bec nou.

— Sper că nu te deranjez, a spus Petre din nou. Chiar dacă eşti singur. Poate n-ai chef de mine...

— Pentru Dumnezeu, am spus, n-ai ce deranja. Numai că e foarte tîrziu, şi n-am chef de vorbă.

— Nu vorbim, m-a încredinţat Peţo. Îmi pare bine că am urcat. Îmi pare bine că nu dormeai. M-am plimbat, şi pe urmă am văzut lumina la tine şi am urcat. Habar n-ai ce noapte e afară.

Ştiam foarte bine, intra pe geam. Stele, vîntul cald. Cum foşneau salcîmii în vîntul cald. Atît doar, că Petre nu era genul de om care face insomnie pentru că afară adie vîntul cald. Care se scuză de trei ori înainte de a intra în casă.

— Nici ţie nu-ţi place să zbori cu AN-ul ? am întrebat.

A rîs : nu mă dau în vînt. Cred că nimeni nu se dă în vînt. Să zbor, şi să nu fiu eu la manşă.

Se învîrtea prin cameră, a trecut cu degetul pe tăişul sabiei de abordaj :

— S-a tocit.

— Nu foarte tare, am spus.

A luat sabia, a tăiat aerul cu ea ; lampa latră scotea un sunet gros. Un vuuu înfundat. Era ca o sirenă de ceaţă au-

zită de daparte. Pe urmă a vrut să scoată și puşca din perete, s-a împiedicat, a căzut peste mine. A fost gata să mă străpungă cu sabia aceea care nu era tocită aproape deloc.

— Iartă-mă, a spus. N-am vrut.

— Sînt convins că n-ai vrut.

— Da.

— Fă și tu ceva, l-am îndemnat.

— Ce să fac ? Mă simt foarte prost.

— Lasă, am spus, nu te mai simți prost. Ia o carte și citește.

— Tu vezi ce se întîmplă ? a întrebat Petre. Nu avem ce să ne spunem. Am fost și la Grig, și nici cu el n-am avut ce vorbi. De ce dracu' nu avem ce să ne spunem ?

— Pentru că am spus totul, ridicam din umeri. N-a mai rămas nimic de spus.

Parcă ne obliga cineva să vorbim.

— E ceva, a zis Petre. Să fim împreună și să tăcem, nu pentru că n-ar fi nimic de spus, ci pentru că s-a spus tot ce a fost de spus. Există o deosebire, îți dai seama ?

Am spus că îmi dau seama. Am mai spus că uneori lucrurile, așa cum curg ele, n-au nevoie să fie explicate ; și dacă încerc să explic, să clasific, se pierde exact chestia aceea fină care face inutilă orice explicație. Inefabilul. Atunci cînd ce se întîmplă nu e de cuprins în cuvinte. Se întîmplă *oricum*. Am tăcut, după aceea am spus din nou : trebuie să fim mulțumiți că se întîmplă.

— Ca acum, a făcut Petre.

— Ca acum, am spus. Dacă am tăcea.

Am tăcut, stăteam cu ochii în tavan, Petre a scos nu știu ce carte din raft, o răsfoia. Uneori se oprea, citea, atunci paginile nu mai foșneau. Pe urmă răsfoia mai departe și atunci paginile foșneau iar. Auzeam vîntul, cum trece prin salcîmi. Am auzit frigiderul în bucătărie, atunci cînd s-a opintit și a început să mîrîie gros.

— Vrei Pepsi ? am întrebat.

— Nu. Asta, a spus Petre, lăsa cartea, tăcerile astea în doi, leagă mai mult decît atunci cînd se vorbește la nesfîrșit.

— Depinde, am zis. Uneori oamenii se pierd exact atunci cînd tac împreună.

— În cazul nostru.

— Ei, am spus, cazul nostru e foarte special.

Casetofonul a tăcut, s-a stins becul roșu pe plasticul alb, și cînd întorceam caseta Petre a întrebat, Abba, nu crezi că s-au demodat ? Tipii ăștia ? Nu credeam nimic. Îmi plac, am zis.

— Îți place blonda, a spus Petre.

— Îmi plac, am repetat. Blonda ar putea fi mama mea scandinavă.

— Mama mea scandinavă ar fi bruneta, a spus Petre. Se mișcă mai frumos. Se mișcă mai frumos, și are o grămadă de draci.

Am rîs, uite, am zis, au mai rămas lucruri de spus între noi. Atunci a rîs și Petre, sigur, o mulțime de lucruri. Totul e să știi cînd să te oprești, și totul e să știi cînd o iei din nou de la început.

— Noi știm asta ?

— Cred că da, a spus Petre. De fapt, nu știi niciodată *atunci* dacă te-ai oprit la timp. Asta se află mai tîrziu.

— Eu nu știu să mă opresc la timp, am spus. Nici să pornesc din nou, atunci cînd trebuie. Întotdeauna mă opresc mai devreme sau mai tîrziu, și cînd pornesc din nou de regulă e prea tîrziu. Nu se mai poate face nimic.

— Nu în avion, a spus Petre.

— Ei, am zis, avionul este și el ceva foarte special. Nici nu intră în discuție.

— Acum plec, a spus Petre. Așa cred acum, că e timpul să mă opresc.

— Noapte bună.

Am vrut să mă ridic de pe divan.

— Noapte bună. Nu te obosi, nimeresc și singur.

Am spus încă o dată : noapte bună. Vezi să nu te împiedici, am strigat. Să pățești ceva tocmai acum.

— Ascultă, Petre s-a întors din uşă, tu întotdeauna poţi dormi în avion ?

— Sper, am spus. La mine e a doua noapte fără somn.

*

Dimineaţa am plecat foarte devreme, de fapt am decolat pe întuneric şi aşa am scăpat de discurs ; au fost numai strîngeri de mînă la trapa avionului, şi buchete de flori. Asta m-a dat gata, buchetul de flori, şi în AN am dormit aşa, ghemuit pe bancheta tare, cu nasul în florile acelea. Garoafe. Au fost patru garoafe roşii, roşu-închis, şi o floare strălucitor de albă. Era clar că florile nu au fost puse la întîmplare. M-am uitat la buchetele celorlalţi şi am văzut că erau la fel, patru flori roşii-sîngerii şi o floare strălucitor de albă. Era ca un limbaj secret. Numai colonelul din comandament n-a avut flori. Nu s-a omorît nimeni la Bucureşti să vă conducă cu flori, a spus Bigă, şi colonelul cel înalt a rîs scurt, cine să mă conducă cu flori, a zis. Trebuia să mi le aduc singur. Ar fi trebuit să îmi treacă prin cap, şi să vin singur cu ele. Nu cred că vă puteaţi gîndi la asta — a continuat Bigă. N-am auzit niciodată de o grupă condusă cu flori, în poligon, şi atunci colonelul a spus : ai dreptate. Pînă acum se primeau flori numai la întoarcere. Şi nici la întoarcere, totdeauna.

Am adormit cînd ei discutau despre flori, şi am dormit foarte mult, pentru că atunci cînd m-am trezit avionul pică cu motoarele reduse, şi s-a umflat ca atunci cînd ies trenul, flapsurile. Mă uitam prin hublou, am văzut flapsul coborînd în salturi, s-a oprit pe poziţia de aterizare. AN a rulat, a oprit acolo unde oprise data trecută. Lîngă un elicopter uriaş despre care n-am crezut că zboară decît atunci cînd l-am văzut în aer, şi un bimotor mic, avion uşor de legătură. Totul se întîmpla atît de *exact ca data trecută*, parcă era data trecută. În faţă era linia de MIG-uri. Nu se zbura, avioanele erau husate din bot în vîrful cozii. S-a lăsat trapa, am ieşit pe bretea ; bătea vînt de nord, betonul era acoperit cu pulbere roşie. Am scos din avion bagajele, costumele anti-g, cutii cu căşti de zbor

obișnuite, cu cele etanșe, pentru zbor în stratosferă. Nu știam bine de ce am adus căștile etanșe. Cei din echipajul AN-ului stăteau, s-au uitat la noi cum descărcam. Erau obosiți de zborul lung. Am luat și florile, le-am pus peste bagaje. Autobuzul mic ne-a dus la hotel, și hotelul era și el exact așa cum l-am lăsat. Din cărămizi alburii, parcă făcute din nisip. Poate chiar erau făcute din nisip. Am numărat steagurile care fluturau pe catarge albe în fața hotelului : erau opt. Steagul nostru a fost al doilea sau al șaselea, depinde cum număram. De la stînga, sau din dreapta. Pînza steagului era din nu știu ce material ușor, flutura în vîntul slab. Ca mătasea, numai că nu făcea ape ca mătasea.

Aveam camere la etajul doi, data trecută am stat la trei, a spus Grig. Tot la doi, a zis Ion. S-au întors spre mine, la ce etaj am stat ? Nu țineam minte. La cinci, am spus. Hotelul avea patru etaje. Du-te dracului, a zis Grig. Te-am întrebat serios.

Culoarele erau pustii, ceilalți încă n-au sosit. Sau au venit, dar sînt la pistă. La antrenament.

Aranjam lucrurile în camera spațioasă, dușumeaua vopsită se lăsa elastic sub tălpi ; covoarele care acopereau scîndura vopsită. Patul era foarte moale, cu perne uriașe, care mă îngropau. M-am îngropat în pernele scrobite, albe, răcoroase, socoteam pe degete : patul de *acasă*, de la regiment ; patul din apartamentul mamii ; patul din celula de alarmă. De la Viorei, în Predeal, și celălalt pat din Predeal, mă rog. În care am dormit o singură noapte, și nici n-a fost pat. A fost o canapea foarte lată. Patul de la hotelul TAROM, și de la hotelul din Constanța, cel spînzurat peste port. Patul din șufrageria lui Chioru. Cu cel de aici, făceau nouă. În zece luni dormeam în nouă paturi. Nu am avut cînd să comentez, a intrat Grig. Nu vrei să facem schimb ? — a spus. Geamul tău dă spre est. Întotdeauna mi-au plăcut camerele de hotel cu geam spre est. Mor după camere cu geamul spre est, am zis. Te rog mult, a făcut Grig. Te rog foarte mult. Nu pot să dorm cu un pian în cameră. Ce pian ? am întrebat. Unu mare și negru, s-a plîns Grig. Mă împiedic în el tot timpul. Unul din acelea, cu coadă. E imens. N-ai *stil*, am spus. O cameră cu

pian la hotel e tot ce poate fi mai distins. Îi dai gata pe toți, dacă spui că ai avut o cameră cu pian. Îți las ție cinstea asta, a făcut Grigorescu.

— O.K. Unde dă geamul de la camera ta ?

— Vino, a spus Grig evaziv.

M-am dus, camera lui Grig era lîngă mine, în capătul coridorului. Închidea aripa aceea, și era imensă, și avea *trei* geamuri. Era cea mai mare cameră de hotel pe care am văzut-o vreodată, și cele trei geamuri dădeau la răsărit, la sud, la apus. Și în mijloc era un pian uriaș, negru, cu coadă, un Steinway de concert. Cu șal spaniol aruncat pe coada curbă, cu sfeșnic peste șal. Cu luminări, în sfeșnicul din argint.

— Dumnezeule, am spus, dacă vreau să fac schimb. Dacă vreau să stau în camera asta, cu soare toată ziua, și cînd soarele dispare aprind lumînările și dau concerte gratis. Deschid ferestrele, și dacă e frig mă înfășor în șalul spaniol. Fiule, am spus, numai pianul ăsta face cît un avion. E o cinste pentru mine, să dorm cu pianul ăsta în cameră. Dacă vrei să facem schimb, adu-mi boarfele aici.

— În regulă, a spus Grig. Dacă vrei schimbul, du-mi bagajele dincolo.

Am dus bagajele, și le-a adus pe ale mele, și cînd am terminat m-am întins în patul identic cu cel din camera cu fereastră spre est și am numărat : zece.

A venit Basil, la prînz, a spus, ținută de ceremonie. A dat cu ochii de pian, fluiera : cum l-ai adus pe ăsta ? L-am avut în buzunar, am explicat. Ce e cu prînzul ?

— Ținută de ceremonie, a spus Basil. Cu eghileți și cămașă albă. Cu baretele, și restul.

— N-am foarte multe barete de la decorații. Cine vrea să vadă decorațiile mele, mi-e teamă că trebuie să aștepte pînă le aduc de acasă. De ce e nevoie de eghileți și decorații ? Eu am venit aici să mă bat.

— Banchetul, a spus Basil. Tradiționalul banchet inaugural.

— Prezența e obligatorie ?

— Nu s-a specificat.

— Înseamnă că nu e obligatorie, am spus, şi nu vin. Nu pot să stau la masă cu viitorul adversar. Să îi zîmbesc etc.

— Viitorul *partener*.

— Adversar. Ascultă, am spus, asta e deosebirea dintre noi doi. Eu nu mă joc de-a aviaţia, nici o clipă. Pentru mine, povestea asta nu e un simplu concurs.

— Eşti stupid.

Mi-am amintit faţa lui Basil aplecată pe volan, cînd ne-am dus după Dorel.

— Groaznic de stupid, am spus. Nu-i nimic de făcut.

— Tu, de fapt, n-ai fost nici data trecută la banchet, a făcut Basil.

— Uite că ţii minte, m-am bucurat. Înseamnă că mă ierţi şi de data asta.

Basil a ieşit, a trîntit uşa. S-a împiedicat în pian înainte de a ieşi, doar după asta a trîntit uşa. Petrecere frumoasă, am strigat.

Seara au venit Grig şi Ţestosu, în uniforme de gală cu eghileţi, cămăşi albe, barete agăţate de uniformă. Am făcut ochii mari cînd i-am văzut.

— Ei, am spus, cum a fost ?

— Ne cînţi ceva ? a întrebat Ţestosu.

— Doar după ce cîştigăm. Cum a fost vestitul banchet ?

— Înseamnă că n-o să cînţi niciodată, a rîs Ţestosu.

— Mai mult vorbe decît mîncare, s-a plîns Grig.

— Nu-l asculta. A fost o grămadă de mîncare. Ţi-am adus şi ţie un pachet.

— Chiar, a zis Grig, unde e pachetul dizidentului ?

— La mine, în frigider.

— Ai frigider în cameră ? a întrebat Grigorescu

— Da.

— Eu am pian, am spus. El are frigider. Numai tu n-ai nimic. N-o să ai ce povesti prietenilor.

— Prietenii mei sînteţi voi.

— N-o să ai ce povesti acasă.

— Nici n-am nevoie. Ascultă, a făcut Grig, îmi pare bine că ești culcat, și rămîi așa. Să nu cazi jos.

— De ce să cad jos ?

— S-au tras la sorți formațiile, și restul. Perechile pentru luptă aeriană.

— Asta parcă nu era prevăzut în program, am zis.

— Ți-am spus să stai culcat, a făcut Grig satisfăcut. Plăcerea lui cea mare era să aducă noutăți. Te bați cu...

— Nu mă interesează, am spus. Ce-i cu lupta aeriană?

— Surpriza organizatorilor, a explicat Ștefan. Perechile s-au tras la sorți, și punctajul e destul de pipărat. Cine are primul ținta pe fotomitralieră, cu condiții de tragere, evident.

— O să fie ca data trecută ? am întrebat. Cu afișarea rezultatelor parțiale în fiecare seară, și restul ? Comentarii în fața tablei din holul hotelului ? Acolo unde dușmanii de peste zi își strîng mîinile și discută la nesfîrșit ?

— Cam așa ceva.

— Bine că mi-ai spus. O să intru pe ușa de serviciu. Ce noutăți extraordinare mai sînt ?

— Lucrurile stau așa, a spus Țestosu: o patrulă trage la joasă înălțime. Voi patru, pe posturile știute : Basil cu Bigă, Grig, tu. Petre și cu mine tragem la mare înălțime.

— La cît ?

— Oricît, între doisprezece și optsprezece mii de metri.

— Cine dirijează sus ?

— Stelică. Ion la preliminară, și Stelică dirijează nemijlocit.

— E bine. Jos dirijează invers.

— Exact. Și toți șase, luptă aeriană. Dog-fight. Fără restricții.

— Bravo. Stelică și Ion ce fac la lupta aeriană ?

— Se uită cum iei tu bătaie. Hai să-ți dau mîncare, a spus Ștefan. Chiar nu cînți nimic ?

— Ți-am spus, m-am dat jos din patul adînc, era o poveste întreagă, am spus o dată. Cînt doar în ziua victoriei.

*

Avionul era vopsit în galben-cenușiu șters, cu pete verzi, diforme ; burta era albastră, spălăcită ca marginea cerului în zile fierbinți de vară. Ca marginea cerului la peste paisprezece mii de metri, acolo unde deasupra cabinei este albastru închis, aproape negru, și cerul curge pe marginea orizontului, și se decolorează cu fiecare metru coborît. Loveam cu vîrful ghetei cauciucul gros al roții de bot ; a venit tehnicul, a raportat că avionul e gata de zbor. Că s-a remediat defecțiunea semnalată de pilot la ultima ieșire, ceva la radiolocator. N-am reținut exact ce. Nici nu interesa foarte mult radiolocatorul, la ce aveam noi de făcut. A mai spus că MIG-ul înclină pe stînga, nu mult, și numai cu pilotul automat decuplat ; cu el cuplat, nu se simte. Nu înclina deloc, cu pilotul automat cuplat. Controlam avionul, bine, am lovit cu palma duralul bălțat, am urcat în cabină. Chingile, oxigenul, radioul, turnul a dat pornirea. Ce faci ? a întrebat colonelul, simțeam în cască cum rîde. Patrulez în zonă, am spus, și luptă aeriană. Dacă prind pe cîteva acolo.

N-aveam șanse foarte mari să prind o țintă la *înălțimea* aceea. Între treizeci și șaptezeci de metri peste nisipul roșcat al deșertului.

— Bine, a spus colonelul, vroia să mai spună ceva, am decuplat radioul. Nu aveam nevoie să se mai spună ceva. De dimineață, eram foarte singur în cabina avionului. De aproape un an eram foarte singur în cabina avionului, de cînd am început zborul cu grupa. Dintotdeauna, am spus, sînt singur în cabină. De cînd zbor ca pilot de vînătoare. Puneam contactele motorului, pompele, conul, am pus și contactul SPS, tehnicul a vrut să îl decupleze dar am spus, așa sînt obișnuit, să cuplez și SPS la pornire, am lăsat contactul cuplat. Am țipat : ateuție !, grohăia motorul mașinii de pornire, pe tabloul din dreapta, sus, s-a aprins

becul roșu APRINDERE. Turajele, a zvîcnit acul doi la turometru, atunci am văzut trecînd prin stînga, o clipă și numai pentru că a trecut foarte aproape de avionul meu, l-am văzut pe tipul cu care trebuia să mă bat. Alerga să urce în cabină. Urmăream curentul, creșterea presiunii la ulei, a trecut umbra aceea cu cască albă, a rămas pe retină : subțire, nu purta salopetă peste costumul anti-g strîns pe corp. A lucit scurt soarele în fermoare late, dungi de lumină pe capronul verde închis. S-a stins galbenul veninos al becurilor de la instalațiile hidraulice, am pus celelalte contacte, busola acordată, pilotul automat — normal. S-a lăsat de sus, m-a închis cerul mititel al cabinei. În stînga, avionul-țintă a scuipat un glob de foc prin ajutajul negru, mătura cîmpia cu jeturi de gaze fierbinți.

Rulam în viteză, bretela făcea zigzaguri capricioase, venea la aterizare, s-a așternut pe pistă un avion uriaș. Avea o grămadă de flapsuri, și voleți la bordul de atac, și spoilere, și toată aripa aceea înflorită semăna cu o conopidă foarte mare. A pus roțile, au bubuit reversoarele de jet, degaja la a doua bretelă în timp ce noi intram la pistă. Eu cu avionul.

Am oprit cu roata de bot exact în ax, am cerut decolarea. Permit decolarea, a spus colonelul, și vroiam foarte mult să nu spună și altceva. Ceva gen : noroc, sau mai știu eu ce. Succes. Ce gîndea el pentru mine, atunci. Am împins maneta de gaze pînă la pragul maximal, am cerut decolarea și colonelul a spus : permit decolarea. Cuplam fortajul ; motorul a tors moale, s-au prelins avionul, pilotul, în zece tone de metal și foc; a fost zvîcnirea, șocul știut aruncînd MIG-ul pe betonul inegal al pistei. Am ridicat roata de bot într-un vîrtej de praf, tubul Pitot a zgîriat, s-a înfipt în orizontul spălăcit. Ne desprindeam într-o șandelă abruptă, eu și avionul acela bălțat, străin, nici măcar nu mai era străin. Era avion și gata.

După decolare aveam de făcut o mulțime de lucruri, să bag trenul, să văd dacă a ieșit conul, să dau trenul pe NEUTRU, să escamotez flapsurile și farul înainte ca viteza să crească la opt sute kilometri pe oră. Să reglez din trimere pilotul automat, să trec radioul pe canalul punctului,

am decuplat fortajul. Traversam fluviul la înălțimea podului, dincolo de grinzi cenușii, enorme, nituite, goneau automobile roșii, albe, portocalii. Orașul, au năvălit în parbriz antene, acoperișuri, coșuri din cărămidă alb-cenușie. Străzile erau șanțuri abrupte presărate cu păpuși încremenite în mișcare — oameni. A fulgerat în stînga ciorchinele de cepe umflate, aurite — turnurile catedralei. Fluviul arunca la nord de oraș un braț îngust, și orașul era înconjurat de apă, ca o insulă. Era o insulă-oraș. Pe urmă stuf, dîrele negre, albe, cenușii ale păsărilor, am cuplat radarul, păsările simt radiația. cîmpul acela ucigător, fug din fața avionului. Strîng aripile lîngă corp, cădeau pietre albe. negre, cenușii, se pierdeau în papura de jos. Nisipul începea brusc : dune încremenite, roșii, pătate sărac de plante, pietre ascuțite, crispate, Saksaul și restul. Florile deșertului. Scorpioni translucizi dormitînd la umbra acelor flori veninoase. Nouă sute kilometri la oră, treizeci de metri pe radioaltimetru, am cerut control radio, nu răspundea nimeni. Nu mă auzeau. la înălțimea asta. Am săltat mai sus, cincizeci, o sută de metri.

— 013. am auzit. Sînt 013, am spus, control radio. Ținta din dreapta către stînga, la doi kilometri — a spus Ion. Mă uitam în dreapta, acolo unde credeam că sînt doi kilometri : n-am văzut nimic. Viraj, ecranul locatorului era alb, orb. opac, plin de ținte false, reflexele dunelor de jos. Ștergerea magnetică, din nou viraj la cuțit, motorul în plin. ținta în față, a zis Ion, la ora unsprezece. Știam dinainte, *simțeam*, am continuat virajul cu suprasarcină maximă, cinci g : gura uscată, mîinile grele pe manșă, pe maneta de gaze. Picioarele înfipte în paloniere. Habar n-aveam că e numai începutul. S-a răsturnat deșertul oblic, tipsia imensă, roșie, stearpă s-a rotit în fața parbrizului. Cerul deodată spălat, limpede, albastru adînc, pe care se rotea tipsia aceea imensă. Zgîria nisipul deșertului; în orbitele uscate.

O mie la vitezometru, am urcat încă cincizeci de metri. L-am pierdut, a spus Ion, n-am răspuns. Mă minunam că l-a văzut pînă acum. Oricum, îl ai în față, a continuat Ion. Și puțin lateral.

La o sută cincizeci de metri sub avion scoarța planetei se prăbușea într-o rîpă imensă ; fluvii încremenite din nisip cuarțos se adunau, curgeau fără să ajungă vreodată la rîpa aceea. Reduceam motorul, am căzut între marginile sfîrtecate, pămîntul roșu a fulgerat în lumini irizate la cîțiva metri de plexiglasul cabinei. Acolo, pentru că soarele bătea de sus și tot ce putea umbri arunca umbre negre tăiate sec în lumina totală — nisipul, cristalele pietrelor sparte încrustate în stînci de noroi uscat, totul ardea amplificînd, reflectînd lumina în raze subțiri, razele subțiri se împleteau în rețele strălucitoare care muiau margini tăioase, fețe aspre — acolo jos, pe fundul amenințătorului canion de pulbere, am văzut unduind peste pereți prăbușiți umbra ascuțită a țintei. Avionul nu îl vedeam, spinarea galben-cenușie topită în pete galbene de nisip ; vedeam numai umbra cu aripi trunghiulare sărind pietrele mari, lățindu-se pe porțiuni plate de teren. Era acolo o lume întreagă de bolovani uriași prăvăliți și platouri mititele, netede, despre care nici măcar nu pot să spun cît măsurau, la viteza cu care zburam. N-o să știu niciodată cît măsurau în realitate platourile acelea ; ne-am aruncat căutînd cu ochii la cîțiva metri deasupra stafiei de avion, și doar într-un tîrziu am reușit să disting gaura neagră de la ajutaj, din lumina și culoarea seacă, și doar după ce ne-am apropiat foarte mult, liniile fine de avion s-au strîns în jurul întunericului incandescent din care năvălea șuvoiul gros de gaze fierbinți. Vedeam dîre de praf, se ridicau vîrtejuri cînd jetul motorului lovea platourile acelea. Am prins ajutajul în crucea luminoasă a colimatorului, simplu, am spus, atît de simplu. Nopți nedormite, și zile de zbor, și rîurile acelea de sudoare care miroseau îngrozitor a zoo. Spinarea lipită de blindajul scaunului, și soarele izbind în cupola cabinei, și aterizările în ploaie, cu cîțiva metri amărîți de vizibilitate. Sălturile cu parașuta, și restul. Orele la simulator. Ochii scoși cu interpretarea filmelor de fotomitralieră. Prea simplu, am spus. Aproape îmi părea rău. Desigurantam clapeta trăgaciului ; tot anul acela scurs greu, ars, privit prin crucea colimatorului.

N-a fost simplu deloc.

S-a ridicat la verticală, a țîșnit din pămînt acolo unde valea se lățea și își netezea malurile abrupte într-o cîmpie pietroasă, plesnită, a urcat împins de flacăra violetă a forțajului avionul-țintă. Motor, am simțit MIG-ul zvîcnind, împins sub mine și strivindu-mă în scaun. Tubul Pitot a lăsat o urmă adîncă, s-a dus în cer. Urcam cu peste o sută cincizeci de metri în fiecare secundă, dar cum am putut vedea variometrul, acul altimetrului fluturat în cercuri repezi, fiecare cerc însemna o mie de metri. Mă depărtam cu umerii sprijiniți în pietrele cîmpiei de jos. Treceam de verticală, avionul începea să se lase pe spate, prea lent, în ritmul ăsta nu asiguram o viteză de evoluție cînd ajungeam cu pămîntul deasupra capului. Cu burta albastră din dural reflectînd cerul, albastrul acela fără cuvinte. Puteam strînge curba, dar pierdeam ținta.

S-a legănat deasupra MIG-ul, aveam peste șase mii de metri, cădeam înfundat în limită de viteză, spînzurat în chingi sub zece tone de metal inert. Capul dat mult pe spate, bila la mijloc, BILA, ținta cădea înainte pe o curbă prelungă, o vedeam proiectată pe orizontul zimțat, aici cerul era foarte limpede și foarte albastru, de sus-pînă jos. Vreau să spun, nu avea dunga aceea spălăcită pe orizont. Cerul foarte albastru se sprijinea direct în colții tociți din pufbere roșie.

Dacă sînt în limită de viteză, am spus, nu pot manevra și tipul din față are motor mai puternic, nu mult, cîteva sute de kilograme-forță, și intră în viteză mai repede decît mine...

Aici m-a păcălit, am spus. Limita de viteză. A făcut ce vroia el să facă și cădeam pe curba aceea șovăitoare, și n-aveam decît să țin avionul așa, pînă intram în viteză. Pînă cînd aerul avea să se îndese sub planurile scurte, și avionul să se culce pe șuvoaiele de aer, și restul. Pînă aveam să simt manșa tare, și comenzile. S-a răsucit încet ținta, a glisat dreapta, credeam că mi se pare, nu, a trecut lent prin colimator, a traversat parbrizul, se apropia de rama nituită, dar toate astea se întîmplau în douăzeci și cinci de secunde nesfîrșite. De cînd am cuplat forțajul pînă am dat manșa lateral, spînzurat sub avion. Urmărind

MIG-ul care cădea pe spate, la mai puțin de o mie de metri în față. A picat, s-a răsucit brusc pe plan, unde naiba se duce, s-a dus jos în cîmpie și soarele a scînteiat în aripa răsucită pe muche. Șase sute de kilometri la acul lat, rasuceam și eu avionul, altfel scăpa, ce pilot smintit. Piecam fluierînd în jos pe verticală, și doar cînd am văzut silueta argintie crescînd în colimator, umplea parbrizul, am tras de manșă și am redus motorul. Din nou bolovani roșii zgîriind retina, ăsta e nebun, am spus. E nebun, și i-au dat avionul pe mînă, dar eram deja cu ochii înfundați în orbite, și cu mîinile țepene pe comenzi, și cu sîngele pulsînd greu și tăcut ca mercurul în vinele tescuite. Jos am văzut, după aterizare, indicatorul de suprasarcină are două ace, acul alb împinge acul roșu pînă la valoarea maximă atinsă în zbor, după aterizare, mă uitam, constatam, apăsam butonul nichelat, care aduce acul roșu la locul lui. Jos m-am uitat, peste 7,5 g, aproape suprasarcina maximă de exploatare. Atît am tras, ca să ma pot ține după avionul din față. Pentru ce, motor, cu mîna de 7,5 ori mai grea am împins maneta, pragul de forțaj, clapeta, am împins dincolo de prag. Ce făceam semăna cu un fel de sinucidere îndelung gîndită. Era ca atunci cînd curăț foarte atent revolverul cu care o să îmi trag gloanțele în cap. Soarele în ochi, întuneca discul soarelui, cînd l-a traversat silueta subțiață a țintei. Ce se întîmpla acolo era treabă de nervi ; se ducea dincolo de tehnica de pilotaj, de calitățile avioanelor. Dacă doi piloți zboară același tip de avion, și se întîlnesc în aer, și nici unul nu se gîndește să aterizeze pînă nu îl doboară pe celălalt, așa gîndeam : *să îl doboare,* dacă lucrul ăsta se întîmplă și amîndoi sînt dispuși să stoarcă totul din avioanele lor, din ce încălzește avioanele și face metalul să zboare, ce filozofie lungă, dar asta se aduna așa, în cioburi, printre indicațiile bordului și prin reticulul colimatorului, ardea ochii crucea gradată fin în zece, douăzeci, șaizeci, o sută de mîini, dacă lucrul ăsta se întîmplă vreodată. Se întîmpla acum. Așa trebuie să fie la război, am spus, unde lucrurile sînt mult mai simple și mai categorice. Am văzut un colț din cîmpia roșie de nisip, și umbra neagră a canionului, șpînzurau deasupra capului, în stînga, și s-au răsucit, au dispărut sub burta avionului. Nici nu mai știam

foarte bine unde e sus și unde e jos. Vreau să spun, vedeam limpede nisipul roșu al pustiului, și clopotul albastru de cer, dar astea nu mai însemnau nimic. Puteau să rămînă așa cum erau, și puteau la fel de bine să se întoarcă între ele, nu avea nici o importanță. Bordul — normal, acul vitezometrului pe cadranul negru, 850, 800, 750 kilometri pe oră, ce suprasarcină aveam și luam înălțime... Nu face la fel, am spus, nu repetă ce a mai făcut o dată. E prea bun ca să repete ce a mai făcut o dată, așa nebun cum este. Acum schimbă sensul, sau o ia într-o parte, sau... Strîngea din nou curba pe care urcam cu ochii în soare, nu, am depășit soarele, 5 g, mai mult nu se putea cu cît aveam la vitezometru. Mai mult nu putea nici el, avea cam aceeași viteză, îl păstram în față la opt sute de metri, foarte puțin în stînga. Cît să nu îl astupe botul avionului.

MIG-ul a trepidat înăbușit, e nebun de legat, am spus. Cum face, dar ce se întîmpla în cabina avionului din față, normal era să...

Asta-i, nu era normal. Vreau să spun, ce se întîmpla nu era normal. Intră în pămînt, și mă bagă în pămînt după el. MIG-ul a trepidat înăbușit, comenzile întinse, duralul tensionat pînă la limita dincolo de care mansa se lăsa moale, și MIG-ul se smulge din straturile de aer, saltul bezmetic pe aripă. cădeam trepidînd într-o mișcare dezordonată. Acum îl pierd, am văzut spinarea țintei ieșită din rama parbrizului, eram foarte aproape, curgea de-a lungul cupolei. asta a fost greu, nu trebuia numai să îl urmăresc ; îl urmăream încercînd să-l aduc în zona oricum îngustă, limitată de o grămadă de parametri — zona permisă de tragere.

Înclinam așa în zbor pe spate, dacă trec în față și pe urmă... Dacă trec în față nu mai e nici un „pe urmă". Dacă trec în față, și în timpul ăsta ținta se prelingea în lungul cupolei spre traversul meu așa cum cădeam pe plan, dar ce făcea ca să vină pe curba aceea imposibilă, îi trec în față, pe urmă nu mai este nimic. Așa trebuie să fie *în realitate*, am spus, cînd doi se întîlnesc știind foarte bine că doar unul pleacă de acolo, și se lamînează în duralul avioanelor — cît ? — mă uitam la cronometru, trei minute de

cînd am picat, prima oară, între marginile de pămînt măcinat în el însuși. E în realitate, așa cum se întîmpla, și cît se poate rezista ? Pentru că după asta vine clipa de uriașă indiferență cînd las ținta să îmi lunece în spate, și nici măcar nu mă schimb în așteptare, constat — și gata. Adică șocul, senzația definitivă, sudoarea înghețată de om-avion lovit, șuieratul aerului despicat — ultima oară. Asta se întîmpla dincolo de *cît se poate rezista*, uneori nici atît. Nu era timp, nici măcar pentru atît.

Discul de nisip roșu s-a clătinat sub noi, s-a înfundat în albastru cupola cabinei, am împins manșa, am simțit gîtul îndoit sub cele zece tone de metal. A lovit casca plexiglasul cupolei, cădeam în sus, asta s-a întîmplat pînă am reușit să aduc din nou spinarea de avion în colimator, și am tras în răsturnare, și așa, căzînd pe verticală cu avionul-țintă mereu sub mine, puțin în față, i-am înfipt o rafală lungă exact în spatele cabinei, acolo unde începe coama cu rezervorul șapte, și ce mai e acolo. Exact acolo, am văzut crucea grădată în miimi măturînd scoarța planetei, cenușie, și apropiindu-se de avionul proiectat pe cenușiul acela, și în timp ce cădeam cu o sută douăzeci, o sută cincizeci, două sute de metri pe secundă, crucea s-a legănat ușor, a oscilat, s-a oprit exact în spatele cabinei. Acolo unde bătea soarele, și se reflecta orbitor în plexicul lustruit, și mai în spate se topea difuz pe metalul bălțat. Am dat clapeta peste cap, am apăsat — nici măcar nu apăsam foarte tare. Atît doar că am curs tot în apăsarea aceea care nu era nici măcar foarte tare. Auzeam în cască cîrîitul fotomitralierei. Am degajat aproape, s-a întunecat cabina cînd avionul-țintă a fost între mine și lumină. La două sute de metri eram redresat, pe ARK, spre aerodrom. O mie cinci sute de litri de gaz, am raportat că am prins ținta. Cum a fost ? întrebă Ion, îi simțeam încordarea din glas. A fost bine, am zis. O să-ți spun jos, cum a fost. Am cuplat pilotul automat pe REVENIRE, m-am lăsat în scaun. Cred că încercam să fiu vesel, nu reușeam. De fapt nu vesel, încercam doar să fiu altfel decît eram atunci. N-am reușit. N-am reușit să fiu în nici un fel. Eram stors, golit de mine, nici nu mai eram. Așa, o anexă la avion.

— Ești cu ținta ? a întrebat Ion.

— Nu știu, am spus. Nici nu mă uitam afară. Am urcat la cinci sute de metri, abia după aceea ceream schimbarea eșalonului. Aprob la cinci sute, a spus Ion. M-am gîndit la pilotul țintei, așa cum veneam spre casă. La *partener*. Știam de ce nu mă duc la banchetele alea false. Singura chestie valabilă era ce se întîmpla aici. M-am lăsat și mai jos în scaun, ajungeam cu ochii la nivelul manșei ; am cerut o distanță pînă acasă.

— 85, a spus Ion. Ținta vine după tine, e în spate la trei. Doi jumate acum...

N-avea decît să vină.

Mi-am amintit silueta subțire, cu cască albă alergînd la avion.

Mi-am amintit că nu purta salopetă peste costumul anti-g.

Altceva n-am avut cînd să-mi amintesc. Celălalt MIG a trecut prin stînga, a lunecat la cîțiva metri de cabină, am văzut casca cu vizorul lăsat întoarsă spre mine, și mîinile înmănușate ridicate una lîngă alta. Asta însemna, hai să zburăm în celulă, numai că n-aveam nici un chef să zbor în celulă. Nu cu el. Am băgat motorul în plîn, n-a insistat, am văzut în periscop, rămîneam în urmă, a legănat din planuri. La șaizeci de kilometri de casă am trecut pe canalul startului, am aterizat înainte ca ținta să ia legătura cu turnul, și, pentru că în afara raionului aerodromului țintele foloseau alt canal radio, nu i-am auzit nici măcar vocea.

*

Am coborît din avion, căutam cu vîrful ghetelor de zbor trepte subțiri din metal roșu ; m-a prins, m-a înfășurat vîntul deșertului. Bătea stins, foarte cald, foarte uscat. Coboram din avion, costumul anti-g, negru de apă, s-a albit într-o clipă de vîntul acela sec. M-am văzut din cabină, cum am coborît pe scară. Cum mă duc clătinat, cum s-a albit de vînt într-o clipă costumul anti-g, negru de apă. Pentru că eram în cabină, am rămas acolo, încă mult, crucea colimatorului se înfigea în cerul albastru, în stîncile roșii. În silueta cu aripi ascuțite ștergînd stîncile, ducîndu-se

pieziș, pierzîndu-se pe o aripă în cerul străin, incredibil de albastru. Am stat în cabină, și mă uitam după mine cum merg, și pe urmă m-am trezit lîngă Casa de Nisip, în costumul scorțos de sare ; Pețo îmi trăgea fermoarele de la umăr.

— Ei, a zis, cum a fost ? Arăți cam descompus.

— Ei, am răspuns, cum să fie ?

A rîs, s-a uitat la costumul meu alb de sare. Alb de sare *stoarsă*.

— Ai avut de lucru.

— Era să intru în pămînt, am spus. Nu numai o dată.

Trebuia să îl întreb și pe el cum a fost, ce a făcut. N-am întrebat. Petre s-a uitat lung la mine, a vrut să spună ceva, a tăcut. Pe urmă ne-am uitat amîndoi la avionul care aterriza, a pus roțile atît de ușor, n-a scos fum.

— Așa a fost, am spus. Ca aterizarea. Atît doar, că e nebun.

— Te-a dat jos ? s-a posomorît Petre.

Am rîs, nu m-a dat jos. Nu înainte de a-l da eu pe el, dacă înțelegi.

— Înseamnă că ești mai nebun ca el, a spus Petre.

— Am avut noroc, am zis.

A trecut un soldat cu caseta portocalie a barografului, cu caseta neagră a fotomitralierei în mînă.

— Ce film ? a întrebat Petre.

— Desene animate, am spus.

— Am adus și eu un film de desene animate, a făcut Pețo.

— O.K. Ceilalți ?

— Se pare că azi toți au făcut desene animate. Numai Grig...

— Ce-i cu Grig ?

— Grig abia a decolat.

— Face și el, tot desene animate, am spus. El întotdeauna a făcut desene animate.

— Da, a spus Pețo.

M-am uitat după avionul cu care m-am bătut, cum rula spre rampa de alimentare. Am ridicat din umeri, hai la duș, am spus. Aici nu pierde nimeni ocazia să facă duș.

— Mîine, a spus Petre cînd ne dezbrăcam în baie. Sînt curios să văd ce facem mîine.

— Ce e mîine ?

— Tragem cu rachetele.

— Și noi, am spus, tragem tot mîine. Numai că nu sînt curios să văd ce o să facem.

— Tu niciodată nu ești curios. Uite, Petre arăta cu mîinile, ce figură a făcut ținta mea cînd i-am intrat în coadă.

— Las-o moartă, l-am rugat. Aveam înfipt pe retină, în creier, colimatorul meu. Cum a lunecat pe spinarea avionului galben-cenușiu, și s-a oprit în spatele cabinei, acolo unde începe coama cu rezervorul șapte, reticulul juca pe fiarnța băii, pe geamul aburit.

— Ia te uită.

Am șters geamul aburit, vedeam MIG-ul oprit la gură, cabina deschisă, s-a ridicat silueta subțire, ieșea din cabină. Asta se întîmpla la cincizeci-șaizeci de metri dar vedeam foarte clar și de sus, baia era la primul etaj.

— Nu poarta-salopetă, am spus.

Parcă avea vreo importanță. S-a înălțat silueta subțiată și mai mult de costumul anti-g, n-a atins scara — a sărit pe beton. Costumul de suprasarcină era la fel de ud ca al meu. Și s-a albit într-o clipă de vîntul deșertului, tot ca al meu.

— Te uiți după dușman, a rîs Petre.

M-am uitat cum desface fermoarul, cum a scos casca Z. Ș. Astea erau exact gesturile mele cu cinci minute înainte. Am întors spatele geamului ud, am dat drumul la apa fierbinte pînă s-a umplut baia de abur.

*

Am decolat cu patrula, adică ne-am îngrămădit toți patru pe pista îngustă, Basil și Bigă au cuplat forțajul, am văzut flacăra alb-albastră țîșnind din ajutaje. Au tre-

pidat cabina, avionul, vibra pista sub roţile MIG-urilor pictate. Au dat drumul la frîne, au ţişnit înainte, voleţii ajutajului de la MIG-ul lui Grig se deschideau neobişnuit de încet, s-au deschis, maneta de gaze dincolo de prag, forţaj total. Apărea o limbă de foc portocaliu în negrul ajutajului, n-am aşteptat să se închege în coloană masivă de lumină. Frîna liberă, gata, a spus Grig, a spus tîrziu, rula deja, intram în viteză, eram la dreapta lui, aproape în linie. Dacă se sparge un cauciuc acum, roata din dreapta... Nu se sparge nici un cauciuc. În faţă, la două sute de metri, ţopăiau avioanele din celula întîi. S-au desprins, au rămas agăţate în aer. Noi am ridicat tîrziu roata de bot, atenţie la jet, nu ştiu cine a spus asta, Basil sau Grig ; MIG-ul meu trăgea pe stînga, am presat palonierul, m-am desprins cu picior băgat şi bineînţeles că avionul s-a înclinat pe dreapta. Destul de brutal, aveam rezervorul suplimentar sub burtă, aveam rachetele sub planuri. Dreapta faţă şi puţin mai sus avionul lui Bigă, în stînga la cîţiva metri avionul lui Grig, culoarul meu era îngust, am băgat trenul, voleţii de decolare au plesnit în difuzor. Conul — normal, Grig a căzut cîţiva metri, s-a legănat pe aripile scurte, am băgat şi eu flapsul. Cei din faţă decuplau forţajul, şapte sute de kilometri la oră, o mie de metri înălţime. Decuplăm, a spus Grig. Am decuplat, presiunea la ulei, turajul, temperatura în ajutaj. Trenul, flapsul pe neutru. Am băgat farul, cel care nu lasă păsările deşertului să se apropie. Să intre în difuzor şi să oprească motorul, şi tot ce se întîmpla după asta. Intram în formaţie cu celula din faţă, în dreapta lor şi puţin mai jos, aliniaţi pe o diagonală ascuţită înfiptă în cerul ceţos. Radarul de bord cuplat, control, am aprins colimatorul. Semnal acustic de la rachete în căşti, ce ţinte prindea aici ogiva lor selectivă, am redus volumul. Canalul de dirijare, a spus Basil, şi am trecut pe frecvenţa punctului de comandă. Jos a lucit, se încolăcea în volute largi fluviul. Am ghicit în dreapta oraşul împîclit, ascuns de fum, de ceaţa din dimineaţa aceea. Cap-compas trei-zero-zero, dirija Stelică, dirijare preliminară, navigatorul din poligon nu ne vedea încă. Pe ecranele din camera betonată, umedă, neagră, zăvorîtă cu

uși de fier la zece metri sub pământ. Sub nisipul acela spulberat de vînt, atunci cînd bătea vîntul. Diagonala de avioane oscila, planeta a tresărit, s-a legănat, s-a oprit pieziș în fața noastră, înclinată la șaizeci de grade. Peste două mii de metri pîcla se termina, am țîșnit într-un albastru tăios de clar, și care m-a făcut să închid o clipă ochii. Cred că toți am închis ochii atunci, și pe urmă, după ce am coborît vizorul căștii și m-am uitat jos, eu eram deasupra în virajul acela, înclinat șaizeci de grade pe stînga și supraplasat față de ceilalți trei, am văzut avioanele lucind dureros pe mizeria de jos, pîclă opacă și nisip mort presărat cu oase de caravane împrăștiate. Căștile albe sub cupole de plexiglas aveau vizoarele fumurii coborîte. Abia acum vedeam, aici pîcla se strîngea, condensa într-un plafon subțire, argintiu, categoric, care reflecta toată lumina venită de sus. De la soare. Jos, sub voalul de nori, vizibilitatea nu depășea trei kilometri. Am scos din viraj, ținta în față la zece, a spus Stelică, la șase sute de metri înălțime, aveam mai mult de două mii, două mii și două sute — am citit la altimetru, știa nu se joacă, a fulgerat soarele în cabină, coboram abrupt în întunericul de sub noi. Alunecam încet în fața lui Grig, am redus motorul, Grig a întors capul, numai o clipă, a privit, a făcut un gest scurt cu mîna, se uita din nou în stînga și jos.

— Formația 542, viraj dreapta, înclinare maximă, dar zbierat în căști, ăsta era Ion, ne lua în primire din pivnița lui din poligon. Am mîngîiat cu degetul manșa, butoanele de pe manșă, cel de încadrare, sub clapeta trimerului, butonul de tragere așezat lateral, cum la celelalte MIG-uri era plasat butonul de încadrare. Bineînțeles, avionul cu care zburam avea butoanele așezate invers decît eram obișnuit. Aveam toate șansele să încadrez cu butonul de lansare, și să trimit o rachetă aiurea. Viraj dreapta, a zbierat Ion, știam, pe parcurs de luptă ținta zboară aproximativ pe nord, comanda a țiuit în timpane, am împins manșa și am înclinat pe dreapta, știam ce o să urmeze. S-au năpustit peste mine celelalte trei avioane, zburam cumva răsturnat în fundul unei pîlnii tulburi, cu cerc de cer albastru la gură, și trei MIG-uri bălțate spin-

zurau abrupt deasupra mea. M-au prins cu motorul redus, manșa în burtă, am văzut avioanele de deasupra întoarse chinuit, pe coadă, am simțit trepidajul scurt, viteza, am împins maneta de gaze înainte. Șapte sute kilometri pe oră, șase sute cincizeci, suprasarcina mai mare de cinci — nu era viraj de făcut cu patrula. Grila colimatorului a sărit, a trecut peste dune, peste ciulini, peste o grămadă mare de stînci roșcate. Am simțit comenzile întărite, pîcla sfîșiată în dîre lungi pe fuselaj, cădeam într-un picaj de treizeci de grade, pe ecranul locatorului a scînteiat galben-verde grămada aceea de stînci. Redresam, din dreapta către stînga, a țipat Ion, și n-o să știu niciodată dacă a fost adevărat sau mi s-a părut, am ridicat ochii, am văzut avioanele risipite deasupra nisipului și ținta teleghidată cu aripi în cruce trecînd foarte aproape de noi, în dreapta, a dispărut înghițită de pîclă. Nici măcar n-a apărut o topare pe tub. Noi ne-am adunat în viraj prelung la stînga, cu avioanele culcate pe o coastă, reflectam în burțile spălăcite cerul de deasupra.

— Continuați pe stînga, în față și la opt kilometri, a spus Ion, își recăpăta glasul liniștit, clocotul de sub crusta aceea de liniște. Scoateți pe trei-patru-zero.

Din nou diagonala de avioane, rămîneam ușor în urmă, nu numai eu — toți, am lărgit formația fără comandă, ținta era aproape, asta se simte, ne-am înșirat pe șase-șapte kilometri de văzduh întunecat. Apăreau scintilații, spoturi verzui pe ecranul locatorului de bord : primul spot era Basil, la doi kilometri în spate Bigă, încă o mie opt sute-două mii de metri pentru Grig, îl aveam în față și puțin în stînga, la mai mult de doi kilometri. Nouă sute de kilometri pe oră, la mai puțin de o sută de metri peste nisip, dunele în formă de semilună, cum se cheamă astea ?, barcane, pe urmă începea stîncăraia presărată cu ochiuri de apă sărată, aici am greșit. Pentru că stîncile roșii și bălțile tivite cu fîșii late de sare amăruie apăreau pe tubul locatorului, se uneau într-o rețea de lumină electronică, mă împiedicau să văd ceva pe ecran. M-am uitat afară, avionul lui Grig redus la gaura neagră a ajutajului se pierdea în mîzga neagră-cenușie. Am cuplat protecția față de sol, amplificarea, motorul în plin, pe locator rămîneau

aceleași semnale parazite, mai eficace decît orice bruiaj radioelectronic.

— Formația lui 542, ținta în față la șase !

Șase kilometri pînă la țintă, încă șase kilometri pe care eram noi întinși, în total doisprezece kilometri, o sută șaizeci de metri peste pietrele de sub noi, la înălțimea asta radarul abia bate 8-10 kilometri, neparazitat. Am împins maneta de gaze în plin, era una din situațiile în care ochii personali fac mai mult decît electronica.

— 543, capul tău la 800 de metri în față !

Asta pentru Bigă.

— 160, la un kilometru de prima formație !

Grig reducea și el distanța.

— 013, capul tău la doi kilometri, zece grade dreapta.

— Înălțimea țintei, am cerut, zgîria glasul în fundul gîtului.

— O sută de metri. O sută douăzeci.

S-au dat la o parte aripile de pîclă, s-au deschis larg peste nisipul galben, peste stîncile roșii, peste lacurile mititele și groaznic de amare. Am văzut toate avioanele, unu-doi-trei, al patrulea eram eu, alunecînd prin aerul deodată nespus de limpede, ne-am strîns în formație compactă. Stînga la comandă — a spus Ion, nu mult, douăzeci de grade, abia am schițat virajul acela, s-a rotit pustiul sub noi, și am văzut ținta. Asta a fost foarte simplu și așa — neașteptat — întîi a sclipit scurt pe ecran, văd ținta — l-am auzit pe Bigă, și eu — a spus Basil, tu vezi, 013 ? — a întrebat Grig, am văzut. Neagră pe nisipul galben, cu aripile în cruce și cu motorul acela umflat agățat de fuselaj. Zbura mai jos decît noi. Am apăsat emisia, văd, o aveam și pe tub, scînteia galben-verzui ; pata aceea în ghesuită în spatele ei, la cinci kilometri, eram noi. Și am fost foarte liniștit și sigur pe mine, pentru că așa cum zburam în diagonală strînsă de avioane, se vedeau de sub planuri rachetele albe, n-avea cum să scape. Bombardier umflat de bombe, sau ce îmi plăcea mie să cred despre ținta aceea. Puteam să cred orice.

— Aprobați intrarea la atac — a cerut Basil, și nu avea vocea lui dintotdeauna. Era ceva schimbat în vocea aceea. L-am văzut lunecînd pe o aripă, noi zburam paralel cu ținta, puțin în dreapta ei, l-am văzut lunecînd în jos pe planul stîng, s-a legănat căutînd o poziție bună, a zvîcnit și s-a dus înainte. Opt sute cincizeci de kilometri pe oră, la cinci mii de metri de lucrul acela visat, dorit, obsesie de un an, astîmpără-te, am zis. Las-o moartă. Las-o pentru după ce se termină, indiferent de cum se termină. Nu se poate termina decît într-un singur fel. Fără alternative, am spus. O dă jos Grig. O dă jos Bigă. Nu mai ajunge la tine. O doboară Basil...

N-a doborît-o. Am văzut racheta plecînd, dîra de fum ușor, cenușiu, s-a arcuit spre sol, a șerpuit sub cerul limpede, a schițat viraj lent în soare, a explodat într-un nor de fum negru, puturos. Nici nu putea să doboare cu ce avea el la bord, rachetă calpă. MIG-ul s-a înclinat pe stînga, într-un viraj la cuțit, a dispărut arînd nisipul cu marginea aripii. O sută cincizeci de metri la altimetru, am redus motorul, eram la patru kilometri de țintă, încă două avioane înaintea mea. Bigă a repetat exact manevra lui Basil, și a fost a doua oară cînd lucra repede ; s-a lăsat pe planul stîng, a coborît cincizeci-șaizeci de metri. A lansat racheta într-o apoteoză de fum și flăcări roșcate, a degajat reflectînd cerul în burta albastră-cenușie. Am avut timp să-i doresc un film bun. Pe urmă a plecat Grig, s-a desprins din stînga, și am rămas agățat în cer, uitîndu-mă după el. Știam precis ce face, cum împinge maneta de gaze, cum cuplează contacte. Cum prinde ținta în colimator, și restul. Ce aveam să fac eu, după cîteva secunde. M-am dus după el, s-a înclinat pustiul, a intrat în cabină amestecîndu-se cu bordul. Am redresat sub Grig și foarte puțin în dreapta lui, cred că nu aveam mai mult de o anvergură interval. Și mai în spate, evident, la două-trei lungimi de fuselaj. Aprobați lansarea — a cerut Grig, aprob — a spus Ion, și racheta a plecat. N-am putut să văd cum s-a desprins de pe lansator, racheta era acroșată sub planul stîng și eu eram în dreapta, a țîșnit o flacără lungă, și pe urmă flacăra aceea a coborît, s-a arcuit pe o

curbă savantă lăsînd în urmă fum cenușiu. Racheta a basculat, strălucitor de albă, a frînt soarele pe ogiva din sticlă groasă, a plecat. S-a dus drept spre țintă, acum vedeam avionul teleghidat mult din spate și proiectat pe cerul albastru, sticlos, uscat, s-a dus drept spre țintă, am vrut să spun : ai lovit !, am înghițit cuvintele. Așteptam întîi explozia și sfărîmăturile rotindu-se lent spre pămînt. Apropape mi-a părut rău, și îmi părea și bine în zborul de cîteva secunde, cît a durat drumul rachetei, și pe urmă a explodat, și Grig a degajat, și am văzut ținta legănîndu-se, apărînd din fumul exploziei, legănîndu-se pe aripile scurte, drept, retezate, și continuînd să zboare în cerul acela albastru, sticlos, uscat. Am apăsat butonul cronometrului. Simțeam în gură gust de metal coclit, de ce n-a doborît-o. N-am întrebat tare, nu aveam timp. Era rîndul meu, am adus ținta în centrul ecranului de radiolocator. Exact pe azimut zero, la doi kilometri jumătate, am privit în fugă bordul, nouă sute cincizeci kilometri la oră, nouăzeci-o sută de metri înălțime, asta era bine, de jos în sus. Motorul — OK, presiunea la ulei, atît lipsea. Să mă lase motorul. Scorpionii, băltoace cu apa amară, cămile cu rînjet batjocoritor. Ce am făcut ? a întrebat Grig, degajase devreme ca să-mi dea timp să *lucrez*, am ridicat din umeri sub chingile late. N-am răspuns. Avea să știe singur, auzind cum mă dirijează Ion. Și am rămas deodată foarte singur la nouăzeci de metri deasupra pustiului, cu avionul acela în formă de cruce încadrat de grila colimatorului, cu două rachete agățate sub planuri, cu mine însumi în cabină, gol, scos din crustă, mai ușor lovit ca oricînd. Așa cred, că eram mai vulnerabil ca oricînd. Am șters ușor butonul cu degetul, doar după aceea am încadrat. Atunci a virat ținta, incredibil, a lunecat ușor din grila aparatului de ochire, fără să încline, am presat palonierul dreapta, pe urmă s-a înclinat brusc și bineînțeles că fluturașul a dispărut de pe ecran. Am înclinat și eu, maneta în plin, ținta manevrează — am spus cu gura uscată. Văd — a confirmat sec Ion, du-te după ea. Eram deja în viraj, nici măcar nu a fost foarte greu să o țin în colimator, dar aici era treabă de precizie, trebuia ținută exact la mijloc, asta era complicat, să suprapun și să păstrez centrul grilei pe

avionul care strîngea în continuare virajul. A intrat soarele în cabină, peste mîini, încălzindu-le, a măturat tabloul de bord, locatorul. A rămas agățat în stînga parbrizului, sus. Avionul-țintă scotea din viraj, a coborît brutal între două dune de nisip galben presărate cu tufe verzi-albicioase. Pe urmă, a țîșnit în sus, și asta îmi convenea, era ușor să-l prind în urcare, nici nu m-am uitat la înălțime cînd am lansat prima rachetă. Imaginea săpată pe retină, în creier, eu *eram* imaginea aceea, s-a suprapus exact cu imaginea de pe ecranul radiolocatorului: fluturașul galben-verzui, tremurător, și zona permisă de lansare, și semnele de distanță la mai puțin de două mii de metri. „Aprobă", mai mult șuierat decît spus, n-am spus *ce* să aprobe, era clar. Trage — a scrîșnit Ion. Am tras, degetul înfipt în butonul striat, așezat lateral pe manșă, am simțit clocotul înăbușit al rachetei, cea din stînga, în aviație toate lucrurile importante încep din stînga și se continuă dacă mai e timp, secundele nesfîrșite, dar nu în vorbe — atît țineau secundele alea, două-trei cît au fost s-au terminat nesfîrșit de greu și pe urmă, cînd racheta a plecat, s-a zguduit avionul și s-a înclinat pe dreapta și a revenit în linie de zbor, cînd racheta a plecat am știut că n-o să doboare. Am *simțit*, cînd era încă, nici nu s-a înscris bine pe traiectorie, așa cum simt foarte rar și foarte de departe, și cum n-a mai fost de atunci, că nu va lovi ținta. De asta m-am strîmbat cînd ținta a virat scurt în coborîre și a ieșit legănîndu-se din sfera neagră și roșie a exploziei inutile. A fost la fel ca înainte, cînd a lansat Grig — punctul negru-cenușiu al rachetei în dreptul cruciei negre, explozia care acoperă totul, avionul teleghidat ieșind din norul exploziei, clătinînd aripile fine, continuîndu-și zborul. Ce-ai făcut, a spus Ion de jos de sub pămînt, și am spus: vax. Scurt, și eram din nou foarte singur cu mine însumi, toate astea — punctul de dirijare îngropat, și pămîntul în care era îngropat punctul acela de dirijare, și oamenii de pe pămînt, indiferent de cît însemnau pentru mine — nu mai însemnau nimic. Și restul, ce trebuia să rămînă întreg și să nu se rupă nicidecum, s-a rupt. Eram foarte singur, puțin nedumerit de ce se întîmpla în singurătatea aceea, eu cu avionul amputat — nu mai aveam mîna stîngă. Am simțit limpede adevărata condiție

a pilotului de vînătoare, singur în cabină, apăsat de toți cei care au fost odată *el*. De toți piloții care s-au dezmeticit vreodată cumplit de singuri într-o cabină de avion, cu toate legăturile necesare dezlegate, smulse, dezrădăcinate, cu avionul inamic în colimator. Era atît de simplu, exact asta făcea să nu știu bine unde mă termin și unde începe avionul — faptul că eram singur în cabină. Mama, soția bălaie, copiii pe care ar fi trebuit să-i am, toate erau duse, pierite, înghițite de nisipul care nici el nu mai exista. Nu mai existam decît eu, și crucea aceea a aripilor pe cerul albastru. Nu mai era nici întrebarea țîșnită nu știu de unde : PENTRU CE ?

Uite așa se pierd războaiele, cu aviatori filozofi. Atît doar că una era să *știu*, și altceva să *simt* ceea ce știam dinainte. Și să trăiesc ceea ce simt, mă rog. Am redus motorul, sub o mie cinci sute de metri pînă la țintă, ținta în viraj pe dreapta și mai jos. Încercam să încadrez, plimbam degetul pe butonul striat așezat lateral pe manșă, ca la avioanele știute — never — l-am atins numai, pe urmă am revenit la butonul bun, cel de sub clapeta trimerului, și numai jos, după ce totul se terminase și luam de la început, și din nou de la început toată povestea — poligonul, cabina MIG-ului, ținta. eu —, atunci am știut că numai anul acela scurs greu, chinuit, combinezonul scorțos de jeg și de sudoare, petele albe de pe capronul costumelor anti-g, somnul inconștient de simbătă pînă luni dimineața, ore adunate aiurea în carnetul de zbor — numai așa n-am încadrat cu butonul de lansare. Am încadrat, ardea becul roșu de suprasarcină admisă, am lărgit virajul puțin — cît să ies în exteriorul cercului, am strîns din nou, ținta prinsă, trag, am spus. Și am apăsat, pentru că nu erau decît trei-patru secunde disponibile, și cînd Ion a confirmat : trage !, pe urmă a urlat : ce face ăla ? — simțeam clocotul rachetei din dreapta. Adunîndu-se în ea însăși, a zvîcnit, a plecat dur de pe lansator, cu scrîșnet de metal, și totul a fost cum am văzut înainte, și încă mai înainte. Cu flacăra trasorului întunecînd focul galben-albastru al ajutajului, cu trena de fum cenușiu, și cu explozia astupînd cerul. Cu bucăți de metal aprins curgînd lent, desfăcîndu-se și rotindu-se din cerul astu-

pat. Dunga albă de combustibil pulverizat, curs din rezervorul lovit al avionului teleghidat, zborul șovăielnic, lumina aceea subțire ca o spadă. Arzînd dîra de gaz într-un fum negru cu volute și înghițind fuselajul țintei. Motorul atîrnat caraghios sub burtă, aripile în cruce. Eram atît de aproape, încît vedeam clar tabla roșie, calcinată. Arzînd, desfăcîndu-se în aer. Sîrma de la antenă. Am degajat în sus, cu avionul pe spate, simțeam scrîșnetul aspru al nisipului pe casca albă. Cap-compas spre aerodrom, curgeam în scaun, am rămas atîrnat în chingi. Am vrut să rîd și chiar am rîs singur în cabină așa spînzurat în chingi, cu picioarele întinse sub tabloul de bord. Coborît, scurs în scaun, cu ochii la nivelul manșei. Cu cerul sticlos pătrunzînd în cabină. Grig a întrebat : 013, ce-ai făcut ?, n-am răspuns nici acum. Pe urmă m-am uitat la ceas, două sute de kilometri din poligon la aerodrom, asta face treisprezece-paisprezece minute de zbor, la șaizeci de kilometri se trece pe canalul startului, Grig trebuia să fie de mult aterizat. Sau măcar trecut pe canalul startului, ceasul, acul lung al cronometrului înainta în salturi spasmodice pe cadranul negru, acul scurt era undeva între trei și patru. Între trei și patru minute de viață. A dat-o jos, a răspuns Ion, 013, ai doborît-o.

*

M-am dezlegat, am coborît din avion fără să răspund la întrebarea tehnicului. Nici nu înțelegeam bine ce întreabă. Și de ce întreabă, și de ce trebuie neapărat să răspund. Am semnat în carnet, pe sub fuselajul avionului din stînga am văzut picioare în ghete de zbor coborînd scăriță roșie. Atingînd pămîntul. Nu s-a iscat nici o scînteie. Au atins pămîntul, și gata.

L-am văzut pe Basil.

L-am văzut și pe Bigă.

Stăteau lîngă avioanele lor, așteptau.

Am trecut în fața MIG-ului meu, m-am înălțat pe vîrfuri, am atins tubul Pitot. Pe urmă mergeam prin fața avionului lui Grig, și Grig a venit lîngă mine, și cînd am

luat-o spre Casa de Nisip, Basil și Bigă au făcut cîțiva pași și erau lîngă noi. Am desfăcut din mers fermoarul costumului anti-g, am respirat aerul planetei : — era fierbinte, uscat, fără gust. Mirosea a petrol, de la avioane. Mergeam toți patru spre clădirea lungă, joasă, cenușie de praf, de vreme, peste albul incert hotărît de constructor. De cei care lasă lucruri durabile, case. În peretele din sud era o firidă scundă, arcuită ca firidele care ascund izvoare pe marginea șoselelor de munte. Ieșea o țeavă lungă din piatra seacă a zidului, printr-un robinet vrăjit curgea sifon. Nu era un truc ieftin, improvizații cu butelii, manometre și conducte înguste din aramă șerpuind printre cărămizi ; sifonul ăla curgea perpetuu, ardea gîtul, răcorea pe dinăuntru ce era de răcorit. Curgea *bogat*. Am lăsat o dată robinetul deschis, m-am uitat la ceas. Țestosu s-a uitat în ceasul lui, nu curge mai mult de zece minute — a spus. Se termină bioxidul de carbon, gazul acela incolor care se așterne pe podelele peșterilor din Italia și omoară ciinii intrați în peșteri.

Nu s-a terminat. Nici în zece, nici în cincisprezece minute ; după patru ore, cînd s-a oprit zborul și treceam pe acolo, curgea mai departe. S-a făcut o baltă în nisip, nisipul uscat, albit și ciuruit de spuma bășicilor mărunte. Auzeam pietrișul aleii scrîșnit sub ghetele de zbor ; am scos casca din mers, eram ud, transpirat, am întins mîna după pahar. Erau acolo pahare aliniate pe scîndura albă, crăpată de atîta apă uscată, pahare groase din sticlă tulbure. Grig a luat-o înainte, am văzut mîna strînsă în mănușa de zbor, cum dracu rezista, eu nu îmi puneam mănușile nici în avion — am văzut mîna strînsă în mănușă apucînd paharul, l-a pus sub robinet. Mă uitam cum joacă bule de acid dincolo de sticla groasă. A băut, auzeam ciocănitul mărunt al dinților pe sticlă, și gîfîitul scurt, și zgomotul sifonului în gură. A sorbit numai o dată, cu toate că așa cum arăta credeam că e în stare să bea o cisternă întreagă, mi-a întins paharul : bea. Nici eu n-am putut să beau mai mult de o înghițitură, și am întins paharul lui Basil, și Basil l-a dus la gură, pe urmă i-a spus lui Bigă : termină tu. Bigă a băut, a pus paharul la loc pe scîndura plesnită. N-a fost nimic aranjat ; și nu vreau să spun că

povestea asta ne-a făcut să fim ca cei patru Agamoni, sau mai știu eu ce. Dar a fost ciudat, și frumos, cum credeam că sîntem morți de sete și ne-a ajuns la toți un singur pahar cu sifon. Era ca atunci cînd ar fi băut unul singur, de patru ori. Nu era ceva aranjat, nici nu putea să fie, și dacă era ceva aranjat n-ar fi avut nici o valoare. Nici nu aveam în fața cui să aranjăm ceva. În fața noastră n-avea nici un rost. Ne cunoșteam prea bine. Tocmai asta era grozav, că se întîmpla între noi, și nimeni nu spunea nimic. Era normal să fie așa. S-a întîmplat, și gata. A fost grozav că s-a întîmplat așa.

*

Am deschis ochii, lumina din cameră era roșie, prăfuită, nu mai era lumină, era amurg. Intra prin geamul din vest, s-a răspîndit în toată camera. M-am dus la geam, pustiul se întindea roșu, vînăt spre orizont, s-a amestecat cu cerul vînăt. Mă uitam cum se amestecă cerul cu nisipul, și nu vedeam foarte clar unde se termină cerul și începe nisipul. A bătut cineva în ușă, am spus încet : intră. Nu cred că s-a auzit, vorbeam prea încet și am stat cu spatele la ușă ; am repetat tare : intră. A intrat Țestosu.

— Salut.

— Salut.

A șters cu degetul capacul lăcuit, cînd a trecut pe lîngă pian.

— Ce faci, a spus, n-a întrebat, a spus numai. Știi să cînți ?

— Știam, cînd eram mic.

— Tu ai fost mic ?

— Ei, am spus, s-a întîmplat.

Suna ca o scuză. Am făcut școala de muzică, am spus, cîțiva ani. Știu, a răspuns Țestosu. Știam că știe, atunci de ce mai întrebi, am spus.

— Iartă-mă. Ce te-au învățat să cînți acolo ?

— Nu mare lucru. Încercam să îmi aduc aminte. Cîteva valsuri, un lied. Melodia aia săltăreață cu căpitanul Roberto, bineînțeles. Marșul funebru, prima parte.

— Păstrează-te pentru mîine, a spus Ştefan. Pe urmă a întrebat : de ce *bineînţeles* melodia cu Roberto ?

— Toată lumea care învaţă pianul trece prin melodia cu Roberto. Nu ştiu foarte bine de ce, dar aşa se întîmplă.

Intra pe geamul din vest lumina roşie a deşertului, a înroşit pereţii, cearşafurile, mîinile. Numai pianul rămînea negru, în lumina aceea.

— Voi ce aţi făcut ?

— Am doborît, a zis Ştefan.

— Care din voi ?

— Parcă are vreo importanţă, a spus, şi am ştiut : el a doborît. Greşeam, a doborît Peţo, dar Ştefan chiar aşa gîndea, nu este important *cine* a dat jos. Ţi-am spus că era construit altfel.

— Vii afară ? a întrebat.

— Nu.

— De ce ?

— Ce faci afară ?

— Chiar, a zis gînditor Ţestosu, ce fac afară ? Nu fac nimic, mă duc şi mă întorc.

Mă întindeam iar pe pat, m-am legănat în plasa de sîrmă.

— Dacă găsesc ceva interesant, a spus Ştefan, vin să te iau.

Era în uşă cînd a spus asta ; i-a lucit ţeasta de lumina roşie din cameră.

— N-o să vii, am zis. N-o să găseşti nimic interesant.

A ridicat din umeri, a ieşit. M-am răsucit cu faţa în jos în patul acela ca o covată. Uite, am spus, cum rămîn golit şi fără nimic al meu. Am dat tot din mine, şi dacă mîine nu luăm un loc mai de doamne-ajută, cine o să creadă asta ? Am dat tot din noi — pentru că nu sînt singur. Tipii ăştia, cu care zbor plan la plan. Cu care am băut azi sifon, un pahar toţi patru şi a fost de ajuns. Avioanele. Dumnezeule, am spus, ce e cu mine ? Nu era nimic, doar gînduri care vin singure. Gîndurile care vin singure, şi mă alcătuiesc, şi care mă arată cum sînt. Gîndurile de

noapte, nu trebuie să mă feresc de elè. Să mă dezic de ce gîndesc nud, de ce iese din mine atunci cînd nu mai e nimic de ieșit. Esențial este să nu mă rușinez dimineața de ce am gîndit noaptea. De ce fac, de ce spun noaptea, dacă e cineva lîngă mine căruia, căreia să îi spun. Să nu mă întreb dimineața : cum am putut.

M-am cățărat afară din pat, am deschis ușa, pe coridor ardeau tuburi de neon. Traversam coridorul desculț, în chiloți, cu ochii strînși de lumina violetă. Am intrat la Grig, dormea cu veioza aprinsă, cu gura căscată. Horcăia în somn. Am stins lampa, am ieșit. De la Bigă auzeam muzică, nu m-am dus acolo. Nu aveam chef de muzică. Nu aveam chef nici de glasurile care se suprapuneau, peste muzica aceea. Mergeam cu pași mici, puneam picior desculț în fața piciorului desculț, călcam dunga neagră a carpetei de pe jos. Am mers așa pînă am dat de perete, și pe urmă m-am întors tot pe dunga neagră și am intrat în camera mea. Mă uitam pe geam, stelele erau uriașe, strălucitoare, înțepau ochii. A scrîșnit somiera, am căzut în somn ca un butuc negru, fără vise.

* * *

M-a trezit o cascadă de sunete stridente, am deschis ochii, luminat în plin de soare. Țestosu chinuia pianul Steinway. Înfunda pînă la coate mîinile în claviatură, apăsa aiurea pedalele cu picioare desculțe ; capacul pianului era deschis, notele ieșite din placa de bronz se loveau, se amplificau în lemnul negru. Ricoșau dureros în timpanele mele. Am aruncat perna în chelia Țestosului.

— Nu-fă-lu-cruri-pe-ca-re-le-re-greți-mai-tîr-ziu, a spus, și sublinia silabele cu lovituri puternice în clape. Știi marșul victoriei din Aida ?

— Ăla cu sunați gloria țării, azi e sărbătoare ?

— Ăla.

— Îl știu puțin.

— Atunci vino și cîntă !

M-am săltat pe marginea patului, priveam țintă la Ștefan.

— Nu se poate !

— Ba se poate. Băiețe, a spus, mi se pare că am învins.

— Sursa.

— Colonelul.

Am tras pe mine o bluză veche, largă, fără epoleți, m-am încurcat în pantaloni.

— Știi, am spus, cu lucrurile aste nu se glumește.

— Chiar așa tîmpit mă crezi ?

Spre capăt, coridorul se adîncea într-o nișă cu televizor. Era un perete-grilaj din fier forjat, rafturi de scîndură lustruită purtau ghivece cu plante agățătoare. Acolo erau, înghesuiți toți pe canapeaua din mușama, numai colonelul stătea în picioare, lîngă fereastră. Aveau în mînă pahare, din sticlă, din celuloid ; mi-au dat și mie unul, am mirosit, coniacul avea iz de plastic. Cred că am dormit foarte mult, pentru că atunci cînd am ajuns în nișa cu plante agățătoare mai era doar un pic de coniac pe fundul sticlei, și se discutau aprins lucruri pe care nu le-am înțeles de la început.

— Glorie riscantă, spunea colonelul. A ridicat paharul, l-a privit în lumină, glorie riscantă, a repetat.

— Și corozivă, a spus Peța. E genul de glorie care roade. A ridicat și el paharul, a privit coniacul în lumină, a pus paharul pe brațul lat al canapelei, fără să bea.

— Glorie riscantă și corozivă, a întregit Țestosu.

— De ce ? am întrebat.

S-au uitat la mine fără să răspundă. Atunci am ridicat și eu paharul, l-am privit în lumină și l-am pus la loc fără să beau. Și fără să știu. N-am văzut nimic în coniacul acela. Nu avea nimic deosebit.

— De ce ? am repetat.

— De aia, a spus Bigă.

— Chiar nu-ți dai seama ? s-a interesat Peța.

— El a terminat Academia, a explicat Țestosu. Pînă unde poți merge cu *de ce* ?

Nu vedeam legătura, dar probabil exista una, pentru că ceilalți au rîs.

— Pînă dincolo de pînzele albe, am spus.

Am rîs și eu, rîsul acela rămînea atîrnat între ziduri. Încă nu ne dădeam seama ce e cu noi. Vreau să spun, nu arătam ca tipi care au învins pe toată linia. Eram șifonați, purtam bluze largi fără epoleți, aveam picioarele goale în papuci, în adidași, unii nu aveau nici atît. Și pe dinăuntru nu arătam învingători, asta se simte.

Au vibrat pereții, geamurile, tremurau plantele agățătoare pe marginea ghivecelor din pămînt ars ; încercau un motor la pistă.

— MIG-23, a spus Bigă.

— Namila aia de bombardier cu motoare în coadă, a spus Grig.

— În orice caz nu e MIG-21, a spus Țestosu și avea ca de obicei dreptate.

— Glorie riscantă, a spus colonelul, pentru că de acum trebuie să fim mereu primii.

— De ce ?

— Dumnezeule ! a făcut Țestosu.

— Pentru că nu se mai poate altfel, a spus colonelul. Nu știu dacă înțelegi.

Am zis da, dar nu eram foarte convins.

— Depinde numai de noi, a filozofat moale Bigă. A întins picioarele, au trosnit genunchii ascuțiți ieșiți prin stofa pantalonilor albaștri. Depinde numai de noi, să fim mereu primii.

— O să fim, a spus Pețe. Nici măcar n-a fost mare lucru.

*

Pe marginea bretelei trei plutoane de soldați din aviație stăteau încremenite, prezentînd pentru onor arme lucitoare. M-am uitat două minute întregi la soldații aceia, și n-am văzut nici unul mișcînd. Stăteau cu capul răsucit, și cu armele ridicate spre cer, și nu mișcau deloc. Ne-am

aliniat pe platoul de lîngă hangare, în fața Casei de Nisip. Mirosea a petrol ars, a smoală, aerul fierbinte unduia plopii lungi, argintii, fragili. Ondula catargul de aluminiu din mijlocul platoului. Ne aliniam, îl aveam pe Grig în dreapta, pe urmă Bigă, Basil, Peţo, Ţestosu, ordinea de tragere începea să facă parte din noi. Vreau să spun, rămînea în noi. Nu ştiam că e ultima oară cînd stăm aşa, împreună. Habar n-aveam că zborul acela de împlinire cu două zile în urmă, diagonala de avioane peste dunele pustiului, a fost ultimul nostru zbor în formaţie. Nu ştiam că la regiment aşteptau ordine de mutare semnate larg în josul paginii şi întărite cu peceţi rotunde, violete, oficiale. Grig era numit pilot-recepţioner la fabrica de avioane. Bigă se muta la elicoptere. Eu plecam să zbor aparate cu geometrie variabilă. Ştefan trecea iar la Centrul de încercări în zbor.

Dar asta a fost mai tîrziu, după ce ne-am întors însemnaţi de gloria riscantă şi corozivă. Atunci, în dimineaţa aceea, s-a auzit un sunet tremurat de goarnă, s-a făcut linişte. A fluierat stins motorul avionului încercat departe, în capul pistei ; s-a înălţat zgomotul, a căzut abrupt, s-a stins. Auzeam paşi grei lovind cadenţat betonul fierbinte, m-am uitat în stînga.

Dinspre Casa de Nisip venea colonelul, între doi soldaţi cu baioneţe late la armele lungi ; ţinea pe braţele întinse drapelul aviaţiei noastre militare, strîns sul. Niciodată nu l-am văzut aşa pe colonel ; solemn e puţin spus. Era absolut crunt. Era alb la faţă, şi păşea foarte ţeapăn, şi uniforma cu trese aurii era turnată în metal bleumarin. S-a apropiat de catargul din aluminiu, a prins pe cablul negru, subţire, din oţel împletit, pînza albastră ; albastrul acela era lucios şi se decupa precis — pe nimic altă galben, pe argintiul aluminiului, pe cerul spălăcit de deasupra. A tras cablul subţire, şi drapelul aviaţiei se ridica aşa, strîns, fără să se desfacă. Fanfara a explodat în sunete scînteietoare, cele trei plutoane au tras trei salve de salut în cerul de deasupra.

A venit vîntul deşertului, a suflat peste sulul albastru, desfăşurîndu-l.

M-am adunat într-un „drepţi" aproximativ.

Bigă și-a muşcat buzele.

Ţestosu a zîmbit, s-a încruntat, a zîmbit din nou.

Grig a lăsat greutatea corpului de pe un picior pe altul, m-a lovit cu cotul în coaste.

Peţo îşi freca fruntea cu degetul.

Basil avea un cuţit de paraşutist în pumn, îl deschideă, l-a închis la loc.

Atît doar, că toţi eram cu ochii la drapel.

La cerul acela mititel de mătase.

La razele aurii, care se adunau în centrul cerului de mătase.

Am strîns în pumn, pînă la durere, aripile vulturului de argint prins pe buzunarul din stînga al vestonului.

Şi simţeam că noi fluturăm în vîrful catargului din aluminiu.

— SFÎRŞIT —